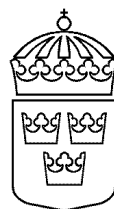

Riksdagens protokoll 1997/98:48

Tisdagen den 16 december

Protokoll
1997/98:48

Kl. 9.00 – 17.58
19.00 – 22.12

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 december.

2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:93

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:93 av Chatrine Pålsson om barnkonventionen och dess förverkligande.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är riksdagens juluppehåll.

Stockholm den 12 december 1997

Maj-Inger Klingvall

Enligt uppdrag

Helena Starup

Expeditionschef

Interpellation 1997/98:94

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:94 av Kerstin Heinemann (fp) om hemtjänsten.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resor.

Stockholm den 12 december 1997

Margot Wallström

Interpellation 1997/98:97

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:97 av Elisa Abascal Reyes (mp) om patienters integritet.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.
Skälet till dröjsmålet är utrikes resor.
Stockholm den 12 december 1997
Margot Wallström

Interpellation 1997/98:101

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:101 av Lars Stjernkvist (s) om privatisering.
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 29 januari 1998.
Skälet till dröjsmålet är utrikes resor.
Stockholm den 12 december 1997
Margot Wallström

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU1
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1997/98:AU1, AU2 och AU4

Meddelande om samlad votering

Andre vice talmannen meddelade att jordbruksutskottets betänkanden JoU9 och JoU1 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Hållbart fiske och
jordbruk*

4 § Hållbart fiske och jordbruk

Föredrogs
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU9
Hållbart fiske och jordbruk
(prop. 1997/98:2)

Anf. 1 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! I dagens första betänkande, JoU9, tas frågor om hållbart fiske och jordbruk upp. I betänkandet behandlas proposition 1997/98:2. Det gäller ett förslag från regeringen om ett utbyggt miljöersättningsprogram i jordbruket, liksom ett nytt program för att minska miljö- och hälsoriskerna vid användning av bekämpningsmedel i jordbruket och trädgårdsnäringen. Detta är frågor kring pågående arbete för åstadkommande av ett hållbart fiske och jordbruk med tonvikt på de ekologiska aspekterna.

Utskottet behandlar också i betänkandet frågorna om en fortsatt reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik i riktning mot ökad miljöanpassning.

Fru talman! Många frågor har genom propositionen väckts till behandling i detta betänkande. De berör också de två andra följande betänkandena i jordbruksutskottet, som i övrigt tar upp budgetfrågor. Det är

litet komplicerat med dagens ordning därför att debatten kan bli ganska ostrukturerad jämfört med vad som tidigare varit gällande när vi har behandlat budgetförslag. Då har vi ju renodlat tagit upp respektive område, jordbruk för sig, skog och fiske för sig, samt miljö och naturvård för sig.

Från vår sida har vi därför valt att i huvudsak ta upp fiskefrågorna i ett senare anförande av Carl G Nilsson. Jag vill emellertid, därför att vi från vårt parti alltid brukar följa upp den första reservationen, ta upp reservation 2 om regionalt samarbete.

Som framhålls i vår motion 405 är det av avgörande betydelse för en framgångsrik fiskeripolitik inom EU att beslutsprocessen enligt subsidiaritetsprincipen äger rum på den lämpligaste nivån. Detta innebär att varje havsområde måste bedömas på sina meriter och att lämpliga regler för ett långsiktigt hållbart fiske antas inom ramen för regionala samarbetsorgan. Dessa regioner kan, menar vi, lämpligen knytas till de i dag aktuella förvaltningsområdena som exempelvis Östersjön, Skagerrak och Kattegatt, Nordsjön och Medelhavet.

Jag yrkar härmed bifall till denna reservation. Jag vill redan nu säga att det är självklart att vi moderater står bakom samtliga övriga reservationer som vi har fogat till betänkandet, men vi vill för tids vinnande bara följa upp reservation nr 2. Jag yrkar alltså bifall till denna.

Jag går nu över till jordbruksfrågorna. Vi kan konstatera att vi moderater gång på gång under de gångna tre åren som vi har varit medlemmar i EU har tagit upp frågor om förenklingar av reglerna, inte minst gällande miljöstödet. Vi har konstaterat att vissa objekt som tidigare i det svenska systemet för miljöstöd var aktuella nu i det nya stödet ramlat bort.

Detta menar vi är mycket olyckligt, då det är många brukare som har lagt ned mycket arbete och visat stort intresse i dessa frågor. Det är med stor besvikelse vi konstaterar att det poängberäkningssystem man nu har utestänger dem från vidare stimulans och stöd i dessa ur naturvårdssynpunkt mycket viktiga frågor. Regeringen föreslår vissa ändringar i det komplicerade regelverket för miljöstöd. Men vi anser att längre gående förenklingar bör göras redan nu, och sedan bör man göra dem fortlöpande.

Sedan är det väldigt viktigt att vi inför nästa femårsperiod gör genomgripande förenklingar så att man får en mer rimlig fördelning av stödet och att även dessa fall som i dag har ramlat vid sidan av åter kommer och får möjlighet att tillgodogöra sig de stimulanser som det är fråga om. Det är stora insatser och ett stort personligt engagemang som tidigare har visats och som vi åter bör stimulera och uppmuntra.

Vi har i en reservation tagit upp anläggande av våtmarker. Vi menar också att det är väldigt viktigt när det gäller miljöstödet att man gör det möjligt att åter bygga fram gamla eller nya våtmarker för att på det sättet skapa möjlighet att ta vara på vissa näringsämnen som annars kan rinna ut i vattendragen.

Vi vill i det sammanhanget också se till att göra det möjligt att få stimulans för byggande av dammar, där man kan samla dräneringsvatten som innehåller näring och som sedan kan användas i bevattnings-sammanhang.

När det gäller trädgårdsnäringen har vi också tagit upp problemen kring växtskydds- och bekämpningsmedel. Vi konstaterar att alltför biologiska bekämpningsmedel registreras. Det ökar förutsättningarna för ett

miljövänligt växtskydd. För att lyckas med denna typ av bekämpning krävs dock att skadegörarangreppet inte är för kraftigt. Man kan i vissa fall tvingas sätta in kemiska preparat för att få ned antalet skadegörare till en rimligare nivå och därefter övergå till biologisk bekämpning.

Vi menar med detta att det är viktigt att man i det konventionella jordbruket, i den konventionella trädgårdsnäringen kan vidta miljövänliga åtgärder. På det sättet vinner vi större miljöframgångar än om vi enbart satsar på ekologisk produktion.

Vi har också tagit upp förenklingar av regelverket när det gäller trädgårdsnäringen. Vi anser att det ur administrativ synpunkt är väldigt viktigt att man inte i onödan komplicerar problemen. Vi har också i det sammanhanget tagit upp detta med säsongarbetskraft. På den punkten har vi ett regelverk som inte underlättar utan i stället försvårar.

Jag går över till reservation nr 25, där vi tar upp stödet till resurshushållande konventionellt jordbruk. Vi moderater anser att det är positivt att det föreslagna stödet till resurshushållande konventionellt jordbruk avses omfatta hela landet. Däremot anser vi att de föreslagna variationerna baserade på arealens storlek kommer att skapa problem.

För det första är ersättningarna motiverade av miljöinsatser. Dessa behov varierar givetvis inte med åkerarealens storlek. För det andra kan det medföra minskat intresse vad gäller anslutningen till programmet, och det menar vi vara allvarligt. För det tredje kan det bidra till en uppdelning av befintliga brukningsenheter i mindre enheter.

Vi ser dessa problem som mycket akuta. Vi anser därför att ersättningen inte bör vara beroende av arealens storlek. Man vinner miljömässigt lika mycket om alla arealer behandlas lika. Vi vet också att det förekommer ett ambitiöst arbete för att åstadkomma en bättre miljö inom alla typer och alla storlekar av jordbruk i dagens Sverige.

Vi behandlar i reservation nr 34 frågan om en långsiktig jordbrukspolitik, och vi konstaterar att en väl fungerande jordbruksnäring bl.a. är en förutsättning för en levande landsbygd. I propositionen saknas emellertid en långsiktig strategi i framtidsfrågor som gäller skatter och avgifter på det svenska jordbruket och dessas betydelse ur konkurrenssynpunkt.

Moderata samlingspartiet har i flera olika sammanhang väckt motioner om sänkt diesel- och bensinskatt, sänkt fastighetsskatt, sänkt förmögenhetsskatt, sänkt egenavgift, slopad värnsskatt osv. Vi har tagit upp den orimliga elbeskattningen, som snedvrider konkurrensen, inte minst inom landet.

Vi ser frågorna om äganderätten som mycket grundläggande. Vi menar att äganderätten har en fundamental betydelse för det svenska jordbrukets utveckling i framtiden. Svenskt jordbruk är ju förankrat i det privata ägandet, och det spridda ägandet måste vara en viktig faktor också för framtiden. Dessvärre kommer emellanåt förslag som går ut på inskränkningar i den fria äganderätten. Vissa avsnitt i det nya miljöbalksförslaget innehåller av allt att döma nya tolkningar av allemansrätten, och vi känner också en viss oro för de förslag som gäller ersättningar vid intrång och i liknande situationer.

Som vi anför i vår motion måste det konventionella jordbruket vara basen för livsmedelsproduktionen i Sverige. Det ligger såväl i näringens som i konsumenternas intresse att produktionen även inom det konvent-

ionella jordbruket sker på ett miljömässigt hållbart sätt. Lantbrukarna är fria företagare och har att konkurrera på en öppen marknad.

Det är angeläget att största hänsyn tas till dessa faktorer vid utformningen av den framtida jordbrukspolitiken och i samband med att enskilda beslut skall fattas. Det svenska jordbruket skall vara effektivt och även lönsamt, om det skall ha en chans i den intensiva konkurrens som vi nu har.

Det svenska jordbrukets framtid måste också ses i det livsmedelspolitiska försörjningsperspektivet, där jordens livsmedelsproduktion enligt vissa beräkningar behöver fördubblas fram till år 2025. Med hänsyn till den utredning som Gunnar Björk lade fram för några veckor sedan är det i dag väldigt angeläget att ta fram de skillnader som finns i konkurrenshänseende mellan den svenske bonden och hans konkurrenter ute i Europa.

Vi konstaterar att vi moderater har varit och är på rätt väg. Vi har länge hävdad konkurrens på lika villkor som en mycket viktig faktor för att i framtiden kunna behålla ett livskraftigt svenskt jordbruk och en levande landsbygd. Det skulle vara intressant att höra om Sinikka Bohlin, som företräder socialdemokraterna i dag, är beredd att ge några besked om hur ni kommer att behandla Björks utredning.

Vi kan konstatera att det föreligger betydande skillnader i konkurrensuppfattning. Är ni socialdemokrater beredda att förändra jordbruks- och avgiftspolitiken i Sverige så att man som svensk bonde kan få arbeta på rimligt lika villkor i framtiden?

Vi moderater har länge hävdad att mineralgödselbeskattningen är konkurrensnedvridande. Detta belyses mycket klart i Björks utredning. Frågan till socialdemokraterna och för övrigt även till alla övriga partier i kammaren blir: Är ni beredda att tillmötesgå det moderata kravet att utvärdera miljömotivet för mineralgödselskatterna? Vi menar att det är bedrövt att politiker i Sveriges riksdag inte är beredda att ta reda på sanningen i dessa viktiga frågor. Jag kräver faktiskt ett besked i kammaren i dag om hur ni ställer er i den här frågan.

Jag hoppas att Björks utredning tas på allvar. Den är en indikation på att svenska bönder inte har likvärdiga möjligheter.

När man dessutom ser att det finns i varje fall ett parti i Sveriges riksdag som vill avveckla det konventionella jordbruket blir man verkligen förvånad och upprörd. Det innebär i praktiken att 94–95 % av det svenska jordbruket skulle avvecklas. För det kan väl inte vara möjligt att under den period som här avses ersätta det konventionella jordbruket med ett ekologiskt jordbruk. Det är fullständigt orealistiskt att föra fram sådana förslag. Skulle man göra en sådan omläggning i hela världen, skulle en stor del av jordens befolkning faktiskt svälta ihjäl. Ni tar på er ett ansvar när ni lägger fram sådana förslag.

Från moderat sida vill vi understryka att vi är för mångfald inom jordbruket, och vi ser också positivt på ett ekologiskt jordbruk, men vi menar att det får utvecklas i den takt som marknaden efterfrågar dess produkter. Vi vill därför i stället sätta in krafterna på att försöka vinna miljömässiga framsteg inom det konventionella jordbruket. Då skapar vi en god plattform för ett livskraftigt svenskt jordbruk även i framtiden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 vid betänkandet.

Anf. 2 LENNART BRUNANDER (c):

Fru talman! En av våra viktigaste uppgifter här i livet är ju att se till att det finns mat för människorna, så att de kan leva vidare. Detta är utan tvekan en av de stora frågorna i världen. Det finns många människor i världen som svälter, och väldigt många är undernärda. Situationen förbättras inte heller. Vi har en mycket kraftigt ökande världsbefolkning och stora miljöbekymmer, som gör att jordbruksmark inte längre går att använda för att producera mat.

Vi har också bl.a. förändringar i klimatet. Jag var i förra veckan på klimatkonferensen i Kyoto, där man klart visade vilka problem den verksamhet som vi bedriver här på jorden skapar. Ett av de problemen är klimatförändringar, som mycket kraftigt påverkar möjligheterna att producera livsmedel.

Vi har alltså en grundläggande uppgift i att se till att den åkermark som vi har är intakt och går att använda för produktion – en uppgift vid sidan om det stora arbetet med att påverka utvecklingen på miljösidan så att också den kommer i takt med vad som är möjligt att göra här på jorden. Ett jordbruk, ett fiske och en trädgårdsnäring med en hållbar inriktning är därför mycket viktiga ingredienser i vår politik.

I det betänkande som vi nu behandlar är det regeringens proposition om ett hållbart jordbruk och fiske som vi skall debattera. I anslutning till det har vi talat om ganska många motioner och motionsyrkanden som syftar i samma riktning. Grundläggande är att vi ser till att den politik vi för är sådan att åkermarken bevaras och att bonden bevaras. Man skulle kunna säga att också bonden tillhör den biologiska mångfalden och behöver värnas även ur den synpunkten.

Det är viktigt för matförsörjningen, för många bygder, för landsbygden, för miljövärden och för naturvärden att jordbruket har de förutsättningar som krävs för att man skall kunna fortsätta driften också i framtiden och för att unga människor skall vara villiga att satsa på det. Samma sak är det naturligtvis med fisket och trädgårdsnäringen.

När det gäller fisket har vi viktiga problem att lösa när det gäller de vatten som är runt omkring oss. Östersjön har under lång tid varit ett bekymmer ur miljösynpunkt men har förbättrats. Här har vi inom ramen för samarbetet med de andra Östersjöstaterna och de satsningar som vi gör från svensk sida möjligheter att ytterligare förbättra situationen. Det är också viktigt att vi får system så att de svenska fiskarna får tillgång till det fiske som är möjligt.

Detta gäller också Atlanten och Nordsjön. Det pågår såvitt jag vet för närvarande förhandlingar med EU om det, där det är viktigt att Sverige står på sig och ser till att svenska fiskare får de möjligheter som är viktiga, allt inom ramen för vad som kan anses vara ett hållbart fiske.

I detta betänkande behandlas också motioner om de redskap som fiskarna får skadade när det finns saker och ting i sjön som skadar redskapen. Det kanske finns där från kriget eller från annan sådan verksamhet. Det är som vi ser det naturligt att fiskarna får en ersättning. Det står också i betänkandet att ett arbete med detta pågår. Jag utgår ifrån att det förs vidare på ett sådant sätt att vi får ett system där de fiskare som råkar ut för dessa missöden också får ersättning.

I sötvatten har vi ett ganska stort fiske. Det är viktigt att kunna bevara också det. Det är även viktigt ur biologisk synpunkt. Vi har försurnings-

problem. De kom över oss under 50- och 60-talet, och på 70-talet visade det sig att våra vatten började bli döda. Det fanns ingen fisk längre. Då sattes det i gång ett ganska storskaligt kalkningsprojekt. Det har gjort att vi under de 25 år som det har pågått har fått tillbaka det biologiska livet i vattnen. Jag kanske skulle säga: i de vatten som kalkas. Alla kalkas ju inte. Det finns fortfarande vatten som skulle behöva kalkas.

I de vatten där vi har gjort insatser har vi fått i gång ett biologiskt liv. Att nu minska kalkningen är egentligen ett mord på det som finns där. Då försvinner de biologiska förutsättningarna, och då dör också de fiskar och andra djur som finns där. Det är därför viktigt att hålla upp kalkningsverksamheten. I detta betänkande görs ett tillkännagivande om att det inför 1999 års budget är viktigt att regeringen har detta för ögonen och ökar anslagen till kalkning.

Enligt vår uppfattning behövs det ungefär ett kalkningsanslag på 200 miljoner om året, i varje fall de närmaste åren. I detta betänkande ligger en motion från kd till grund för ett tillkännagivande. Men Centerpartiets motioner i detta avseende finns i betänkandet med anledning av budgetpropositionen. Också där görs en förändring så att det blir mer pengar till kalkningen även nästa år. Detta skall ses i ett sammanhang, eftersom det hör ihop. Det är viktigt att den här frågan hanteras på ett riktigt sätt så att man inte förstör det som har åstadkommit med ett mycket gediget arbete.

Ett hållbart svenskt jordbruk är grundläggande för att vi skall kunna ha svensk mat. Svensk mat har mycket hög kvalitet och har ett mycket stort förtroende ute hos konsumenterna. Det är viktigt att bevara det och att vi håller både produktionen på marken och produktionen i ladugården på ett sådant sätt att den höga kvaliteten består.

I detta betänkande redogörs för den ökning av miljöstödet som EU:s regelverk ger möjlighet till. Här har Centerpartiet i samarbete med regeringen och Socialdemokraterna fått fram alla de pengar som det svenska avtalet med EU rymmer, dvs. 2,8 miljarder. Jag ser det som en mycket stor framgång för Centerpartiet att vi har lyckats med det.

Sedan kan man givetvis säga att det i vissa avseenden har blivit krångligt. Det är naturligtvis sant. Det är oerhört viktigt att man gör de förändringar som går att göra för att förenkla det hela. Samtidigt vill jag nog påstå att om man ser till det stora hela är det inte så förskräckligt krångligt. För de allra mesta pengarna i de EU-stöd som finns gäller förhållandevis enkla regler. Men en del av de ingredienser som finns i miljöstödet har gjorts krångligare än vad som var nödvändigt. Det har inte stöd i EU:s regelverk utan i de svenska regelverken. När vi nu går in i en ny period är det viktigt att vi gör de förändringar som går att göra så att det blir så enkelt som möjligt.

I detta stöd ligger också en satsning på ekologisk odling. Från Centerpartiets sida tycker vi det är viktigt att man utvecklar det sättet att bedriva jordbruk, eftersom det får ett ökat stöd och en ökad efterfrågan hos konsumenterna. Det är en bas för den biologiska kunskap som vi bygger upp. Vi agerade i början på 90-talet för att få en målsättning för ekologisk odling, och målet sattes då till 10 %. Nu börjar vi närma oss den målsättningen och förverkliga den.

Det är viktigt att man hela tiden flyttar fram positionerna. Centerpartiet föreslår i det här betänkandet att man inför år 2005 skall sätta ett mål på 15 % ekologiskt odlad mark av den svenska åkerarealen. Jag vill redan

nu yrka bifall till den reservation som vi har om detta, eftersom det inte var någon annan som tyckte på det sättet.

Vi har i anslutning till propositionen också skrivit ett motionsyrkande om en utredning om gentekniken och biotekniken. Nu blev det tillgodosett redan innan utskottet behandlade propositionen. Det är bara att hoppas att den utredning som regeringen har tillsatt verkligen tar upp de grundläggande frågor som finns i detta sammanhang och vikten av de försiktighetsprinciper som man måste ha om man skall syssla med sådant. Det är grundläggande förändringar som inte, i motsats till vad många andra säger i andra sammanhang, är så enkla, vilket kanske är naturligt. Vitsen med att man använder den här tekniken är ju att man gör sådant som naturen själv inte klarar av. Frågan är om det över huvud taget är meningen eller ens lämpligt att göra det.

Ingvar Eriksson tog upp ett par saker som jag tänkte att jag skulle kommentera. Det gällde skatter och avgifter på jordbruket. Det behandlas egentligen inte i den här propositionen och i det här betänkandet. Det är sådant som kommer i den proposition som så småningom bör komma med anledning av den utredning som Gunnar Björk har gjort.

Jag vill här inför kammaren och för protokollet säga att utredningen är ett resultat av det samarbete som Centern har haft med Socialdemokraterna. I motsats till Moderaterna har vi gjort något konstruktivt i den här frågan för att försöka få en bas att stå på för att få ett beslut som är riktigt. Jag förutsätter att Gunnar Björks utredning kommer att behandlas på ett seriöst sätt av departementet och regeringen. Från Centerpartiets sida är vårt krav naturligtvis att det också skall genomföras.

Äganderätten är viktig att värna. Där är vi från Centerpartiet ganska klara i vår uppfattning. Om man nu skall ta mark från en brukare på något sätt skall det också vara en ersättning. Jag vill samtidigt understryka att äganderätten också innebär ett ansvar. Det ansvaret måste vi alla leva upp till som äger mark. Det gäller att sköta den på ett ekologiskt rätt sätt och på andra sätt ta de hänsyn som måste tas. Men äganderätten skall naturligtvis värnas.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till vår reservation 21.

Anf. 3 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Lennart Brunander säger att Björks utredning är ett resultat av samarbetet mellan Centern och regeringen. Jag vill gärna erinra om att vi från Moderaternas sida länge har begärt att man skall utreda de här frågorna. Vi har hävdat konkurrens på lika villkor ända från den dag Sverige gick in i EU, men vi har inte vunnit stöd.

Tyvärr har inte heller Centern i vissa frågor velat ställa upp på våra propåer. Ta t.ex. frågan som jag begärde ett svar på om en utvärdering av miljömotivet för mineralgödselskatter. Det skulle vara väldigt intressant att höra var Centerpartiet står i denna fråga. Det viktiga är ju vad man sedan i praktiken gör. Vi moderater ställer givetvis upp på Björks utredning och vi hälsar med tillfredsställelse de propåer han har kommit fram till med sina medarbetare. Det är glädjande att konstatera att vi moderater, och även Centern i vissa fall, har uppmärksammat de här frågorna. Men Centern har inte gjort det fullt ut. Därför kan det vara intressant att få ett närmare besked av Lennart Brunander om hur han ställer sig till den utvärdering vi har begärt av miljömotivet för mineralgödselskatter.

När det gäller äganderätten förutsätter jag att Centerpartiet ställer upp på det grundläggande och viktiga i att äganderätten inte får förfuskas. Den är helig för oss moderater, och den är av oerhört stor betydelse för landsbygdens framtid.

Anf. 4 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Jag tog upp frågan därför att Ingvar Eriksson ägnade ganska mycket tid åt sådana här frågor i den här debatten, där de egentligen inte riktigt hör hemma. Den debatten får vi när frågorna skall tas upp i anslutning till utredningen.

Det är viktigt att konstatera att utredningen inte hade kommit till stånd om inte Centerpartiet i sitt samarbete med Socialdemokraterna ställt kravet på en sådan. Utredningen behövdes för att vi skulle få en belysning och ett underlag för att kunna fatta beslut. Detta tror jag är viktigt.

Det besked jag ger är att jag tycker att utredningens förslag är bra. Inriktningen på förslaget är sådan att det också på något sätt skall genomföras. Jag förutsätter att regeringens arbete kommer att inriktas på det. Det är väl så långt vi kan komma i dag i den frågan.

Anf. 5 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att den utredning och den utvärdering av den aktuella situationen som Björk har kommit fram till är positiv. Den visar nämligen på de stora skillnader som vi moderater länge har hävdat finns. Nu är det bara risk för att detta tar väldigt lång tid. Här behövs snabba åtgärder för att verkligen se till att de som bedriver jordbruk i Sverige får chansen att snabbt hamna i en situation där de kan konkurrera på samma villkor. Vi vet i dag att det finns ekonomiskt svåra problem. Vi måste försöka snabba upp det hela.

Lennart Brunander säger att Centerpartiet har nått så stora framgångar i samarbetet med Socialdemokraterna. Man kan ju undra varför de inte har lyckats nå snabbare fram på det här området. Jag hoppas verkligen att Lennart Brunander hjälper till att driva på så att det blir en förbättring av konkurrensförutsättningarna för den svenska bonden i framtiden.

Anf. 6 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Det samarbete som Centern och Socialdemokraterna har haft i den svenska ekonomin har varit framgångsrikt – det torde inte råda någon som helst tvekan om det. Att vårt samarbete har skapat bättre förutsättningar för det svenska jordbruket, sett i det perspektiv som EU-medlemskapet har gett, kan det inte heller råda någon tvekan om. Jag tycker att det är självklart att påstå att det är på det sättet.

Men Ingvar Eriksson vill förstås inte gärna gå med på det eftersom han har valt en annan modell, nämligen att skriva reservationer och på det sättet redovisa saker och ting. Det kan man också göra, men man når inga resultat med det – inte heller på den här punkten. Därför får vi avvakta och se hur regeringen hanterar frågan. Jag har ingen anledning att tro annat än att om man tillsätter en sådan här utredning har man gjort det därför att man också vill göra något åt det hela.

Anf. 7 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! I den här debatten skall vi behandla två ganska olika områden, nämligen frågan om ett hållbart fiske och frågan om ett hållbart jordbruk. Det finns visserligen likheter; det handlar t.ex. om mat och om hur vi hushållar med naturresurser. Men jag är överens med Ingvar Eriksson om att vi skulle ha delat upp debatten i två olika debatter, så att det hade blivit en ordentlig diskussion både om fiskefrågorna och om jordbruksfrågorna. Egentligen förstår jag inte riktigt nu varför jag inte drev den frågan hårdare när den var uppe i utskottet. Jag beklagar att debatten inte delades upp. I andra utskott har man ju delat upp debatten i olika avsnitt.

Jag kommer att koncentrera mig en hel del på fiskefrågorna i den här delen av debatten. Jag kommer kanske inte att klara tidsmarginalen, men jag lovar att i så fall ge tillbaka den i nästa debatt.

Fisk och fiske har stor betydelse för global livsmedelsförsörjning. 20 miljoner människor får sin utkomst av fiske, och i många länder är det den dominerande näringen. Fisk och andra livsmedel från havet står för en stor del av proteinintaget i världen. Därför är det viktigt att nyttjandet av denna naturresurs sker på ett ekologiskt hållbart sätt. Så är det inte i dag. I dag tar man ut mer fisk än tillväxten ger. Det går förstås inte i längden. Det finns många orsaker till detta; man har fått allt effektivare fiskemetoder, man har ett alltmer storskaligt fiske, man har en överkapacitet av fiskefartyg i förhållande till vad som är möjligt att ta ut osv.

En annan orsak är miljöförstöring. Miljöförorenningar som sprids till haven och förstörda livsmiljöer vid havskusterna bidrar till att åtskilliga miljoner ton ätbar fisk går förlorad varje år. Detta får i sin tur väldigt dramatiska effekter för de människor som lever av fiske. Det gäller vattenregleringar, dammbyggnationer och utdikningar av vattenområden m.m. Listan kan göras lång på de hot som finns och som har lett till en minskad fiskproduktion i världshaven i dag.

Detta gör också att det behövs en svensk strategi för den gemensamma fiskeripolitiken. På samma sätt som Sverige är en del av EU:s jordbrukspolitik är Sverige en del av EU:s fiskeripolitik. Det första yrkandet i Vänsterpartiets motion om ett hållbart fiske handlar om detta. Vänsterpartiet tycker att det är bra att regeringen i propositionen, och även utskottet, aviserar en ambition om ett miljömål i den gemensamma fiskeripolitiken. Det behövs också en helhetssyn på samma sätt som för jordbrukets område.

En översyn av fiskeripolitiken skall göras år 2002. Därför finns det ännu tid för regeringen att återkomma med ett förslag till en svensk strategi för en gemensam fiskeripolitik. Det bör vara självklart att målet för den är ett ekologiskt hållbart fiske. I dag finns styrmedel i form av TAC-kvoter, tekniska åtgärder, dimensionering av fiskeflottan osv.

Det Vänsterpartiet tycker är viktigt i en svensk strategi är att utveckla det kustnära fisket på bekostnad av den storhavsbaseade fiskeflottan. Man skall skapa bättre förutsättningar för det småskaliga fisket vilket också skulle gynna många av de människor som lever av fiske. Vänsterpartiet tycker inte att det är riktigt att bara basera fördelningsnycklarna på vad man traditionellt har fiskat i de olika länderna. Fördelningen bör i stället göras utifrån en bedömning av varje enskild nations behov. Man bör ställa krav på att återskapa fiske inom de egna kustområdena. Man

bör titta på sambandet mellan näringsläckage och vattnets ekosystem, som är särskilt viktigt.

Utskottsmajoriteten har ett väldigt konstigt motiv för att avslå yrkandet. På s. 18 i betänkandet skriver man: Å ena sidan krävs det ytterligare överväganden för att Sverige skall kunna presentera en genomtänkt strategi inför den översyn som skall ske år 2002. Å andra sidan är det svårt att bedöma om den löpande information som utskottet kan få skall kompletteras med en särskild redovisning från regeringens sida.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Sinikka Bohlin, som företräder utskottsmajoriteten i dag. Varför är det inte viktigt med en svensk strategi för fisket när det är viktigt för jordbruket?

En annan sak som vi har tagit upp i vår motion är det problem som dumpade och borttappade fiskeredskap skapar. Det är ju känt att vanliga fiskgarn och andra redskap fortsätter att fiska om man tappar dem i havet. Det kallas för spökfiske, dvs. när näten finns kvar i havet. Detta är ett stort problem, det skadar fisken och annat. Därför tycker vi att man bör förbjuda dumpning av fiskeredskap. Man borde också utreda hur stort detta problem är i svenska fiskevatten och vilket ansvar producenterna har.

I dagens fiske går mycket fisk till spillo, dels beroende på att fiskemetoderna inte är tillräckligt selektiva, dels beroende på att fisk och fiskrens dumpas över bord. När det gäller Östersjön, som är ett hotat hav, finns det risk för att dumpningen av fiskrens bidrar till att öka koncentrationen av miljögifter. Teoretiskt sett skulle ett förbud att dumpa fiskrens från t.ex. torsk, som ju lagrar klororganiska föreningar i inälvorna, kunna användas för att minska miljögifterna i Östersjön. Det borde man också studera litet mer noggrant.

Ett annat område som vi har lyft fram i en särskild motion och som inte berörs i regeringens proposition är vattenbruket. Jag tycker att det är ganska oroande att man både från svensk sida och inom EU har för avsikt att satsa mycket aktivt på att främja investeringar i kommersiell odling av fisk, kräftdjur och blötdjur. Det är oroande eftersom vattenbruk i den form som det bedrivs i dag medför många miljöproblem som inte är lösta. Man kan inte säga att vattenbruket i dag är ekologiskt hållbart. Det finns många exempel på negativ miljöpåverkan, både på den fysiska miljön och på olika fiskarter. Man använder kemikalier och antibiotika i en mängd som jag inte visste att man gjorde förrän jag började studera den här frågan. Riskerna med detta är inte klarlagda. Spridning av sjukdomar, främmande arter och uppkomsten av vilda hybrider är inte heller tillräckligt kända.

I ett internationellt perspektiv utgör också vattenbruket ett hot mot de ekologiska systemen. I dag beräknar man att vattenbruket utgör 25 % av de globala fiskfångsterna år 2000. Det är alltså ganska mycket. Det betyder att stora områden som i dag utgör barnkammare och uppväxtområden för havets fisk skövlas för bl.a. produktion av fisk i olika typer av vattenbruk. Ett exempel är de s.k. tigerräkorna. Jag skulle vilja uppmana kammarens ledamöter och dem som läser protokollet från denna debatt att sluta äta tigerräkor, eller åtminstone äta mindre av dem. Tigerräkor produceras oftast i Asien och importeras till Sverige. Odlingen av tigerräkor har blivit ett av de allvarligaste hoten mot jordens kvarvarande mangroveträsk, och mangroveträskens är mycket viktiga som uppväxtområden

för många av de arter som finns i haven. Det mesta av tigerräkorna går på export till i-länderna. Men vi kan faktiskt välja andra alternativ, vilket skulle göra att vi bidrar till att inte slå ut förutsättningarna för de fiskare som lever av fiske i dessa områden.

Sverige har mycket vatten, och rätt använt kan vattenbruk bli en framtidsnäring också. Men än så länge är detta inte någon stor verksamhet i Sverige.

Sverige har utarbetat en strukturplan i vilken det sägs att Sverige har unika möjligheter att utveckla vattenbruk i olika former. Man föreslår en ökad satsning på odling av regnbågslox i såväl insjöar som hav. Man vill bredda verksamheten för vattenbruk till nya arter. Detta tycker jag är oroande, eftersom vi i dag inte har någon bra kontroll över de problem som vattenbruket orsakar.

Rent generellt kan man säga att vattenbruk där foder tillförs ger en negativ miljöpåverkan. Föreningarna består i huvudsak av tillförsel av fosfor, kväve och organiskt material. Det är ämnen som bidrar till övergödning av sjöar och vattendrag. Men så enkelt är det inte heller. I vissa vatten kan de ha motsatt effekt. De kan faktiskt bidra till att förbättra vattentillståndet.

Det som kanske är ett större problem är användningen av kemikalier och antibiotika. Jag visste inte att man använder så många olika slag av kemikalier och antibiotika i fiskodlingar. Man använder kemikalier bl.a. för att förbättra vattenkvalitet, för att kontrollera vegetationen, för att impregnera, för att desinficera, för att skölja och för att bedöva fisk. Formalin är ett vanligt medel. Malakitgrönoxalat är ett annat medel som man använder. Det är förbjudet i USA, eftersom man misstänker att det kan skada foster, men det används ändå i Sverige, eftersom det är svårt att hitta ersättningar. Klorbutol, benzokain och metokain används mycket. Dessa ämnen kan spåras i fisken flera veckor efter behandlingen. Kopparpreparat används för att minska påväxt av alger och annat på kassarna. Det är i dag okänt vilka effekter detta har på flora och fauna. Man vet inte heller hur stor omfattning det har. Uppskattningar har gjorts av att det för sju åtta år sedan användes 20–25 ton formalin och 74–100 ton malakitgrönoxalat i det svenska vattenbruket.

Man använder också mycket antibiotika. De medel som man använder är svårnedbrytbara, och de lagras i bottensediment och i andra marina organismer. Man har spårat antibiotika i blåmussla, krabba och olika vilda fiskar. Från tidigare jordbruksdebatter vet vi att antibiotika som används på ett okontrollerat och oförsiktigt sätt är ett stort hot som måste tas på stort allvar. Därför behöver man se över fiskevården på ett helt annat sätt innan man satsar storskaligt på det i Sverige.

Det sker också en ökad mängd transporter av fisk mellan olika odlingar och mellan länder. Detta betyder ökad risk för spridning av sjukdomar. Det är ett problem när det gäller EU:s fiskepolitik, eftersom man inte kan stoppa införsel av fisk som är smittad med sjukdomar. Då betraktas det som ett handelshinder enligt EU:s regelverk. Det gäller t.ex. de risker för smitta som vilda öringsstammar utsätts för från förrymd regnbågslox, osv.

På grund av detta har vi ställt krav på att det skall utarbetas en nationell miljöpolicy för vattenbruk. Det är nämligen uppenbart att de regler som i dag finns inte räcker till. Majoriteten i utskottet har inte ställt sig

avvisande till detta, men den har hänvisat till en utredning som SLU gör tillsammans med Fiskeriverket. Utredningen skall inte vara klar förrän 1999. Jag tycker inte att man kan vänta så länge. Jag tycker att detta är något som vi borde ha gett regeringen i uppdrag att arbeta med på en gång.

Vi har skrivit många fler saker om fiskevård, och jag skall nämna något om detta innan jag övergår till att tala om jordbruket.

Vi har tagit upp fiskevården. Vi tycker att det är positivt att det nu anslås 20 miljoner kronor till fiskevård. Det är inte någon våldsamt stor satsning, utan det är en droppe i havet. Men det är bättre än ingenting. Enligt Fiskeriverkets beräkningar skulle det behövas 65 miljoner kronor per år under många år framöver.

I vår motion om särskilda arter har vi tagit upp havsöring och ål. I dag satsar man inte särskilt mycket på det, trots att det finns ett allvarligt hot. Det finns inte nu tid för mig att gå in mer på det, utan jag får hänvisa till den motion som vi har skrivit om detta.

Vi tycker att fiskevårdsmedel skall användas till fiskevård i fjällen. Där är det framför allt rödingen som är hotad. Rödingen är en mycket speciell fiskart som är särskilt anpassad till dessa kalla vatten. Men det gör också att den är känslig för konkurrens från andra fiskarter.

Jag skulle vilja säga mycket mer om Östersjölaxen. Men jag skall nöja mig med att beklaga att betänkandetexten har försvagats vid det sista utskottssammanträdet. Utskottsmajoriteten vågade inte uttala sig mot en användning av drivgarn, som är ett av de stora problemen vid fiske av lax i Östersjön. Det är positivt att Fiskeriverket nu har fattat beslut som innebär att man gör en annan fördelning och flyttar mer av laxfisket upp till älvmynningarna längs Norrlandskusten. Det betyder att man kan ha ett betydligt mer selektivt fiske och i större utsträckning fiska odlad lax och på det sättet kan spara den vildlevande laxen.

Vi har också krävt en översyn av fritidsfisket. Ett stort frivilligt arbete görs när det gäller exempelvis fiskevårdsområden. Men detta är ett känsligt kapitel eftersom utplanteringen av fisk gör att de naturliga biologiska systemen rubbas. Detta borde uppmärksammas mera.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 14 och 26, men jag står naturligtvis också bakom övriga reservationer som vi i Vänsterpartiet har skrivit under.

Jag tänkte ägna några minuter av mitt nästa anförande åt att under det här debattavsnittet säga några ord om jordbruket. Jordbruksfrågor utgör ju en del av betänkandet. Det finns självklart mycket att säga om jordbruket. Det gäller då på global nivå, i ett EU-perspektiv och i ett svenskt perspektiv. Att livsmedelsförsörjningen är av avgörande betydelse för människans överlevnad på jorden vet alla. Däremot verkar det vara betydligt svårare att göra något. I dag förstör vi i stor omfattning jordbrukets produktionsresurser. Detta är allvarligt. Här gäller det också EU-perspektivet. Ett hållbart jordbruk bedrivs inte i dag, vare sig i EU eller i Sverige.

Det finns många hot mot jordbruksverken, men jag skall inte gå in på dem nu eftersom tiden rinner i väg. Jag skall bara ta upp några synpunkter på EU:s jordbrukspolitik. Det är alldeles uppenbart att vi behöver reformera jordbrukspolitiken i EU. Det behöver vi göra av många skäl, bl.a. av produktionsmässiga skäl. I dag sker nämligen en felaktig produkt-

ion. Fel grödor produceras och man använder för mycket konstgödsel, bekämpningsmedel och medel för att bota sjukdomar. Det gäller då antibiotika och andra typer av metoder som inte är etiskt godtagbara.

EU:s jordbrukspolitik behöver också reformeras med hänsyn till den utvidgning med nya medlemsländer som skall ske. Vidare behöver EU:s jordbrukspolitik reformeras med hänsyn till ekonomin, till kostnaderna. En orsak till att det har blivit ett så krångligt system i EU är att handeln med jordbruksvaror ses som överordnad produktionen som sådan. Vi i Vänsterpartiet tycker inte att det är en bra modell. Ökad handel betyder också ökade risker vad gäller djur, råvaror och förädlade livsmedel. Det blir också ökade risker för spridning av smittor och sjukdomar. Därför tycker vi att man borde verka för en ökad regional självförsörjning och för minskade transporter inom EU.

Det som är svårt att lösa när det gäller att åstadkomma en förändring av EU:s jordbrukspolitik är frågan om var jordbruksproduktionen skall ligga och vilken inriktning jordbruksproduktionen skall ha. Jag kan inte låta bli att något kommentera Ingvar Erikssons fråga om konkurrenskraften. Det är ingen nyhet att moderaterna talar om sänkta skatter. De vill ha lägre skatter och höjda stöd.

Det är med bönderna som med oss andra. Det är skillnad på bönder och bönder. När det gäller EU-systemet är det de redan välbeställda bönderna som får den största delen av EU:s bidrag, medan de bönder som kanske allra mest skulle behöva stöd för att få bättre möjligheter att överleva inte har samma möjligheter att utnyttja EU-systemet.

När det gäller frågan om en utredning av mineraloljorna inom jordbruket vet vi att ekonomiska styrmedel är nödvändiga och bra och att de fungerar.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är nödvändigt att få ett konventionellt stöd till jordbruket. I dag är nästan 95 % av jordbruket i Sverige inriktat på konventionell odling. Därför är det viktigt med åtgärder där. Det förslag som regeringen och Centerpartiet tillsammans har lagt fram är dock väldigt dåligt. Jag tycker att det är märkligt att man vill ha ett stöd som innebär att ersättning utbetalas till den som går på en kurs; detta baserat på jordbruksarealen. Det är också märkligt att man får ersättning för att man inte destruerar förbjudna bekämpningsmedel. Detta är kanske att ta till de konstigaste reglerna, men systemet är mycket märkligt. Vi har föreslagit avslag här och att regeringen skall återkomma med ett bättre förslag. Vi har inte fått gehör för vårt förslag, vilket jag beklagar. Stödet ger alltså inte miljönytta för pengarna.

Det är också fel att nu införa ytterligare stöd. Redan i dag finns det tio miljöstöd inom EU. Vi har föreslagit att man skall avvakta och göra en grundlig översyn och en utvärdering av befintliga stöd. Det är ju mycket byråkrati och krångel runt omkring i detta sammanhang. Inför EU:s nästa femårsperiod tycker vi att man när det gäller miljöstöden borde ha en helhetssyn på alltihop.

Fru talman! I mitt nästa inlägg under nästa debattavsnitt kommer jag att bl.a. gå in på det ekologiska jordbruket.

Anf. 8 ANDRE VICE TALMANNEN:

Om alla talare som anmält sig för 15 minuters anförande i stället använder 20, 21 och 22 minuter kommer dagen att bli väldigt lång.

Anf. 9 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Maggi Mikaelsson säger att ett hållbart jordbruk inte bedrivs inom EU. Jag uppfattar att hon menar att det är på samma sätt i Sverige. Hon går till frontalangrepp mot det jordbruk som vi i Sverige normalt kallar för konventionellt jordbruk. Där har det skett väldigt mycket under de senaste 30 åren. En oerhörd utveckling i miljövänlig riktning har skett. Detta är ett faktum.

Maggi Mikaelsson, det fanns en tid i Sverige då ett hållbart jordbruk inte bedrevs och då marken utarmades och människor började svälta. Man fick utvandera till Amerika och vissa andra länder. Den tiden vill vi inte ha tillbaka. Jag tror inte heller att det blir så. Den ensidiga och hårda inställning mot den positiva utveckling som skett tycker jag dock är hotfull, mot bakgrund av det jordbruk som vi i dag har i Sverige.

Maggi Mikaelsson säger också att moderaterna föreslår minskade skatter och avgifter men vill gärna ha höjda bidrag och stöd. Det är fullkomligt felaktigt. Nog borde Maggi Mikaelsson som så länge suttit i riksdagen veta att det som hon kallar bidrag och stöd, exempelvis från EU, är en ersättning för sänkta priser. Det är ju på grund av EU:s jordbrukspolitik som vi har den ordningen. Det är orimligt att begära att en näringsgren skall producera till priser som ligger under de verkliga produktionskostnaderna. Därför har man det här systemet. Vi vill förändra det. Vi politiker i Sveriges riksdag kan inte påverka producentpriserna. Däremot kan vi påverka kostnaderna för jordbruket i Sverige. Det är det som vi moderater hävdar är så viktigt.

Anf. 10 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har inte gått till frontalangrepp mot det konventionella jordbruket. Inte heller har jag sagt någonting om den utveckling som har varit. I stället delar jag uppfattningen att det har skett väldigt mycket inom jordbruket. Likafullt är ett konventionellt jordbruk, som det i dag bedrivs, inte uthålligt på lång sikt. Man använder ändliga naturresurser och man använder ett system och en modell som långsiktigt utarmar jorden. Så är det. Men inte heller Ingvar Eriksson kan ändra på det.

Det är positivt att det sker en utveckling inom det svenska jordbruket. Det har skett en utveckling tack vare att jordbrukarna själva har insett att det är nödvändigt men också på grund av de krav som bl.a. riksdagen och regeringen har ställt på en ökad inriktning på minskad användning av bekämpningsmedel etc.

Frågan om konkurrenskraften är både viktig och intressant. Men det som jag kanske tycker är intressantast är den diskussion som i dag börjar växa fram, också inom jordbruket. Man säger: Vi klarar inte av de hårda reglerna i Sverige. Vi klarar inte dieselskatten, miljökraven och djurskyddskraven. Vi får ju därmed sämre konkurrenskraft.

På vilket sätt tycker Ingvar Eriksson att vi skall konkurrera med jordbruket inom övriga EU?

Anf. 11 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Å ena sidan säger Maggi Mikaelsson att utvecklingen är positiv. Å andra sidan målar hon upp en väldigt mörk bild av utveckling-

en. Men man kan konstatera att de erfarenheter som gjorts leder till att det konventionella jordbruket går i miljövänligare riktning. Det är inte fel att ge jorden vad växten behöver för att producera allsidiga och bra livsmedel. Det är vad det är fråga om. Annars blir det en utarmning. Det finns olika metoder – konventionella och ekologiska. Men skulle vi hastigt gå över till ett ekologiskt jordbruk i alla avseenden skulle det bli väldigt stora problem. Det är bättre också ur miljösynpunkt att man satsar, som vi moderater, på att det konventionella jordbruket skall bli miljövänligare.

När det gäller konkurrens på lika villkor är det en självklarhet att vi kan konkurrera först den dag då vi får ungefär samma kostnader som andra. Men Maggi Mikaelsson har väl inget intresse av att sänka kostnaderna för det svenska jordbruket. Det framgick klart av hennes inlägg.

Anf. 12 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har faktiskt motionerat om ett stöd för det konventionella jordbruket för en omställning i miljövänlig riktning därför att det är viktigt; det har jag sagt i flera debatter. Eftersom 95 % av jordbruket i dag är konventionellt är det där man måste satsa väldigt mycket. Där finns det inga delade meningar, så påstå inte någonting annat!

Även om det inte är fel att ge växten vad växten behöver är det inte långsiktigt hållbart om man skall använda importerade råvaror, ändliga resurser och ha ökade transporter för att klara av att ge växten vad den behöver. Vi måste försöka nå ett jordbruk som mindre förbrukar sådana ändliga resurser.

Slutligen om konkurrenskraft: Jag tycker att det är viktigt att diskutera den frågan, men frågan är vad man menar med konkurrenskraft. Hur skall man t.ex. kunna konkurrera med klimat? Det kommer vi aldrig att kunna göra. Vi kommer aldrig att kunna få två skördar i t.ex. mitt hemlän. Vi kommer aldrig att kunna ändra jordens gång runt solen. Det man behöver diskutera är en ökad regional produktion, att börja diskutera vad det är vi skall konkurrera med. Att producera bra och säkra livsmedel är viktigt, men att producera dem för att sedan transportera dem kors och tvärs och konkurrera med livsmedelproducenter i någon annan ände av det EU som vi nu är med i tycker jag inte är målet med jordbrukspolitiken.

Anf. 13 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Vi har framför oss ett betänkande som handlar om mycket. Precis som Maggi Mikaelsson sade hade det kanske varit lämpligt att dela upp debatten.

Jag tänker börja med fisket och säga att det våra motioner framför allt handlar om är laxfisket. Den frågan har diskuterats mycket i den här kammaren.

Sverige bedriver i dag laxfiske ute i Östersjön på uppväxtplatserna trots att all kunskap säger att det inte är så man skall bedriva ett långsiktigt ekologiskt hållbart fiske. Här sker alltså ett fiske när fisken är liten. Man använder dieselolja på båtarna för att ta den i land i stället för att vänta tills laxen har vuxit klart och själv går upp till kusten där man kan ta upp den. Då får man större fiskar, och man slipper vara ute till havs och använda mycket dieselolja. Det vi framför allt kan göra är att bedriva

ett fiske på den odlade laxen, inte som i dag på ett blandat bestånd och framför allt på den vilda laxen, som i dag utgör 7–10 % av den totala laxförekomsten och som riskerar att försvinna.

Det här är mycket allvarligt, men jag kan ändå se en viss ljusning i det mörka läget därför att det börjar finnas en större acceptans i riksdagen i dag för att vi måste ändra laxfisket. Vi kan se att alltmer av fisket flyttas upp till kusten, vilket är mycket positivt, eftersom man där bara kan fiska odlad lax, inte den vilda. Det börjar finnas en liten acceptans för att man kritiserar drivgarnsfisket. Sverige har drivit en fråga som är mycket märklig. Sverige har nämligen, trots den FN-konvention från 1991 som säger att man inte skall ha längre än 2 ½ kilometer drivgarn, ändå drivit på och fått ett undantag för Östersjön. Det innebär att vi kan ha 21 kilometer drivgarn per båt. I FN-konventionen sägs att man kan acceptera detta om de långa drivgarnen inte utgör ett ekologiskt hot. Men det gör de i Östersjön. Dels hotar de naturligtvis den vilda laxen eftersom fisket sker på uppväxtområdena på ett blandat bestånd, dels vet vi att vi har tumlaren i Östersjön som är ekologiskt unik här och som fastnar i drivgarnen.

Vi hade på gång en bra skrivning i utskottet. Tyvärr försvagades den vid det senaste utskottssammanträdet, men det känns ändå som att det börjar finnas en liten öppning i den här frågan. Är det något land som skall driva det här i EU är det Sverige, eftersom det är vi som har sett till att vi fått det olyckliga undantaget. Egentligen borde FN-resolutionen också gälla Östersjön. Det skulle innebära att det blir väldigt svårt att få lönsamhet på fisket ute i Östersjön på det fria vattnet på blandade bestånd. Det skulle alltså innebära att fisket hamnade där det skall vara, nämligen utefter kusten där det kan bedrivas utan att hota den vilda laxen. Att vi behöver ett fiske på den odlade laxen är vi helt överens om. Den odlade laxen har många ekologiska fördelar framför den vilda. T.ex. kan man behandla dess yngel med tiamin, vilket gör att den inte i samma utsträckning som den vilda faller offer för miljösjukdomen M 74 som drabbar laxyngel och som beror på någon miljöfaktor, vad vet man inte än.

Vi kommer säkert att återkomma till diskussionen om den vilda laxen. Här kan man verkligen visa att man menar allvar med ekologisk hållbarhet. Här finns det möjlighet för Sveriges regering att gå från ord till handling, och det är bråttom. Alla de rådgivande organ som finns både i Fiskerikommissionen och i EU har entydigt sagt att man måste upphöra med fisket på blandade bestånd. Skam till sägandes är det väldigt få länder som bedriver ett fiske på blandade bestånd på uppväxtområdena. Här har Sverige stor anledning att tänka om.

När det gäller jordbruket hanteras även här en stor mängd frågor i betänkandet. Jag kommer inte att kunna hinna gå in på allt, utan en del kommer jag att ta upp i anförandet under nästa avsnitt som handlar om budgeten. En del skall jag försöka hinna med.

Sverige ansöker nu om pengar till ett nytt REKO-stöd, resurshushållande konventionellt lantbruk. Det är ett mycket viktigt stöd. Vi hade gärna sett att det hade kommit direkt när vi kom med i EU. Det fanns ett förslag i den SOU som föregick miljöstöden, ett förslag som var mycket bra och som hade gjort att vi hade fått ett resurshushållande jordbruk. Vi hade känt att vi hade tagit ett steg åt rätt håll. Tyvärr blev det inte så, utan förslaget avsågs. Det förslag som nu ligger på riksdagens bord anser vi

däremot är dåligt. Vi kan inte på något sätt se att förslaget skulle leda till ett resurshushållande jordbruk, utan vi ser det snarare som ett allmänt stöd till alla jordbrukare som har giftsprutor. Det är nämligen förutsättningen för att man skall kunna få det miljöstödet. Det kan bara ges till det konventionella giftjordbruket. En jordbrukare med ekologiskt jordbruk kan aldrig söka det stödet. Det är alltså ett mycket märkligt stöd. Det innebär att man skall veta hur man hanterar sin sprututrustning. Svenska lantbrukare slår sig ofta för bröstet och säger: Vi är på väg mot ett hållbart lantbruk. Då känns det mycket märkligt att man helt plötsligt skall ha betalt för att veta hur man hanterar giftsprutan. Man tycker att sådant borde varje lantbrukare i Sverige kunna i dag. Man skall gå kurser för att lära sig det här. Man skall ha samtliga bekämpningsmedel inlåsta i ett säkert utrymme. Man skall se till att icke längre godkända bekämpningsmedel destrueras. Man skall ha kunskap för att få använda bekämpningsmedel klass 2 L.

Det här känns som krav på någonting som jag faktiskt trodde att varje lantbrukare i Sverige kunde. Om jag var lantbrukare och läste det här skulle jag tycka att det går min ära för när. Vad är detta? Inte kan väl riksdagen tro att vi inte kan det här? Uppenbarligen är det här någonting som Centerpartiet och Socialdemokraterna har förhandlat fram, och jag förmodar att LRF också varit med på ett hörn och tittat på det, eftersom man t.o.m. i annonser skryter med att man har direktkontakt med regeringen.

Vi kan inte stödja det här förslaget. Det är alltså 295 miljoner som skall gå till det. Vi kommer att i vårt budgetförslag ta bort de pengarna. Vi yrkar avslag på det stödet eftersom vi inte på något sätt kan se att det är resurshushållande. Dessutom kan man konstatera att det finns även andra pengar i budgeten, 2 miljoner, för att funktionstesta giftsprutor. Samtidigt vet vi alla att giftjordbruket inte kan få fortgå. Det är en återvändsgränd. Till skillnad från moderaterna är jag övertygad om att det finns en framtid efter detta och att det finns en utveckling av ny teknik även inom jordbrukssektorn.

Naturligtvis är det inte så att vi har nått ett slags optimalt tillstånd just nu och att det inte kommer att ske förändringar i framtiden. Naturligtvis kommer även det som i dag anses som självklart att kritiseras hårt i morgon – framför allt eftersom mycket av det som människan gör i dag orsakar så mycket miljöproblem som kommande generationer får ta hand om. Vi anser alltså att det här REKO-stödet inte skall tas fram. Vi yrkar avslag i den frågan.

Vi har också en motion som handlar om lantraser. Vi menar att det är viktigt att behålla den biologiska mångfalden i jordbruket. Här är det viktigt att bevara de gamla lantraserna. I dag får man stöd för idisslare – inget annat. Samtidigt får hästar, höns, ankor, gäss, kaniner osv. inte stöd. Det gäller också t.ex. grisar. Nu föreslår man att finullsfåret och Linderödssvinet skall få stöd.

Men det märkliga är att i det som sändes till Bryssel yrkade man också att hästarna skulle få detta: ardennerhäst, nordsvensk brukshäst och russ. För detta finns det pengar anslagna. Totalt handlar det om 7 miljoner kronor, dvs. en ökning med 3 miljoner. När proppen kommer har hästarna försvunnit.

Menar man allvar med att man skall bevara lantraserna menar vi att *alla* djur skall bevaras. Då är naturligtvis de gener som finns hos hönan lika viktiga som de gener som finns hos korna. Då måste samtliga de hotade gamla lantraser vi har ges stöd. Det kan antingen ges per djurenhet eller till genbanksbesättning. Men att stöd skall utgå till samtliga tycker vi är en självklarhet om man verkligen menar allvar med att det här är viktigt att bevara.

Hästarna har alltså diskuterats mycket, och det är beklämmande att de har försvunnit i dag. Jag vet inte riktigt hur man har tänkt sig att använda de pengar som man har ansökt om.

Vi kan också se att det behövs stöd till föreningarna. De gör ett mycket bra jobb i dag. Det utgår en del stöd, men inte till själva bevarandearbetet. Det är förvånande att vi i Miljöpartiet inte har fått stöd för de här motionerna eftersom det finns andra partier som tidigare har sagt sig vara intresserade av detta. Men det här kanske också är en uppgörelse som jag inte riktigt vet hur den ser ut i slutändan. Nu finns det en reservation att stödja för dem som anser att hästarna skall ha stöd.

Det finns all anledning att oroa sig för framtiden. Vi kan se att EU håller på att se över de bekämpningsmedel som finns. Det finns en stor risk att förbjudna bekämpningsmedel kommer att bli tillåtna igen. Bland de tre som just nu testas märks särskild två, med beteckningarna aldicarb och paraquat. Det ena har varit förbjudet sedan 1991, det andra sedan 1983. Båda föreslås bli godkända. Det innebär att vi kan få tillbaka många av de bekämpningsmedel som vi tidigare har haft och som vi i dag börjar finna i vårt dricksvatten. Det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt.

Vi anser från Miljöpartiets sida att det här skulle innebära att vi börjar ta de steg tillbaka när det gäller miljön som vi inte vill se. Vi menar att Sverige skall vara konsekvent här. Vi skall säga: Finns det någon miljögaranti värd namnet skall vi kunna fortsätta att förbjuda de här medlen.

Aldicarb var ett medel som förbjöds på grund av hög akut giftighet. Det var ett jorddesinfektionsmedel. Paraquat var ett ogräsmedel som var så giftigt att man ansåg att ingen människa skulle hantera det. Ändå föreslås de bli godkända.

I det här betänkandet talas det mycket om ekologisk hållbarhet. Vi menar att det jordbruk vi har i dag inte är ett optimalt jordbruk. I begreppet ekologisk hållbarhet måste det också finnas en möjlighet för ett framtida jordbruk. Därför har vi föreslagit att man faktiskt skall titta på en avvecklingsplan för det konventionella lantbruket, dvs. för giftjordbruket. Och vi gör det inte utifrån annat än kunskap.

Tittar vi på vad som händer i det svenska lantbruket i dag ser vi att de bekämpningsmedel som används, framför allt insektsbekämpningsmedel och ogräsbekämpningsmedel, totalt slår sönder den biologiska mångfald vi har haft i det öppna jordbrukslandskapet. Den tysta vår som Rachel Carson skrev om på 60-talet – det handlade om DDT-preparaten – är här nu. Den nedgång som vi har nu när det gäller de arter som finns i jordbrukslandskapet är mycket större än den som Rachel Carson beskrev.

Det är svårt att titta på alla insekter och göra sådana studier, men det är lätt att titta på dem som lever på insekter, alltså fåglar. Där kan vi se att tofsvipa har gått ned med 48 %. Sånglärka har gått ned med 27 %. Ladusvala har minskat med 38 %. Stare har minskat med 46 %.

I England har man gjort en studie som verkligen tittar specifikt på jordbrukslandskapet. I den kan vi se att siffrorna är lika höga. Där vet man också när det här börjar. Det börjar när vi får de här nya bekämpningsmedlen, de som brukar kallas för lågdospreparat men som borde kallas för höggiftspreparat. De slår faktiskt ut de ogräs och insekter som de här fåglarna lever på. Jag menar att man inte kan prata om ett långsiktigt hållbart lantbruk om vi håller på att skapa en odlingsöken. Det är inte långsiktigt hållbart, för i den långsiktiga hållbarheten måste också ingå att den biologiska mångfalden inte slås ut.

Jag kommer som Maggi Mikaelsson att be att få några minuter av mitt nästa anförande till det här anförandet. Vi hanterar frågorna på de sättet.

Vi menar alltså att det som måste göras är att lägga om det konventionella lantbruket till ett ekologiskt lantbruk. Är det då möjligt? Ja, det är det faktiskt. Vi kan se att det i den miljöbalk som kommer att komma står att man skall använda bästa möjliga teknik. Och det *finns* en ekologisk teknik framtagen. Här har det skett en stor utveckling de sista åren. De försök som har gjorts på flera lantbruksskolor, bl.a. Öjebyn utanför Piteå, visar att det inte bara går att återskapa den biologiska mångfald som vi har förlorat. Det är faktiskt också lönsammare i dag att odla ekologiskt än att odla konventionellt.

Tekniken är framtagen. Det handlar inte alls om att gå tillbaka till det jordbruk som vi hade i början av 1900-talet eller slutet av 1800-talet. Här har man lärt sig mer. Det är det som är det intressanta med teknik och utveckling; man kan lära sig nya saker. Uppenbarligen existerar inte sådana möjligheter i moderaternas värld, men i verkligheten är det så.

På Öjebyn mjölkar de kor som är ekologiskt hållna mer än de kor som får produkter från giftjordbruket. Den minskning i spannmålsskördar som man hade räknat med skulle bli 20 % blev i stället 7 %. Men eftersom man inte har utgifter för bekämpningsmedel och handelsgödsel, och eftersom man har ekostödet och får ett mervärde för produkten, är det mer lönsamt att odla ekologiskt.

Det är intressant att se på många av dem som i dag går över till ekologisk odling. De gör det naturligtvis av ett intresse. De känner att det är fel att hantera gifter på det sätt som man har gjort under många år. Det är fel att producera mat som innehåller små mängder av bekämpningsmedel. Men när man också upptäcker att det finns en stor efterfrågan, större än vad marknaden kan mätta i dag, går man över till detta. Då kan man se att man både får glädjen att slippa hantera gifterna och ett mer lönsamt jordbruk.

När nu de här möjligheterna existerar är det ju konstigt om vi i Sverige inte skall välja den bästa möjliga tekniken. Den är möjlig. Den är ekonomiskt lönsammast. Den gör att vi slipper slå ut den biologiska mångfalden och få rests substanser i jordbruket. Vi menar alltså allvar med det här. Vi menar att de procenttal som man laborerar med här, och som innebär att vi skall gå litet långsamt fram, egentligen är för små. Det finns möjligheter i dag. Låt oss utnyttja dem.

Vi har också i en motion talat om att vi anser att gentekniken inte hör hemma i det här lantbruket. Gentekniken som den utvecklas nu är anpassad till kemikaliejordbruket. Man ser till att grödor är resistent mot Roundup, ett bekämpningsmedel som faktiskt börjar ifrågasättas mycket, framför allt i Danmark. Där kan man se att man hittar mycket rests substans-

ser i vatten. Det bryts inte alls ned på det sätt som sägs. Det lagras betydligt längre i jorden. Framför allt slår det ut den biologiska mångfald vi just talade om.

Jag skulle önska att vi var fler som verkligen tog de här varningssignalerna på allvar. Hade vi haft en minister här hade jag velat ställa två frågor till den ministern. Jag får väl göra det till Sinikka Bohlin i dag. Hur tänker regeringen hantera det faktum att det jordbruk vi i dag har gör att den biologiska mångfalden så drastiskt minskar? Hur ser den strategi ut som skall göra att vi kan stoppa den här utvecklingen? Den andra frågan är: Hur tänker sig regeringen att driva fiskefrågorna i framtiden? Kommer man att börja driva att vi bara skall fiska med 2 ½ kilometer drivgarn i Östersjön?

Det är några av de frågor som jag skulle vilja ha svar på. Mycket av det som vi har diskuterat här kommer också upp i nästa debatt. För tidsvinnande kommer jag att yrka bifall till reservationerna 19, 24, 26 och 33. Men vi står naturligtvis bakom samtliga de reservationer som Miljöpartiet har skrivit under. Det är inte heller säkert att jag kommer att begära votering i fråga om samtliga de här reservationerna.

Anf. 14 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall säger att hon vill skära ned och förändra de här miljöstöden. Hon vill inte satsa på fortbildning för den svenske bonden. Det är vad hon står här och säger. Vi vet ju att det sker och snabb och ständig utveckling i rätt riktning, Gudrun Lindvall. Men ni vill inte satsa på den utvecklingen. Jag konstaterar detta.

I reservationen angående avveckling av det konventionella jordbruket och djurhållningen i Sverige anförs att den konventionella odlingen och djurhållningen drar med sig stora folkhälsoproblem och samhällsekonomiska kostnader. Jag skulle vilja ha mer fakta och bevis från Gudrun Lindvall. Detta är ett påhopp på Livsmedelsverket och på alla de krafter i Sverige som arbetar med livsmedel. Det är ett angrepp som inte får stå oemotsagt.

Menar Miljöpartiet att den här avvecklingsplanen för det konventionella jordbruket skulle lösa problemen i Sverige? Jag tror att det blir väldigt stora problem. Gudrun Lindvall borde fråga de vanliga lantbrukarna. Då får hon säkert ett svar.

Det är inte så att det skulle vara lönsammare med ett ekologiskt jordbruk. Det kan vara det i vissa fall. Det beror på produktionsinriktningen. Det finns goda möjligheter om man bedriver mjölkproduktion exempelvis. Men det är den enskilde bonden som får avgöra detta själv.

Vi moderater är öppna för utveckling, forskning och för att satsa på framtiden så att vi går i en miljövänlig riktning, men vi vill vara realistiska.

Anf. 15 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är självklart att kemikaliejordbruket och den kemikaliehantering vi har i övrigt i samhället skapar hälsoproblem. Enligt FN är cancer den andra vanligaste dödsorsaken i världen i dag. Det anses bero på kemikaliejordbruket.

Man börjar också alltmer ifrågasätta de gränsvärden som finns för maten. Vad tål egentligen små barn? Kadmium finns i dessa medel. Nu börjar man starkt ifrågasätta om de gränsvärden som finns verkligen är riktiga. Nu börjar man tro att dessa gränsvärden borde vara betydligt lägre för barn. Visst är det så att det finns hälsoproblem på grund av det kemiska jordbruket. Allergierna ökar ju också dramatiskt i västvärlden där vi har det här jordbruket. Vi har en mängd miljöproblem som naturligtvis kostar i slutändan. Det är ingenting man kan förneka, Ingvar Eriksson. Det är bara så.

Det är intressant att höra att moderaterna är intresserade av forskning. Det finns alltför forskningsresultat som just pekar på att det är mer lönsamt att odla ekologiskt. Vi har tekniken i dag. Det är inte bara djurbönder som lägger om. Det har snarare varit tvärtom. Det har faktiskt varit rena växtodlare som har börjat att lägga om. Det är därför vi har ganska mycket åker omlagd. Men vi har haft förvånansvärt litet djurhållning omlagd. Det är lättare att lägga om åkermark. Där vet man precis hur man skall göra. Man får inte speciellt stora problem. En stor bonde som nu har lagt om säger att den tid han tidigare tillbringade på traktor för att sprida gifter kan han lika gärna använda till att gå ut och rycka upp tistlarna för hand. Vi har tekniken och vi har kunskapen. Då är det naturligtvis intressant att ta vara på den.

I nästa debatt kan jag ta upp vad vi vill satsa på i stället för REKO-stödet. Men det handlar bl.a. om ett rennäringsstöd och ett stöd till ekologisk äggproduktion. Det börjar fattas pengar för många av de miljöstödet som finns i dag. Vi tycker att man bör förstärka dem i stället för att införa ett REKO-stöd som vi anser är ett allmänt stöd till alla konventionella odlare.

Anf. 16 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall säger att det är väldigt allvarligt med det s.k. giftjordbruket. Det är ett oförsämrat påstående att kalla det konventionella jordbruket för ett giftjordbruk. Vi har ju en utveckling som går stadigt mot mindre användning av gifter. Vi har en utveckling som innebär att man ökar användningen av biologiska bekämpningsmedel. Vi vet att ekologisk odling också kan medföra problem. Det finns även urlakningsproblem med det ekologiska jordbruket. Vi vet också att det ekologiska jordbruket kan drabbas av stora förluster vid sjukdomsangrepp och liknande. Det är faktiskt i många fall en uppoffring för de lantbrukare som satsar på denna typ av jordbruk.

Men trots det är vi moderater positiva till att den enskilde bonden själv skall få välja. Vi är för mångfald. Om det är så som Gudrun Lindvall säger, att det ekologiska jordbruket är både lönsammare och bättre på alla sätt, kommer givetvis denna odlingsform att öka kraftigt i framtiden. Det har vi ingenting emot. Men det måste ske i den takt som det är möjligt att klara konkurrensen, försörjningstryggheten osv.

Det är uppenbarligen så att forskning och utveckling har lett till framsteg för det svenska lantbruket. Det gäller både på den konventionella sidan och på den ekologiska sidan. Vi moderater är beredda att satsa på båda. Men vi är som sagt realistiska, och jag tycker att Gudrun Lindvall är motsatsen.

Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det här handlar naturligtvis om vilken acceptans man har för gifter. Jag är yngre än Ingvar Eriksson och har vuxit upp i en annan tid där gifter kallas gifter. Har man själv hanterat gifterna vill man kanske inte se allvaret med dem. Men sedan vi i allt större utsträckning har börjat använda gifter, framför allt de s.k. lågdospreparaten som jag vill kalla höggiftspreparaten, har vi fått den effekten att insekter, ogräs, dvs. mångfalden i floran, och fåglar faktiskt håller på att försvinna. Då borde vi ju fundera litet grand. Om de gifter som vi sprider är så giftiga att hela den biologiska mångfalden slås ut i odlingslandskapet, skall det då inte leda till någon eftertanke? Skall vi inte då börja fundera på hur det kan komma sig att om man odlar ekologiskt några år börjar man få tillbaks detta? Gifter är gifter. Det är bara så.

Nu har vi en möjlighet att lägga om lantbruket och behålla den biologiska mångfald som vi anser att vi vill ha. Vi har en möjlighet att ha öppna landskap som inte blir odlingsöknar. Att då inte ta den möjligheten är mycket märkligt. Naturligtvis anser vi i Miljöpartiet att vi skall använda ekonomiska styrmedel. Vi skall påverka så att lantbruket lägger om till ekologisk odling. Det är kanske det som skiljer moderater och miljöpartister. Vi anser att det är bra att bönder själva får bestämma, men vi anser också att det finns någonting som heter politik där vi skall påverka utvecklingen. Vi anser nämligen att politik är att driva utvecklingen framåt. Här finns det goda möjligheter att genom ekonomiska styrmedel och på andra sätt, t.ex. genom bidrag till ekologiskt lantbruk, se till att vi får en omläggning så att vi slipper gifterna i framtiden. Då kan vi återfå den biologiska mångfalden och få ett jordbruk som är ekologiskt långsiktigt hållbart. Det naturliga steget och LRF har varit överens om att dagens konventionella jordbruk inte är ekologiskt långsiktigt hållbart. Varför skall vi då ha kvar det?

Anf. 18 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Jag reagerar mot Gudrun Lindvalls sätt att här i debatten försöka ta heder och ära av hårt jobbande svenska jordbrukare. Hon talar om att de bär sig väldigt galet åt. Det är ju inte så. Vi har ett jordbruk i Sverige som baserar sig på en rimlig ekologisk grund. Vi använder betydligt mindre gifter och gödningsmedel än vad man gör i jordbruk på andra håll. Det är i och för sig inte automatiskt ett försvar och klartecken på att det är okej. Men inriktningen är att klara både den biologiska mångfalden och miljön.

Sedan säger Gudrun Lindvall att det är lönsamt med ekologiskt jordbruk. Jag tror faktiskt att det är det. Det är det bl.a. tack vare att vi har lagt in ett ordentligt stöd till ekologiskt jordbruk i det miljöstödet vi har till jordbruket. Det har vi gjort därför att vi tycker att det är viktigt. Vi har en målsättning som vi vill försöka att nå. Nu har vi i Centerpartiet tyckt att det är rimligt att man utvecklar det här och höjer målsättningen. Men efter allt prat orkar Miljöpartiet inte ens stödja det.

Jag håller med Gudrun Lindvall om att dessa hästraser borde ha funnits med också i det slutliga förslaget. Men det var ju inte möjligt att få någon majoritet för det i utskottet. Det är bara att konstatera att det var så. Men vi lyckades ändå med att få en skrivning i det betänkande som vi nu behandlar där det står att i likhet med vad som anförts i motionerna

anser utskottet det angeläget att regeringen beaktar situationen för de svenska hästraserna, särskilt ardenner, nordsvensk häst och gotlandsruss. Utskottet förutsätter att regeringen inför budgetåret 1999 verkar för en utvidgning av miljöprogrammet så att även de utrotningshotade hästarna omfattas.

Vi kom faktiskt ganska långt, men vi kom inte ända fram.

Anf. 19 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag är förvånad över att Centerpartiet tillsammans med regeringen kan ta fram ett sådant förslag som förslaget om det resurshushållande konventionella lantbruket, där man skall få betalt för att ha en växtnäringsbalans och odlingsplan. Man skall få betalt för att gå en tvåveckorskurs, för att sprututrustningen testas minst vartannat år, för att vid bekämpning använda en dosnyckel osv. Det är för mig obegripligt att odlaren själv inte skall stå för det här. Vi brukar tala om principen PPP, dvs. *polluters pay principle*. Jag undrar vad som blir kvar i det konventionella lantbruket som lantbrukaren själv skall stå för. Skall han ha bidrag för absolut allt? Kan man komma längre? Skall han ha bidrag till stövlar-na också? Det blir ingenting kvar.

Vi menar att det finns delar som en verksamhet måste betala. I många andra sammanhang brukar man hävda att jordbruket är som vilken verksamhet som helst, men jag börjar betvivla det.

Det är också märkligt att man med det nya REKO-stödet skall få 225 kr på arealer upp till 50 hektar, 100 kr mellan 50 och 200 hektar och därutöver intet. Det är oerhört underliga regler. Det här innebär att den som har en areal som är större får mer, medan den som har en liten areal får mindre. Samtidigt kan de göra precis samma sak. Det kostar lika mycket att göra den biologiska bädden som man skall ha när man fyller sprutan eller den fasta plattan. Det är ett mycket konstigt stöd. Jag är förvånad över att Centerpartiet är med på det.

När det gäller stöd till lantraserna är det konstigt att regeringen går ned till Bryssel med ett förslag om hästraserna som man sedan avviker från i propositionen. Russ är t.ex. en svensk hästras som har funnits här mycket länge. Det är en hästras som det finns all anledning för oss att bevara. Vi tycker att det är märkligt att vi inte kan få det stödet till den hästrasen. På samma sätt är det med den nordsvenska hästen, som också är en hästras som har funnits mycket länge i Sverige och som borde ha stöd. Har Centern misslyckats i förhandlingarna med Socialdemokraterna, eller vad har hänt?

Anf. 20 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall påstår att bonden skulle få betalt för olika saker, men det är inte så. Gudrun Lindvall vänder på saker och ting. Det som hon räknar upp är sådant som det förutsätts att man skall ha gjort för att över huvud taget få stödet. Det är alltså ett krav för att man skall få detta miljöstöd. Det är en helt annan sak än att man får betalt för de olika sakerna. Det skulle ju vara helt tokigt om man fick detta miljöstöd utan att ta dessa hänsyn. Det kan knappast vara det som Gudrun Lindvall menar.

När det gäller hästraserna delar jag Gudrun Lindvalls uppfattning att det är konstigt att regeringen har betett sig på det här sättet. Men det är en sak för sig. Vi har också motionerat om att de borde ha fått pengar i budgeten, men det var inte möjligt att få majoritet för det i utskottet, och därmed inte heller i riksdagen. Men vi kom ganska långt i arbetet med att lösa frågan, genom att vi enades om en skrivning där regeringen får i uppdrag att klara det här till 1999. Det ser jag fram emot.

Anf. 21 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är uppenbarligen så att Centern när det gäller hästraserna har misslyckats i samarbetet med regeringen. Vi får acceptera att man ibland misslyckas, men detta är trots allt ett stort misslyckande. Det är dessutom ganska litet pengar. Jag har väldigt svårt att förstå varför Centern inte kunde hämta hem den här frågan tillsammans med regeringen.

När det gäller gifthanteringen uttrycker Centern ibland ett intresse för ett ekologiskt lantbruk. Samtidigt håller man det konventionella lantbruket mycket om ryggen. Jag har svårt att förstå motivet när man då säger att vi i Sverige använder mindre gifter än i andra länder. Om vi skall sänka kraven kan vi se på USA, där man hanterar både djur och mark på ett annat sätt än i EU. Om det är konkurrensneutralitet att sänka kraven och anpassa dem till den som har lägst krav går vi en mycket dyster framtid till mötes.

När det gäller gifthanteringen i Sverige måste man också ta hänsyn till att det naturligtvis är speciellt att hantera gifter i ett kallt område. Den nedbrytningstid som ibland står angiven för dessa preparat förutsätter nämligen en varm jord. När man nu börjar titta på Roundup ser man att det inte alls bryts ned så som det är sagt. Många gånger beror det på att man använder det på hösten och att det då är för låg jordtemperatur. Ämnet ampa, som är nedbrytningsprodukten av Roundup, eller av glyfosatet, blir då kvar och rinner ned i vatten. I Danmark hittar man det här både i ytvatten och i grundvatten, och även i Sverige börjar man hitta nedbrytningsprodukten av Roundup.

Gifter som används i jordbruket skall kallas för gifter. Vi har inte minskat gifthanteringen. Snarare har vi fått giftigare preparat. Därför behöver vi sprida ut mindre mängder. Men det körs fortfarande lika många rundor på åkern.

Den enda möjligheten att komma till rätta med det här är naturligtvis att höja skatterna på bekämpningsmedel och näringsämnen och se till att de används så effektivt som möjligt. Det vi vill är att de skall bort på sikt. Gifter är gifter, och gifter hör inte hemma i ett ekologiskt hållbart samhälle.

Anf. 22 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Det är roligt att jordbruksutskottet bland alla yrkanden har fastnat för att tillstyrka en kristdemokratisk motion om att säkerställa resurser för kalkning. På den här punkten är jag givetvis nöjd med utskottets betänkande.

Kalkning och åtgärder för att minska övergödning av sjöar är en typ av åtgärder som måste fortgå i oförminskad utsträckning. Neddragningen

av anslaget till kalkningsåtgärder har varit oacceptabel. I stället bör nu kalkningsverksamheten öka för att återställa skador i sjöar med viss påverkan som i dag inte kalkas. Försurning och övergödning är i dag det största hotet mot den biologiska mångfalden i dessa ekosystem.

Det är därför glädjande att utskottet genom att tillstyrka en kristdemokratisk motion nu tydligt lägger fast nödvändigheten av att säkerställa resurser för fortsatt kalkning. Det är också väldigt positivt att detta sedan fullföljs i budgetbetänkandet, som vi skall behandla senare i dag, genom att det tillförs ytterligare resurser.

Fru talman! Strax innan budgetpropositionen presenterades i september lade regeringen fram den särskilda propositionen om hållbart fiske och jordbruk. Regeringens arbetsmetodik att lägga fram omfattande särpropositioner samtidigt med budgetpropositionen är inte speciellt lyckad, eftersom man måste upprepa sig i de olika motionerna för att få någorlunda helhet i politiken.

Jag hoppas att man undviker det i fortsättningen. Förhoppningsvis kommer inte denna regering att lägga fram någon liknande budgetproposition, utan det kommer att finnas en annan majoritet vid nästa tillfälle. Jag hoppas att den majoriteten också undviker den här typen av olycklig arbetsbelastning.

Jag väljer att här och nu ta den principiella debatten om jordbrukspolitik, för att sedan i fråga om budgetbetänkandet mer direkt gå på budgetfrågorna.

Jag vill börja med att upprepa något av vad Kristdemokraternas representant sade i jordbruksdebatten i oktober. För framtiden måste slås fast att fortsatt jordbruksproduktion i Sverige såväl som i övriga EU-länder är en nödvändighet. Nationellt gäller det såväl för att målsättningen om att hela Sverige skall leva skall kunna uppnås som för att vi skall ha en fortsatt inhemsk livsmedelsförsörjning.

Ur ett globalt perspektiv är det långsiktigt nödvändigt att åkermarken i Sverige och Europa finns tillgänglig för livsmedelsproduktion. Därför är det också nödvändigt att miljöaspekter vägs in vid en kommande reformering av jordbrukspolitik så att en övergång till miljövänliga och mer ekologiska brukningsmetoder främjas. Detta kräver också bibehållen åkermark, eftersom en minskad intensitet i jordbruksproduktionen måste kunna kompenseras med produktion på mer åkermark.

Fru talman! Jag lyssnade på replikskiftena mellan Gudrun Lindvall och hennes meddebattörer. Gudrun Lindvall säger att det här handlar om politik och att vi skall driva utvecklingen. Det är riktigt – det är vår uppfattning. Vi skall ha en ökad ekologisk produktion, och vi skall ha mer av miljövänlighet i jordbruksproduktionen. Problemet är att om Gudrun Lindvalls och Miljöpartiets politik, och den teknik som de framför sin politik med, skulle få ökat genomslag kommer inte denna omställning. Jag törs säga att när man använder den typ av överord som Miljöpartiet använder blir man jordbruksnäringens dödgrävare. Miljöpartiet måste inse att en förutsättning för att vi skall ha ett hållbart jordbruk är att vi har denna produktion över huvud taget. Då kan man inte lägga fram förslag om att vi skall avveckla jordbruket i praktiken. Det är en oseriös hållning, och den skadar den hållning som de seriösa jordbruksdebattörerna har, som menar att vi skall ha en mer miljövänlig inriktning på jordbruket och

att vi skall ha en omställning till mer ekologisk produktion. Men Gudrun Lindvalls agerande försvårar den linjen.

Fru talman! Det går att producera tillräckligt med livsmedel för en växande världsbefolkning. Förvaltarskapstanken måste dock vara vägledande, och kortsiktiga vinstintressen – som drivit fram odlingsystem som sugit ur jordens bördighet och orsakat jorderosion – måste ersättas med långsiktigt hållbara brukningsmetoder. Ett uthålligt och hållbart jordbrukssystem bygger på ett kretslopp av näringsämnen och att organiskt material binder samman markmineralen. Detta gör att man tar till vara det naturen ger och förhindrar jorderosion.

En central fråga för EU måste vara att aktivt bidra till fattigdomsbekämpning och ökad livsmedelssäkerhet i tredje världen. Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU – CAP – kan vara ett instrument i detta arbete. EU måste också inom övriga internationella forum, såsom WTO, Världsbanken och IMF, medverka till att ta fram en övergripande strategi för hur de fattigaste ländernas inflytande skall stärkas. En omställning av det europeiska jordbruket till mer miljövänliga brukningsmetoder och ekologisk produktion innebär ett minskat tärande på ändliga resurser och är nödvändig också för solidariteten med tredje världen.

EU skall enligt vår uppfattning bistå u-länder med en uppbyggnad och en utveckling av ekologisk produktion. Detta handlar i högsta grad om hållbart jordbruk.

Såvitt jag förstår förbereder nu regeringen en proposition angående reformeringen av den europeiska gemensamma jordbrukspolitiken. Jag hoppas att regeringen i förberedelsearbetet inför denna proposition förmår att lämna sin gentemot jordbruksnäringen ibland något fientliga hållning – detta sagt utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Ett regeringsförslag bör rimligtvis inte vila på den smala majoritet som står bakom utredningen om reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken, dvs. Komicap, utan mer ta fasta på de reservationer som finns bl.a. från oss kristdemokrater.

Regeringens hittills redovisade strävan att genom en radikal förändring av CAP avhända Sverige och Europa stora delar av åkermarken kan inte vara en långsiktigt hållbar politik. Det är det vi diskuterar i dag. Vi skall ha en hållbar politik på jordbruksområdet. Det kan inte vara långsiktigt hållbart att avhända oss denna mark, inte minst mot bakgrund av den växande världsbefolkningen.

Den starka befolkningstillväxten innebär att odlingsbar åkermark redan om några årtionden kan vara en bristvara. Därtill kan läggas verkningarna av en tilltagande växthuseffekt, som Lennart Brunander nämnde, problem med jordförstöring och sinande vattentillgångar.

Man förvaltar inte den globala resurs som åkermarken utgör på ett riktigt sätt genom att föra en politik som leder till dess avveckling. Också fortsättningsvis skall åker- och betesmarker ses som en resurs i livsmedelsproduktionens tjänst.

Att EU har en gemensam jordbrukspolitik visar på ett tydligt sätt betydelsen av livsmedelsproduktionen. Det är också helt nödvändigt att lika villkor gäller för jordbrukare inom EU-området. En harmonisering av avgifter och skatter på jordbruksområdet är nödvändig för att svenska jordbrukare skall kunna konkurrera med andra EU-länder på lika villkor.

Det är bra att Gunnar Björk nu genom sin utredning tydliggjort problemet och anvisat lösningar. Därmed är också ett av våra krav uppfyllt, dvs. kravet på en tydlig jämförelse mellan olika länders förutsättningar för att bedriva jordbruk.

Det är dock angeläget att riksdagen redan i dag tydligt slår fast vikten av att långsiktiga och stabila spelregler skall gälla för dem som arbetar inom jordbruksnäringen. Därför yrkar jag under mom. 82 bifall till motion Jo230, yrkandena 1 och 7.

Jag får påminna om att vi kristdemokrater inte har någon ordinarie ledamot i jordbruksutskottet, varför vi får göra våra yrkanden direkt i kammaren. Därför blir det något fler yrkanden än vad andra gör. Det är vårt sätt att synas ordentligt i debatten.

Vad gäller Gunnar Björks utredning kan jag påminna kammaren om att vi kristdemokrater redan tidigare föreslagit en likställighet vad gäller energibeskattningen för jordbruksnäringen och tillverkningsindustrin. Hade riksdagen gått på den linjen tidigare hade situationen varit något bättre för jordbruksnäringen i dag. Det är ett av de förslag som finns i Björks utredning och som jag hoppas att regeringen tar till sig.

Ett antal av våra yrkanden berör den framtida jordbrukspolitiken. Jag får anledning att återkomma till detta under våren, eftersom regeringen har aviserat att man då kommer att lägga fast sin politik definitivt inför den fortsatta diskussionen om EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Jag gör därför inga yrkanden om detta i denna debatt.

Jag vill kort säga något om befintliga miljöprogram. Vad gäller delprogrammet om resurshushållande i konventionellt jordbruk bör miljöinsatser ersättas oavsett storleken på berörd areal. Därför stöder jag reservation 25, som fångar upp vårt motionskrav.

Miljöstöden till kulturmiljövård och biologisk mångfald skall gagna miljön och ge en rimlig ersättning till dem som brukar sin fastighet på ett naturvårdande sätt. De skall vara enkla och obyråkratiskt utformade. Här har regeringen och Jordbruksverket dessvärre krånglat till regelverket på ett många gånger orimligt sätt. Av den utvärdering som genomförts av Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet framgår att regelsystemet varit krångligt. Detta måste nu förändras, så att miljöpoängstöden utgår generellt och på ett enkelt och mer realistiskt sätt.

Det handlar också om att få till stånd en förenkling av regelsystemen inom EU, varför jag under mom. 48 yrkar bifall till motion Jo14, yrkandena 13 och 14, och under mom. 49 till motion Jo209.

Givetvis kvarstår också vårt krav att regeringen måste verka för förändrade regler för ekologisk odling inom EU-länderna för att stimulera denna odling. Jag avstår från att driva frågan till omröstning och hoppas att regeringen ändå kan ta till sig den argumentation som finns i vår motion i denna fråga.

Lika viktigt är att arbetet med det nya miljöprogrammet, som skall börja genomföras år 2000, påbörjas omedelbart, så att vi från programperiodens början har ett enkelt, robust system som är lätt att administrera och därmed avsevärt billigare än dagens. Förenklingar kan ske genom att man sammanför och därmed minskar antalet stöd. Utifrån ett grundstöd för vall och bete kan man sedan komplettera med tilläggsstöd för särskilt värdefulla marktyper.

Man måste också göra det möjligt att fasa in gamla femåriga miljöstöd i det nya programmet. Att hantera två system blir annars en hopplös uppgift för dem som skall hantera systemen administrativt.

Moderaterna har i denna fråga krävt en parlamentarisk beredningsgrupp. Det är möjligt att detta kan sätta fart på det hela, varför vi på denna punkt stöder reservation 27.

Fru talman! Jag skall så kort ta upp några fiskefrågor. Ett mål för fiskeripolitiken är att skapa förutsättningar för utveckling av konkurrenskraftiga företag inom fisket och vattenbruket. Näringen är beroende av stabila regler och en långsiktig och ansvarsfull hushållning med fisketillgången, inte minst för att den biologiska mångfalden skall kunna bevaras. Fisket är också en viktig förutsättning för levande kustbygd och skärgård. Detta är några av skälen till att det är nödvändigt att ge goda villkor för fiskenäringen.

EU-stödet på fiskets område ges i huvudsak inom ramen för det strukturstöd som kan hänföras till mål 5a – anpassningen av fiskerisektorns struktur.

Det är också enligt kristdemokraternas uppfattning angeläget att noggrannare undersöka möjligheterna att bättre utnyttja EU:s stöd för landsbygdsutveckling, det s.k. 5b-stödet, för fiskeberoende områden.

Det är något defensivt av utskottet att avvisa vår begäran om att regeringen skall aktivera sig i denna fråga med hänvisning till att det är ansökningar som skall ligga till grund för eventuellt stöd. Om man inte får reda på att möjligheten finns lär inte så mycket hända. Därför yrkar jag beträffande mom. 23 bifall till motion Jo14, yrkande 1.

Vi har i vår motion också tagit upp frågor som berör bl.a. överfiskningsproblematiken, utveckling av selektiva fångstmetoder och fiskeredskap som lämnar ungfisken kvar och skyddsåtgärder för unika fiskstammar. Jag avser dock inte att begära omröstning om våra yrkanden, eftersom utskottsbetänkandet andas en relativt stor samstämmighet i dessa frågor.

Beträffande ersättningsfrågor för skadade fiskeredskap kan jag säga att vårt krav, som framförts i motion Jo401, fångats upp i reservation 15, varför vi vid en eventuell omröstning kommer att stödja densamma.

Med detta kan jag säga att jag inte gick över tiden, fru talman, utan sparade in det som andra har dragit över.

Anf. 23 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är mycket intressant att se vilken reaktion det väcker när man säger att man vill avveckla det konventionella lantbruket. Det gäller även partier som kd, som brukar säga att de står för ett ekologiskt lantbruk och tycker att det är viktigt.

Jag förstår inte riktigt detta. Måste det, om man stöder ett lantbruk, innebära att man stöder användningen av bekämpningsmedel och konstgödsel? Det kan väl inte vara det som är själva kärnan i att stödja ett lantbruk. Att vi stöder lantbruket måste naturligtvis innebära att vi vill att det skall finnas möjligheter i Sverige att bedriva ett lantbruk, men formen för lantbruket skall naturligtvis kunna kritiseras. Vi vill självfallet ha ett stöd till lantbruket, så att det kan finnas lantbruk i hela Sverige. Det är fullkomligt självklart. Vi har tidigare motionerat om att öka ekostödet. Vi

tycker att det är för lågt och att den formen av lantbruk skall ges ett rejält stöd.

Menar verkligen Dan Ericsson att det viktigaste när man stöder lantbruket är att stödja just gifthanteringen? Är det det som är att stödja lantbruket?

Jag skulle också vilja höra vad Dan Ericsson anser om genteknik i lantbruket. Vi har i en reservation uttryckt att gentekniken inte hör hemma i ett hållbart lantbruk. Delar Dan Ericsson den uppfattningen? Vi kan se vad som kommer nu. Rapsen kommer med största sannolikhet att bli godkänd i EU och då börja odlas i Sverige. Det är dessutom en gröda som förutom att den är resistent mot bekämpningsmedel också har vilda släktingar, och det finns alltså en stor risk att gener kan spridas till åkerkål. Delar Dan Ericsson min uppfattning att gentekniken inte hör hemma i ett långsiktigt hållbart lantbruk, och kommer kd i så fall att stödja vår reservation 33?

Anf. 24 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna har varit tydliga hela vägen. Vi vill ha en mer miljövänlig produktion i jordbruket, vi stöttar en omläggning till ekologisk produktion, och vi anser att detta är en hållbar jordbruksproduktion. För att kunna få denna omställning måste vi över huvud taget ha ett jordbruk. Rycker man undan förutsättningarna för att bedriva jordbruksverksamhet kan vi inte ens ha den miljövänliga och hållbara jordbruksproduktionen.

Gudrun Lindvall och Miljöpartiet jämför i sin reservation dagens jordbruk med ett "giftjordbruk". Vilken signal är det då man skickar ut till svenska folket? Är det giftiga livsmedel som kommer från den svenska jordbruksnäringen? Det är den signal Gudrun Lindvall skickar ut. Här i kammaren säger hon att den ökade cancerfrekvensen beror på jordbruket. Vad är det för signal Gudrun Lindvall och Miljöpartiet skickar ut? Skall vi inte äta över huvud taget, och vad händer då?

Frågan om biotekniken tas upp med anledning av kommande betänkande. Men också i den frågan är det märkligt hur enkelt livet är för Gudrun Lindvall. Det är svart eller vitt, antingen—eller. Det finns inte någon sorts mellanläge, där man kan se att det kan finnas både positiva och negativa delar i detta och att man sedan får väga och pröva vad som är bäst utifrån ett hållbart synsätt och ett förvaltaransvar. Det är inte så enkelt, Gudrun Lindvall. Måla inte alltid allting i svart eller vitt.

Anf. 25 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! När man inom kd talar om att utveckla det ekologiska lantbruket innebär det tydligen inte att det konventionella skall minska i motsvarande del. Vill man utöka det ekologiska lantbruket måste det ju vara bönder som i dag bedriver konventionellt lantbruk som skall gå över till ett ekologiskt lantbruk. Det är precis det vi tar upp i vår motion. Vi anser att den svenska regeringen skall fundera på hur vi skall kunna bidra till att det här går i den riktning vi vill. Hur skall vi kunna se till att vi får former som gör att alltfler konventionella lantbrukare går över till ekologisk produktion? Jag vet inte på vilket sätt det innebär att bara se i svart eller vitt. Vill man öka den ekologiska produktionen måste man ju i mot-

svarande del minska den konventionella produktionen. Det är ju det som är vitsen med det hela. Jag har svårt att se att det skulle vara att se i svart eller vitt.

Jag kan sedan konstatera att kd driver en linje i Gentekniknämnden där man är mycket restriktiv, mycket negativ och nu också har reserverat sig i fråga om de grödor som nämnden vill godkänna. Man anser att kemikalieresistens i grödorna respektive antibiotikagener, som också finns i de här grödorna, inte hör hemma i ett ekologiskt hållbart lantbruk.

Jag har förstått att kd inte kommer att stödja den här motionen. Uppenbarligen anser somliga kristdemokrater att gentekniken *kan* höra hemma i ett ekologiskt hållbart lantbruk. Vi anser inte det. Vi anser liksom ekologiska lantbrukare att gentekniken inte har kommit på grund av att den är efterfrågad av vare sig konsumenter eller lantbrukare. Den har kommit därför att kemikalieindustrin ser en möjlighet att ta fram grödor som ger större vinst.

Naturligtvis måste vi tala om att det finns rests substanser av gifter, kadmium osv., i maten. Något annat vore väl underligt. Sedan är det vars och ens sak att välja vad man äter. Varför skall människor i dag acceptera att äta sådant som enligt FN-organ innebär en för stor kemikaliebelastning?

Anf. 26 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är tydligen en pedagogiskt alltför stor uppgift att försöka förklara för Gudrun Lindvall hur man kan bedriva politik. Gudrun Lindvall pläderar för en miljövänlig produktion och en ekologisk inriktning, men egentligen undergräver hon förtroendet för detta. Det hon säger gör att man blir blockerad. Man lyssnar över huvud taget inte när Gudrun Lindvall utmålar konventionella jordbrukare som ”giftjordbrukare” och säger att svenska jordbruksprodukter är en orsak till cancerfrekvensen. Då lyssnar man inte. Då får vi inte någon seriös diskussion, och det är det vi vill ha. Om vi skall få en övergång till mer miljövänliga metoder och ekologisk produktion gäller det att bygga ett förtroende för detta, se på resultaten och visa att detta är vägen till ett hållbart jordbruk. Det sätt som Miljöpartiet och Gudrun Lindvall driver frågan på skapar svårigheter för denna debatt.

Gentekniken återigen: Gudrun Lindvall kan inte här förneka att det faktiskt finns positiva aspekter av gentekniken. Jag går inte in precis på jordbruket utan talar om gentekniken generellt. Genom historien har det funnits upptäckter på genteknikområdet som har betytt en del. Det kan inte Gudrun Lindvall förneka. Det är det jag säger – man kan inte måla i bara svart eller vitt. Sedan skall detta hanteras utifrån ett tydligt förvaltaransvar. Vi har tydliga program om detta och tydliga motioner, och de kommer att följas upp i de sammanhang där de behandlas.

Anf. 27 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Att få ett hållbart fiske och jordbruk handlar om att skapa en långsiktig balans mellan resurser och utnyttjande. Tyvärr, Gudrun Lindvall, kan detta inte ske över en natt. Man kan inte bygga ett hållbart Sverige över en natt, som Miljöpartiet kanske många gånger tror.

Jag vill kort beskriva innehållet i det betänkande vi har framfört oss som mat, miljö och människor. Det handlar om maten som vi alla behöver, maten som vi fångar i vattnen eller brukar i jordarna. Det handlar om miljön som fisken lever i och grödorna växer i. Det handlar också om människor, vi konsumenter som köper maten men också de människor som fiskar eller odlar. Det handlar om ett gemensamt ansvar, ett åtagande från lokalt till globalt, med alla de mellanregioner som finns i det här arbetet.

Låt oss titta på fiskeområdet: Vad vill vi göra, och vad kan vi göra? Om visionen är ett hållbart fiske kan man säga att målen är följande, som också finns som en röd tråd i utskottets betänkande. Det handlar om att utveckla miljömålen, att tillämpa försiktighetsprincipen och att förstärka sektorsansvaret. Det är tre frågor som genomgående finns med i betänkandet. Jag vågar påstå att vi i den här kammaren är överens om de här målen, men när vi börjar hantera medlen brukar vi vanligtvis ro åt alla möjliga håll. Men det är ju egentligen det som är politikens dynamik. Det är nämligen ingen som äger sanningen, fastän det finns några i den här kammaren som tror det.

Jag skall kort ta upp det globala perspektivet, eftersom Maggi Mikaelsson var inne på vikten av det globala arbetet inom fisket. De nationella visionerna måste naturligtvis vara desamma som de internationella, globala visionerna. Det finns hotbilder, nämligen överfiskningen och vattenbruket. Det är framför allt inom FN och FAO som vi har möjlighet att fortsätta diskutera de här frågorna, för att även för kommande generationer garantera möjligheten att få näringsrika livsmedel till hyfsade priser. Så är det ju inte i dag. Jag håller alltså med Maggi Mikaelsson i den beskrivning hon gör av problematiken.

Som medlemmar i EU delar vi också den gemensamma fiskeripolitiken och dess mål. Några talare har tidigare i debatten nämnt att man skall göra en omprövning av detta till år 2002 för att säkerställa fiskenäringens framtid. Men för mig är det viktigt att vi från Sveriges sida i det fortsatta arbetet även tar upp miljön och konsumenterna, precis på samma sätt som vi gör på jordbrukets område.

Det finns all anledning för oss att aktivt delta i det pågående Agenda 2000-arbetet. De stora frågorna är naturligtvis östutvidgningen och jordbruket. Men eftersom diskussionen om strukturfonderna, som t.ex. kristdemokraterna tog upp här, finns med i Agenda 2000 finns det all anledning att vara observant på föreslagna förändringar även på fiskets område. Det kan påverka oss i de fortsatta planeringarna.

Jag tyckte att Maggi Mikaelsson sade att det inte fanns något nationellt arbete. Men i Fiskeriverkets aktionsplan för biologisk mångfald ingår utarbetande av långsiktiga skötselplaner för svenskt fiske. Det här måste naturligtvis hänga ihop med det arbete som vi gör inom EU. Det som vi nationellt tror på som långsiktigt hållbart måste också överföras till EU-diskussionen för att få acceptans där. Jag förutsätter som arbetsordning att dessa diskussioner kommer tillbaka till denna kammare och att vi då kan diskutera litet mer detaljerat, inte som i dag den långsiktiga planeringen.

Jag nämnde tidigare att sektorsansvaret är en förutsättning och ett av våra mål för ett framåtsyftande arbete på fiskets område. Det skall tillämpas i en fortlöpande dialog med miljöns företrädare. Det måste vara sek-

torns miljöansvar som är grunden för det framtida miljöarbetet. Vad är då sektorn i detta fall? För mig handlar det inte enbart om yrkesfisket, även om det i och för sig är en viktig del i samhället. Det handlar också om fritidsfisket. Om man yrkesfiskar, sportfiskar eller bara fritidsfiskar – drar upp någon abborre eller gädda – har man ett eget miljöansvar. Detta kräver naturligtvis, herr talman, kunskap om miljön och om ekologin men också en fortsatt diskussion om framtida finansieringsmöjligheter. Det här är en fråga som vi har utrett och diskuterat flera gånger, men vi måste låta diskussionen fortsätta även i framtiden.

Frågan är naturligtvis om miljön och fiskevården får kosta något eller om naturen sköter miljöskulden själv. I dag betalar vi gärna en hundring för att gå på Globen och titta på ishockey eller 60 kr för att gå på bio. Frågan är om vi i framtiden även är beredda att betala för god fiskemiljö – en möjlighet för kommande generationer.

När sektorns ansvar för miljöarbete ökar kan vi kanske också ändra statens styrmedel. Men låt oss ha en långsiktig diskussion om den här frågan.

Nu gör vi ändå en ökad satsning med statliga medel – inte så mycket, men ändå litet grand – för att förbättra fiskevården, främst i kustområdena och i de sjöar där det förekommer fritt fiske. I första hand skall insatserna för bevarande av hotade arter och stammar, biotopåtgärder, bildande av fiskevårdsområden – något som har varit uppe i debatten i dag – samt skärpt fisketillsyn prioriteras.

Ett mångårigt diskussionsämne i denna kammare har varit Östersjö-laxen – en mycket svår fråga som kommer att vara svår även i framtiden. Genomförandet av den internationella aktionsplanen för Östersjö-laxen, som antagits av Fiskerikommissionen för Östersjön, har en väldigt hög prioritet i Sverige. Sverige har ett särskilt ansvar för naturlaxstammarna, eftersom de flesta kvarvarande naturliga laxbestånden i Östersjöområdet leker i svenska vattendrag. Detta har också tagits upp i den här debatten.

Nu har Fiskeriverket fått i uppdrag att utreda och lämna förslag om hur en begränsning av fisket av vildlax skall genomföras. Jag tror att vi när detta förslag kommer får återkomma till diskussionerna om redskap, om drivgarnsfiske och om alla de andra frågor vi har haft uppe i debatten.

I uppdraget ingår också att se över hur vi skall kunna säkerställa genproduktionen för de vilda laxstammarna – en svår fråga, som sagt. Problemen kan inte lösas enbart genom beslut om en mycket låg total tillåten fångstmängd, eftersom det då bildas ett stort överskott av odlad lax i de utbyggda älvarna. Därför måste ett visst fisketryck upprätthållas.

En annan komplicerad fråga är vattenbruket. Fördelarna är givetvis själva produktionen av fisk som livsmedel, och naturligtvis också arbetstillfällena. Men nackdelen är, såsom Maggi Mikaelsson tog upp, eventuella miljöproblem som t.ex. övergödning av vattenområden. Nu är ändå det här området relativt välreglerat vad gäller större odlingar, och både tillstånds- och anmälningspliktsförfarandet borde därför hindra miljöpåverkan. Men för att vi i framtiden skall vara säkra på miljöeffekterna har, som Maggi Mikaelsson också sade, SLU tillsammans med Fiskeriverket fått i uppdrag att utreda denna fråga. Man skall vara klar år 1999.

Maggi Mikaelsson tyckte att regeringen skulle göra det här nu. Nu är vi nästan inne i 1998, och det är alltså inte så långt till 1999. Och frågan är: Vad skulle regeringen kunna göra just nu?

Herr talman! Förslaget om att långsiktigt klara också ett hållbart jordbruk handlar om hur vi inom EU kan förändra jordbrukspolitiken mot en ökad miljöanpassning. Men det handlar naturligtvis också om våra egna ansträngningar inom landet, hur vi tillsammans med sektorn kan ta ansvar för våra egna miljöfrågor. Kortfattat kan man säga att det gäller att minska miljöpåverkan samt i framtiden öka den ekologiska odlingen. Det handlar alltså om både det konventionella jordbruket och den ekologiska odlingen.

Herr talman! Jag har inte för avsikt att i dag debattera den kommande reformen av CAP eller de svenska ståndpunkterna inför detta arbete. Ärendet bereds i Regeringskansliet, och jag vill vänta på detta underlag och ta den debatten när det kommer. Men jag vill ändå poängtera det som jag sade i början av mitt anförande, nämligen att både miljö- och konsumentaspekterna är lika viktiga som producentperspektivet. EU:s Agenda 2000 är viktig också i detta sammanhang. Östutvidgningen och miljöfrågorna måste gå hand i hand.

Den kanske viktigaste delen i dagens betänkande är målen för ett utbyggt miljöersättningsprogram, något som jag ser som ett viktigt styrmedel för en god miljöanpassning av det svenska jordbruket. Förslaget att utöka programmet med 700 miljoner kronor innebär en full utbyggnad av miljöprogrammet så att hela den kostnad på totalt 2,8 miljarder kronor per år som Sverige erhöll vid medlemskapsförhandlingarna utnyttjas.

Det finns en god uppslutning i utskottet kring det här förslaget. Det finns dock en reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet som säger nej till delprogrammet för resurshushållande konventionellt jordbruk som en tidsbegränsad och kompetenshöjande åtgärd. Jag skall strax återkomma till den reservationen, herr talman, men jag vill först ta upp den kritik som återfinns i många motioner och i några reservationer och som gäller förenklingen av regelsystemen.

Jag tror att vi alla delar dessa synpunkter, både regeringen och vi i utskottet. Nu har man försökt hitta förenklingar under den här mandatperioden, men det kanske inte är så lätt att under pågående stödperiod förändra spelreglerna för brukarna. Det som är viktigt är att till nästa program som vi skall försöka få ihop, för åren 2000–2004, fortsätta arbetet med att försöka förenkla regelverket, inte bara inom Sverige utan också inom EU.

Vad gäller reservationen angående avslag på det föreslagna delprogrammet för resurshushållande konventionellt jordbruk – egentligen en beställning som utskottet gjort tidigare – kan jag bara beklaga att särskilt Miljöpartiet uttrycker sig på ett väldigt speciellt sätt. Man säger att det är pinsamt dåligt och att det är smörja. Jag tycker inte att det är ord som passar i Sveriges riksdag.

När man läser vidare i Miljöpartiets motioner och reservationer får man veta att den konventionella odlingen och djurhållningen i Sverige medför stora folkhälsoproblem – på vilket sätt, Miljöpartiet?

När Miljöpartiet också kräver att det måste "tas fram en avvecklingsplan för den konventionella odlingen och djurhållningen" funderar man verkligen över miljöpartisternas realism i samhällsutvecklingen. De påstår också att en hel yrkeskår, nämligen de svenska jordbrukarna, har allvarliga kunskapsbrister. Samtidigt yrkar de i en annan reservation

avslag på ett förslag som syftar till att förbättra jordbrukarnas utbildning vad gäller miljövänliga produktionsmetoder.

Herr talman! Detta kallar jag raka besked till en näring som ändå räknas som behövlig och en framtidsnäring för att vi skall klara livsmedelsförsörjningen. Jag håller med Dan Ericsson om att vi i det här arbetet inte behöver överord. Det krävs faktiskt trovärdighet för att klara av en mycket svår fråga.

Visst måste vi ännu mer betona en miljöinriktning, men låt oss hitta en linje som är realistisk för både producenter och konsumenter. För en fortsatt utveckling i rätt riktning behövs förändringar i det konventionella jordbruket och en ökad andel ekologiskt jordbruk. Vi har nu nått halvvägs mot vårt 10-procentiga mål. Låt oss se vad som händer tills vi skall göra ett nytt program.

Herr talman! Som jag började mitt anförande om hållbart fiske och jordbruk: Maten, miljön och människorna måste vara grunden för vårt fortsatta arbete.

Till sist vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 28 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan dela Sinikka Bohlin's uppfattning om mycket av det som hon tar upp i sitt anförande när det gäller fisket och dess problem. Men jag undrar också varför inte utskottsmajoriteten har kunnat stödja vårt krav på en svensk strategi för fisket inom ramen för EU:s fiskeripolitik, eftersom fisket är minst lika viktigt som jordbruket som sådant. Vattnets ekosystem är ju avgörande också för att jordbruket skall kunna fungera.

Nu hänvisar man till att Fiskeriverket har lagt fast planer. Men det jag efterlyser är ju en politisk diskussion om de politiska ställningstagandena, som vi faktiskt inte har haft här i riksdagen och som också har förts mycket tystlåtet, om man så får säga, från regeringens sida.

Den utredning om vattenbruket som man aviserar skall vara klar 1999. När en utredning är klar skall den skickas på remiss. Remissvaren skall sammanställas innan det kan bli fråga om en proposition. Det brukar ta åtminstone ett år till. Därför tycker jag att regeringen redan nu borde ta initiativ till att man börjar titta närmare på de frågor som rör vattenbruk.

En annan fråga gäller stödet till det konventionella jordbruket. Vi var med och drog tillbaka det förra förslaget och ställde krav på ett nytt stöd. Men det här förslaget har vi inte haft någon möjlighet att påverka, och jag tycker inte att det är bra.

Man har haft ett underutnyttjande av miljöstöden på nästan 350 miljoner under innevarande år. Det är det som ligger bakom att vi har föreslagit att man skall stanna upp litet grand, utvärdera de tio stöd som finns och i stället se till att man kan använda den här ramen inför nästa femårsprogram. På så sätt får man en ordentlig genomgång av vilka behov som behöver kompletteras.

Anf. 29 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Maggi Mikaelssons krav att vi skall ha ett nationellt program får mig att tro att vi läser propositionen litet olika. Jag har tolkat den som att det arbete som nu pågår på Fiskeriverket med det nationella programmet egentligen är en del av det som vi skall jobba in i EU:s program. Jag anser att de här sakerna hänger mycket starkt ihop. Jag ser liksom inte att det är två olika saker. För mig är det en sak, i varje fall är de på väg åt samma håll.

Maggi Mikaelsson sade själv att vi egentligen har väldigt litet vattenbruk, så jag tror inte att ett år eller två år kan vara så farligt i det här sammanhanget. Det är viktigt att vi får fram det här programmet för miljöns skull. Men jag tror inte att det är så farligt att vänta ett eller två år om vi får ett bra program. Programmets innehåll är kanske viktigare än tidsaspekten.

Jag håller med om att det är viktigt att vi nu efter fem år stannar upp och verkligen gör den här översynen och funderar över hur vårt miljöprogram har fungerat under de här fem åren, så att vi kanske får i gång ett ännu bättre program. Vi får lov att titta litet mer på REKO-programmet, men också på de andra delprogrammen, t.ex. ekologisk odling.

Anf. 30 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tycker i stort sett att Fiskeriverkets aktionsplaner för biologisk mångfald och det jobb man gör inför EU:s fiskeripolitik är bra. Det är inget fel på det. Men det jag saknar är en ordentlig politisk diskussion bl.a. här i riksdagen. Såvitt jag kan påminna mig är den första ordentliga propositionen om hållbart fiske och fiskerifrågor den vi har att behandla i dag. Just därför var det kanske olyckligt att vi inte fick ha den som grund för en speciell debatt om fiskerifrågorna och fiskeripolitiken.

Jag tycker att det är en litet bakvänd ordning att vi börjar med att fastställa att vi nu skall satsa mycket på vattenbruket. Sedan kommer en utredning som skall undersöka om det är farligt eller inte. På samma sätt har vi Fiskeriverket som enligt regeringens direktiv sätter i gång utvecklingen av fiskeripolitiken, och därefter får vi här i riksdagen diskussionen om det är bra eller inte.

Anf. 31 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Frågorna om vattenbruket tror jag är mycket viktiga. Om vi inte klarar av miljöbevarandet i de vanliga vattendragen utan måste satsa mer på vattenbruket är det viktigt att vi får de här kvalitetsmålen. Men som jag sade tidigare har vi i dag styrmedel så att vi kan styra väldigt mycket av vattenbruket.

Det som kanske har varit litet olyckligt i Sverige är att man lokalt har tolkat styrmedlen olika. På det viset tror jag att det är väldigt viktigt att vi får ett sammanhållet program för hela Sverige, som man också kan tolka lika i olika delar av landet. Känsligheten är också mycket olika inom landet i olika typer av vattendrag.

Anf. 32 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Sinikka Bohlin säger att hon vill vänta med att diskutera den framtida jordbrukspolitikerna beroende på att frågorna för närvarande

bereds i departementet. Men jag vill ändå ställa den fråga igen som jag ställde i mitt anförande: Gunnar Björks utredning har klart påvisat en rad konkurrenssnedvridande faktorer som kraftigt slår mot lönsamheten i det svenska jordbruket. Är regeringen beredd att lägga fram förslag i riksdagen som leder till rättvisare konkurrensförutsättningar och ökad harmonisering av kostnaderna? Det är väl ändå en sak som Sinikka Bohlin som enskild politiker och vice ordförande i jordbruksutskottet kan ha en åsikt om.

Sedan säger Sinikka Bohlin också att hon skall stanna upp och se på miljöprogrammet inför nästa femårsperiod. Varför, Sinikka Bohlin, är ni inte beredda att överväga en parlamentarisk beredningsgrupp, som vi moderater har föreslagit i utskottet, som kan titta närmare på just regelverket för miljöersättningarna?

Anf. 33 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Visst vore det roligt, Ingvar Eriksson, att någon gång göra revolt i det här huset, att gå förbi remissinstanserna, att gå förbi regeringen och säga att det här skall vi ta ställning till. Det handlar inte om så stora pengar. Det är någon miljard eller något sådant. Det vore ganska enkelt att göra revolt.

Men jag tänker inte göra det, eftersom jag känner igen moderaternas politik ganska väl: mindre skatter, mer stöd. Ägandet är fundamentet, ansvaret vet jag inte var det finns. Låt oss ta upp Björks utredning efter det att den har varit på remissrunda och regeringen har skrivit en proposition. Det handlar också om pengar, och såvitt jag förstår hanterar vi inte budgetfrågorna i just det här betänkandet.

Stanna upp får vi nog göra allihop ibland och utvärdera det vi har gjort. Vi får titta närmare på det som är bra och på det som är dåligt. Men Ingvar Erikssons mening med att stanna upp i utskottet är i stort sett att vi lägger ned Jordbruksverket och flyttar de arbetsuppgifterna till utskottet, litet grand som Miljöpartiet många gånger sagt att vi skall lägga även Kemikalieinspektionen i utskottet.

Anf. 34 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Sinikka Bohlin har ett önsketänkande om att göra revolution i kammaren. Det skulle vara intressant att någon gång få besked.

Genom utredningen har en lång rad konkurrenssnedvridande saker kommit i dagen. Jag är medveten om att den skall ut på remiss och att det tar tid. Det är angeläget att det inte tar för lång tid.

När bedömer Sinikka Bohlin att det kan komma ett förslag till kammaren som tar upp dessa frågor? Det skulle vara intressant att få veta.

När det gäller den framtida jordbrukspolitiken är det viktigt att vi gemensamt kan hävda de svenska intressena i EU. Därför är det en skyldighet för regeringspartiet att ge oss ett besked om inriktningen. Det borde utskottets vice ordförande kunna säga något mer om.

Sinikka Bohlin tar upp en rad negativa saker om oss moderater. Men Sinikka Bohlin kan vara fullständigt klar över att vi moderater tar ansvar för att skapa förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk i Sverige som kan producera goda livsmedel. Sinikka Bohlin tog själv upp i sitt anförande att det är viktigt att få fram dem. Vi tar ansvar för detta. Därför vill vi

föra en realistisk jordbrukspolitik som är konkurrensneutral och leder till ökad harmonisering i fråga om kostnaderna.

Anf. 35 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Ingvar Eriksson sade i sitt anförande att moderaterna är på rätt väg. Jag kan tänka mig att ni är på väg, men frågan är vart. Den moderata politiken påverkar också mycket på jordbrukssidan.

Någonting som kan vara positivt, Ingvar Eriksson, är att vi gemensamt diskuterar hur vi som nation skall agera i EU vad gäller den fortsatta jordbrukspolitiken. Diskussionerna finns hela tiden om t.ex. Agenda 2000. Det är viktigt att vi hittar en linje som förstärker oss som nation eftersom maten, miljön och människorna är viktiga.

Anf. 36 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Det är bra att vi på ett konstruktivt sätt har börjat föra en diskussion om lax. Det är en komplicerad fråga. Vi måste fiska lax för att framför allt reducera bestånden av odlad lax. Det är bra om vi kan få en diskussion om hur det fisket skall bedrivas för att också spara den vilda laxen. Jag ser fram emot ett konstruktivt samarbete på det området. Jag är övertygad om att drivgarnsfrågan kommer att hanteras i det sammanhanget. Problemet är att det är litet bråttom eftersom stammen av vildlax hela tiden minskar. Men jag förmodar att alla är medvetna om det och att arbetet därför kommer att skyndas på.

Jag står för det som framgår i motionen i fråga om resurshushållande konventionellt jordbruk. Vi tycker inte att det är bra. Vi var ett av partierna som drev att när Sverige kom med i EU skulle Sverige få ett resurshushållande konventionellt jordbruksstöd. Vi måste naturligtvis se det som en utveckling. Det gäller att få stöd som verkligen minskar gifterna i jordbruket. Men vi anser inte att det här gör det. Det förslag som fanns i SOU krävde detta. Där krävdes mindre bekämpningsmedel och konstgödsel för de arealer som det gavs stöd för. Här krävs inget sådant. Jag vidhåller den kritiken.

Hur skall de förslag som finns kunna bidra till ett resurshushållande konventionellt jordbruk?

Jag vill höra hur Sinikka Bohlin ser att man skall komma till rätta med det faktum att den biologiska mångfalden går kraftigt tillbaka i det konventionella lantbruket. Om vi menar allvar med att behålla den biologiska mångfalden och menar allvar med att odlingslandskapet innehåller en biologisk mångfald som måste sparas, hur skall vi komma till rätta med det faktum att den minskar?

Sett över tiden har mångfalden minskat de senaste 30 åren. Av 38 fågelarter som är beroende av jordbrukslandskapet har 24 minskat i omfattning. Det är helt klart att det finns en korrelation till gifthanvändningen. Hur skall vi komma till rätta med detta om vi inte växlar över till ett ekologiskt lantbruk?

Anf. 37 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Det finns inte någon i kammaren som tycker att ekologiskt jordbruk är dåligt. Vi tror att det skall ske en växling, men i litet

långsammare takt än Miljöpartiet som vill ha en avvecklingsplan. Andra partier har andra mål.

Det viktiga inför nästa femårsperiod är att diskutera hur målen skall formuleras. Är arealmål viktigast? Det är kanske en annan typ av kvalitetsmål? Skall konsumentmålet tas med? Det spelar ingen roll hur mycket vi odlar om inte vi konsumenter också växlar om vår konsumtion.

Vidare var det REKO-programmet. Jag har en tro på att utbildning alltid är bra för människor. I det här sammanhanget skall även miljövänliga odlingsmetoder främjas, och där kan jag aldrig säga att utbildning är dåligt.

Sedan var det den biologiska mångfalden. Jag vet inte om jag under min tid i riksdagen har missuppfattat något. Men inom i stort sett alla miljöprogram inom jordbruksområdet har vi haft diskussioner om hur den biologiska mångfalden skall främjas. Alla människor misslyckas på vägen. Vi kanske kommer att misslyckas i en del av programmen i framtiden. Men vi skall försöka att hitta den väg som går framåt, växla långsiktigt efter behov från det konventionella till det ekologiska. Samtidigt skall vi inom det konventionella jordbruket arbeta för att minska miljöeffekterna. De åtgärderna framgår också i betänkandet.

Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var ett positivt svar. Vi har ingen som helst intention att växla över *snabbt* till ett ekologiskt lantbruk. Vi vill naturligtvis göra det så fort som möjligt. Vi anser att vi måste komma ifrån hanteringen med bekämpningsmedel och konstgödsel. Men vi vill ta fram en plan för hur det skall gå till. Det står inte att arbetet skall göras över en dag. Det står att det är dags att ta fram en avvecklingsplan för det konventionella lantbruket och djurhållningen. En sådan avvecklingsplan måste innehålla såväl stöd i form av kurser, personlig rådgivning och ekonomiska stöd som höga miljöavgifter mot bekämpningsmedel och konstgödsel. Vi vill tippa över politiken för att få fart på utvecklingen.

Regeringen skall fundera och komma tillbaka med ett förslag om hur detta skall gå till. Det är inte något som skall göras över dagen. Vi vill ha en rejäl diskussion om hur vi skall göra. Vi ställer oss bakom det miljöprogram som finns, utom REKO-programmet som vi anser är totalt fel och missriktat.

Vi ser resultatet av den jordbrukspolitik som har förts de senaste åren. Nu kommer resultat som visar att den biologiska mångfalden håller på att stryka på foten. Då måste vi fundera på om det behövs ytterligare åtgärder för att komma till rätta med det hela. Minskningen av arterna går snabbt. En larmklocka borde slå när hälften av tofsviporna har försvunnit, precis som när Rachel Carsons *Tyst vår* kom ut. Då hände någonting snabbt.

Låt oss se på de hotade lantraserna. När man försöker bygga upp stammarna av fjällko och rödkulla finns det inte möjlighet att få en mjölkkvot. Kan Sinikka Bohlin tänka sig, som vi önskar, att en del av mjölkkvoten avsätts för dessa lantraser och därmed rädda dem?

Anf. 39 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Ibland ringer larmklockor. Det är kanske därför som det är så många påhopp från Miljöpartiet i kammaren. Den inställning ni har mot jordbruket och många andra frågor visar en negativ inställning i tillvaron som sådan. Ni pratar om avveckling i stället för utveckling. Ni pratar om giftjordbruk. Ni pratar om ökenlandskap. Det väcker så mycket negativa känslor.

Om vi skall klara av växlingen från det konventionella jordbruket till det ekologiska, miljövänliga, jordbruket krävs det trovärdighet av oss alla. Vi måste kunna diskutera med sektorn, men inte med överord. Sektorn är inte enbart jordbrukarna. Vi måste också möta konsumentorganisationerna på ett annat sätt för att öka konsumtionen.

Maggi Mikaelsson var inne på att vi inte skall äta tigerräkor. Jag skulle vilja uppmana ledamöterna i kammaren att bli 10-procentskonsumenter. Det är bara att byta ut var tionde frukost eller någon annan måltid till en ekologisk måltid eller byta ut en varugrupp till en ekologisk sådan. Då är ni 10-procentskonsumenter. Då är ni med och kräver att produktionen ställs om. Man måste hela tiden jobba på olika fronter – men med trovärdighet, Gudrun Lindvall.

Anf. 40 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag begär inte av Sinikka Bohlin att hon skall redovisa regeringens politik i form av en ny proposition om reformering av EU:s jordbrukspolitik. För övrigt tror jag nog att vi vet ungefär var vi har varandra i den frågan.

Men det som är nytt och som Ingvar Eriksson lyfte fram är att vi har fått en ny utredning. Jag vill vara litet mera precis i mina frågeställningar. Jag begär inget heltäckande svar och ingen revolution heller. Det är nog inte så önskvärt. Men någon form av synpunkt vill jag ha. Jag skall citera ett par ställen i den Björkska utredningen:

”Utredningen har konstaterat att det finns ett nära och ömsesidigt samband mellan jordbruket och stora delar av livsmedelsindustrin. Är de svenska jordbruksprodukterna inte konkurrenskraftiga, får inte heller livsmedelsindustrin tillgång till inhemska råvaror till ett sådant pris och sådan kvalitet som gör industrins produkter konkurrenskraftiga.”

Tidigare har det resonerats om att även om vi skulle tappa en del av svensk jordbruksproduktion kan livsmedelsindustrin kompensera sig genom ökad import. Det pekar inte utredningen på. Tycker Sinikka Bohlin att det är en riktig slutsats som utredningen drar att vi måste ha en fortsatt inhemsk jordbruksproduktion som faktiskt försörjer vår livsmedelsindustri?

Så den andra delen. Vi har vissa konkurrensnackdelar på grund av klimatet. Vi har också skatter och avgifter som saknas i konkurrentländerna. Man skriver:

”Den allt ökande konkurrensen medför sannolikt att ett antal svenska jordbruk tvingas avveckla sin verksamhet.”

Är detta rimligt, och skall vi göra något åt det? Hur ser Sinikka Bohlin på just detta grundproblem i dag?

Anf. 41 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag inte har lusläst betänkandet, men jag har läst det.

Den första frågan gällde relationen mellan primärproduktionen och livsmedelsindustrierna. Visst är det viktigt. Det är viktigt för oss som konsumenter. Det är viktigt att vi har närproduktion och att vi också på det viset har ett levande jordbruk. Om vi har närproduktion och därmed även kan tillverka livsmedel i vårt land får vi naturligtvis också kortare transporter, som är miljöfrämjande.

Men vi har även sett motsatsen med t.ex. EU:s jordbrukspolitik när odlarna mer och mer går från raps till andra spannmålssorter, när våra livsmedelsindustrier får problem med den tillverkning vi har i landet.

Så det är lika viktigt att vi tittar på EU:s styrmedel och kanske även på våra nationella möjligheter att klara t.ex. en sådan sak som rapsodlingarna i framtiden.

Anf. 42 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Det Sinikka Bohlin säger är faktiskt, som jag uppfattar det, en liten omorientering från socialdemokraternas sida. I Komicap-kommittén och utredningarna har socialdemokraterna sagt att man är beredd att föra en politik som innebär en rätt kraftfull reducering av svensk åkermark och därmed livsmedelsproduktion.

Vad Sinikka Bohlin nu säger är att om vi vill bevara svensk livsmedelsindustri är det en förutsättning att vi har kvar vår åkermark med livsmedelsproduktion, att vi har en närproduktion, om vi nu kallar Sverige som sådant närproduktion. Det uppfattar jag på ett positivt sätt. Jag hoppas att Sinikka Bohlin i sin nästa replik inte tar ifrån mig tron att här kanske det ändå är en liten positiv förändring.

Sedan skulle jag också om det är möjligt vilja få någon liten antydning från Sinikka Bohlin om vad hon tycker i frågan om det är rimligt att svenska jordbruk tvingas avveckla på grund av att vi har skatter och avgifter som innebär att vi har högre kostnader i förhållande till konkurrentländerna. Vi kan diskutera hur vi skall tackla detta. Men är det rimligt att det är på det sättet? Vill Sinikka Bohlin bidra till att förändra detta?

Anf. 43 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Sinikka Bohlin berörde både fiske och jordbruk, precis som vi andra. Om jag uppfattade henne rätt hade hon en liten plädering för någon typ av allmän fiskevårdsavgift. Det är en fråga som har varit uppe några gånger och som fått ramla tillbaka därför att det inte funnits någon majoritet som har velat ha det på det sättet.

Problemet med fiskevården uppstod genom ett riksdagsbeslut. Staten tog över, eller man kan kanske säga exproprierade fiskerätten för många utefter Östersjökusten och i de stora sjöarna. Därmed tog man också över ansvaret för fiskevården i de här vattnen men tillsköt inga medel för det.

Nu har det kommit 20 miljoner i år, och det är ju bra. Men det räcker naturligtvis inte. När man nu tänker sig en ny sådan här runda med att ta in pengar genom en avgift måste det, som jag ser det, gälla de vatten där staten har ansvar för fiskevården, inte de vatten där fiskevårdsföreningar

av olika slag på ett bra sätt sköter vattnen genom att ta ut en avgift för dem som fiskar.

Så till EU:s jordbrukspolitik. Den tycker inte Sinikka Bohlin att vi skall diskutera här i dag. Det är en åsikt som jag tycker är rimlig och riktig eftersom det pågår ett arbete inom departementet. Regeringen har inte varit lika klok. Man har talat om vilken politik man tycker att Sverige skall ha, vilken inställning man skall ha. Det är litet synd.

Men Sinikka Bohlin sade ändå att miljön, konsumenterna och producenterna är intressanta och viktiga i det här sammanhanget. Jag hoppas att jag kan få ett understrykande från Sinikka Bohlin att det faktiskt är viktigt att ge producenterna rimliga villkor och förutsättningar för att kunna jobba vidare. Jag tror inte att marknaden enbart löser det problemet.

Anf. 44 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Herr talman! Jag har inte sagt att vi skall genomföra en fiskevårdsavgift. Vad jag säger är att visionen är ett hållbart fiske. För mig innebär det följande.

Min far lärde mig att fiska. Jag har levt i tider då man egentligen inte fick äta den fisk man drog upp, på grund av miljögifter i vattnet. Jag har lärt mina barn att fiska. I dag är vattnet litet renare. Vi kan t.o.m. äta den fisk vi fiskar utanför Gävle. Jag vill att mina eventuella barnbarn också skall ha möjlighet till det.

Hur vi skall klara av miljövården och hur den skall finansieras, det lägger jag inte fram något förslag om i dag. Men den skall finansieras, och jag tycker ändå att sektorn skall vara med och finansiera den. Som jag sade, om jag betalar 100 kr per gång för att se Brynäs och Leksand kan jag kanske betala 100 kr per år till miljövård för den kommande generationen.

Anf. 45 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Det låter bra att det inte skall komma någon allmän fiskevårdsavgift. När man lägger ut en allmän fiskevårdsavgift som skall slå mot alla så innebär det att man lägger en avgift också på dem som redan betalar biljetten genom att medverka i ett fiskevårdsområde.

Jag delar Sinikka Bohlins uppfattning om att någonstans måste man hämta pengarna och det är viktigt att man gör det. Det är möjligt att det går att på den grunden hitta ett system för det.

Jag konstaterar också att Sinikka Bohlin inte kommenterar frågan om den mer långsiktiga jordbrukspolitiken och vilka hänsyn man skall ta. Det ser jag som att hon är med mig litet grand i det jag sade.

Anf. 46 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om fiske och jordbruk och det tar upp en mängd olika frågor. Närmare bestämt är det uppdelat i 89 hemställanspunkter. Av dessa handlar punkt 42 om utgångspunkterna för en reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Här har vi från Folkpartiets sida både en partimotion och en kommittemotion, som behandlas av utskottet. Vi framhåller i våra motioner betydelsen av ökad konkurrens och betydelsen av att avreglera jordbruket, bl.a. för att underlätta EU:s östutvidgning.

Riksdagen kommer att få tillfälle att återkomma till dessa frågor under våren 1998 och dessutom blir motionerna delvis tillgodosedda. Därför har jag inte funnit det angeläget att nu föra någon mer omfattande debatt om dessa frågor, trots att de är synnerligen viktiga för Europas framtid. Jag har nöjt mig med ett enda särskilt yttrande som framhäver betydelsen av jordbruksreformer med marknads- och miljöorientering. Sådana reformer bör kunna bli till gagn såväl för konsumenterna och jordbrukarna som för miljön.

Herr talman! Jag vill passa på att göra en reflexion om ett begrepp som vi använder här i debatten, nämligen hållbart jordbruk, eller ibland långsiktigt hållbart jordbruk.

När Ingvar Eriksson, Moderaterna, använder begreppet handlar det om att jordbruksföretaget är långsiktigt lönsamt för jordbrukaren och om att man producerar en stor mängd produkter. När Maggi Mikaelsson, Vänsterpartiet, använder begreppet handlar det om att naturen bevaras för framtiden och att människor och djur inte utsätts för påverkan av gifter. För både Moderaterna och Vänsterpartiet handlar det dessutom om att kommande generationer ges möjlighet att fortsätta verksamheten.

Vi liberaler anser att jordbrukssektorn har många betydelsefulla uppgifter i framtiden. Förutom att producera livsmedel gäller det även att bevara biologisk mångfald, att bevara ett öppet och varierande landskap och att minska miljöbelastningen till en ekologiskt hållbar nivå. Vi liberaler är beredda att medverka till användning av olika ekonomiska styrmedel för att nå dessa mål. Detta innebär inte bara miljöskatter utan även ersättningar för de kollektiva tjänster jordbruket gör åt samhället.

Herr talman! Jag yrkar liksom Sinikka Bohlin bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 47 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Lennart Fremling sade i en reflexion att vi moderater när vi talar om hållbart jordbruk skulle syfta på jordbruksföretagets långsiktiga lönsamhet. Det är en självklarhet att om det inte är långsiktigt hållbart ur miljösynpunkt, är det inte heller lönsamt. Jag vill förklara att vi därvidlag inte har någon annan uppfattning. Det är dock väldigt viktigt att vi tar till vara möjligheterna att skapa förutsättningar för jordbrukarna att leva av sin inkomst, och det kan de göra om man successivt skapar ett alltmer miljövänligt jordbruk. Men om man vill göra omsvängningen hastigt, som Miljöpartiet vill, och t.o.m. talar illa om dagens konventionella jordbruk, leder det snett.

Anf. 48 LENNART FREMLING (fp) replik:

Herr talman! Det kan säkerligen förekomma att ett enskilt företag kan vara långsiktigt lönsamt, även om det skadar miljön på ett varaktigt sätt. Det betyder naturligtvis inte att jag vill ta till den vokabulär som man från Miljöpartiets sida här använde och tala om en avveckling av jordbruket. Självklart skall vi utveckla och förbättra dagens jordbruk till att bli mer miljöriktigt.

Anf. 49 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Det är precis detta som håller på att ske i Sverige. Det har skett oerhört mycket under de senaste 30–40 åren vad gäller inriktningen som är positivt i dagens läge.

Anf. 50 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Bara en reflexion med anledning av Lennart Fremlings tal om biologisk mångfald. Olika talare har här diskuterat jordbrukets roll i det sammanhanget. Jordbruket bevarar en mängd av den biologiska mångfalden. Om jordbruket försvinner, försvinner också en stor del av denna biologiska mångfald. En viktig del i att bevara den biologiska mångfalden är alltså att kunna bevara jordbruksdriften som sådan.

Det är vidare inte bara jordbruksdriften som inverkar så att vissa arter försvinner, utan till detta bidrar också en allmän miljöpåverkan. Försurningen står för en sådan påverkan liksom också klimatförändringar och annan miljöpåverkan som inte styrs av jordbruket utan av allas vårt utnyttjande av naturen och miljön.

Det är viktigt att säga detta, eftersom saker och ting inte är så självklara som man ibland tycks tro.

Anf. 51 LENNART FREMLING (fp) replik:

Herr talman! Jag uppfattar Lennart Brunanders inlägg snarast som ett instämmande i och understrykande av det som jag sade. Jag framhöll ju att vi liberaler anser att jordbrukssektorn har många betydelsefulla uppgifter i framtiden. Jag sade att det bl.a. gäller att bevara den biologiska mångfalden. Det är vidare naturligtvis inte bara jordbrukssektorn som kan göra detta, utan samhället som helhet måste medverka till att bevara den biologiska mångfalden.

Anf. 52 CHRISTER SKOOG (s):

Herr talman! I en motion under den allmänna motionstiden har vi socialdemokrater i Blekinge velat belysa möjligheterna för framför allt fiskare med mindre båtar att bedriva ett litet mera långsiktigt småskaligt fiske.

Vi pekar i motionen på det kvotssystem som gäller i Sverige för fördelning av fisk. Det finns t.ex. en kvot som gäller för hela Östersjön och som bevakas av kontrollmyndigheterna, bl.a. av Fiskeriverket och dess anläggningar.

I kontrollen ingår att de som fiskar med fartyg med över 12 meters längd har en skyldighet att lämna in en loggbok, medan de som fiskar med mindre båtar har en skyldighet att lämna in en journal. De som har de större fartygen har möjligheter att under längre tid, av veckan och av året, fiska mera uthålligt, eftersom dessa fartyg inte är så väderkänsliga. Det finns i dag en begynnande uppfattning att man borde undanta de mindre båtarna från kvotsystemet, och det är vad vi har föreslagit i motionen. De mindre båtarna skulle alltså undantagas och inte räknas med i kvotsystemet.

I min valkrets Blekinge finns det i dag 288 fiskare, varav bara 40 har fartyg på över 12 meter. De flesta har alltså mindre båtar.

Jag tycker att utskottet är ganska snorkigt i sitt svar. Man skriver att Fiskeriverket givetvis inte kan fränsäga sig sin kontrollmöjlighet. Svaret utgår från att de mindre båtarna fångar mycket fisk, men det gör de inte. De fångar litet fisk, men de fångar den under en längre tid och kan tillgodose färskvarumarknaden på ett sätt som jag tror att alla här tycker är positivt. Ett undantagande skulle gagna det kustnära fisket som riksdagen tidigare har uttalat sig för.

Jag yrkar bifall till motionen, nr Jo417, där det föreslås att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om inriktningen av kvotsystemet för svenskt fiske framöver.

Herr talman! Också laxfisket är en sådan fråga som ofta diskuteras i denna kammare. Vad menas egentligen med Östersjölax? Man kan av vissa debattörer få den uppfattningen att Östersjölaxen är likadan i norr som i söder. Nu är det inte så, utan Fiskeriverket, som är den myndighet som har ansvaret för vårt bibehållande av den vilda laxstammen, bedömer varje laxstam för sig. Det gäller lax från Mörrumsån, Byske älv, Kalix älv, Emån, Dalälven osv. Där finns olika laxstammar med olika möjlighet att klara sig och leka naturligt.

Fiskeriverket har tagit sitt ansvar och infört olika begränsningar. Inför nästa års fiskerisäsong förbjuds t.ex. fisket i Byske älv, medan fisket i Mörrumsån utökas med 14 dagar. Skälen till detta är givetvis de olika stammarnas biologiska möjligheter att klara sig i respektive älvar.

Bakgrunden till detta är, som de flesta kanske vet, att det varje år mellan alla de länder runt Östersjön som har intresse av fiske förs en diskussion i den s.k. Baltiska fiskerikommissionen. Där kommer man på grundval av fakta från biologer men också med invägande av ekonomiska konsekvenser inte minst för det svenska fisket överens om hur mycket man får ta upp ur havet.

När man väl har kommit överens om dessa kvoter tycker jag för min del att det inte spelar någon större roll på vilket sätt laxen fångas. När väl TAC:n är uppe blir det ett stopp, och Fiskeriverket har ansvaret för att det blir ett stopp. Så har också skett. Innevarande år kom stoppet redan i somras, och man har alltså inte fått fiska efter lax i Östersjön sedan i somras.

Drivgarnsfisket efter lax diskuteras ofta i den här kammaren. Jag hörde Gudrun Lindvall tala om det i dag, och hon har tidigare diskuterat detta. När man hör Gudrun Lindvall får man uppfattningen att drivgarnsfiske skulle vara något speciellt. Man skulle fånga tumlare och allt möjligt i Östersjön. Eftersom jag har jobbat med fiskerifrågor rätt länge har jag försökt att fråga många yrkesfiskare: Hur många tumlare har ni fångat? Jag har fått svaret att de inte har fångat någon alls.

Jag skulle gärna vilja veta var dessa uppgifter finns och den statistik som belyser att man kan fånga tumlare i Östersjön och i så fall hur många. Jag skulle också vilja fråga Gudrun Lindvall något. Det kanske skulle vara intressant för kammaren om hon kunde berätta hur drivgarnsfisket går till. Det var för mig litet dunkelt när hon talade om detta.

Anf. 53 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi i kammaren i dag diskuterar laxen. Det är också bra att det i dag finns en majoritet i riksdagen som håller med Miljöpartiet att vi måste komma ifrån fisket på blandade be-

stånd. Jag är litet förvånad över att debattören Christer Skoog inte delar den uppfattningen.

Naturligtvis måste vi fiska lax. Men när man tittar på den TAC som har varit under flera år är det råd som har kommit från biologiskt håll, både från EU och från Fiskerikommissionen, varit att vi skall fiska noll laxar. Skälet till det har varit att man har varit rädd för att det fiske som nu bedrivs faktiskt kommer att utarma beståndet av vilda laxar.

Det är givetvis allvarligt om man så totalt avviker från den rekommendation som man har fått från sina egna biologer. Därför är det viktigt att vi ser till att få ett fiske där vi vet att vi inte fångar blandbestånd utan enbart fångar odlade laxar.

Såvitt jag förstår är biologer överens om att möjligheten är god att göra det om man flyttar fisket uppåt kusten medan det i princip är omöjligt att fånga selektivt om man fångar på uppväxtområdena, eftersom den vilda och odlade laxen här finns tillsammans. Det är inte konstigare än så.

Om man tittar på det beslut som FN fattade 1991, att man bara skall tillåta två och en halv kilometer drivgarn, handlar det just om att man var rädd för att få bifångster. Det finns en rapport från Fiskeriverket som jag är övertygad om att Christer Skoog också har läst. Den visar att det visst fångas tumlare i Östersjön.

Det är också helt klart att vi har en unik tumlarpopulation i Östersjön som inte vandrar ut i västerhavet och som bara finns här. Eftersom den är så liten och så utsatt för miljögifter är den också mycket hotad. Den finns upptagen bland de rödlistade arterna som en mycket hotad art.

Det finns all anledning att vara rädd om både laxen och tumlaren. Därför förordar jag den typ av laxfiske som nu alltmer börja vinna intrång. Faktum är att Fiskeriverket tidigare försökt att förbjuda drivgarn.

Anf. 54 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Herr talman! Jag trodde ett tag att Gudrun Lindvall skulle svara på min fråga. Hon sade att det finns en rapport från Fiskeriverket som beskriver hur många tumlare som fångades i Östersjön. Jag känner inte till den, men jag skall i så fall forska efter den. Jag tror inte att det är särskilt många tumlare. När man lyssnar till dem som bedriver fiske säger de att de inte fångar några tumlare. Det finns inte några tumlare i Östersjön som fastnar i drivgarnen.

Jag ställde också en annan fråga till Gudrun Lindvall. Fiskeriverket är den myndighet som har ansvaret för att se till att den vilda laxstammen bevaras. Man har också gjort en selektering mellan de olika laxstammarna i de olika älvarna, och hur mycket de tål att fiskas regleras varje år. Men när det gäller drivgarnsfisket, Gudrun Lindvall, får man lätt den uppfattningen av Gudrun Lindvall att en fiskare har ett par kilometer nät. Är det verkligen så?

Anf. 55 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Att Christer Skoog inte känner till rapporten förvånar mig eftersom vi har diskuterat den i kammaren tidigare Christer Skoog och jag tillsammans med ministern. Den kom 1996 och heter *Beståndet av tumlare i Östersjön och bifångst vid drivgarnsfiske*. Den är utgiven av Fiskeriverket. I den står: Om skyddet av tumlare läggs samman med ef-

fekter på vildlaxbeståndet och minskade bifångster av sjöfågel är ett förbud mot drivgarnsfiske i centrala Östersjön motiverat.

Det är alltså den slutsats som man kom fram till i rapporten. Det finns en fångst både av sjöfågel och av tumlare. Om man läser vidare i rapporten kan man se att den forskare som har varit med och tagit fram rapporten konstaterar att det finns ungefär tusen tumlare i Östersjöbeståndet, och man kan se att fiskarna får bifångster. Detta är en mycket seriös rapport. Vad man däremot säger från Fiskeriverket när man diskuterar detta är att bifångstandelen antagligen är större. Tumlare trillar ofta av när man börjar ta upp garnen.

Det är en så liten population av tumlare. Den resolution som finns från FN säger att det inte får finnas ekologiska hot mot marina däggdjur för att man skall få ha 21 kilometer drivgarn per båt. Här finns de ekologiska hot mot marina arter: tumlare, sjöfågel och lax. Jag kan inte se annat än att FN:s resolution om max två och en halv kilometer drivgarn per båt då bör gälla. Att driva något annat från svenskt perspektiv undergräver naturligtvis trovärdigheten. Det är också vad man säger på fiskerimyndigheten. Det är svårt att hävda detta undantag i Östersjön när man samtidigt från svensk sida aktivt driver att man skall komma till rätta med detta i andra hav. Vi måste nog sopa för egen dörr för att bli trovärdiga ute i världen.

Anf. 56 CHRISTER SKOOG (s) replik:

Herr talman! Fiskeriverket har det nationella ansvaret. Som jag bedömer det väger det också in alla de olika intressen, inte minst miljöintressen och biologiska intressen, i de beslut som fattas varje år.

Men jag vill återkomma till frågan om hur drivgarnsfiske går till. Eftersom inte Gudrun Lindvall vill berätta det för kammaren kan jag göra det. Drivgarnsfiske går inte alls till så att man har en räcka nät av 21 kilometers längd. Man har olika länkar, som man kallar det, på 600–800 meter som man sätter ut till kvällen och sedan tar upp igen. De driver fritt, i det här fallet i Östersjön, fram till morgonen. Man kan lätt få den uppfattningen när man hör Gudrun Lindvall att det är en länk eller en räcka på ett par kilometer som man sätter ut, men det är inte så. Det är smålänkar på 600–800 meter garn.

Jag tror inte att yrkesfiskare är så intresserade av att fånga tumlare. De sätter inte garn där det finns tumlare. Det finns enligt vad de själva säger inte några tumlare som fastnar i garnen. Däremot kan de fånga en värdefull lax som kan ge dem inkomst. Varje fiskare till sjöss genererar ungefär fyra arbetstillfällen i land, så det är inte oväsentligt. Men med denna ryckighet i den svenska laxpolitik som vi för försvinner marknaden, och snart finns det tyvärr bara norsk odlad lax att köpa.

Anf. 57 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag skall tala litet grand om fåbodard. Det är faktiskt en utrotningshotad art i dag. För bara fem sex år sedan fanns det 150 i landet, och i dag är det 100. Det är en minskning med ungefär tio om året. Om vi inte vill se slutet på den gamla epoken med fåbodard måste vi göra någonting ganska snabbt.

Jag har skrivit motioner varje år om fåbodar. Vänligheten hos jordbruksutskottet har varit stor när man varje gång har släppt fram de motionerna. De har naturligtvis varit litet olika, eftersom det finns mycket att skriva om fåbodar.

De flesta fåbodarna finns i Dalarna, i Jämtland, i Härjedalen och i Hälsingland, och det finns också några i Värmland. Man har nu formerat sig så att man har en fåbodriksdag varje år. Jag brukar också delta i dem. Förr riksdagsledamoten Stina Eliasson sitter som talman, eller ordförande.

Fåbodarna bevarar ett gammalt kulturarv och en gammal kunskap som är oerhört viktiga. De bevarar också gamla lantraser. Det gäller kor, getter, får i någon mån och höns. Det är viktigt för en levande genbank att de finns och fortfarande verkar. Nu är det inte så att alla de gamla lantraserna bara finns på fåbodar. Men de finns trots allt där. Vi vill öka mjölkkvoterna, dvs. att man skall spara en liten mjölkkvot så att fåbodarna kan få ökade mjölkkvoter.

Förr i världen fanns det ofta två fåbodar till en gård. Det fanns en som hette hemfåbod dit man gick i början av sommaren. Sedan gick de som arbetade på fåbodarna hem igen med djuren och deltog i slåttern. Efter det gick de till långfåbodarna längre bort för att utnyttja betena. Detta har också bevarat skogsbruk på ett annat sätt där djuren finns. Det blir ett annat skogsbruk i de områdena. Det har en större betydelse än man vill tro.

Jag vet att man ibland ler litet grand när någon skall upp och tala om fåbodar. Man säger: Miljöpartiet vill väl göra hela Sverige till en fåbod.

Men det är naturligtvis inte så, utan Miljöpartiet vill bevara det här gamla bruket. Det finns ett oerhört stort kunnande. Nu börjar det också komma en ny generation av fåbodbrukare. När man åker på de här riksdagarna ser man en hel del unga människor.

En del av dem bara lånar kor över sommaren och driver ett aktivt fåbodbruk. Det är inget fel i det. På så sätt kan man nämligen utnyttja betena, bevara kunskapen och låta nästa generation ta del av detta. Det finns också fåbodar som i första hand är turistfåbodar. Det är inget fel i det heller – tvärtom. Men man kan inte hålla hundratals levande museer, utan det måste också gå att bruka fåbodarna för sin försörjning. Det är väldigt viktigt. I Älvdalen t.ex. kanske en i familjen eller de gamla, som inte längre är aktiva jordbrukare, tar hand om fåbodbruket på sommaren. Det är också en lösning.

Svårigheten ligger i hur man skall kunna öppna nya fåbodar och bevara de gamla. Det är fortfarande svårt. Mjölkkvoterna är en viktig del i detta.

Jag yrkar bifall till reservationerna 35 och 36. För att förkorta tiden litet grand tänker vi inte begära votering på nr 36, utan vi vill bara betona vikten av det hela.

Jag har med utredningstjänstens hjälp tagit fram litet upplysningar om hur man gör med bruk av fåbodstyp – det heter ju inte riktigt så där – i andra länder. Det finns ett ganska stort stöd till dem som bor på höjderna i bergen och på mindre lämpliga, avsides belägna, jordar. Sverige kan följa de EU-länder som har det här bruket. Även Norge har en mycket mer positiv inriktning till fåbodbruket. Det finns 2 500–3 000 fåbodar kvar i bruk i Norge. Det går lättare att driva detta bruk där.

Miljöpartiet vill att ungdomar skall kunna få praktikantjänster eller ALU-tjänster på fåbodar. Det kan gälla ungdomar som går på lantbruks-gymnasier eller andra intresserade. Människorna som driver fåbodarna är nämligen ofta gamla, och kanske inte orkar ta emot turister utan sköter bara sina jobb. Om de fick en ung människa som hjälpte dem skulle arbetet blir roligare och lättare. Detta borde vara någonting att tänka på för arbetsmarknadsutskottet!

Den levande landsbygden är viktig i de landskap där fåbodarna finns. Det kommer busslaster med folk upp till de fåbodar som tar emot turister. Barnen får gå omkring och se djuren ströva fritt, och får en inblick i ett annat liv av vilket mycket i och för sig har försvunnit. För den levande landsbygdens skull vill jag att man skall ge möjligheter för brukarna att inte bara ha turistfåbodar, utan att också bruka fåbodarna aktivt.

Anf. 58 MAGNUS JOHANSSON (s):

Herr talman! Det som jag skall tala om knyter på något sätt an till det som Ragnhild Pohanka precis talade om. Hon talade om fåbodar, traditioner och kulturarv i en del av Sverige. Jag skall uppehålla mig litet vid traditioner och kulturarv i den blekingska skärgården. Jag tänkte be kammaren att ägna några minuters uppmärksamhet åt en motion som vi socialdemokrater från Blekinge har skrivit. Den handlar om att på prov tillåta ålhuttning.

I min hand håller jag en s.k. ålahubba, som vi säger i Blekinge. Det skall sitta en stake fast i den också. Det är numera förbjudet att använda sådana. Jag vet inte om det också är förbjudet att inneha dem. I så fall kanske jag ligger risigt till. Det är ett gammalt traditionstyngt fångstredskap som ålfiskare i den blekingska skärgården använt genom generationer. Sedan en tid tillbaka är det dock en förbjuden fångstmetod.

Ett återupptagande av denna fiskemetod skulle för många skärgårdsbor innebära en, i deras tycke, utmärkt fritidsverksamhet samtidigt som man håller ett gammalt kulturarv vid liv. Det är nog ingen tillfällighet att vi hittar ålahubban på många gamla bilder som framhäver Blekinges kulturhistoria.

Ålhuttning utövas bara inom begränsade områden och tider. Bottnens beskaffenhet samt vattendjupet är faktorer som påverkar och begränsar vilka områden som är möjliga att utnyttja. Vidare kan fiskemetoden bara utnyttjas under den tid ålen ligger still, dvs. en period under vinterhalvåret. Huttning sker främst som isfiske, vilket ytterligare begränsar möjligheterna, men kan även bedrivas från båt. Dessa faktorer gör tillsammans att fiskemetoden sannolikt endast kan tänkas bedrivas i mycket liten omfattning.

De som fortsatt vill se ett förbud mot huttningen brukar främst anföra argumentet att metoden skulle vara mer plågsam för ålen än andra metoder. Jag vänder mig emot detta argument, eftersom samma argument då rimligen borde användas för ett antal andra fiskemetoder när man gör jämförelser. Det kan knappast anses som mer humant att ålar sitter på långrevens krok under upp till ett halvt dygn innan de tas upp och avlivs.

Ett argument, som är ganska omtvistat, är att ålhuttningen har en god inverkan på bottenstrukturen i skärgården. En del menar att genom att man stöter i botten med hubban luckrar man upp botten vilket leder till

att man bl.a. främjar tillkomsten av lekplatser för sill. Andra hävdar att metoden är direkt skadlig för bottarna. Därför har vi i motionen föreslagit att denna fråga studeras och utvärderas, förslagsvis av Östersjölaboratoriet i Karlskrona.

Herr talman! Denna fråga handlar också om något annat än själva sakfrågan kring ålhuttnings vara eller inte vara. Den handlar om vilken tyngd vi lägger vid traditioner och kulturarv hos t.ex. skärgårdsbefolkningen. Det är oerhört viktigt att alla boende i en demokrati känner att de blir företrädade på ett bra sätt. Därför är även frågor som inte berör så hemskt många invånare i landet principiellt viktiga. Att få hutta ål under vintrarna är viktigt för de boende på Hasslö i Karlskronas skärgård – mycket viktigare än de flesta andra frågor som vi ägnar många och långa debatter åt här i riksdagens kammare. Detta är ett perspektiv vi måste ha med de gånger vi beslutar förbjuda olika saker.

Låt mig också avslutningsvis säga att vi inte vill tillåta något barbariskt rovfiske efter ål. Men vi ser inte orsaken till att just ålhuttningen har blivit förbjuden. Vi vill därför att man återigen tillåter ålhuttning på prov inom ett begränsat område och under en begränsad tid. Det är säkert lätt att skrämra folk med bilden av detta fångstredskap, men om vi diskuterar och väger av mot andra fångstmetoder skall vi nog snart upptäcka att det rimliga är att återigen tillåta denna fångstmetod jämte andra.

Vi har i utskottets betänkande fått motionen avslagen på grund av att riksdagen har delegerat ut beslutanderätten i dessa ärenden. Men jag vill uppmana utskottets ledamöter att på allvar fundera över om man inte i framtiden bör verka i motionens riktning.

Herr talman! Jag yrkar i dag inte bifall till motionen, men utgår ifrån att de överväganden vi har gjort beaktas i framtida ställningstaganden.

I detta anförande instämde Christer Skoog (s).

Anf. 59 PER LAGER (mp):

Herr talman! Om fisket skall kunna betecknas som hållbart skall den biologiska mångfalden säkerställas och försiktighetsprincipen tillämpas – precis som det står i betänkandetexten. Utskottet förklarar också att man ser det som en angelägen uppgift att motverka miljöstörningar som hotar fisket och påverkar miljöförhållandena i havet. Bättre utgångspunkt kan man knappast ha. Men tyvärr utvecklas inte närmare vad man menar. I förlängningen kräver dessa insikter nämligen handling, enligt min mening.

I Miljöpartiets motion Jo16 om hållbart småskaligt fiske i havet, särskilt ur ett västkustperspektiv, har vi yrkat att regionala kvoter skall baseras på regionala faktorer, likt det engelsk-skotska resursfördelningssystemet. Utskottets majoritet svarar att fiskeresurserna bör vara ”— — tillgängliga för alla yrkesfiskare inom ramen för de regleringar som i övrigt tillämpas på fiskets område i form av kvotsystem och begränsning av fiskeansträngningarna m.m.”

Men det är precis detta som är problemet och nackdelen med det visserligen licensierade men också fria fisket. De stora fiskefartygen – båtar över 12 meter – med effektivare redskap fiskar snabbt upp de tillgängliga kvoterna. Lokala fiskare med mindre fiskebåtar och enkla, men ofta selekterande och beståndsbevarande, redskap har inte en chans. De kan helt

enkelt inte hävda sig, och alltfler båtar huggs nu upp och skrotas. De lokala fiskmarknaderna rycks undan, och fiskarna och många i kringverksamheterna på land blir arbetslösa.

Herr talman! När det gäller snabba och bestämda insatser mot det alltmer utbredda foderfisket är vi tydligen överens. Jag hoppas bara att Fiskeriverket genast tar fram styrinstrument för att få bort ett sådant förödande fiske till förmån för ett väl avvägt beståndsbevarande fiske för människors konsumtion. I motionen begär vi en utredning i den här frågan. Men om Fiskeriverket kan klara av det utan en sådan, så gärna för mig. Det viktiga är att det händer något för att stoppa skövlingen av s.k. skrapfisk i ett till synes riktat foderfiske. Och det måste gå fort.

Herr talman! Miljöpartiets yrkande om att utveckla lokala områdesförvaltningar bemöts i betänkandet helt kortfattat och utan kommentarer med att regeringen tillsatte en utredning i november 1996 för att utreda den statliga fiskeriadминистраtionen. Kan man möjligen räkna med att denna idé tas upp? För att bevara det kustnära och beståndsbevarande fisket krävs flexibilitet och lokal kännedom om bestånden och utvecklingen i närområdet. Sådan kunskap har sedan urminnes tider funnits bland de lokala fiskarna. Kunskapen baseras på en försiktighetsprincip som är nödvändig för den fortsatta utkomsten. Utan den kunskapen och ansvaret fiskas bestånden ut, och den biologiska mångfalden föröds. I det här sammanhanget är det också viktigt att påpeka behovet av stöd till de yngre som vill och vågar satsa på kustfiskeverksamhet, detta för att inte den här viktiga verksamheten fasas ut i takt med att de äldre fiskarna slutar sin verksamhet.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till reservationerna 4 och 5. För övrigt står jag bakom Miljöpartiets alla reservationer.

Anf. 60 CARL G NILSSON (m):

Herr talman! Redan kl. 9 i morse utlovade Ingvar Eriksson ett anförande om fiskefrågor, vilket vid denna tidpunkt kanske kan ses mer som ett hot. För tids vinnande skall jag bara kommentera två korta punkter.

Den första gäller frågan om de okvoterade och oreglerade fiskarterna i Nordsjön. Vi har skrivit en motion om detta i vilken det påpekas det mycket angelägna i att denna fråga löses, så att Sverige får tillgång till detta på samma villkor som andra EU-länder. Vi har avstått från att följa upp den motionen med en reservation, därför att utskottet skriver att man har erfarenhet att det är regeringens bedömning att anslutningsakten efter nu löpande övergångstid ger Sverige tillträde till okvoterade arter i Nordsjön fr.o.m. den 1 januari 1998 utan ytterligare förhandlingar i ämnet med övriga medlemsstater.

Jag hoppas verkligen och vill understryka det absolut angelägna i att man i dessa förhandlingar går Sveriges rätt till mötes. Det är mycket angeläget att understryka detta här i kammaren.

Den andra punkten som jag vill kommentera är laxfisket i Östersjön. Det har här sagts – jag tror att det var Gudrun Lindvall – att det är angeläget att begränsa fisket på uppväxtområdena i södra Östersjön. Jag håller med om att det skulle vara en angelägen åtgärd, men den måste naturligtvis vidtas ömsesidigt även från övriga länder runt Östersjön om den skall ha någon betydelse. En ensidig svensk begränsning då svenska fiskare

skulle åse att andra länders fiskare runt sjön fiskar upp sina kvoter på dessa områden skulle naturligtvis inte vara särskilt bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 5 §.)

*Jord- och skogsbruk,
fiske med anslutande
näringar*

5 § Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU1
Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 23 (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 61 CARL G NILSSON (m):

Herr talman! Vi skall nu övergå till att behandla Jordbruksdepartementets budget, och vi gör det mot bakgrund av att statsministern har sagt att jordbruksnäringen är en framtidsnäring, att näringen är avgörande för landsbygdsutvecklingen och att det, som det står i regeringsförklaringen, skall övervägas insatser för att förbättra svensk livsmedelsproduktion.

Hur har det då blivit, och hur ser förslagen ut?

Från moderat håll är vi mycket besvikna. På område efter område – jordbruk, skog och fiske – finns det anledning att vara kritisk och anledning att lägga fram andra förslag.

Å ena sidan talar regeringen vällovt om behovet av avreglering och marknadsanpassning, men i handling ser vi inget av detta. Det är nya regleringar, nya blanketter, nya anmälningsskyldigheter och nya skatter och nya avgifter. Jag skall ge några exempel på detta.

Det finns naturligtvis även positiva dokument som vi ser. Det har här talats om Gunnar Björks utredning om det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Hans slutsatser är nämligen exakt de som vi från moderat håll har framhållit under flera år. Den svenska jordbruksnäringen har en belastning av här i Sverige beslutade skatter och avgifter som är orimligt stora i förhållande till de danska. Det är t.ex. orimligt att en svensk bonde skall betala 4 kr och 50 öre för en liter dieselolja när en dansk kollega kanske betalar ca 1 kr och 80 öre.

Så var det detta med exempel som går i fel riktning. Först skall jag säga något om jordbruket.

Djurdatabasen i Söderhamn föreslås i budgeten få 35 miljoner kronor för kommande budgetår. Då har man redan fått 10 miljoner kronor i tilläggsbudgeten för innevarande budgetår. Införandet av detta djurregister, eller kopassmyndighet som det numera heter i dagligt tal, har beslutats av EU:s jordbruksministrar. Den svenska jordbruksministern Annika Åhnberg accepterade såvitt jag förstår förslaget utan särskilt hård kritik. När EU-nämnden här i riksdagen för ganska länge sedan samrådde med regeringen inför beslutet om den här djurpassmyndigheten var vi moderater de första och de största kritikerna av denna nya myndighet och detta nya system. Nu är beslutet ett faktum. Vi måste inrätta en sådan institution. Men då måste vi få rimliga tillämpningsföreskrifter här i Sverige. Så ser det ju inte ut att bli när vi läser Jordbruksverkets information i ärendet.

T.ex. måste reglerna om registrering mellan olika produktionsplatser inom samma företag ändras. Som förslaget nu ser ut är det orimligt att en brukare t.ex. måste registrera förflyttning av sina egna djur mellan två olika arrendegårdar för t.ex. sommarbete. Eller vad säger Inge Carlsson? Är detta rimligt? Måste vi inte se till att det blir en ändring av de nu föreslagna tillämpningsföreskrifterna? Vad säger för övrigt Centerpartiet, som ju också har godtagit denna nya institution?

Behandlingen eller tillämpningen av den s.k. kartavgiften, som nu skall debiteras svenska jordbrukare, kompletterar ju bilden av hur svenska myndigheter har en förmåga att byråkratisera och krångla till sådana här beslut.

För Statens lantbruksuniversitet föreslås i budgeten en besparing på 9,4 miljoner kronor. Är det ett förslag som exemplifierar jordbruket som en framtidsnäring? Vi tycker naturligtvis tvärtom, dvs. att den besparingen inte skall göras. Uppenbarligen finns det ett konkret hot för Jordbruksverkets anläggningar i Umeå och Röbbäcksdalen på grund av detta.

När det gäller skogsbruket föreslås en återreglering av den s.k. ransoneringsparagrafen. Alltfler skall alltså drabbas av att inte myndigförklaras att kunna sköta sitt eget skogsbruk. Mycket små enheter föreslår man nu skall drabbas av ransoneringsparagrafen. Syftet är naturligtvis gott, nämligen att komma till rätta med de s.k. klipparna i skogen. Vi föreslår andra åtgärder för att hindra mindre seriösa och mindre ansvarsfulla skogsägare att komma ifrån den återbeskogningsplikt som vi givetvis är angelägna om skall finnas kvar.

En ny avgift föreslås när det gäller skogsvårdslagen. Vi ser det som ett försök att införa en ny skogsvårdsavgift. Man föreslår nämligen att en ny avgift skall införas för, som det står, tillsyn och kontroll. Detta skall regleras i 37 § skogsvårdslagen. Vi motsätter oss självfallet det här förslaget. Det började på precis samma sätt när vi fick den skogsvårdsavgift som sedan avskaffades under de borgerliga regeringsåren. Den här skogsvårdsavgiften kommer med tiden att bli en ren straffskatt på innehav av en skogsfastighet. Vi vet av erfarenhet att beslutade skatter *enbart och alltid* höjs av socialdemokrater. Därför skall vi inte låta oss luras att den här gången bakvägen införa en skogsvårdsavgift igen.

Det finns ytterligare exempel på ny byråkrati. I fråga om 14 § skogsvårdslagen föreslås att anmälningsplikt för skogsbränsleuttag skall införas. Förslaget är utomordentligt dåligt, eller kanske inte alls, motiverat. Även här finns det en risk för övertolkning. Vi har ju i annat sammanhang minsann hört att i det förslag till miljöbalk – som, herr talman, för övrigt bara har presenterats för pressen, inte här i riksdagen – finns det en skrivning om tillståndsplikt för husbehovstäckter av jord och grus.

Skall vi nu se framför oss att skogsbonden till skogsvårdsmyndigheten skall anmäla sina uttag av husbehovsved och hos miljöskyddsmyndigheten på länsstyrelsen ansöka om tillstånd att ta grus till sin egen skogsväg? Alla anmälningar och ansökningar skall naturligtvis avgiftsbeläggas enligt erfarenheter som vi just fått från förslaget till djurregister. Inge Carlsson, är detta en rimlig utveckling? Kan vi få stöd för att se till att sådana här tokigheter inte införs?

20 miljoner kronor föreslås gå till fiskevård. Det kan synas vällovligt. Vi kommer inte att motsätta oss det förslaget, under förutsättning att pengarna verkligen går till konkret fiskevård. Det kan dock vara värt att

*Fel! Okänt
växelargument.*

notera att regeringen samtidigt föreslagit att anslaget till kalkning skall minskas med samma belopp. Vad är det för logik i detta?

Vi moderater har i många år föreslagit att fiskevård i vårt land skall ske genom bildande av fiskevårdsområden där fiskare av olika kategorier och fiskevattenägare i gemensamt intresse tar sitt ansvar. Så fungerar det ju i dag med stor framgång vad gäller våra insjövatten. Ett par tusen fiskevårdsområden omsätter en kvarts miljard kronor på olika aktiviteter. Låt det få fungera så vad gäller alla våra vatten!

Som bekant blir det, dessbättre, ingen minskning av kalkningsanslaget. På förslag, bl.a. av oss moderater, ändras regeringens förslag. Det blir alltså en ökning med 20 miljoner kronor.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Anf. 62 MARIE WILÉN (c):

Herr talman! Framtiden finns på den moderna landsbygden. Det uttrycket använder jag gärna. Det kan beskriva något helt annat än kanske jordbruk. Det kan gälla kombinationen av en god boendemiljö och distansarbete med hjälp av snabba telekommunikationer. Uttrycket "Framtiden finns på den moderna landsbygden" kan också beskriva allt det nödvändiga som jordbruket ger, något som behandlas i dag.

Vi i Centerpartiet anser att jordbruket är en framtidsnäring. Genom sin produktion ger jordbruket livsmedel, bioenergi och andra råvaror. Dessutom skapar ett livskraftigt jordbruk ett öppet och levande kulturlandskap. Givetvis anser vi också att jordbruket är av stor och avgörande betydelse för sysselsättningen i stora delar av landet.

Primärproduktionen i jordbruket och förädling är en viktig bas för ekonomin i många kommuner. Vi i Centerpartiet har uppfattningen att livsmedelsproduktionen skall bidra till en uthållig tillväxt.

Efter EU-inträdet agerade det svenska jordbruket på en fri EU-marknad för livsmedel. För att denna konkurrens, som många andra har talat om, skall fungera krävs det så likvärdiga villkor som möjligt i förhållande till andra EU-länder, särskilt de som ligger nära oss.

Det svenska jordbrukets lönsamhet är för närvarande inte riktigt så god som den skulle behöva vara. Detta vet vi. Beräkningar har gjorts som visar att om lantbrukarna hade haft samma lönsamhet som i Danmark skulle den sammanlagda nettoinkomsten ha legat väsentligt högre. En del av ansvaret för att förbättra lönsamheten i det svenska lantbruket ligger på näringen själv. Men denna näring påverkas också i mångt och mycket av politiska beslut.

Under de senaste åren har Centerpartiet träffat uppörelser med regeringen på jordbruksområdet i syfte att förbättra det svenska jordbrukets konkurrensläge. En viktig fråga för Centerpartiet och, tror jag, för många andra partier här i riksdagen har varit att utnyttja miljöstödet, som framförhandlas med EU. I och med denna budget skapas ett utrymme för att utnyttja hela miljöstödsramen. Det ser jag som en stor framgång och jag tror också att det är väldigt viktigt. Tidigare har ju reglerna diskuterats mycket.

Björkska utredningen har man också pekat på. I den utredningen tas vissa frågor upp som har särskild betydelse för livsmedelssektorns omställning och expansion. Jag har väl inte lusläst utredningen. Däremot har jag skummat igenom den. Utredningen andas en offensiv hållning och

optimism. Temat är En livsmedelsstrategi för Sverige. Ett antal åtgärder föreslås, t.ex. ett rimligt exportstöd och forsknings- och utvecklingsprogram som främjar livsmedelssektorns expansion. Utredningen har också haft i uppgift att lägga fram förslag till åtgärder som behöver vidtas för att svenskt lantbruk skall ha jämbördiga villkor med omvärlden. Där föreslås en rad saker, bl.a. att jordbruket i beskattningshänseende skall få samma villkor som tillverkningsindustrin vad gäller el m.m.

I likhet med vad som sagts i Lennart Brunanders inlägg i debatten tidigare anser jag att många förslag i utredningen bör omsättas i praktisk handling så fort detta är möjligt.

Jag vill också beröra djurdataregistret, i vardagslag kallat kopassen. Även om beslutet redan fattades i samband med tilläggsbudgeten berörs frågan också i detta betänkande. Bakgrunden till registret är stora problem med BSE eller galna ko-sjukan i EU. Centerpartiet har under lång tid arbetat för att kött skall ursprungsmärkas. Det skall det göras nu, till en början frivilligt, därefter obligatoriskt. Då måste man ha ett system som gör att det finns en trovärdig ursprungsmärkning. Däremot anser Centerpartiet att finansieringen av systemet, i och med att jordbruket konkurrerar på en gemensam EU-marknad, bör vara likvärdig mellan medlemsländerna. Enligt uppgift finansieras systemet över statsbudgeten i vissa länder. Det borde övervägas också för Sveriges del.

Centerpartiet har framhållit det olämpliga i att belasta näringen med ytterligare avgifter innan Björkska utredningen har lagt fram sitt slutbetänkande. Vi förordar därför att regeringen skulle återkomma med en helhetslösning i fråga om djurregister när Björkska utredningens förslag framlagts. Dessutom anser vi att man inte behöver krängla till reglerna som man har gjort. Det hade också Carl G Nilsson beskrivningar om. Jag vet inte om regeringen och Jorbruksverket har hjälpts åt, men jag tycker att man borde kunna göra det litet mera praktiskt. Förhoppningsvis får man en del råd på vägen av alla som hör av sig om detta.

Jag vill även kort beröra avverkningsreglerna i skogsvårdslagstiftningen. Under senare år har debatten där varit omfattande. De nuvarande undantagen från ransoneringsreglerna har ansetts gynna ett oseriöst skogsbruk och skapat en marknad för skogsinköp i spekulationssyfte. En sådan utveckling är ju olycklig. Undantaget från ransoneringsreglerna har regeringen nu ändrat. Det gäller brukningsenheter mindre än 50 hektar. Det anser vi är en utveckling i rätt riktning, men vi anser att gränsen bör gälla för brukningsenheter som är mindre än 20 hektar. Jag vill därmed yrka bifall till reservation 4.

Jag vill avslutningsvis nämna något om livsmedelsfrågorna, som tas upp i budgeten, bl.a. salmonellafrågan. Jag vill ta tillfället i akt och säga att det är viktigt att den följs. Vi har förordat i interpellationsdebatter osv. att man upprättar en tillfällig gränskontroll tills intygen fungerar. Det är inte bra som vi har det nu, att det kommer in salmonellasmittat kött i landet. Jag vet att man har ålagt kommunerna att öka kontrollen, men det är inte så jätteenkelt i alla kommuner, såsom jag har uppfattat tidnings-skriverier. Det är en risk att vi får en spridning ändå. En del kommuner har varit duktiga. Göteborg startade ett stort program, men sedan finns det små kommuner som inte haft samma möjligheter. Det är väldigt viktigt att vi håller kontroll på salmonellafrågan. Därför ville jag nämna den.

Därmed tackar jag för ordet, herr talman.

Anf. 63 CARL G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Problemet med djurdatabasen i Söderhamn är att det nu anställs folk där. Det etableras en ny myndighet och en ny byråkrati. Det har sagts mig att det anställs 20 personer just nu. Siffran 35 miljoner kronor i budgeten signalerar möjligen om ännu fler människor. Räkna man om det i något så när genomsnittlig kostnad per person motsvarar det förmodligen över 50 personer. Här etableras alltså en byråkrati som det naturligtvis blir svårt att återgå från. Jag har inte noterat att Centerpartiet i någon reservation har motsatt sig denna etablering.

Anf. 64 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Som jag sade tycker vi att det måste finnas ett system för att kunna ursprungsmärka kött. Däremot har vi sagt att vi tycker att man skulle avvakta och komma tillbaka med ett förslag till system när den Björkska utredningen var klar.

Anf. 65 CARL G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Det går bra att säga saker, men man måste gå till handling också. Jag säger igen att jag icke såg någon reservation när finansutskottet ursprungligen behandlade detta i tilläggsbudgeten då det första beslutet fattades om finansiering och etablering av djurdatabasen i Söderhamn. Då var vi moderater, såvitt jag minns, de enda som reserverade sig mot det förslaget.

Anf. 66 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Jag tror att Carl G Nilsson har kort minne i det här fallet. Vi fick förslaget till jordbruksutskottet för behandling. Där reserverade sig Centerpartiet och Moderaterna. Det var ingen skillnad i agerandet i jordbruksutskottet. Det fanns två reservationer.

Anf. 67 MAGGI MIKAELSSON (v):

Herr talman! Jag skall börja med att tacka utskottets ledamöter för tillstyrkandet av den motion som jag nu för andra året i rad har väckt om ett stöd till det fjällnära jordbruket. Förhoppningsvis kommer hela riksdagen enad att ställa sig bakom den om en liten stund. Det är faktiskt väldigt positivt, och jag är väldigt glad över att vi har lyckats nå dithän.

Det finns ett litet småskaligt jordbruk i de fjällnära områdena. Det är små gårdar, små enheter. Det finns inga möjligheter att rationalisera detta bruk, för det är för långt till grannens åker, för att uttrycka det enkelt. I genomsnitt handlar det om mjölkgårdar med tolv tretton kor. Man har inte haft möjlighet att utnyttja de befintliga miljöstöden eller andra stöd som finns inom EU-systemet. Det faktum att riksdagen snart kommer att fatta beslut om ett tillkännagivande om att regeringen skall komma tillbaka med ett förslag till ett särskilt stöd till det fjällnära jordbruket är jag mycket glad över.

I övrigt har det varit en intressant debatt här i dag, en diskussion om dagens jordbruk, både det svenska och i viss mån det globala. Självklart är jordbruk livsmedelsproduktion och därmed nödvändigt för vår överlevnad. Men det är lika viktigt att detta jordbruk och denna livsmedelsproduktion sker på ett sådant sätt att det är långsiktigt uthålligt. Naturen

kommer att klara sig, naturen överlever utan oss människor. Men vi överlever inte om vi inte anpassar vår produktion till vad naturen ger för förutsättningar. I dag är inte den produktionen uthållig.

Hela den världsekonomi som vi lever i bedriver en rovdrift på ändliga resurser. Det är en ökad urbanisering som betyder förstörelse av jordbruksmark, förstörelse av vattenresurserna. Trots att jordbruksproduktionen har fördubblats sedan 1960 svälter 800 miljoner människor. Det här får man inte glömma bort i diskussionen om jordbruket i Sverige. Det betyder också att det är väldigt viktigt att vi bedriver ett jordbruk på all tillgänglig jordbruksmark. Där är jag helt enig med Dan Ericsson att det är viktigt – det är fler som framfört det.

Det jag skulle vilja lyfta fram nu, eftersom jag inte hann göra det under den föregående debatten, är det ekologiska jordbruket, som är det mål som vi måste sträva mot. Vi har i vår motion uttryckt det som så att all jordbruksproduktion på sikt skall vara ekologisk. Med det menar vi att den skall vara långsiktigt hållbar, att man skall utnyttja lokala förnybara resurser, solenergi och bioenergi, bevara åkerjordens bördighet, maximera återcirkulation av växtnäring och organiskt material. Man skall minska behovet av ändliga resurser och miljöpåverkan på det sättet. Man skall inte använda naturfrämmande ämnen. Man skall bidra till bevarandet av genetisk mångfald i produktionen och i jordbrukslandskapet, om man skall kunna ge husdjuren betingelser som tillåter dem ett naturligt beteende.

Det här är den målsättning som finns för det ekologiska jordbruket, och vi tycker att den är väldigt bra. Visionen måste ju vara att de 5,6 % som vi har i dag – och som vi har som mål skall öka till 10 % – skall växa successivt. Under den tiden kommer det konventionella jordbruket att minska, så att vi till slut når en helhet där vi har ett jordbruk som är hållbart.

Det här betyder inte att det ekologiska jordbruket skall stå stilla. Det är dags, tycker vi, att utveckla begreppet ekologiskt jordbruk. Vi har bl.a. lyft upp frågan om att bryta ned det centrala målet på 10 % till regionala mål. Vi kan ju se att det är väldigt olika hur mycket jordbruksmark som odlas ekologiskt i olika delar av Sverige. Jämtland och Västernorrland hör till dem som är duktigast. Nu har inte de så stor andel jordbruksmark, men det är ändå bra att man har nästan en tredjedel ekologiskt odlat. Det kan jämföras med hur det ser ut i Skåne, Västergötland och Östergötland, som är stora jordbrukslän.

I det sammanhanget skulle jag också vilja säga något om Centerns reservation när det gäller det här att komma med ett nytt mål för det ekologiska jordbruket. Jag tycker att det är litet grand att slå in öppna dörrar att reservera sig. Det står i propositionen att ett nytt mål skall utformas. Det står också i betänkandet. Så det är ju ingen skillnad mellan reservationen och det som vi alla är överens om.

Sedan tycker vi också att det är viktigt att fortsätta att utveckla begreppet ekologiskt jordbruk. Hittills har man ju framför allt jobbat med att inrikta sig på att ha en produktion utan bekämpningsmedel och konstgödsel. Nu menar vi att det är dags att ta nästa steg.

Det finns tre problem i dagens ekologiska produktion. Det är näringsläckage, långväga transporter och användning av fossila bränslen. Det här måste vara det som man skall ta itu med i nästa steg. Det är ett

*Fel! Okänt
växelargument.*

problem att man är beroende av fossila bränslen, och det här med långväga transporter är ett område som man inte kan komma ifrån. Det finns en hel del ekologisk produktion som man faktiskt på det sättet skulle kunna ifrågasätta. Och man gör ju sina egna misstag. Själv köpte jag ekologisk honung från Nya Zeeland, och inte förrän jag kom hem började jag fundera över om det var så nödvändigt.

Jag skulle också vilja säga något kort om det här s.k. kopasset. Vi är mycket kritiska till det sätt som detta hanteras på, men faktum är att det här bottnar i en förordning, och en förordning är direkt tillämplig i svensk lagstiftning. Finansieringen kan man diskutera. Jag är inte så säker på att man inte skall ta ut en avgift för den här administrationen, för det betyder ju också att man får en ursprungsmärkning som är värdefull. Det var Marie Wilén inne på. Det är en fullkomligt felaktig hantering administrativt, men såvitt jag har förstått så ligger en hel del av detta i att det är bundet till en förordning som inte Sverige ensidigt kan ändra på.

Jag tänker också ta upp litet grand av den budget som vi från Vänsterpartiet har lagt fram. Som jag sade i mitt tidigare anförande har vi föreslagit att man inte nu skall utnyttja den sista delen av det framförhandlade stödet. I stället skall man ha kvar en reserv till den översyn av de samlade miljöprogrammen som skall göras inför nästa femårsperiod. Det betyder att vi också har gjort en litet annan prioritering i vår budget. Vi har en reservation, nr 1, som jag yrkar bifall till. Jag skall nämna litet kort om vad den reservationen innehåller.

Vi har bl.a. föreslagit ett ökat anslag till Statens veterinärmedicinska anstalt. Det har vi gjort bl.a. mot bakgrund av det ökade antal djursjukdomar som vi har fått i Sverige – inte minst på grund av den ökande handeln med övriga EU-länder. SVA har krävt mer pengar. Vi har föreslagit att de skall få en ökad ram för att klara av det här.

Detsamma gäller anslaget för att bekämpa smittsamma husdjursjukdomar. Där har vi också föreslagit en ökning med 15 miljoner. Vi har ju sett en ökning av salmonella. Vi har sett en ökning av andra sjukdomar, t.ex. utbrott av Newcastlejsjuka bland höns. Vi har haft problem med sjukdomar hos svinen osv. Det här är något som vi tyvärr måste lära oss att leva med och lära oss hantera. Det är dåligt att man då drar ned anslagen jämfört med vad myndigheterna känner att de behöver.

På samma sätt har vi fördelat en större ram till Statens livsmedelsverk, bl.a. för att klara av det här med bekämpningen av salmonella i det kött som kommer in. Jag är helt överens med vad Marie Wilén sade tidigare. Vi från Vänsterpartiet har också krävt att man temporärt skall återinföra en gränskontroll för att få stopp på införseln av salmonellasmittat kött vid gränsen.

Vi har också reserverat oss för att vi vill ha ett högre anslag till SLU. Nu har de fått en ytterligare besparing, eller neddragning, med 9,4 miljoner inför nästa års budget. Det står i propositionen att detta är av statsfinansiella skäl. Vi har inte kunnat acceptera det. Här tycker jag att det vilar ett tungt ansvar på Centerpartiet, som med öppna ögon har gått in och försämrat förutsättningarna för jordbruksforskningen på ett sådant sätt att hela det norrländska jordbruksforskningsprogrammet just nu är hotat.

Det är många som har protesterat mot det här. Jag vet inte vad man kan göra åt det, men det är i alla fall väldigt allvarligt att försöksanstal-

terna i Röbbäcksdalen och Öjebyn och ytterligare två ställen riskerar att läggas ned och flyttas till andra delar i Sverige.

Det är ju faktiskt så att man inte kan forska på norrländskt jordbruk i Skara eller i Alnarp. Man kan inte forska på norrländska klimatförhållanden, norrländska förutsättningar att hitta alternativa grödor, tålighet mot frost och andra problem som finns i det norrländska jordbruket. Det kan man bara göra i Norrland.

Det finns också en enhet i Umeå där man forskar på renar. Jag har litet svårt att se att man skulle kunna bedriva den forskningen längre söderut än där det görs i dag.

Med det, herr talman, har jag lämnat igen några av de minuter jag fick, eller tog mig rätten att ta, i den förra debatten. Jag vill yrka bifall till reservation 1.

Anf. 68 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att målet om ekologisk odling ligger i ett annat betänkande. Jag tänker därför inte utveckla det här. Centerpartiet har kommit fram till att vi är beredda att göra en precision av målet redan nu. Maggi Mikaelsson m.fl. har däremot valt att avvakta tills man har gjort en utvärdering av det här. Men det ligger alltså i det andra betänkandet.

Vad gäller SLU, tror jag att Maggi Mikaelsson har kort minne. Historien började inte nu. Problemen i fråga om SLU:s anslag är de största sedan den stora neddragningen med 104 miljoner 1994/95. Det var inget annat universitet som fick en sådan neddragning. Centerpartiet och Moderaterna reserverade sig mot detta.

Centerpartiet anser att den här besparingen är mycket olycklig. Vi utgår från att det är en engångsbesparing. Men jag tror att det är viktigt att hålla isär storheterna. Det är den stora besparingen som har ställt till de stora problemen. Men denna besparing är också olycklig.

Anf. 69 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vet att frågan om nivån på det ekologiska jordbruket hör till det förra betänkandet, men jag har pratat om ekologiskt jordbruk i den *här* debatten. Jag ville därför ta upp det här. Jag tycker att det är litet grand att slå in öppna dörrar. Det är rimligt att man gör en utvärdering innan man bestämmer sig för nästa mål. Det handlar också om innehållet i detta mål.

När det gäller SLU och deras forskningsanslag, är det ju så att SLU tidigare har haft stora reserver att ta av. Nu har man tömt alla de reserverna. Nu finns det inga pengar kvar, och nu är forskningen just på de norrländska försöksanstalterna hotad. Det tycker vi är allvarligt. Det har vi protesterat mot, och det kommer vi att fortsätta att protestera mot.

Anf. 70 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är litet magstarkt av Vänsterpartiet att reagera nu. Ni stöttade ju den stora nedskärning som var tidigare. Det har inte funnits stora reserver. Problemet har varit att när man har gjort den här stora besparingen hänger det ju i ett bra tag. Det är tur att det har funnits en viss reserv för att klara av det stora, men det är inte bra. Detta

*Fel! Okänt
växelargument.*

leder till stora problem. Jag hoppas att den norrländska jordbruksforskningen skall finnas kvar på något sätt. Men jag tycker att Vänsterpartiet bör fundera litet över sin argumentering. De stora besluten fattades ju tidigare.

Anf. 71 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! Det har funnits anledning att titta över alla institutioner i den neddragning och de besparingar som vi har tvingats göra. Vi gjorde den bedömningen att det fanns ett utrymme. Man har gjort ganska stora förändringar inom SLU och koncentrerat verksamheten. Det har varit bra.

Men vi har ju också fått en uppvaktning i jordbruksutskottet där man sade att nu är måttet rågat. I stället har man nu anslagit pengar till grundutbildning i årets budget. Då har man tvingats göra ytterligare omprioriteringar av forskningen för att klara grundutbildningen. Den uppgörelse som Centern och Socialdemokraterna har gjort har inte varit tillräcklig när det gäller anslagen till grundutbildningen. Därför har man i stället fått ta ytterligare från forskningen. Det är det jag har protesterat emot.

Anf. 72 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Nu kommer pengarna till det som vi diskuterade förut på morgonen, dvs. när vi diskuterade principerna. Det är kanske en litet konstig uppdelning, men nu har ju regeringen valt att lägga fram en propositionen samtidigt som budgeten, och då blir det litet underligt.

Jag tänker kommentera det som Miljöpartiet har gjort i sin budget. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

En del av det som finns i den här budgeten har jag redan berört. Det gäller framför allt de nya stöd som skall gå till lantbruket i form av nya miljöstöd. Det kommer ungefär 600 nya miljoner varje år för att vi skall komma upp i de 2,8 miljarder som det framförhandlade miljöstödet är. I de allra flesta fall har vi stött detta. Men samtidigt är det mycket pengar man har råd med till jordbruket. Det handlar naturligtvis om vilken prioritering som majoriteten har gjort.

I ett fall kan vi inte acceptera detta. Det gäller det REKO-stöd som nu föreslås till resurshushållande konventionellt lantbruk. Där har man tänkt sig att lägga ett anslag på 295 miljoner. Hälften är EU-finansierat och hälften svenskfinansierat. I det här stödet tar vi bort 100 miljoner nationella pengar och 100 miljoner EU-pengar. Vi menar att det här stödet får vänta. Dels anser vi att vi inte har råd med det, dels anser vi att i den utformning det har fått är det för dåligt. Men vi sparar 95 miljoner av detta för att lägga på annat som vi anser är angeläget.

Vi vet att det finns litet dåligt med pengar i många av de miljöstöd som finns i dag. Man har t.o.m. satt en gräns för att man inte får söka längre. Det tycker vi är olyckligt. Därför vill vi öka på en del av dem.

Men vi vill också se till att de hästar som skulle ha fått stöd får det. Det stödet vill vi behålla och utöka till 8 miljoner.

Vi anser också att vi bör ta fram ett ekostöd till höns. När vi behandlade burhönsfrågan för snart ett år sedan kunde man konstatera att det då fanns ungefär 13 000 höns som var ekologiska, dvs. de kom ut och kunde se solen någon gång. Ett år senare, dvs. om någon månad, räknar man med att antalet hönsplatser har ökat till 80 000. Det är mycket glädjande

att efterfrågan på KRAV-ägg faktiskt ökar mer än tillgången i dag. Det är inte svårt att få avsättning för KRAV-framställda ägg. Det är för övrigt inte heller svårt att få avsättning för ägg från frigående höns. Det är snarare så att det i dag börjar bli svårt att få avsättning för buräggen. Det är en mycket glädjande utveckling. Vi anser att det borde finnas ett stöd för den ekologiska äggproduktionen inom miljöstödet. Därför har vi anslagit 2 miljoner till det.

Nu säger man att det ekologiska lantbruket skall utvecklas, och det är vi tydligen överens om här i kammaren. Då är det mycket konstigt att regeringen skriver att näringen själv får klara marknadsföringen av de ekologiska livsmedlen. Man anslår enbart 2 miljoner till detta. I Danmark anslås det betydligt mer pengar till det, ungefär 46 miljoner. Det är alltså en enormt stor skillnad i den svenska respektive danska inställningen till hur man skall stödja detta.

Om vi skall öka den ekologiska produktionen, främja närproducerat och hjälpa den här produktionen på traven bör vi se till att också öka stödet för marknadsföringen på samma sätt som Danmark gör. Det blir ju pinsamt om vi helt plötsligt måste börja importera ekologiskt odlade livsmedel till Sverige för att efterfrågan är för stor. Det händer faktiskt redan i dag att man importerar ekologiska livsmedel. Därför vill vi att stödet till marknadsföringen av ekologiska produkter skall ökas rejält. Vi vill öka det till 9 miljoner.

Var får vi då de pengarna ifrån? 2 miljoner är befintliga i dag, 2 miljoner tar vi från samma anslag. Det finns nämligen ett stöd på 2 miljoner för funktionstest av sprutor. Om man menar allvar med det nya REKO-stödet finns det rejält med stöd där till giftsprutor. Det behövs inte ytterligare pengar. Vi tar också bort det stöd som föreslås till exportfrämjande åtgärder för produkter. Vi menar att det är viktigare att satsa på den nationella marknaden, och framför allt för ekologiska produkter. Att komma ut på marknaden, sälja och exportera sina produkter är kanske någonting som näringen får klara själv.

Det är viktigt att Sverige ser till att minska transporter av produkter. Vi har svårt att se någon vits med att vi skall producera gris här till tyskarna och tyskarna skall producera gris där till oss. Det finns en mycket stor transport av livsmedel fram och tillbaka inom EU, och egentligen i hela världen. Vi ser inte positivt på det. Vi skall snarare försöka producera lokalt och även äta mat som är mer lokalt producerad för att komma ifrån den stora transportapparatur som byggs upp i dag.

Det finns många exempel på att maten körs fram och tillbaka ett antal gånger för att så småningom hamna på ett bord som ligger mycket nära producenten. Vi menar att det är bättre att se till att marknadsföra produkterna lokalt och att förädla produkterna lokalt så långt det bara är möjligt. För det vill vi ha ett stöd. Vi har alltså anslagit 9 miljoner för marknadsföring av ekologiska produkter.

En annan fråga som också kommer upp i det här betänkandet handlar om viltskador. Det är en fråga som har behandlats många gånger tidigare, t.ex. förra året. Då skrev utskottet i samband med budgetpropositionen att vi ville att regeringen skulle ta fram en ny rovdjurspolicy. Det står: ”snarast återkomma till riksdagen med förslag till en sammanhållen rovdjurspolitik”. Man skriver: ”Ett lämpligt tillfälle för en sådan redovisning är t.ex. budgetpropositionen för år 1998.”

Det är väl knappt att man har tillsatt den utredare som skall titta på det här. Något förslag till en sammanhållen rovdjurspolitik finns inte i det här betänkandet. I det sammanhanget skrev också utskottet: ”Vidare bör regeringen pröva möjligheten att utvidga rätten till statlig ersättning för rovdjurskador på andra tamdjur än renar.”

Vi tycker att detta är mycket angeläget. I dag ökar faktiskt antalet stora rovdjur. Man räknar med att det finns ungefär 1 300 björnar, 1 200–1 500 lodjur, 45–50 vargar och ungefär 200 järvar. Detta innebär naturligtvis att det blir fler möten i naturen mellan människa och stora rovdjur. I de allra flesta fall är detta positiva och spännande möten, men ibland kan det vara problem. Det är t.ex. problem om en varg tar ett får, när björnen ger sig på bikupor, vilket faktiskt sker, och när en varg tar en jakthund.

Om vi menar allvar med att vi skall ha de här rovdjuren i naturen – och det hoppas jag att vi är överens om – gäller det att se till att de negativa mötena blir så litet negativa som möjligt. Då skall man se till att det finns en rejäl möjlighet för samhället att gå in och ersätta den skada som rovdjuren har åstadkommit.

I § 29a i jaktförordningen står det att de tamdjur som kan ersättas bara är sådana i näringsverksamhet. Det står också att sådana djur som kan försäkras inte kan ersättas.

Vad innebär det i praktiken? Det innebär t.ex. att man inte kan få ersättning för jakthundar. Det är ofta mycket traumatiskt att bli av med en jakthund när den t.ex. tas av en varg.

Det sker inte så ofta, utan det är mellan fem och tio jakthundar som tas av vargar varje år. Men det väcker alltid rubriker och starka känslor. Vi menar att staten bör ersätta dessa jakthundar, även om de har varit försäkrade. Det är mycket litet pengar, men det betyder mycket för den allmänna acceptansen av rovdjur i våra marker.

På samma sätt måste också tamdjur i hobbyverksamhet kunna ersättas. Det är lika traumatiskt att bli av med ett får i en hobbyverksamhet som i en näringsverksamhet. Rovdjurshatet blir inte mindre om fåret finns i hobbyverksamheten än om det finns i näringsverksamheten. Det handlar inte om mycket pengar, men det är viktigt att ändra det här.

Vi vet att Naturvårdsverket nu uppvaktar regeringen för att få en ändring av 29 a §, så att man kan ersätta både hundar och tamdjur som inte finns i näringsverksamhet.

Även viltskador i övrigt ökar till en del. Det är viltskador både av gäss och av tranor, och där vill man öka verksamheten. Grimsö, som arbetar med detta, har utvecklat mycket bra möjligheter att komma till rätta med skadorna. Man jobbar förebyggande och ser till att ta fram stängsel och andra metoder för att slippa de här skadorna. Det kostar pengar, men det känns mycket angeläget. Det är det enda sättet att slippa jakten och att kunna behålla dessa arter i naturen utan att det blir problem.

I dag finns det 13 ½ miljoner kronor anslagna för den här typen av skador. Vi menar att anslaget behöver ökas, och vi vill öka det med ytterligare 5 miljoner kronor.

Tidigare har det funnits en stor samstämmighet i utskottet om att ändra 29 a §, och jag är förvånad över att vi inte har fått stöd för det vid

behandlingen av frågan i utskottet. Det är litet pengar, som sagt var, och det handlar om mycket goodwill.

Det här är några av de frågor som behandlas i betänkandet. Jag tycker att det är olyckligt att debatten har blivit delad, och jag hoppas att regeringen i fortsättningen inte gör så att debatten blir på detta sätt. Jag hade också uppskattat mycket om vi hade haft en minister på plats.

Anf. 73 CARL G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag måste ställa en fråga till Gudrun Lindvall. Hon sade nämligen att efterfrågan på kravodlade produkter ökar mer än tillgången. Det är bra. Kravmärkningen är för övrigt ett utmärkt exempel på ett system som fungerar utan en statlig byråkrati och utan individuella kopass. Men sedan sade Gudrun Lindvall i nästa mening att vi måste anslå mer pengar till marknadsföring av ekologiska produkter. Vad är det för logik i detta? Om efterfrågan redan är större än tillgången, varför skall vi då anslå ytterligare medel till marknadsföring?

Anf. 74 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Många efterfrågar en sådan information, t.ex. skolor som vill gå över till kravodlade produkter. Ibland kan vi se att det finns en diskrepans mellan vad som efterfrågas och vad som produceras. Vissa tider på året måste vi t.ex. importera grönsaker, medan vi till England exporterar både ekologiskt fläsk och ekologisk mjölk. Det finns alltså alla möjligheter att se till att vi får en marknad som är mer i harmoni med efterfrågan.

Vissa skolor börjar i dag laga mat av bara ekologiskt odlade produkter, men de har problem med att hitta sådana. Det finns inte utvecklade kontaktnät. Det finns mycket att göra på den här marknaden. Det är än så länge en ganska liten marknad, som behöver stöd.

Det är för stor skillnad mellan den danska satsningen på 46 miljoner kronor och den svenska på 2 miljoner kronor. Även här kan vi diskutera konkurrensneutrala villkor. Från dansk sida satsar man alltså rejält på detta. Det blir naturligtvis fler lantbrukare som ställer om när de känner att de har ett rejält stöd i ryggen och känner att det finns marknadsföringspengar. Det gör att de kan vänta sig en ökad efterfrågan.

Eftersom jag fick en replik vill jag också kommentera detta med kopass, som vi i Miljöpartiet har varit mycket negativa till. Carl G Nilsson vet också att jag har agerat i EU-nämnden. Jag anser att om vi skall ha det här skall vi göra det så litet byråkratiskt som möjligt. Vi är mycket kritiska till den hantering som nu verkar vara för handen.

Anf. 75 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Som jag påpekade i den förra debatten har regeringens ordning med att lägga fram en särproposition samtidigt med budgetpropositionen stökat till det hela en del. Jag har därför i den förra debatten nämnt några principiella ståndpunkter kring jordbrukspolitiken som jag nu inte tänker upprepa.

Föreliggande förslag bygger på de budgetramar som riksdagens majoritet har antagit. Eftersom vi kristdemokrater hade en högre ram för utgifterna avseende jordbruket deltar vi ej nu heller i beslut som berör anslä-

*Fel! Okänt
växelargument.*

get. Jag skall också i denna debatt påminna om att vårt parti ej har ordinarie ledamot i utskottet, varför det ej varit möjligt att avge reservationer eller särskilda yttranden i utskottet utan vi lägger fram våra synpunkter direkt här i kammaren.

I vår budgetmotion tog vi bl.a. upp frågan om förenkling av administration av kartavgiften – en avgift som vi för övrigt menar ej skall belasta jordbrukarna. Vi motsatte oss införandet av denna avgift. Nu har riksdagsmajoriteten beslutat om avgiften, och då har vi i konstruktiv anda föreslagit en förenkling av administrationen av densamma. Inte heller på denna punkt har utskottsmajoriteten funnit det värt att föra det till beslut. Moderaterna i utskottet har dock haft vänligheten att följa upp vårt motionskrav, och man tillstyrker motionen enligt reservation 3, som jag således yrkar bifall till. Ett tips till dem som arbetar med det här är att gärna titta på upplägget i motionen för hur det här skall administreras. Det skulle bli betydligt billigare än det sätt som man hanterar det på nu.

Regeringen aviserar nu en översyn av organisationen av jordbruksadministrationen. Vi är övertygade om att en sådan genomgång kan leda till stora effektivitetsvinster. Från Kristdemokraternas sida har vi föreslagit att frigjorda resurser vid effektivisering av den totala jordbruksadministrationen skall användas för registerhållningskostnader – nu aktuellt är främst djurdatabasen. Inte heller kostnaderna för detta register skall enligt vår uppfattning belasta jordbrukarna.

Vidare skall enligt vår uppfattning frigjorda administrationsmedel ställas till förfogande för fortsatt uppbackning av avbyttjänsten. Vi beklagar från Kristdemokraternas sida att regeringen med riksdagens stöd nu avvecklat stödet till avbyttverksamheten. För mjölkgårdar är avbyttverksamheten helt nödvändig för att möjliggöra ett normalt liv för jordbrukarna. Det är ytterligt märkligt att regeringen tillsammans med Centerpartiet fullföljt denna sociala nedrustning. För vår del är vi beredda att på nytt stötta avbyttverksamheten. Detta ser vi som en del i ett tidigare ingånget avtal med Sveriges bönder. Det är märkligt att utskottet inte ens kommenterar denna fråga i sitt betänkande.

Kostnaderna för det djurregister som nu upprättas, främst av arbetsmarknadspolitiska skäl, föreslår regeringen skall belasta lantbrukarna. Detta är inte en riktig politik. Det är inte den enskilde lantbrukaren som skall bära kostnaderna för registerhållning som hör samman med EU-krav, särskilt inte som regeringens handläggning innebär onödiga kostnader. Regeringen bör därför snarast återkomma till riksdagen med ett nytt förslag om finansiering av djurregistret.

Jag vill här och nu passa på att fråga utskottsmajoriteten om man kommer att agera för att få en förändring till stånd. Jordbruksverkets blanketter är ju redan utskickade. Jag har sett dem. Jag har också sett anvisningarna, och jag kan förstå att en del kliar sig i huvudet efter detta. Jag funderar på om regeringen på ett handfast sätt tänker agera för att underlätta lantbrukarnas situation.

Inge Carlsson, som är utskottsmajoritetens företrädare, kanske kan ge ett besked på denna punkt. Jag tror att många skulle se positivt på ett besked som innebär en förenkling och förändring av detta.

Herr talman! Jag hade inte tänkt söka strid med Centerpartiet i debatten, men Marie Wilén gjorde sådant våld på sanningen i ett tidigare replikskifte att jag måste ta upp den frågan. Hon hävdade att Centerpartiet

hade agerat emot detta djurregister. Jag tog fram den tilläggsbudget som behandlades här i kammaren för inte så länge sedan. Jag noterar där att det finns två reservationer i just djurregisterfrågan, en från moderaterna och en från kristdemokraterna. De sammanfaller.

Jag kan läsa innantill från Kristdemokraternas reservation i det sammanhanget. Detta är vårt förslag till text: Finansutskottet delar de synpunkter som framförs i motionen från Kristdemokraterna. Regeringen föreslår att driftkostnaderna för det djurregister som nu upprättas skall belasta lantbrukarna. Detta är enligt utskottets mening inte en riktig politik. Det är inte den enskilde lantbrukaren som skall bära kostnaderna för registerhållning som hör samman med EU-krav. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som tydliggör att ökade kostnader som hör samman med EU-krav skall bäras av staten. Det gäller både den nyligen införda kartavgiften och det nu aktuella djurregistret.

Riksdagen hade alltså möjlighet att avvisa regeringens förslag. Centerpartiet gjorde inte det. Det fanns ingen reservation från Centerpartiets sida när riksdagen behandlade frågan. Det vet Marie Willén. Ändå försöker hon på det sätt som hon gjorde tidigare mörka den inställningen.

Det är bättre att stå för dåliga beslut, Marie Willén. Än bättre är att ni ändrar er och redovisar varför ni har gjort det. Försök inte att på detta sätt vilseleda oss om vad som faktiskt händer i riksdagen i den frågan.

Eftersom jag ändå kommenterar Centerpartiet kan jag ta upp två frågor till. Det hävdades att man nu ställer sig positiv till den Björkska utredningen. Man nämnde speciellt energibeskattningen, som föreslås jämsättas med energibeskattningen i tillverkningsindustrin. Lantbruksföretagen skulle ha samma förmåner som tillverkningsindustrin och alltså beskattas lättare.

Också på sådana förslag har Centerpartiet haft möjlighet att rösta. Vi kristdemokrater har framfört det tidigare. Det är ett tag sedan. Det fanns en möjlighet att göra dessa förändringar.

När vi får en utredning från en tidigare centerpartistisk riksdagsledamot backar man upp förslagen. Det är möjligt att det är en bra modell. Det kan vara ett tips till regeringen. Lägg gärna utredningar på tidigare centerpartistiska riksdagsledamöter, för då kommer Centern att så småningom följa de förslagen. Det är utmärkt. Men varför inte agera då förslagen faktiskt finns för behandling i riksdagen?

Samma sak gäller ett fullständigt användande av miljöstödet. Det fanns faktiskt tillfälle att påbörja detta tidigare. Marie Wilén berömmar sig av att vi är där nu och säger att vi fixar det. Centern har faktiskt tidigare röstat emot förslaget. Det är verkligheten.

Herr talman! I takt med att svenska livsmedelsprodukter blir kända ute i Europa ökar förutsättningarna för export. Det är därför angeläget att på olika sätt göra dessa produkter kända. Det gäller inte minst de ekologiskt producerade livsmedlen. Därför menar vi att det är angeläget att tillföra anslaget för exportfrämjande åtgärder ytterligare resurser.

Jag vill säga något kort principiellt om jordbrukspolitiken också i detta budgetsammanhang. Nyligen – i oktober – behandlade riksdagen ett annat jordbruksbetänkande, där det hävdas att det råder samstämmighet om målen med jordbrukspolitiken. Så är det inte. Vi ser i stället att det finns en skillnad mellan dem som ser jordbruksnäringen som en nödvändighet för en fortsatt levande landsbygd och som en livsmedelsresurs i det

globala perspektivet och dem som ser på jordbruket som en näring bland alla andra.

För vår del vill jag återigen slå fast att fortsatt jordbruksproduktion i Sverige såväl som i övriga EU-länder är en nödvändighet. Nationellt gäller det såväl för att målsättningen om att hela Sverige skall kunna uppnås som för att garantera en fortsatt inhemsk livsmedelsförsörjning.

Vad gäller skogen, slutligen, har regering och riksdag tidigare markerat att man vill ha en ägarstruktur i det svenska skogsbruket som innebär att ökat enskilt ägande bör stimuleras till skillnad från ökat storbolagsägande. Den beskrivning av förändringen av ransoneringsregeln som regeringen aviserar kan inte sägas ligga i linje med denna inriktning, snarare tvärtom. När storbolag köper till skogsmark berörs de fortfarande inte av ransoneringsregeln, eftersom de tilläggsköpta hektaren räknas in i det totala skogsinnehavet.

Sänkningen från 100 till 50 hektar kan ses som ett försök att motarbeta "klipparna". Åtgärden kan utgöra ett hinder för denna typ av verksamhet, men för att komma åt problemet på allvar borde hela regelverket ses över. Det bästa och enklaste är sannolikt att man ser över föreskrifterna till skogsvårdslagen. Regeringen borde enligt vår uppfattning ta ett sådant initiativ. Vad gäller reservation 5, som berör ändring av skogsvårdslagen, kan jag säga att vi kommer att avstå vid en eventuell omröstning, eftersom vi vill ha en översyn av regelverket.

Anf. 76 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja kommentera några saker. Jag börjar med avbytarverksamheten. Centerpartiet såg till att den fanns kvar ett år längre än vad den skulle ha gjort i annat fall. Dan Ericsson kritiserar inte moderaterna för att de över huvud taget inte stöttade avbytarverksamheten. Det är förvånande. Det var vi som såg till att den fanns kvar i ett år och att den sedan kunde avvecklas under någorlunda hyfsade former.

Dessutom gjorde näringen därefter prioriteringen att det i det läget var viktigare att bygga ut miljöstödet fullt ut än att behålla avbyttjänsten. Detta vet Dan Ericsson.

Sedan kommer vi till miljöstödet. Vi har åstadkommit en fullständig utbyggnad av det. Tänk om vi hade gjort som Kristdemokraterna! Då hade vi troligen inte haft ett fullt utbyggt miljöstöd. Vi har åstadkommit resultat. Det är väl bra? Det är bra för jordbruket och för hela näringen. Jag har uppfattat att alla partier tycker att det är bra.

Som jag sade lämnade finansutskottet sitt betänkande för yttrande till jordbruksutskottet. Vi har reserverat oss. Det yttrandet finns i FiU11, bil. 6.

Anf. 77 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill återigen poängtera att jag egentligen inte söker strid med Centerpartiet. Vi är överens om politiken på många punkter, men jag måste uttala mig när direkta falsarier framförs här i kammaren.

Nu nyanserade sig Marie Wilén och konstaterade att det hon talade om var ett yttrande från jordbruksutskottet, där dess ledamöter hade reserverat sig. Men faktum är, herr talman, att det inte fanns någon reservation från Centerpartiets sida här i kammaren när ärendet avgjordes. Det

fanns däremot en reservation från Moderaternas sida och från Kristdemokraternas sida. Då kan man inte hävda, som Marie Wilén gjorde i sin förra replik, att man har reserverat sig. Faktum är att man har röstat emot reservationen och därmed stött regeringen vad gäller införandet av djurregistret.

Vad gäller avbytarverksamheten kan jag säga att jag tycker att Marie Wilén har en intressant inställning till politiken. Man har varit med och påverkat och visat resultat genom att lyckas skjuta upp avvecklingen av avbytarverksamheten ett år. Jag vill säga, herr talman, att jag inte är imponerad av det resultatet. Tvärtom hade det varit bättre att söka strid och argumentera om varför regeringen nu bryter ett avtal med Sveriges bönder. Det hade varit bättre om man hade försökt försvara denna verksamhet.

Det är sant att också Moderaterna röstade emot avbytarverksamheten. Det hade kanske varit bättre att försöka få i gång opinionsbildningen och klara den debatten i stället för att, som Marie Wilén sade, skjuta upp nedläggningen med ett år.

Vad gäller miljöstödet kan jag säga att vi inte vet vad som hade hänt om vi hade tagit en rejäl fight från början. Nu vet vi att vi avhände oss den möjligheten. Det har drabbat jordbruksnäringen hårt och gjort att många lantbrukare har lämnat sina lantbruk under denna period. Det är vad som har hänt. Hade vi tagit en rejäl fight och stått fast vid det avtal som framförhandlats av den tidigare regeringen, där också Centerpartiet ingick, hade det kanske varit möjligt att driva en helt annan politik på detta område.

Anf. 78 MARIE WILÉN (c) replik:

Herr talman! Vi kan i protokollet i morgon se vad jag sade från början. Det löser sig, Dan Ericsson.

Dan Ericsson säger att han inte söker strid, men ändå upprepar han det han sagt om avbytarverksamheten och miljöstödet. Vi såg till att avbytarverksamheten fanns kvar längre och att den kunde fasa ut på ett bättre sätt än vad som hade skett om vi hade klippt av direkt.

Miljöstödet utnyttjas nu till fullo. Jag tror faktiskt inte att Kristdemokraterna hade klarat av att ro en sådan fråga i land.

Anf. 79 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag upprepade detta var kanske den förvåning jag kände inför Marie Wiléns svar, nämligen att det resultat ni åstadkommit var att nedläggningen uppskjuts med ett år. Jag tyckte inte att det var något direkt lysande resultat. Men er lojalitet med regeringen har alltså bidragit till de här försämringarna för jordbruksnäringen. Det är ett faktum, och det kommer ni inte ifrån. Sedan kan vi diskutera en alternativ uppläggning – om det hade varit bättre att ta en rejäl fight, bilda opinion och faktiskt försvara jordbruket än att på detta sätt låta kupera svansen ett år senare. Jag tycker inte att det är någon direkt resultatrikad politik.

Centerpartiet bär nu ansvaret för detta beslut också, och det beklagar jag. Egentligen tror jag att många av centerpartisterna i grunden delar vår

*Fel! Okänt
växelargument.*

uppfattning, nämligen att den här verksamheten skulle vara kvar och få fortsatt uppbackning från statens sida.

Anf. 80 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Svenska bönder, lantarbetare och livsmedelsarbetare, ja hela svenska folket, kan möta framtiden med tillförsikt och framtidstro. Vi kommer att ta steget in i nästa sekel med låga räntor och hög tillväxt, låg inflation och sjunkande arbetslöshet. Låneberoendets tid är förbi. Överskott i de offentliga finanserna skall pressa tillbaka statsskulden, och vi kan åter forma vår gemensamma framtid – ett samhälle där ingen lämnas utanför.

Den krisperiod landet gått igenom de senaste åren har varit tung och besvärlig. Välfärden, demokratin och jobben hotades av de statsfinansiella problem som den borgerliga regeringen hade försatt landet i under åren 1991–94. Därför var budgetsaneringen nödvändig, och det var nödvändigt att den genomfördes snabbt och resolut. Tack vare det svenska folkets medverkan och uppoffringar betalar vi välfärden med egna pengar, inte lånade. Tack vare att vi socialdemokrater tillsammans med Centerpartiet fört en konsekvent och framgångsrik politik kan nu jordbrukssektorn avsevärt stärka sin ekonomi.

I det betänkande vi nu debatterar har utskottet behandlat regeringens förslag till budget för år 1998 vad gäller anslag inom utgiftsområde 23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar. Riksdagen har tidigare, den 20 november 1997, fastställt utgiftsramarna för utgiftsområdet till 13 725 623 000 kr.

Det har varit en stor utskottsmajoritet som tillstyrkt regeringens förslag om medelsanvisningar på de olika anslagsposterna. Det som regeringen prioriterar är bl.a. följande:

- utbyggt miljöprogram för jordbruket,
- ökade resurser till fiskevärden,
- utökning av antalet utbildningsplatser vid Sveriges lantbruksuniversitet,
- resurser till exportfrämjande åtgärder,
- utveckling av alternativa system för värphöns,
- ytterligare medel för ersättning vid viltskador och rovdjursrivna renar samt
- resursförstärkning av Jordbruksverket.

Alltsedan vi blev medlemmar i EU har vi diskuterat tidpunkten för när vi skall ta hem hela miljöprogrammet, som omfattar 2,8 miljarder kronor, till jordbrukssektorn. Moderaterna m.fl. borgerliga partier har hävdad att vi skulle ta hem det framförhandlade programmet redan 1995. Vi socialdemokrater hävdade att vi inte kan låna pengar för att genomföra denna reform. Dessutom har vi tid på oss fram till år 2000.

Vi bedömer nu att vi år 1998 har en stabil ekonomi, och av det skälet kan vi redan nu ta hem ytterligare 350 miljoner kronor från EU-budgeten och komplettera programmet med lika mycket från statskassan. Detta förstärker de åtgärder som bedöms önskvärda för att främja jordbrukets positiva inverkan på natur- och kulturmiljön samt förbättra sektorns konkurrenskraft genom omställning till en mer miljöanpassad produktion.

Vi socialdemokrater – Göran Persson, Annika Åhnberg och hela vårt stora parti – betraktar jordbruks- och livsmedelsindustrin som en av de

främsta framtidsnäringarna. Det har bl.a. kommit till uttryck i den regeringsförklaring som statsministern har lämnat inför oss i riksdagen. Sveriges medlemskap i EU och det globala perspektivet öppnar alltmer västhandeln med jordbruksprodukter, vilket innebär nya möjligheter.

Vi har under de senaste åren kunnat glädjas åt framgångar för den svenska livsmedelsexporten. Det gäller så vitt skilda områden som export av fläskkött till Storbritannien och glasstårter till Danmark. De här exemplen kan naturligtvis göras många fler. Det gäller för svensk livsmedelsindustri att visa att det man har att erbjuda är mer attraktivt än andra alternativ. Då duger det naturligtvis inte att marknadsföra svenska exportprodukter med en svensk flagga. Det är kvalitet som skall marknadsföras. Det är lyhördheten för konsumenternas krav och önskemål som kommer att avgöra om svensk livsmedelsexport blir vinnare eller förlorare.

Jag menar att svensk livsmedelsproduktion har goda, eller rättare sagt stora, möjligheter att hävda sig i den hårda konkurrensen. Den svenska produktionen är i många avseenden unik. Jag tänker på miljöanpassning, djurhållning och produktkvalitet.

Under det här året har en yrvaken diskussion förts, inte minst inom EU, med anledning av BSE-krisen, dvs. galna ko-sjukan. Vårt eget kadmiumförbud och vår hållning när det gäller användningen av antibiotika är exempel på att vi har varit förutseende.

Vi socialdemokrater har gjort ett vägval som alltfler inom näringen instämmer i. Vår livsmedelsproduktion skall ge konsumenterna förädlade kvalitetsprodukter för såväl hemmamarknad som export. Det är det som vi socialdemokrater vill understödja med vår politik, och vi gläds åt att näringen är med oss. LRF och Sveriges bönder är på väg mot världens renaste jordbruk, och jag tycker att man kan vara både stolt och glad över att lantbruket i Sverige har en framtidsinriktad och offensiv hållning. Det är ett åtagande som ligger helt i linje med vår socialdemokratiska politik.

Herr talman! Vår jordbrukspolitik när det gäller miljöanpassning och djurhållning får genomslag i vår omvärld. Vid det senaste WHO-mötet den 17 oktober framkom att WHO kräver att användningen av antibiotika vid djuruppfödning kraftigt skall minskas. Överanvändningen av antibiotika vid djuruppfödning leder till resistenta salmonellabakterier. Dessa kan överföras från djur till människor, vilket innebär att en fortsatt hög förbrukning är ett hot mot folkhälsan. Våra ansträngningar på detta område börjar nu ge resultat. WHO:s uttalande är mycket glädjande. Det överensstämmer med den svenska antibiotikapolicy.

Ett annat exempel jag vill ta upp kommer från Holland, där man under året har haft en omfattande svinpest. Den holländska regeringen föreslår att landets grisbestånd skall skäras ned med 25 %. Holland vill gå ifrån en industriell grisproduktion och i stället närma sig Sverige. Man konstaterar att Sverige har kommit långt när det gäller djuromsorg och miljöhänsyn i vår djuruppfödning. Det var naturligtvis fler länder som under det här året drabbades allvarligt av svinpesten, men värst var det i Holland.

En av orsakerna till att sjukdomen slagit så hårt just i Holland är den intensiva svinproduktionen. Varje år uppföds omkring 15 miljoner grisar. Nu skall uppfödningen skäras ned till drygt 11 miljoner om året. Enligt den holländske jordbruksministern skall Holland nu gå från kvantitativt

*Fel! Okänt
växelargument.*

tänkande till kvalitativt. Om man inte klarar det hävdar jordbruksministern att landet står inför ett nytt utbrott av svinpest redan före sekelskiftet, något som sektorn aldrig kommer att överleva.

Det här är några exempel som visar att vi börjar få gehör för vår djuromsorg.

När vi har behandlat den här propositionen och skrivit utskottsbetänkandet tycker jag att vi i stort sett har varit överens. Det finns en del marginella skillnader.

Moderaterna vill dra ned på Jordbruksverket med 5 miljoner och ge Skogsstyrelsen motsvarande 5 miljoner. Det som skiljer oss åt är pengarna till SLU, 9,4 miljoner.

Kristdemokraterna har 20 miljoner kronor mer än vi och regeringen. Av dem skall 5 miljoner gå till exportsatsning.

Vi har litet olika åsikter, och det kommer fram i reservation 1 och reservation 2, där Vänsterpartiet och Miljöpartiet avviker en hel del. Men mycket tycker jag handlar om 2 miljoner här och 3 miljoner där. Det mest allvarliga tycker jag är att ni inte vill vara med och stödja svensk exportindustri. Bägge två har reserverat sig mot att vi vill föreslå de här 5 miljoner kronorna. Vi tycker att det är viktigt att hjälpa svensk näring, just den här näringen som befinner sig i en hård konkurrenssituation. Men de här 5 miljonerna kommer att vara en liten hjälp på vägen, trots allt.

I reservation 3 står det att kartavgifterna är ett misslyckande. Man kan säga att det är ett misslyckande. Det sade Carl Bildt om hela sin egen politik. Vi kan säga att kartavgiften är ett misslyckande. Men det pågår en översyn av detta. Vi är lika glada som ni om vi kan rätta till det här bekymret.

Sedan har vi reservationerna 4 och 5. Jag vill först kommentera reservation 4. Centern och Miljöpartiet vill gå längre än regeringen vad gäller sänkningen av arealgränsen för ransoneringsregeln. Den förändring i ransoneringsregeln som trädde i kraft 1994 har som reservanterna skriver lett till att det har funnits spekulativa inslag i en del av markförvärven. Av den anledningen föreslår regeringen en sänkning av ransoneringsregeln från 100 hektar till 50 hektar. Det innebär att minst hälften av den produktiva skogsarealen skall bestå av skog som är 20 år och äldre. Utskottsmajoriteten anser att regeringens förslag är väl avvägt och kommer att leda till avsevärd verkan. Därför yrkar jag avslag även på den reservationen.

I reservation 5 motsätter sig moderaterna den avgift för tillsyn och kontroll som regeringen föreslår skall regleras i 37 § skogsvårdslagen. Reservanternas motiv är att en ny skogsavgift skall införas. Detta är ju fel. Motivet är EU-reglernas hårdare krav på tillsyn och kontroll av yrkesmässig produktion och handel med skogsodlingsmaterial. Vi anser att en tillsynsavgift som ökar förutsättningarna för en ökad kontroll av plantmaterialet är väl motiverad. Att näringen belastas med kostnaden är väl inte mer märkvärdigt än att övriga sektorer får betala när det gäller tillsyn inom respektive verksamhetsområde.

Vidare anser reservanterna att den föreslagna ändringen i 14 § rörande anmälningsplikt vid skogsbränsleuttag är luddig och svår att förstå. I propositionen föreslår regeringen ett tillägg i anmälningsplikten vid slutavverkning, vilket innebär att den även omfattas av skogsbränsleuttag. Föryngringsavverkning skall vara större än 0,5 hektar och avse yrkes-

mässig hantering. Utskottsmajoriteten har förstått det här, och vi anser att den här åtgärden är väl motiverad. Med den förändringen ges skogs-
vårdsmyndigheterna en möjlighet att följa utvecklingen och genom råd-
givning föra en dialog om lämpligheten vad gäller olika marktper.

Herr talman! Jag har fått en rad frågor, men jag får försöka åter-
komma till dem i olika replikskiften. Jag vill yrka bifall till utskottets
hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 81 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag blev litet paff. Det är första gången på mina sex och
ett halvt år i riksdagen som jag har hört Inge Carlsson erkänna ett miss-
lyckande. Det tycker jag var mycket klädsamt. Men om nu kartavgiften
var ett sådant misslyckande varför inte ta bort den? Det är det bästa. I
annat fall: Läs instruktionen i den motion vi har skrivit om hur man ad-
ministrativt skall hantera detta så att det blir någon ordning på det hela!

Det var egentligen inte detta jag tänkte ta upp med Inge Carlsson utan
en annan sak. Jag fick i min hand – det gäller väl samtliga riksdagsleda-
möter i Östergötland, och Inge Carlsson är ju därifrån – ett brev från
LRF:s lokalavdelning i Åtvidaberg, vars ordförande heter Karin Wesslén
Holmberg. Det handlade om den nya djurdatabasen. Hon beskriver den
bekymmersamma situation som råder för i första hand Sveriges mjölk-
producerande bönder. Hon nämner att vallstödet inte har blivit så bra som
anses nödvändigt. Det handlar om problemet med de nya kartorna. Sedan
följer en genomgång av en väl fungerande djurregistrering som redan
finns. Man förstår inte varför man nu skall belastas med den här nya
djurdatabasen. Hon avslutar med: Vi vädjar därför till riksdagens ledamö-
ter att besinna sig och inte forcera fram en ny och för oss arbets- och
kostnadskrävande djurdatabas.

Jag vill bara fråga Inge Carlsson: Hur tänker Inge Carlsson svara Ka-
rin Wesslén Holmberg, LRF Åtvidaberg? Det var ungefär samma fråga
som jag ställde i mitt anförande.

Anf. 82 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det var trots allt litet skillnad på misslyckanden. Att det
administrativt är ett misslyckande kan inte vi politiker ställas till svars
för. Men när Carl Bildt gav sin egen politik betyg och kallade den miss-
lyckad är det en viss skillnad.

När det gäller djurdatabasen kommer jag att svara att vi nu har fått till
stånd en gemensam ursprungsmärkning i Europeiska unionen. Den kom-
mer att avse inte bara svenskt kött utan det kött som produceras i alla
medlemsländer. Jag är mycket glad för det här. Detta har Margareta Win-
berg och nu vår jordbruksminister Annika Åhnberg drivit mycket hårt i
EU som en svensk position. Jag tycker också att det är viktigt att det inte
är branschen själv som skall ha hand om det här registret, utan vi måste
naturligtvis ha en myndighet.

För några månader sedan gick Jordbruksverket ut till 45 000 djurä-
gare och informerade om det här nya systemet. 21 000 av dessa, alltså
mindre än hälften, var anslutna till Svensk husdjursskötsel, därför kan vi
inte ha det kvar.

När det sedan gäller ekonomin och vem som skall betala det här vill jag påpeka att det i nästan varje medlemsland är näringen själv som betalar löpande kostnader och driftkostnader. Det de svenska bönderna nu kommer att få betala är inte 35 miljoner. Det är först 15 miljoner i investering. Det skall betalas under ett antal år framöver. Sedan blir det en driftkostnad på ungefär 16 miljoner kronor. Det kommer inte att bli så många ören per kilo.

Det här kommer ju att vara en trygghet för dem som producerar dessa varor, men också för oss konsumenter. Vi har en myndighet som kan sätta ursprungsmärkningen, att detta är svenskt prima bra kött.

Anf. 83 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Nu känner jag igen Inge Carlsson igen. Nu var det inte hans eget politiska misslyckande, utan nu skyllde han på ett administrativt misslyckande. Faktum är att när beslutet fattades sade vi att det skulle gå precis så här. Det var ett politiskt beslut. Det vore klädsamt om Inge Carlsson kunde erkänna att det här gick fel. Det vore väldigt bra om ni kunde rätta till det, så slipper vi gaffla om detta mer.

Sedan måste jag fråga Inge Carlsson om han har tagit del av de blanketter och instruktioner som Jordbruksverket har skickat ut angående djurdatan. Inger han vilken tid och kraft det här kommer att ta från en vanlig mjölkproducent som inte har så stor gård men rätt många djur? Varför kan man inte bygga på redan fungerande system? Det är riktigt det Inge Carlsson säger att man bara har 21 000 i systemet. Det är ungefär hälften. Men det är väl bara att bygga på, göra det enkelt och smidigt. Det fungerar ju nu.

Det är faktiskt så, Inge Carlsson, att er djurdatan bara handlar om en arbetsmarknadspolitisk åtgärd i Söderhamn. Ni försöker lösa den höga arbetslösheten genom att lägga ut konstlade byråkratier. Detta är fullständigt fel. Dessutom drabbar det enskilda företagare. Ni hjälper i stället till att slå ut sysselsättning och verksamhet med dessa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta är så galet det kan bli, Inge Carlsson. Kan ni inte ändra er innan ni inser att också detta var ett misslyckande. Det kommer ni att göra så småningom. Ta tillbaka detta på en gång och få någon ordning på detta!

Anf. 84 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi skall tillvarata det register som finns. Det är inte fulländat. Det är därför som vi måste investera ytterligare 15 miljoner, inte de 35 miljoner som det har stått i papperen. Det är den uppgift jag har fått från Jordbruksverket.

Jag vill påminna om att vi nu är en del av EU. Det råder gemensamma regler inom EU. Jag har inte sett blanketten än. Jag visste inte att den fanns, eftersom Jordbruksverket skall fatta beslut i frågan på torsdag.

Ambitionen från Jordbruksverkets sida måste vara att göra detta så enkelt som möjligt. Såvitt jag förstår kommer anmälningsavgiften vid en förändring bland djuren – det föds nya, man säljer, köper eller slaktar – endast att vara 5 kr för varje gång. Det kan väl inte vara så krångligt att fylla i blanketten när de fyra sakerna inträffar. Såvitt jag förstår skall det vara möjligt att ringa och meddela förändringar. Det är väl inte så svårt

att ringa och tala om att det har blivit en förändring i besättningen. Det tror jag att de flesta bönderna klarar, även om vissa kan behöva utbildning.

Prot. 1997/98:48
16 december

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 85 CARL G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Inte heller kunde Inge Carlsson låta bli att skylla regeringens tillkortakommanden på den borgerliga regeringen. Det var den borgerliga regering som 1991 övertog ett konkursbo, Inge Carlsson, där alla siffror och kurvor pekade åt fel håll. Det blev faktiskt en ändring på de kurvorna under de tre åren. Arbetslösheten och antalet sysselsatta i Sverige var på väg åt rätt håll. Ni har lyckats förstöra detta genom att det för närvarande är färre människor än någonsin i arbete.

Vi ställde ett antal frågor. Den första gäller återigen djurdatan i Söderhamn. Bl.a. på grund av att Sverige inte tillräckligt intensivt sade ifrån i ministerrådet har vi fått denna EU-förordning om djurdatan.

Jag gav ett konkret exempel. Skall det verkligen behöva vara så att animalieproducenter skall rapportera förflyttningar av nötkreatur inom samma företag? Så står det i dag i förordningen. Är regeringen beredd, Inge Carlsson, att åtminstone ändra på den saken? Detta är ju fullständigt obegripligt för varje lantbrukare.

Är det förenligt att anse att jordbruket är en framtidsnäring när regeringen prutar på anslaget för det viktiga i sammanhanget, nämligen anslaget till Lantbruksuniversitetet? Är det logiskt?

Sedan var det skogsvårdsavgiften. Det står i förslaget till ny lagtext att regeringen skall ha rätt att ta ut avgifter för att täcka kostnader för tillsyn och kontroll. Det är ett vitt begrepp. Det kan utvecklas hur långt som helst.

Anf. 86 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan börja med SLU. Jag är ledamot i SLU:s styrelse. Vi hade ett styrelsemöte i går. Det föreligger över huvud taget inga förslag att lägga ned något i fråga om Norrlandsjordbruket. Det har tillsatts en arbetsgrupp som skall se över frågan.

SLU har naturligtvis en del gamla myndighetspengar att ta av. Styrelsen har fattat beslut att under nästa år skall budgeten ge ett nollresultat. Vad jag förstår anser rektorn och andra att det inte skall vara något problem för nästkommande år.

Sedan var det frågan om att alltid behöva rapportera när besättningen skall flyttas från olika gårdar osv. Jag vet att jordbruksutskottet fick information för ungefär en vecka sedan. Jag kunde inte närvara själv. Jag vet att det finns vissa dispensmöjligheter. Men skälet till detta är ju att om det uppträder en sjukdom måste man veta var djuren har befunnit sig, så att djuren inte råkar ut för onödiga sjukdomar.

Låt oss inte ta debatten om det konkursbo ni fick ta över. Vi har skapat en stabil ekonomi. Inflationen och räntan är låg. Det är jättebra för jordbruksnäringen. Det kommer att bädda för en ökad sysselsättning inom näringen.

Anf. 87 CARL G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Vi har cirka 1 miljon människor i öppen och sluten arbetslöshet. Jag vill inte kalla det för någon större succé.

Tiden i min förra replik tog slut när jag talade om skogsfrågorna. Jag vill något mer utveckla den saken. Här finns ett förslag. Det är fråga om en ny byråkrati, en ny skyldighet för skogsägarna att göra en anmälan även vid uttag för biobränslen och rättigheten att införa en ny avgift för tillsyn och kontroll.

Kan vi lita på, Inge Carlsson, att den nya byråkratin om anmälningsplikt och den nya möjligheten att ta ut avgifter inte kommer att innebära en ny belastning för skogsägarna i administrativ och ekonomisk mening?

Anf. 88 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det kommer inte att bli någon utökad byråkrati, om inte Carl G Nilsson anser att ytterligare ett litet kryss är fråga om byråkrati. Det är den administrativa belastningen. Jag tror inte att skogsägarna kommer att ha svårt att fylla i krysset. Jag tycker att Carl G Nilssons oro är obefogad.

Anf. 89 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Några korta frågor till Inge Carlsson.

Nu utökas medlen till fiskevårdsavgift med 20 miljoner. Det är bra. Behovet är ungefär 65 miljoner. Det är en skillnad. Vi i Miljöpartiet anser att det är bra att börja nu. Vi föreslår att avgiften till fiskevård skall ökas till 50 miljoner 1999. Finns det någon samsyn här? Kan Socialdemokraterna tänka sig att öka anslaget till fiskevård.

Inge Carlsson säger att ekonomin är i balans. Det finns möjligheter att hämta hem 2,8 miljarder till miljöstödet. Varför finns det då inte utrymme för hästarna? I det förslag som har skickats till Bryssel finns hästarna med. Det som begärs ytterligare är en utökad ram för bevarandet av hotade lantraser med 3 miljoner. Totalt är det fråga om 1 ½ miljon svenska pengar. Finns det verkligen inte utrymme för detta i budgeten?

Vad tänker man använda pengarna till? De finns med i beräkningsunderlaget för 2,8 miljarder, men tydligen inte för det man vill genomföra. Finns det då inte möjlighet till utrymme för de andra hotade lantraserna, höns, gäss, kaniner osv.? Det borde vara precis lika viktigt att bevara de generna som kornas gener.

Jag vill höra Inge Carlssons bedömning av det faktum att förbudet mot kadavermjöl i Sverige går ut snart. Bedömer Inge Carlsson att EU kommer att ge oss fortsatt dispens för att ha förbud mot kadavermjöl?

Anf. 90 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! I fråga om kadavermjölförbudet sade jag i mitt anförande att alltfler länder inom EU börjar anamma den svenska djuromsorgen och vår miljö. Förhoppningen, med tanke på det som hände i England förra året och BSE-sjukan, är naturligtvis att fler förstår att man inte kan använda kadavermjöl i foder. Det här är något som vi naturligtvis jobbar med. Vi hoppas att fler länder skall ansluta sig till oss och att vi får behålla förbudet.

Sedan gäller det mer pengar till än det ena, än det andra – i det här fallet 30 miljoner kronor mer till fiskevårdsavgiften. Vi har ansträngt oss

i den här budgeten, och vi anser att det finns mycket annat som vi måste prioritera. Vi har valt att prioritera barnfamiljerna, vård, omsorg och skola. Vi ser att det finns många hål och mycket som behöver förstärkas. Fiskevårdsavgiften har vi avvägt i det sammanhanget.

Sedan gäller det hästar, höns och allt vad det är. Vi hade en diskussion i utskottet om hästarna. Vi har också gjort en fin skrivning till regeringen om att man skall återkomma. Nu var tidpunkten den att man inte hann med den här frågan före 1998. Men med den samstämmighet vi hade i utskottet om de hotade raserna tror jag att frågan kommer med 1999.

Anf. 91 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! I betänkandet handlar det inte om att prioritera barnfamiljer utan snarare om att prioritera bönder. Från Miljöpartiets sida säger vi att vi tror att det kommer att vara lika svårt att inrätta det nya miljöstödet, resurshushållande konventionellt lantbruk 1998, som det var att inrätta vallstödet 1997.

Det har nämligen visat sig att när man kommer med ett program för sent hinner man inte riktigt med. Vi vet hur det har gått med vallstödet. Ungefär hälften av de pengar man anslog har utnyttjats. Det hade alltså funnits utrymme att kanske prioritera om och inte hämta hem hela kakan just i år utan se till att man hade fått ett bra program i stället. Man hade kunnat se till att få det genomfört 1999 i stället för att försöka hafsa igenom det 1998 inför valet. Vi ser snarare det här som valflask än reella pengar till bönderna. Vi tror nämligen inte att det kommer att vara lättare i år än det var förra året att snabbt få till stånd miljöstöd.

När det gäller kadavermjöl har vi fått signaler från EU om att man inte kommer att hinna behandla frågan speciellt seriöst. Om det skulle finnas en möjlighet för Sverige får vi hoppas att det nu i december kommer ett svar som säger att vi får behålla förbudet, att vi får något slags dispens. Men att det skulle finnas så många andra EU-länder som än så länge tillsammans med Sverige kan se till att EU totalt förbjuder kadavermjöl tror jag inte. Det finns tyvärr inga sådana signaler. Vi får väl återkomma till det.

Så till småsummorna, som Inge Carlsson säger. Man kan tycka att summorna är små. Men just därför är det ännu underligare att man inte kan se till att genomföra förslagen. Det är pengar som egentligen finns inom felräkningsmarginalen och som egentligen mycket väl ryms inom de ramar man har. Men ändå vill man inte. Vi tycker att det är mycket underligt och kommer naturligtvis att återkomma i andra sammanhang till de här sakerna.

Anf. 92 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Man skall självklart inte ställa barnomsorg mot laxar eller torskar. Men skillnaden mellan Miljöpartiet och Socialdemokraterna är att vi socialdemokrater har ett övergripande ansvar för den totala ekonomin, och då gör vi olika prioriteringar inom partiet. Vi tycker att när vi nu har fått en stabilitet i ekonomin så finns det viktigare saker att göra än att plussa på ytterligare 30 miljoner kronor i fiskevårdsavgift. Jag tror att det räcker med den typen av förslag.

Så till småsummorna, småreservationerna. Varje krona är viktig för oss socialdemokrater. Det är viktigt att vi använder varje krona på ett vettigt sätt. Ni har tillsammans med Vänsterpartiet ungefär tio olika förslag om förändringar av våra anslag. Det handlar om 2 miljoner här och 3 miljoner där. De tycker att ni måste ge dem si och så mycket, och därför skriver ni era motioner.

Ni har ju heller inte den helhetssyn på ekonomin som vi socialdemokrater måste ha, som har ett ansvar för landet. Jag skulle ha kunnat kommentera många av de här småsummorna. Men jag säger bara att varje krona är väldigt viktig för oss. Det är viktigt att de hamnar på rätt ställe.

Anf. 93 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! I Vänsterpartiets budgetförslag, Inge Carlsson, är varje krona till fullo finansierad. Varje krona ingår i en helhetssyn, från barnomsorg via a-kasseersättning och annat ned till det minsta anslaget.

Under nästa år har regeringen och Centern beräknat att jordbruket som helhet skall få 10 974 500 000 kr. Detta kommer dessutom att kosta 80 miljoner i räntekostnader därför att vi måste ligga ute med pengarna.

På den här punkten har vi föreslagit två saker. Vi har föreslagit att näringen själv skall bekosta marknadsföring på 5 miljoner utöver det som ni vill föreslå. De pengarna vill vi i stället använda till FAO-arbete, alltså till att jobba för att lindra eller göra något åt svälten i världen. Vi vill också anslå en del av de pengarna till ekologiska lantbrukare för att ha möjlighet att föra ut information bl.a. till storkök. Det är alltså viktigt med kronorna.

Vi tycker också att REKO-stödet, stödet till det konventionella jordbruket för miljöförbättrande åtgärder, inte är så bra att det kan genomföras från den 1 januari. Jag håller med Gudrun Lindvall när hon säger att man inte kommer att kunna börja. Det finns inget förslag som kan träda i kraft om ett par veckor. Det är ju så. Det hade varit betydligt bättre att vänta ett år och se över helheten för att få ett bra stöd som helhet.

Jag vill ställa en avslutande fråga utifrån att Inge Carlsson sitter med i SLU:s styrelse. Jag tyckte att jag hörde något som inte lät helt tokigt i slutändan. Kan Inge Carlsson lova att det inte finns något neddragningsförslag när det gäller norrländsk jordbruksforskning för nästa år?

Anf. 94 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Om man granskar Vänsterpartiets alla reservationer kommer man fram till att de inte ser jordbruket som den framtidsnäring som vi gör. Ni vill dra ned 613 miljoner kronor. Det är ganska häftigt, tycker jag.

När det gäller det internationella arbetet, FAO, har regeringen bedömt att det skall räcka med 37 miljoner kronor. Alla andra partier, utom Vänsterpartiet, har gjort exakt samma bedömning. Ni tycker att man kan plussa på ett par miljoner där också. Då ligger ni ju bra till hos internationella organisationer.

Vad är det för typ av politik? Jag menar att man inte är riktigt seriös många gånger. Men jag ville inte ge mig in i den här diskussionen även om det är småsummor.

När det gäller SLU finns det nu en arbetsgrupp som skall se över en mängd olika förslag. Det är ganska mycket pengar som skall fram eller dras ned. Jag kan naturligtvis inte garantera att man kommer att dra ned eller öka på olika områden. Det är mycket möjligt att man kommer att skära ned anslagen på en hel rad områden och, precis som Vänsterpartiet gör, öka anslagen på en hel rad områden. Då kanske vi får lov att skära ned på många olika områden. Och då kan det möjligtvis bli en mindre neddragning när det gäller den norrländska forskningen som SLU har ansvar för.

Anf. 95 MAGGI MIKAELSSON (v) replik:

Herr talman! Vad gäller Inge Carlssons kommentar höll jag på att säga: Genom sig själv känner man andra. Vi plussar inte på några miljoner här och där för att bli populära. Vi gör det utifrån en bedömning att det är nödvändiga åtgärder.

Jag tror att vi kan diskutera mycket om vem som har mest framtidstro när det gäller svensk jordbruksnäring. Man vill inte anslå 700 miljoner för att ge särskilda kunskaper i användning av bekämpningsmedel, för en tvådagarskurs under tre år, för att det skall vara växtnärbalans eller för att ge kunskaper om växtodling. Detta tycker man vore självklart.

Jag tycker inte att detta är att ha dålig framtidstro utan tvärtom att ta det svenska jordbruket på allvar. Det är viktigt att använda hela det framförhandlade stödet, men det är också viktigt att detta stöd används på ett klokt och rimligt sätt, så att vi inte blir till åtlöje. Svenskt jordbruk skall inte hamna i strykclass av den anledningen.

Vi vet att det i dag finns massor av duktiga bönder, och vi tycker att det är jätteviktigt att satsa på en miljöförbättring i det konventionella jordbruket. Det framgår också av de motioner som vi har väckt under den här mandatperioden.

När man har mer än 300 miljoner kronor över från förra året, som man inte har lyckats göra av med, tycker vi inte att man i dag skall använda de här aktuella pengarna. Jag tycker att det är en klok ekonomisk inställning.

Anf. 96 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Jag har lyssnat på debatten om en djurdatas, och jag tycker att den föranleder en del kommentarer.

Både Inge Carlsson och Maggi Mikaelsson har hänvisat till att det här är fråga om en EU-förordning, och det är det. Det kan vara bra att vi har en ursprungsmärkning. Vad som inte har märkts i debatten är att denna EU-förordning inte träder i kraft obligatoriskt förrän år 2000. Sverige,

som i de flesta sådana här lägen skall vara bror Duktig, tänker införa det här senast den 31 december. Man kan spekulera över orsakerna till det.

Vi har redan en väl fungerande märkning och djurregistrering. Jag misstänker att bakgrunden till åtgärden är regionalpolitik i Söderhamn. Jag är nog inte ensam om att tro det. Det finns ingen anledning för Sverige att så tidigt gå in under denna EU-förordning. Eftersom vi redan har en så pass bra registrering skulle man ha kunnat vänta med detta tills också de andra länderna börjar tillämpa förordningen.

Den andra delen i detta sammanhang gäller ansvaret. Det skall finnas en ansvarig myndighet, och det finns en sådan, nämligen Statens jordbruksverk. Anser myndigheten att det kan vara bra eller kostnadseffektivt att förlägga registreringen till Söderhamn eller något annat ställe, må så vara, men om Statens jordbruksverk inte självt har kostnadsansvaret utan tänker lämna över det på producenterna, kan man misstänka att det finns andra orsaker, t.ex. regionalpolitik.

Söderhamnspaketet har två delar. Den ena är myndighetsdelen och den andra är indatadelen. Man skall i Söderhamn bygga upp en ny indatäenhet, trots att det sedan många år tillbaka finns ett register i funktion. Det har funnits sedan 60-talet, eller kanske ända sedan 50-talet. Vad är orsaken till denna åtgärd, Inge Carlsson? Det finns väl när vi har ett fungerande system ingen anledning till att bygga upp en parallell organisation med en indatäenhet.

De andra länder som kommer att följa EU-förordningen, eventuellt när det obligatoriskt senast skall ske år 2000, kommer att ta ett statligt myndighetsansvar och skall inte lämna över det på producenterna. Inge Carlsson! Varför lämpar socialdemokraterna över avgifterna och myndighetsansvaret på Sveriges producenter, bönderna?

Jag har tagit upp det här i en motion som har behandlats och – jag höll på att säga i sedvanlig ordning – avstyrkts. Moderaterna har reserverat sig, och även kristdemokraterna har en reservation i ärendet. Jag står självklart bakom min motion, både vad gäller avgifter och vad gäller den onödiga databasen i Söderhamn. Jag tänker enligt den sed som vi har inom Moderata samlingspartiet inte yrka bifall till motionen, men både jag och Moderata samlingspartiet står bakom den.

Anf. 97 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Vi har ju tidigare haft en diskussion i den här frågan. Patrik Norinder har också ställt frågor till Annika Åhnberg och, tycker jag, fått bra svar. Vad är då skälet till att vi nu måste fatta detta beslut? Det är riktigt att den här databasen blir obligatorisk först den 1 januari 2000, och det är många som har undrat över detta.

En viktig anledning är att Sverige inte vill införa djurpass, som ju har kritiserats mycket hårt. Om vi inför djurdatabasen redan fr.o.m. den 1 januari 1998, slipper vi enligt EU:s regler att införa djurpass. Vi tycker att det är ett bra skäl för denna åtgärd.

Indatäenheten kan placeras i trånga lokaler i Jönköping, eller också kan Söderhamns kommun ge utrymme för detta, vilket jag tycker är riktigt. Det är en stor arbetslöshet där uppe. Det är inga svårigheter med det. Enheten kan vara placerad var som helst i landet.

Man skall inte bygga upp ett helt nytt dataregister. Jag har tidigare här i kammaren förklarat att man skall ta över det gamla registret, vilket dock

inte är fullständigt. Inte mer än knappt hälften av köttproducenterna är med i systemet. Det blir nu obligatoriskt för alla att vara med i detta. Det finns alltså vissa skillnader.

Jag tycker att de här uppgifterna och de förklaringar som vi socialdemokrater tidigare har givit borde vara nöjaktiga.

Anf. 98 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Ja, jag hoppas att Inge Carlsson tycker att de är nöjaktiga. Däremot tycker inte jag att de är nöjaktiga. Det finns ingen anledning att starta så här tidigt med registreringen när vi har ett väl fungerande system. Det är lättare att bygga på vår befintliga djurregistrering än att bygga upp en ny databas i Söderhamn.

Jag rekommenderar Inge Carlsson att läsa de blanketter och anvisningar som Dan Ericsson har tillgängliga. Jag har själv fått sådana, och de är mycket krångliga och tar många timmar att fylla i. Detta skall läggas till alla de andra krångliga regler som vi har här i Sverige.

Jordbruket är nu hårt pressat, Inge Carlsson, och det här gör inte läget lättare för det. Vi behöver inte ha en ny indataenhet. Det här skulle skötas billigare och bättre i det befintliga systemet. Det är otillständigt att lämna över kostnaderna på producenterna. I andra länder gör staten inte så, utan där tar staten sitt myndighetsansvar i detta sammanhang.

Anf. 99 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag har fått ett papper i min hand av vilket det framgår hur det här finansieras i olika EU-länder. I Belgien och Storbritannien får näringen ta hela kostnaden. I Holland och Finland får näringen ta de löpande driftskostnaderna. Jag tycker att det vore bra om Patrik Norinder hade en bättre information. Ett flertal länder i EU låter näringen betala detta.

Det är vidare inte fråga om en kostnad på 35 miljoner kronor. Det kommer att bli en investeringskostnad för att bygga ut det gamla dataregistersystemet om ungefär 15 miljoner kronor, som skall betalas av på tre eller kanske fem år. Det blir sedan en årlig driftskostnad om 16 miljoner kronor.

Nog är det märkligt att moderaterna alltid tycker att skattebetalarna skall betala allting när det gäller att ge service åt producenterna. De får en större säkerhet när allt kött skall nu skall ursprungsmärkas. Detta kommer både producenterna och de svenska konsumenterna i det långa loppet att tjäna på. Så har det alltid varit med den politik som vi har fört. När det gäller djuromsorg, miljöhänsyn osv. har producenterna i slutändan både kort- och långsiktigt tjänat på detta. Vi fullföljer en framgångsrik politik på det här området.

Anf. 100 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Vi har tydligen läst två olika listor. Jag kan läsa en lista över de länder som tar på sig att bekosta systemet.

I Holland är det statliga pengar som finansierar investeringen. I Danmark står staten tills vidare för investeringen och för driftskostnaderna. I Finland står staten för investeringen. Storbritannien bygger upp ett fristående system och står för investeringen. Staten i Tyskland kommer

troligen att finansiera ett eget system. I Frankrike pågår förhandlingar. I Schweiz pågår förhandlingar, osv.

Trenden är att staten står för investeringar och även för driftskostnader i övriga EU. Då borde den göra det också i Sverige. Det är kostnadsneutralitet, Inge Carlsson.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

JoU9 Hållbart fiske och jordbruk

Mom. 2 och 3 (redovisning av en svensk strategi och inriktningen av en reform av den gemensamma fiskeripolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

277 för utskottet

36 för res. 1

2 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 71 m, 25 c, 21 fp, 14 kd

För res. 1: 1 fp, 19 v, 16 mp

Avstod: 2 s

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 4 (regionala samarbetsorgan)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

244 för utskottet

71 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 25 c, 22 fp, 19 v, 16 mp, 14 kd

För res. 2: 71 m

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 11 (regionala gruppkvoter för fisket)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

299 för utskottet

16 för res. 4

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 4: 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 13 (lokal områdesförvaltning)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)
Votering:
299 för utskottet
16 för res. 5
34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 5: 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 17 (undantag från kvotsystemet)

Yrkanden:
1. utskottet
2. mot. Jo417 (s)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 23 (5b-stöd inom fiskesektorn)

Yrkanden:
1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Jo14 i motsvarande del (kd)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 36–38 (en miljöpolicy för vattenbruket m.m.)

1. utskottet
2. res. 14 (v, mp)
Votering:
280 för utskottet
35 för res. 14
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 22 fp, 14 kd
För res. 14: 19 v, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 48 (förenkling av regelsystemen inom EU m.m.)

Yrkanden:
1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Jo14 i motsvarande del (kd)

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Votering:
193 för utskottet
14 för mot.
107 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 25 c, 21 fp
För mot.: 14 kd
Avstod: 71 m, 1 fp, 19 v, 16 mp
Frånvarande: 14 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 49 (regler för poängberäkning m.m.)

Yrkanden:

1. utskottet
  2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Jo209 (kd)
- Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 52 (stöd till hotade lantraser)

1. utskottet
2. res. 19 (v, mp)

Votering:
272 för utskottet
38 för res. 19
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 69 m, 23 c, 21 fp, 13 kd
För res. 19: 2 c, 1 fp, 19 v, 15 mp, 1 kd
Frånvarande: 15 s, 11 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 60 (mål för den ekologiska odlingen m.m.)

1. utskottet
2. res. 21 (c)

Votering:
275 för utskottet
24 för res. 21
16 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 1 c, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 21: 24 c
Avstod: 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 64 (avveckling av det konventionella jordbruket och djurhållningen i Sverige)

1. utskottet
2. res. 24 (mp)

Votering:
299 för utskottet
16 för res. 24
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 24: 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 65 (stöd till resurshushållande konventionellt jordbruk m.m.)

1. utskottet
2. res. 26 (v, mp)
Votering:
194 för utskottet
35 för res. 26
85 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 24 c, 22 fp
För res. 26: 19 v, 16 mp
Avstod: 71 m, 14 kd
Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 80 (gentekniken i ett hållbart jordbruk)

1. utskottet
2. res. 33 (mp)
Votering:
298 för utskottet
17 för res. 33
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 24 c, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 33: 1 c, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 82 (en långsiktig jordbrukspolitik m.m.)

Yrkanden:
1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Jo230 i motsvarande del (kd)
Votering:
195 för utskottet
15 för mot.
105 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 25 c, 22 fp
För mot.: 1 m, 14 kd
Avstod: 70 m, 19 v, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 83 (fäbodbruket)

1. utskottet
2. res. 35 (mp)
Votering:
280 för utskottet
33 för res. 35

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 71 m, 22 c, 21 fp, 5 v, 13 kd
För res. 35: 3 c, 13 v, 16 mp, 1 kd

Avstod: 1 v

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 5 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 85 (mjölkkvoter till hotade raser)

1. utskottet
2. res. 36 (mp)

Votering:
296 för utskottet
18 för res. 36

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 71 m, 24 c, 22 fp, 18 v, 14 kd
För res. 36: 1 s, 1 v, 16 mp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU1 Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 23

Mom. 1 (anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar)

1. utskottet
2. res. 1 (v)
3. res. 2 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering:

22 för res. 1

17 för res. 2

274 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Huvudvotering:
175 för utskottet
18 för res. 1
122 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 25 c, 1 fp, 1 v
För res. 1: 18 v
Avstod: 71 m, 21 fp, 16 mp, 14 kd
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 2 (preliminär fördelning på anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar för budgetåren 1999 och 2000)
1. utskottet
2. res. 2 i motsvarande del (mp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 3 (administrationen av de jordbrukspolitiska systemen)
1. utskottet
2. res. 3 (m)
Votering:
229 för utskottet
85 för res. 3
1 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 2 m, 23 c, 22 fp, 19 v, 15 mp
För res. 3: 69 m, 2 c, 14 kd
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd
Gustaf von Essen och Lennart Hedquist (båda m) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 15 (införande av 20-hektarsgräns för ransoneringsregler)
1. utskottet
2. res. 4 (c, mp)
Votering:
274 för utskottet
41 för res. 4
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 22 fp, 19 v, 14 kd
För res. 4: 25 c, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

**SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11
och 12)**

Mom. 1 (principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (c)
4. res. 3 (fp)
5. res. 4 (mp)

Förberedande votering 1:

24 för res. 3

16 för res. 4

274 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

26 för res. 2

22 för res. 3

265 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

71 för res. 1

25 för res. 2

218 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

168 för utskottet

71 för res. 1

76 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 1 c, 19 v

För res. 1: 71 m

Avstod: 24 c, 22 fp, 16 mp, 14 kd

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 2 (utredning m.m. av socialförsäkringssystemet)

1. utskottet
2. res. 5 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:

168 för utskottet

147 för res. 5

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 1 c, 19 v
För res. 5: 71 m, 24 c, 22 fp, 16 mp, 14 kd
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 4 (anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp)

1. utskottet
2. res. 6 (fp, mp, kd)

Votering:

192 för utskottet

51 för res. 6

69 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 1 m, 25 c, 1 fp, 19 v

För res. 6: 21 fp, 16 mp, 14 kd

Avstod: 69 m

Frånvarande: 15 s, 10 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (kriterier för rätt till sjukpenning m.m.)

1. utskottet
2. res. 7 (m, fp)
3. res. 8 (mp)

Förberedande votering:

94 för res. 7

34 för res. 8

184 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

184 för utskottet

93 för res. 7

37 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 14 kd

För res. 7: 71 m, 22 fp

Avstod: 2 c, 19 v, 16 mp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 9 (ersättningsnivån)

1. utskottet
2. res. 11 (v)

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Votering:
210 för utskottet
19 för res. 11
86 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 1 m, 25 c, 22 fp, 14 kd
För res. 11: 19 v
Avstod: 70 m, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 13 (förtidspension och arvode för politiska uppdrag)

1. utskottet
2. res. 14 (mp, kd)

Votering:
265 för utskottet
49 för res. 14
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 70 m, 25 c, 22 fp
För res. 14: 19 v, 16 mp, 14 kd
Frånvarande: 13 s, 10 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 17 (vissa sjukdomar)

1. utskottet
2. res. 20 (c)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 25 (familjepolitiken)

1. utskottet
2. res. 24 (m)
3. res. 25 (fp, mp)
4. res. 26 (c)
5. res. 27 (kd)
Förberedande votering 1:
24 för res. 26
16 för res. 27
271 avstod
38 frånvarande
Kammaren biträdde res. 26.
Förberedande votering 2:
35 för res. 25
26 för res. 26
249 avstod
39 frånvarande
Kammaren biträdde res. 25.

Förberedande votering 3:

71 för res. 24

36 för res. 25

206 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 24.

Huvudvotering:

167 för utskottet

71 för res. 24

76 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 19 v

För res. 24: 71 m

Avstod: 24 c, 22 fp, 16 mp, 14 kd

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 31 (utformningen av föräldraförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 30 (fp)

Votering:

247 för utskottet

22 för res. 30

44 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 41 m, 25 c, 19 v, 14 kd

För res. 30: 22 fp

Avstod: 28 m, 16 mp

Frånvarande: 13 s, 11 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 32 (kvoterad föräldraledighet)

1. utskottet

2. res. 31 (v)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 31

14 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 70 m, 25 c, 21 fp, 2 mp, 14 kd

För res. 31: 19 v

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 13 s, 10 m, 2 c, 5 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

**Fel! Okänt
växelargument.**

Mom. 36 (reformerat underhållsstöd)

1. utskottet
2. res. 35 (m)
3. res. 36 (fp)
Förberedande votering:
70 för res. 35
22 för res. 36
221 avstod
36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 35.
Huvudvotering:
206 för utskottet
70 för res. 35
37 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 25 c, 19 v, 14 kd
För res. 35: 70 m
Avstod: 22 fp, 15 mp
Frånvarande: 13 s, 10 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 3 mp, 1 kd

Mom. 38 (behandling av de underhållsskyldiga)

1. utskottet
2. res. 37 (v)
Votering:
283 för utskottet
19 för res. 37
13 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 70 m, 25 c, 22 fp, 4 mp, 14 kd
För res. 37: 19 v
Avstod: 1 m, 12 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 40 (underhållsstöd för familjehemsplacerade barn)

1. utskottet
2. res. 38 (v)
Votering:
281 för utskottet
19 för res. 38
15 avstod
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 22 fp, 1 mp, 14 kd
För res. 38: 19 v
Avstod: 15 mp
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 44 (delpension)

1. utskottet

2. res. 39 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 45 (arbetskadeförsäkring)

1. utskottet

2. res. 42 (v)

Votering:

189 för utskottet

30 för res. 42

93 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 25 c, 5 mp, 14 kd

För res. 42: 19 v, 11 mp

Avstod: 71 m, 22 fp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 46 (elöverkänslighet som arbetskada)

1. utskottet

2. res. 43 (v)

Votering:

278 för utskottet

35 för res. 43

1 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 70 m, 25 c, 21 fp, 14 kd

För res. 43: 19 v, 16 mp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 5 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar m.m.

Mom. 3 (sjukvård för vuxna asylsökande)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

277 för utskottet

35 för res. 1

2 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 70 m, 23 c, 22 fp, 14 kd
För res. 1: 19 v, 16 mp
Avstod: 2 c
Frånvarande: 13 s, 10 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 4 (sjukvård för gömda utlänningar)

1. utskottet
2. res. 2 (v, mp)
Votering:
274 för utskottet
35 för res. 2

5 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 70 m, 23 c, 20 fp, 13 kd

För res. 2: 19 v, 16 mp

Avstod: 2 c, 2 fp, 1 kd

Frånvarande: 13 s, 10 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 5 (hälso- och sjukvård för barn)

1. utskottet
2. res. 3 (v, mp)

Votering:
275 för utskottet
35 för res. 3

5 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 71 m, 22 c, 22 fp, 12 kd

För res. 3: 19 v, 16 mp

Avstod: 3 c, 2 kd

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 7 (kommunersättningar)

1. utskottet
2. res. 4 (fp)

Votering:
211 för utskottet
22 för res. 4

81 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 6 m, 25 c, 19 v, 14 kd

För res. 4: 22 fp

Avstod: 65 m, 16 mp

Frånvarande: 14 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

SfU7 Återkallelse av uppehållstillstånd

Mom. 1 (prövningen av återkallelse av uppehållstillstånd)

1. utskottet
2. res. 1 (fp)

Votering:

271 för utskottet

40 för res. 1

3 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 71 m, 22 c, 18 v, 13 kd

För res. 1: 22 fp, 1 v, 16 mp, 1 kd

Avstod: 3 c

Frånvarande: 14 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Kerstin Warnerbring (c) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 2 (strängare krav för återkallelse efter viss tid)

1. utskottet
2. res. 3 (m)
3. res. 4 (fp, mp, kd)

Förberedande votering:

73 för res. 3

52 för res. 4

190 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

190 för utskottet

71 för res. 3

54 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 23 c, 19 v

För res. 3: 71 m

Avstod: 2 c, 22 fp, 16 mp, 14 kd

Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 3 (beräkningen av tidsgränsen)

1. utskottet
2. res. 5 (fp, mp, kd)

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Votering:
260 för utskottet
52 för res. 5
1 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 24 c, 17 v
För res. 5: 22 fp, 16 mp, 14 kd
Avstod: 1 v
Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 4 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 4 (övergångsbestämmelse)

1. utskottet
2. res. 6 (v, mp, kd)
Votering:
253 för utskottet
59 för res. 6
2 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 71 m, 25 c, 9 fp
För res. 6: 11 fp, 19 v, 16 mp, 13 kd
Avstod: 1 fp, 1 kd
Frånvarande: 13 s, 9 m, 2 c, 5 fp, 3 v, 2 mp, 1 kd

Mom. 5–7

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU1 Budgetpropositionen för år 1998, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Allmän miljö- och
naturvård*

7 § Allmän miljö- och naturvård

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU2

Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 20 (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 101 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Det har hänt många saker på miljöområdet under det gångna året, och inför det kommande året, som är väl värda att diskutera och debattera. Dit hör problemen i Hallandsås. Dit hör frågorna som gäller klimatförändringarna, som senast diskuterades i Kyoto. Dit hör hela den viktiga omställningen av energisystemet med den angelägna inledningen av kärnkraftens avveckling. Man kan säga att det till denna

miljödebatt också hör avsaknaden av det miljöbalksförslag som ännu inte har nått riksdagen.

Alla dessa frågor är angelägna och viktiga att diskutera, fru talman, men de återspeglas naturligtvis inte i denna budgetdebatt. Några återspeglas ändå.

Först kan man nämna att det finns angelägna frågor på miljöområdet som inte platsar i jordbruksutskottets hantering. Dit hör t.ex. skydd av skogsmark, som är en viktig del i miljöarbetet när det gäller att så långt möjligt skydda den biologiska mångfalden. Den frågan hanteras ju i annat utskott och i annan ordning. Dit hör också, fru talman, det angelägna stödet till det fortsatta Agenda 21-arbetet liksom till saneringen av miljöskadade områden. Alla dessa frågor berörs i andra utskott och förtjänar ett seriöst ekonomiskt stöd.

Sedan finns det frågor, fru talman, som vi har hanterat i utskottet med, kan man säga, större framgång än regeringen. Några frågor förtjänar att nämnas. Den första är stödet till miljöorganisationernas internationella verksamhet.

Genom åren har miljöorganisationerna haft stöd för sin internationella verksamhet. Det har varit angeläget därför att det är uppenbart att miljöorganisationerna bedriver ett arbete internationellt som är till gagn för miljön i allmänhet och sannolikt också för den svenska miljön. Miljöorganisationerna kan ofta agera på ett sätt som den svenska regeringen och andra svenska offentliga aktörer inte kan.

Nu hade, fru talman, regeringen litet lurigt i årets budget glömt meningen om att det under anslaget till övrig internationell verksamhet också skulle utgå anslag till miljöorganisationernas internationella verksamhet. Vi uppmärksammade det i tid i utskottet, fru talman, och kunde rätta till det. Nu finns, genom ett förslag till tillkännagivande, den meningen med. Jag utgår ifrån att det innebär att regeringen inte kommer att förändra storleken på stödet till de ideella organisationernas internationella verksamhet, utan att det behålls på en oförändrad nivå. Något annat vore orimligt att räkna med.

Den andra delen i arbetet i utskottet är att vi än en gång har diskuterat och korrigerat regeringens syn på kalkningen och det angelägna i att man får sådana resurser till kalkningen att den effektivt kan motverka den svåra försurningen.

Det är i själva verket litet märkligt att regeringen år efter år återkommer med förslag om nedskärningar, trots att riksdagen är så tydlig när det gäller att några sådana nedskärningar inte skall äga rum. Förra året slank genom en olyckshändelse, får man anta, en sänkning igenom. I år är riksdagens hantering av denna fråga tydligare och dessbättre korrigerande vad gäller regeringens förslag.

Det finns, fru talman, tre delar i budgetförslaget där utskottsmajoriteten enligt min uppfattning inte har tagit ansvar för hanteringen på ett riktigt sätt. Det gäller till att börja med det generella stödet till miljöorganisationerna. Det är viktigt. Det har tidigare legat på en nivå av 5 miljoner kronor men sänks nu till 3 ½ miljon enligt regeringens och utskottsmajoritetens förslag.

Jag menar att detta är väldigt olyckligt. Det är uppenbart att miljöorganisationerna i dag behöver stöd till en basverksamhet för att kunna utföra uppgifter som vi alla tycker är mycket angelägna. Om man skall tro

*Fel! Okänt
växelargument.*

på de rykten som har kommit ut skall det kommande miljöbalksförslaget innehålla en möjlighet för miljöorganisationerna att agera juridiskt, överklaga och på andra sätt tränga in i olika miljöärenden. Om det är på det sättet innebär det att en ytterligare arbetsuppgift påläggs miljöorganisationerna ifrån det allmänna. Att dels ha ett sådant förslag, dels ha ett förslag som innebär en sänkning av det ekonomiska stödet, manöverutrymmet för miljöorganisationerna, tycker jag och vi i Centerpartiet är orimligt.

Då kan man säga: Skall stöd till miljöorganisationerna utgå är det klart att något annat kommer i kläm. Vi är medvetna om det. Det blir en avvägning mellan detta och andra delar av det anslag som heter Miljöövervakning. Men vi menar att det är rimligt att göra det. Det är rimligt att miljöorganisationerna, som är en stark motor i det här arbetet, får ett fortsatt stöd på en oförändrad nivå.

Den andra delen, fru talman, gäller Naturvårdsverket och dess roll och verksamhet, som ingen vill ifrågasätta men vars innehåll och organisation man kan diskutera. Naturvårdsverket har genom åren fått en förändrad roll. Man har fått sänkta anslag. Man har förändrat sin roll när det gäller forskningen, inte minst genom det nu aktuella förslaget. Det är uppenbart att Naturvårdsverket har en situation som är annorlunda än den var när verket tillkom.

Nu senast, fru talman, manifesteras detta i den rapport från Riksdagens revisorer som vi har fått till riksdagen och till jordbruksutskottet. Rapporten koncentrerar sig i första hand på försurningen, men revisorererna talar där också om att det behövs en genomgång av Naturvårdsverkets ansvar och dess roll. Jag menar, fru talman, att detta ytterligare stärker kravet på en översyn av målet för Naturvårdsverkets verksamhet och innehållet i dess instruktion. Detta finns nu inte med. Vi har fått förslag till avslag på en sådan motion från Centerpartiet. Jag beklagar det.

Den tredje punkten, fru talman, gäller biotekniken. Vi är alla överens om att det är en angelägen framtidsfråga med bäring både på miljöområdet och på många andra samhällsområden. Vi har föreslagit att särskilda delar av Naturvårdsverkets anslag skall avsättas till informationsverksamhet på det här området. Detta har nu icke vunnit utskottsmajoritetens stöd, och det tycker jag är litet förvånande. Man hänvisar till kommande utredningsverksamhet, kommande aktiviteter på det här området. Det är svårt att förstå hur t.ex. Vänsterpartiet, som ibland talar om bioteknikfrågan, kan nöja sig med att man skall avvakta utredningsresultatet från den bioteknikkommitté som nu tillsatts.

Utskottet säger att man inte vill ge något stöd till den ideella informationsverksamheten, till informationsverksamheten hos organisationer utanför det offentliga, och föreslår avslag i avvaktan på utredningsresultatet. Jag undrar om Vänsterpartiet skulle kunna förklara hur man menar att en utredning som kommer med sitt resultat i mitten av år 2000 skall kunna ha någon offensiv inverkan på hur informationsspridningen sker på bioteknikområdet.

Fru talman! Det finns naturligtvis mycket som är gemensamt och som stämmer överens. Det finns också en insikt om att det finns begränsningar i det ekonomiska utrymmet i dag. Men givet detta vill jag nu ändå yrka bifall till reservationerna 2 och 7 till det aktuella betänkandet.

Anf. 102 GÖTE JONSSON (m):

Fru talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservation 4. Det innebär inte att vi inte anser att andra moderata reservationer är viktiga, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 4.

Jag skall i den här debatten begränsa frågorna till ett fåtal. Jag vill dock inledningsvis understryka att vi från moderat sida är kritiska på väldigt många punkter när det gäller regeringens miljöpolitik. Vad vi framför allt vill kritisera är bristen på konsekvens i vissa frågor, bristen på en sammanhållen miljöpolitik och likaså de förseningar som har förorsakats, inte minst när det gäller miljöbalken och andra viktiga frågor.

Ett viktigt exempel på brist på konsekvens är koldioxidfrågan. Utifrån Kyotokonferensen är detta en av de absolut viktigaste miljöfrågorna internationellt. Här saknar den svenska regeringen en sammanhållen och konsekvent politik. Nog hade det varit rimligt att man i samband med omställningen av energipolitiken hade tagit fram neutralt utarbetade miljökonsekvensberäkningar av vad det här skulle innebära bl.a. när det gäller den viktiga koldioxidfrågan. Sådana konsekvensberäkningar har vi inte fått, och vi kommer av allt att döma heller inte att få det i de här sammanhangen.

Vi är från moderat sida väldigt bekymrade över just växthuseffekten och koldioxidfrågan. Sett i ett internationellt perspektiv är det en utomordentligt allvarlig situation vi befinner oss i. När vi tittar på de framskrivna kurvorna för användningen av fossila bränslen i olika sammanhang ser vi att vi har en mycket kraftigt stegrad användning av fossila bränslen. Vi vet att detta är den viktigaste och mest negativa faktorn när det gäller koldioxidutsläppen som sådana, både nationellt och globalt. Vi får återkomma till diskussioner och debatter i detta ämne.

En annan viktig fråga som vi vill peka på är den biologiska mångfalden. Här är det framför allt tre punkter jag vill ta fram i det här sammanhanget. Man blir litet förvånad när man i den här kammaren från vissa ledamöter möter nästan hysteriska angrepp på Sveriges bönder och på landsbygdsbefolkningen. Jag tycker att man bör besinna sig litet grand när man diskuterar den biologiska mångfalden i kulturlandskapet.

Om vi tittar tillbaka över generationerna ser vi att det är inom kulturlandskapet, jordbruket, som en mycket viktig del av den biologiska mångfalden har formats i Sverige. Det är så även intill denna dag. Vi vet samtidigt att det svenska jordbruket bedrivs utifrån de mest miljömässiga principer som finns i den industrialiserade världen. Jag tror inte att man kan peka på något land där jordbruket bedrivs mer miljövänligt än det svenska och där man har lika höga och långtgående miljömål. Dessa har vi just med hänsyn till den biologiska mångfalden.

Från moderat sida har vi varit angelägna om att på ett tidigt stadium utnyttja EU:s miljöersättningar. Vi tycker att de ersättningarna är bra och positiva, just utifrån det faktum att vi på nytt kan forma kulturlandskapet öppet och på ett positivt sätt, sådant som har varit basen för väldigt mycket av biologisk mångfald.

Jag tycker att det är litet märkligt när Marie Wilén säger att det är Centerpartiet som har åstadkommit detta att vi nu utnyttjar den fulla miljöersättningen. Jag tycker att vi kan konstatera att det långt innan rege- ringsförslaget kom var flera partier i den här kammaren, bl.a. Moderata samlingspartiet, som ställde krav på att utnyttja hela den framförhandlade

*Fel! Okänt
växelargument.*

miljöersättningen. Detta berodde just på att vi hade en hög ambition när det gällde bevarandet av biologisk mångfald i kulturlandskapet. Vi ser nu att vi med dessa pengar, med dessa ersättningar, har möjlighet att få till stånd en förbättring när det gäller bevarande av biologisk mångfald.

Det är alldeles uppenbart att även om vi har ett lantbruk som bedrivs inom ramen för höga miljömål kan man gå betydligt längre, man kan komma längre och man skall aldrig ge upp ännu högre miljömål i olika sammanhang. Men man måste vara realistisk och förankrad i en verklighet.

Den andra viktiga faktorn när det gäller den biologiska mångfalden är skogen. Vi måste – jag har pekat på detta tidigare – faktiskt bestämma oss för hur vi skall hantera skogen. Det är paradoxalt att se att man bara för några år sedan, innan vi fick den nya skogsvårdslagen, drev produktionsmålet in absurdum. Många enskilda skogsägare drabbades av förelägganden därför att de inte var tillräckligt effektiva när det gällde att plantera skog, att plantera gran på åkrar och i vissa mindre produktiva skogsområden. Det är inte många år sedan.

Trots att vi nu har en skogsvårdslag där man jämför produktionsmål och miljömål driver man ändå kritiken mot skogsbruket att det inte tar tillräcklig miljöhänsyn. Det är möjligt att man inte gör det. Men även på den här punkten måste vi bestämma oss för i vilken omfattning som vi anser att vi skall ta till vara den viktigaste förnybara råvaran ur miljösynpunkt, och det är den svenska skogen. Här måste vi hitta konsensus i den praktiska tillämpningen mellan å ena sidan miljömål och å andra sidan produktionsmål. Jag tror att vi kan göra det om vi utgår från det faktum att vi har en rad enskilda skogsägare som har hög ambition när det gäller att slå vakt om såväl miljömål som produktionsmål.

Vi får säkerligen i anslutning till miljöbalksarbetet ingående analysera just de här faktorerna. Vi säger från moderat sida att vi säkerligen måste avsätta mer medel för att utifrån allmänt intresse kunna slå vakt om miljömässigt viktiga områden i skogsbruket.

Den tredje faktorn när det gäller biologisk mångfald är försurningsproblemen. Här vill jag, precis som ordföranden i utskottet tidigare, hälsa med tillfredsställelse att vi har kunnat enas om ökade anslag när det gäller kalkningsverksamheten. Utskottet har markerat detta såväl när det gäller kommande budgetår som när det gäller den långsiktiga kalkningsverksamheten. Det är väl utan tvivel på det sättet att kalkningsverksamheten i sjöar och vattendrag har visat sig vara ett utomordentligt positivt exempel på aktiv miljövård, som också har gett snabba och positiva effekter. Här måste vi också se till att vi klarar målsättningarna i framtiden.

Vi vill också understryka att vi mer aktivt måste diskutera skogskalkningen i de här sammanhangen. Det är också en fråga som hänger samman med biologisk mångfald.

Jag vill sedan peka på två viktiga saker i det här sammanhanget. Det är forskningen och det är miljöövervakningen.

Från moderat sida har vi flera gånger klart poängterat nödvändigheten av miljöforskning. Vi beklagar de kraftiga nedskärningar på forskningsområdet som görs när det gäller anslagen till Naturvårdsverket. Det gäller miljö, det gäller kretsloppsforskning, det gäller effekt och det gäller också frågan om kemikalierelaterad forskning, som har legat på Naturvårdsverket. Man har byggt upp fasta forskarresurser, men nu avskedas

viktiga forskare, professorer och andra, som har jobbat långsiktigt med dessa miljöforskningsinriktade verksamheter. Vi beklagar detta.

Jag skulle vilja ställa en fråga till utskottets talesman, därför att här kommer olika budskap. I vissa sammanhang säger man att all den forskningsverksamhet som nu läggs ned i anslutning till att Naturvårdsverket mister sitt anslag skall klaras av MISTRA. Men om vi tittar på MISTRA:s egen redovisning när det gäller inriktningen för nästa budgetår finner vi att man säger att för viss sådan forskning – således forskning som har bedrivits i Naturvårdsverkets regi – kan anslag sökas hos MISTRA. För viss sådan forskning, således inte alls för all sådan forskning. Det här är viktigt att betona i det här sammanhanget. Man säger också från MISTRA:s håll att huvuddelen av MISTRA:s forskning skall fortsättas med samma inriktning som hittills. Vad är det som gäller?

När det gäller beloppsgränser säger man från MISTRA:s sida att man kan tänka sig att lägga 30–40 miljoner kronor på den forskning som hittills har bedrivits av Naturvårdsverket inom ramen för 130 miljoner kronor. Det är alldeles uppenbart att vi avhänder oss forskarresurser i detta sammanhang. Det är också på det sättet att en hel forskarvärld har protesterat mer eller mindre mot den här förändringen av den viktiga miljöforskningen.

REFORSK är också ett exempel på viktig verksamhet som nu försvinner. Man har haft ett positivt samarbete mellan å ena sidan Naturvårdsverket och staten och å andra sidan det fria näringslivet. Det här är allvarligt.

Det är samma sak med miljöövervakningen. Vi ser nu att miljöövervakningen dras ned. Vi kan bara nämna som exempel den marina miljöövervakningen på västkusten, ute i västerhavet. Det är ett sådant exempel som också är allvarligt i det här sammanhanget.

Här tycker jag att det faktiskt krävs klarlägganden från utskottets talesmans sida. De uppgifter vi har fått hitintills har varit ganska disparata på det här området.

Till sist, fru talman, kan vi också nämna SLU. Även om det inte ligger inom Miljödepartementets område är det ändå på det sättet att även SLU-forskningen dras ned och minskas. Det är också en viktig faktor när det gäller den miljöinriktade forskningen.

Fru talman! Vi får återkomma när det gäller de här viktiga frågorna. Men just när det gäller forskningssidan vill jag gärna ha klarlägganden från utskottets talesmans sida.

Anf. 103 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Av någon anledning väljer Göte Jonsson att diskutera miljöstödet till jordbruket också den här gången. Vi hade en sådan diskussion tidigare i dag. Han pekar på att Marie Wilén mycket riktigt talade om att många av besluten på det området tillkom genom gemensamt agerande av Centern och regeringen. Den här historien är på något sätt gammal, men jag tycker ändå att det är viktigt att säga att moderaterna alltid har pengar. De störtar alltid upp och kan vara med om varje åtgärd. De delar alltid ut mer pengar. Det är så det fungerar.

Vi valde mycket tydligt i utskottet här i riksdagen att skapa en samsyn med socialdemokraterna för att därmed lägga grunden för en förändring av de förslag regeringen hade kommit med. Det var viktigt. Vi öppnade

ju dörren för en fortsatt användning av miljöstödet i EU-systemet, som annars inte hade varit möjlig.

Det litet märkliga är att ibland får man kritik av Moderaterna för att Centern i de här frågorna arbetade tillsammans med Socialdemokraterna och därmed lade grunden för beslutet. Ibland heter det att det inte spelar någon roll. Det var inte det som betydde någonting, besluten tillkom genom moderat agerande. Man får på något sätt välja vilken häst man skall sitta på.

Anf. 104 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tycker kanske att det fanns anledning att även i den här debatten peka på den viktiga faktor för biologisk mångfald som miljöersättningarna utgör. Det är faktiskt en symbios. Om vi inte hade haft de här ersättningarna hade våra möjligheter att klara stora delar av den biologiska mångfalden varit betydligt mindre.

När det gäller Centerpartiets agerande har ju Centern valt sin väg. Jag kritiserar inte det. Men jag kritiserar när företrädare för Centerpartiet försöker ta äran åt sig av politik och frågor som andra partier har drivit långt tidigare. Det är precis som om det vore på det sättet att en fråga infaller lämpligt i tid just vid den tidpunkt när centerpartistiska politiker anser att den rätta tiden är inne. Så är det ju inte.

Jag tycker att det är bra att ni har ställt upp tillsammans med regeringen, så att vi nu fullt utnyttjar miljöstödet. Men det hade varit bättre om ni hade ställt upp tidigare. Det är bara den enkla kritiken vi har. Nu kan vi konstatera att vi har miljöersättningen. Då tycker jag att man lika gärna kan ge *credit* åt de partier som tidigare drev den här frågan som att själv försöka ta åt sig äran för att man senare kom med på vagnen. Det är bara det, Lennart Daléus, som diskussionen gäller på den här punkten.

Anf. 105 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Det är inte så. Det är inte fråga om tidigare eller senare. Det gick inte att göra någonting förrän det fanns en proposition, när motionerna var tillgängliga och vi kunde ha en diskussion i utskottskretsen. Det fanns ingen tidigare tidpunkt. Vi var inte med i EU tidigare. Historie-skrivningen blir litet knepig.

Jag skall förklara varför vi gör så. Det går inte alltid att ha pengar till alla saker. Därför försöker vi lägga en tyngdpunkt i vårt arbete på de saker som är verkligt viktiga – i det här fallet jordbruksnäringen. Vi har lyckats. Låt oss jämföra med de regeringsförslag som låg på riksdagens bord hösten 1994 och de beslut som i dag är fattade med vår hjälp. Det är uppenbart att de besluten är bra mycket bättre än vad Moderaterna hade åstadkommit.

Anf. 106 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! Vi har inte pengar till allt. Vi kritiseras ofta i kammaren för att vi gör alldeles för kraftiga besparingar på många håll. Det handlar om prioriteringar.

Vi krävde aldrig, Lennart Daléus, att pengar skulle avsättas till miljöersättningar innan vi blev medlemmar i EU. Men så fort vi kom med i EU ansåg vi att man skulle fullt ut utnyttja de möjligheter som fanns för att få

ersättningarna. Vi har kritiserat att Centern inte har ställt upp på det tidigare.

Detta var inte första propositionen om miljöersättningar. Det var första gången som miljöersättningarna fullt ut utnyttjades. Men vi väckte motionen och krävde ett utnyttjande innan man i propositionen fullt ut utnyttjade ersättningarna. Vi prioriterade miljöersättningarna till jordbruket högre än vad Centerpartiet gjorde.

Nu är det bra att vi har fått detta. Vi är överens. Vi driver frågan. Nu måste vi se till att det blir nya vettiga regler i systemet.

Anf. 107 LENNART FREMLING (fp):

Fru talman! Vi som lever under senare hälften av 1900-talet i den s.k. rika världen har större möjligheter än någon generation före oss. Vi har därmed också ett enormt ansvar. Vi har skyldighet att förvalta naturen åt kommande generationer och delta i internationellt samarbete. Med andra ord skall vi visa solidaritet med framtiden och omvärlden. Vi liberaler är beredda att tillämpa dessa principer. Vi bejakar ny teknik och ny kunskap som används för att öka människans livskvalitet.

Genom sitt medlemskap i EU har Sverige fått möjligheten att påverka miljöarbetet mycket mer än tidigare, och EU håller på att bli pådrivande i internationellt globalt miljöarbete.

Samtidigt måste Sverige föregå med gott exempel och kraftfullt motverka utrotningen av djur- och växtarter. Vi värnar om den vitryggiga hackspetten. Vi värnar om havsörnen. Vi värnar om pilgrimsfalken. Vi värnar också om mindre spektakulära arter av växter, mossor och lavar. Den biologiska mångfalden kräver att de unika naturområden som är hotade, framför allt den s.k. gammelskogen, bevaras.

I Folkpartiets miljöbudget för 1998, dvs. utgiftsområde 20, finns därför avsatt 250 miljoner kronor för ytterligare markinköp utöver Socialdemokraternas och Centerpartiets förslag. Vi vill också satsa 20 miljoner kronor ytterligare på miljöövervakning, bl.a. för att länsstyrelserna skall få större resurser.

Fru talman! Försurningen är ett stort hot mot bevarandet av vår natur. Därför vill vi satsa 20 miljoner kronor utöver Socialdemokraternas och Centerpartiets förslag på åtgärder för att motverka försurningen. Glädjande nog har jordbruksutskottet enats om att utvidga användningsområdet för den s.k. kretsloppsmiljarden så att 20 miljoner kronor av den skall användas för kalkning under 1998. Därmed hamnar kalkningsanslaget just på den nivå som vi yrkat på i vår partimotion.

Folkpartimotionens förslag till utgiftsram, som alltså var 290 miljoner kronor högre än regeringens, har ju avslagits i budgetprocessens första steg genom riksdagens beslut den 20 november 1997. Vi är således förhindrade att fullfölja våra anslagsyrkanden, och jag har i stället beskrivit vår satsning för den biologiska mångfalden i mitt särskilda yttrande nr 3 i detta betänkande.

Fru talman! De frivilliga organisationerna inom miljöområdet har en viktig roll att spela i samhällsdebatten. Därför tycker vi att organisationsanslaget inom A 2 Miljöövervakning bör bibehållas på 5 miljoner kronor och inte reduceras till 3,5 miljoner kronor som regeringen föreslagit. Detta kan ske genom omfördelning inom A 2. Därför står vi bakom re-

*Fel! Okänt
växelargument.*

servation 2 tillsammans med Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 108 HANNA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Det är dags att diskutera miljöbudget igen. Det var väl ett år sedan sist. På grund av ett misstag saknas det en närmare beskrivning av våra förslag i vårt särskilda yttrande i betänkandet. Det går naturligtvis jättebra att läsa motionen. Det finns en bra beskrivning av innehållet i motionen i början av betänkandet.

Vänsterpartiet har föreslagit relativt stora förändringar i årets budget. Jag tänkte litet kortfattat redogöra för dem. Men för att kunna göra det måste jag börja i en annan ända. Jag tänkte börja prata om utgiftsområde 18, det som behandlar samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Under den rubriken finns nämligen regeringens stora satsning för lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Det är en satsning som sträcker sig över tre år och som omfattar totalt 5,4 miljarder kronor.

En liten uppfärschning av historien säger att under 1994/95 medverkade Vänsterpartiet till att tillföra de första 100 miljoner kronorna som anslags till en ekologisk fond för hållbar utveckling. Därefter har regeringen skapat den s.k. kretsloppsmiljarden, dvs. 200 miljoner kronor per år under fem år som en fortsättning och vidareutveckling av den ursprungliga idén. Nu anslår regeringen 5,4 miljarder under tre år i ett program som handlar om ekologisk omställning. Det är 0,8 miljarder 1998, 1,8 miljarder 1999 och 2,8 miljarder år 2000.

Jag tycker att regeringen och riksdagen gör rätt vid ett bifall. Vi gör rätt i att gå vidare i arbetet med den ekologiska omställningen. Nivån på satsningen är rimlig. Men vi måste se upp och se till att vi använder de 5,4 miljarderna på ett vettigt sätt. Jag tänker ta upp tre punkter där jag anser att vi inte har hamnat på den rätta nivån i arbetet.

Den första punkten gäller att den ekologiska omställningen kräver ett långsiktigt tänkande och utvärdering. De första hundra miljonerna har nu utvärderats under hösten på departementet. Riksdagen har fått en muntlig redovisning under utskottsbehandlingen. Det är inte tillräckligt.

Det är också intressant att se att man går från en årlig summa på 200 miljoner till numera 800 miljoner, sedan 1,8 miljarder kronor och sedan 2,8 miljarder kronor. Det är mycket pengar. Det är farligt att göra så utan utvärdering.

Den andra punkten handlar om organisation. En ny organisation skall tillsättas för att hantera bidraget. Det är ytterst tvivelaktigt när det redan finns en organisation för den s.k. kretsloppsmiljarden. Det finns redan en administration och en organisation. Regeringen frångår det vanliga arbetssättet för hanteringen av stöd, nämligen att det skall skötas av berörda verk. I det här fallet handlar det om Naturvårdsverket, Boverket och länsstyrelserna.

Den tredje punkten är kanske den allra viktigaste. Jämfört med budgettabellen förra året saknar jag i årets budgettabell för utgiftsområde 20 en mycket viktig punkt. Det gäller då budgetposten för sanering av miljöskadade områden. Under utgiftsområde 18 saknas det anslag för allergisanering av skolor, daghem och bostäder som fanns med i 1995/96 års budget och som avbröts i förtid.

Det är litet tråkigt att regeringen behandlar t.ex. frågan om sanering av miljöskadade områden på detta sätt – inte bara därför att vi kan miss-tänka att miljö och hälsa kan komma att drabbas, utan också därför att vi tvingas skapa en ny administration och organisation för redan i dag fungerande verksamheter.

I förra årets budget fanns det ungefär 20 miljoner kronor för sanering av miljöskadade områden. Redan det var ett slag under bältet eftersom ungefär 200 miljoner kronor hade äskats per budgetår under ett flertal år; detta för att kunna komma till rätta med de mycket stora problem som vi i Sverige i dag har vad gäller miljöskadade områden.

Jag skall återigen i denna kammare peka på hur viktig denna verksamhet är. Den fyller flera funktioner. Dels är det nödvändigt att sanera efter det som vi har släppt ut – miljögifter skall inte spridas i vår natur. Dels är det ett ansvar gentemot kommande generationer att se till att vi faktiskt städar upp efter oss själva. Dessutom skapar detta sysselsättning i vårt land. Det är ju inte helt obekant att vi har en ganska hög arbetslöshet. Att slå två flugor i en smäll kan vara ganska bra.

Jag vet att miljösanering kommer att genomföras i Sverige. Problemet är att man har tagit bort den från ordinarie verksamhet. I stället har man lagt in miljösanering i en sorts projektform. Verksamheten är, som jag tidigare sagt, påbörjad och kartlagd av Naturvårdsverket. Det som går förlorat om projekten skall gå via kommunerna, som det är tänkt med fonden i fråga, är prioriteringen av olika områden. Naturvårdsverket har i dag delat in olika områden i prioritet A och prioritet B. När samordningen går förlorad kan vi hamna i en olycklig situation där kommuner som har prioritet A-områdena – de farliga områdena, som det är nödvändigt att på en gång ta itu med – väljer att inte söka pengar för den här typen av verksamhet. Kanske väljer de kommunerna att över huvud taget inte söka pengar för miljöprojekt.

Regeringen verkar hellre vilja förvalta den här typen av medel själv. Man vill ha den subjektiva bedömningen. Man vill kunna dela ut pengarna litet grand i form av ”gottepåsar” till olika kommuner. Jag tycker inte att det är ett tillräckligt skäl för att göra den här ommöbleringen bland pengar och anslagsposter.

Vi i Vänsterpartiet ställer oss litet frågande här. Har regeringen verkligen tänkt igenom nivån vad gäller den ekologiska fonden? Man verkar ha litet svårt att plocka in verksamheter i form av projekt. I stället lägger man in ordinarie verksamhet och hänvisar till ett pågående projekt. Helt plötsligt skall det bli en sorts konstigt, tillfälligt, projekt som kommuner kan söka pengar för, om de vill och om de blir beviljade. Vi tycker att detta är beklagligt. Vi i Vänsterpartiet hade med andra ord hellre sett att regeringen behöll saneringen av miljöskadade områden som en egen budgetpost under utgiftsområde 20.

För att vi skall kunna använda oss av det arbete som Naturvårdsverket redan har lagt ned på kartläggning och prioritering och för att se till att det nationella ansvaret för dessa frågor verkligen tas är det enormt viktigt att miljöarbete inte blir projektarbete. Tyvärr måste vi nog under en ganska lång tid framöver vara beredda att se miljöarbete som något pågående, inte som projekt.

Därför är den ekologiska fonden enligt min mening tyvärr inte riktigt trovärdig. Grundläggande miljöverksamhet lyfts ju ut ur ordinarie budget och läggs in som projekt. Där skulle jag väldigt gärna vilja ha ett svar.

Om vi mot bakgrund av den ekologiska fonden och prioriteringen av pengar återgår till att fundera över det som står i utskottets betänkande har jag några kommentarer utifrån Vänsterpartiets alternativa budget.

Först och främst vill vi tillföra Statens Naturvårdsverk 50 miljoner kronor. Under de senaste åren har Naturvårdsverket, precis som andra verk och myndigheter, haft samma besparingskrav, men det finns en skillnad. Skillnaden är att man hela tiden bestämt har hävdad att miljön är ett prioriterat område. Det har blivit så under de här åren, vilket vi nog tycker borde synas också i rent ekonomiska termer. Vi tycker att det nu får vara slut på att göra besparingar.

Dessutom har vi föreslagit att en ny post skall tillföras Naturvårdsverket. Det handlar om forskning. Någon var tidigare inne på detta. Det är möjligt att det blir ett stort glapp när forskningen förs över till MISTRA. För att kunna täcka det lilla glappet föreslår vi inom ramen för Naturvårdsverket en helt ny anslagspost för akut forskning.

En annan fråga är den om kalkningen, en fråga som har debatterats många gånger i denna kammare. Problemet med försurade sjöar är väl belyst och genomgånget. Det är bra att regeringen inte minskar anslagen för kalkningen, som man tidigare aviserat. Nivån är fortfarande för låg.

Under utskottsbehandlingen av ärendet har man kommit överens om att en mindre summa, 20 miljoner kronor, skall omfördelas från den s.k. kretsloppsmiljarden till anslagsposten för kalkning. Detta är bra, men det kommer inte att räcka. Naturvårdsverket gör bedömningen att verket behöver minst 185 miljoner kronor för att inte lägga ned verksamhet.

Fortfarande vet vi ingenting om konsekvenserna av en avbruten kalkningsverksamhet. Men utifrån det vi ändå vet har vi all anledning att misstänka att det kan få mycket stora konsekvenser. I det läget är det försiktighetsprincipen som skall gälla och i det här fallet kräver försiktighetsprincipen mera pengar. Jag tror att det vore bra att inse det, om inte annat så till nästa års budget.

Det är ganska intressant att vi i diskussionen om kalkning diskuterar 10 miljoner kronor och t.o.m. 5 eller 8 miljoner kronor fram och tillbaka, medan man ganska ospecificerat kan lägga 5,4 miljarder kronor på miljöprojekt. Vore det inte i det här fallet mera trovärdigt att faktiskt satsa de pengar som behövs för kalkningen?

Ytterligare en punkt gäller investeringar för naturvård. Detta ligger inom samma utgiftsområde. Syftet är att de sista resterna av skyddsvärd skog inte skall försvinna. Om de markerna försvinner så handlar det om ekosystem som antagligen inte kan ersättas/återskapas under överskådlig tid.

De forskare som har presenterat olika siffror säger att vi har ungefär tio år på oss när det gäller att skydda naturskogar i reservat; detta för att inte oersättliga naturvärden skall gå förlorade. Det är kanske dags att börja nu.

Trots att riksdagen tidigare har beslutat om bevarandet av den biologiska mångfalden i vårt land förekommer det avverkning av skog med synnerligen höga naturvärden. Bara under de senaste tre åren har, enligt uppgifter från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, minst 500 områden

med rödlistade arter avverkats. Till detta kommer naturligtvis ett stort mörkertal. En stor del av vår skog är varken kartlagd eller inventerad. Därför hinner man inte uppmärksamma huruvida avverkning av skog hotar den biologiska mångfalden eller inte.

Sverige har genom flera internationella konventioner åtagit sig att bevara den biologiska mångfalden, men verkligheten säger något helt annat. Det är endast 0,8 % av skogen nedanför fjällkedjan som skyddas i reservat e.d. Ändå är det just i de områdena som de rödlistade arterna finns. Vi kan jämföra med u-länder där det t.ex. finns tropisk regnskog. Där är skogen skyddad till 10 %.

Eftersom regeringens politik inte heller på detta område riktigt är trovärdig vill vi i Vänsterpartiet tillföra den här budgetposten 200 miljoner kronor för kommande budgetår. Detta förslag har tyvärr inte tillstyrkts av utskottet. Det skulle ha varit bra om utskottet hade gjort det.

Vidare har vi i Vänsterpartiet föreslagit nya anslagsposter – anslagsposter som inte regeringen har föreslagit. Det gäller t.ex. bidrag till kommunala miljörådgivare.

På energiområdet har regeringen föreslagit att det skall finnas energirådgivare ute i kommunerna. Det finns ett särskilt bidrag, 50 miljoner kronor, för det ändamålet. Vi föreslår ett bidrag på 50 miljoner kronor att användas också till miljörådgivare ute i kommunerna.

Om vi lägger ned lika mycket pengar till, så räcker det ungefär till en heltidstjänst per kommun.

Omställningen till det ekologiskt hållbara samhället kräver stora förändringar. Det krävs att mycket ansvar läggs på familjer och enskilda individer för att kunna utföra det. Det har visat sig att när kunskapsnivån är hög är också viljan för att aktivt förbättra miljön och omgivningen mycket stor. Källsortering och andra verksamheter har fått stort stöd hos invånare på de orter som inför sådant. Det är samtidigt viktigt att det finns experter, rådgivare och sakkunniga som kan hjälpa till att svara på frågor eller ge tips och råd. Den hjälpen bör också finnas inom kommunerna.

Som kommunernas ekonomi ser ut i dag är det snarast så att kommunala rådgivare eller Agenda 21-anställda som tidigare funnits i kommunerna i dag avskedas därför att man har stora ekonomiska problem. Vore det inte en jättebra satsning från statens sida att se till att det finns människor som kan de här frågorna ute i kommunerna där arbetet skall utföras.

Jag yrkar bifall till reservation 2 i betänkandet. Lennart Daléus har redogjort för den på ett bra sätt, så jag tänker inte säga något mera om det. Men jag skulle vilja, som jag tidigare sagt i kammaren, att det är helheten i miljöarbetet som skall vara det tunga. Den ena handen måste hela tiden veta vad den andra gör. Jag tycker tyvärr inte riktigt att det är så i det miljöarbete som regeringen och utskottet har presenterat.

Anf. 109 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga tidigare från talarstolen om varför Vänsterpartiet tycker att man skall vänta till sommaren år 2000 med att ge sig in på att ge miljöorganisationerna möjlighet att aktivt delta i bioteknikinformationsarbetet.

Den andra frågan följer av Hanna Zetterbergs anförande, fru talman. Hon tar upp många saker som kräver pengar, alternativt kräver de ett

*Fel! Okänt
växelargument.*

annat regelverk. Det är de två instrument som man har att arbeta med: ekonomi eller lagstiftning.

När Hanna Zetterberg nu ser bristerna i ekonomin – en del kan man hålla med om i någon mening – hur har Hanna Zetterberg och Vänsterpartiet kompenserat detta genom åtgärder i det ryktesvisa miljöbalksförslaget för att matcha bristen på pengar? Det gäller såväl saneringen av miljöskadade områden som lagstiftning t.ex. för att ålägga kommunerna olika saker när det gäller miljörådgivare? Hur har man alltså matchat det i det ryktesvisa förslaget?

Anf. 110 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag skall börja med bioteknik. Vi tycker att det är en jätteviktig fråga. Helheten i vårt förslag, som naturligtvis inte gått igenom eftersom vi bara har 6,2 % av rösterna i riksdagen, gör att Naturvårdsverket hade fått tillräckliga resurser för att arbeta med de här frågorna fram till dess utredningen blir färdig. Jag tror att det kan vara bra att avvakta den utredningen, även om det tar tid. En viktig princip att beakta är att så länge en utredning sitter skall den också få sitta och arbeta i lugn och ro. Nu får Naturvårdsverket sköta informationsverksamheten inom befintlig ram. Det är det som också Lennart Daléus förespråkar, såvitt jag förstår.

Naturligtvis krävs det mer pengar om man vill satsa på miljön på det sätt som Vänsterpartiet vill göra. Framför allt handlar det om att dra ned på andra områden, t.ex. trafikområdet. En mil motorväg motsvarar ungefär 200 miljoner kronor – det är alltså två heltidstjänster per kommun för miljörådgivare – och inte 50 miljoner kronor som vi har föreslagit. Vi måste alltid kunna relatera de utgifter som vi föreslår på det här området med neddragningar på andra områden. Just på exempelvis trafikområdet har vi gjort stora neddragningar för att kunna satsa pengar på miljön i stället.

Vänsterpartiet har försökt att göra så gott vi har kunnat vad gäller miljöbalken. Den kommer på torsdag. Jag tror med all säkerhet att vi kommer att kunna fortsätta att diskutera miljöbalken här i kammaren.

Anf. 111 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag vill inte och kan inte, eftersom riksdagen till skillnad från medierna och andra aktörer inte har fått del av balken, ha en diskussion kring den. Men jag var inte alls ute efter det. Vad jag var ute efter var att om man finner att det är brister i ekonomin i ett beslut som är på väg att fattas i riksdagen kan man kompensera de svagheter genom en lagstiftning som – det kan tyckas orättvist – ålägger andra aktörer vissa åtgärder. Men det är ändå ett sätt att få igenom de miljöförslag man vill driva.

Jag frågar igen hur man har kompenserat den ekonomiska bristen i kommande beslut med stränga åtgärder i den miljöbalk som ryktesvis är på väg. Det hade varit ett sätt att kunna arbeta från Vänsterpartiets sida.

Det andra, utredningen om bioteknikinformation, är ju klassiskt. Man har utredningar som arbetar under många år. Under tiden säger de som är ansvariga: Vi vidtar inga som helst åtgärder i avvaktan på utredningen. Men nu talar vi om bioteknikinformation, ett behov som växer dagligen,

för att inte säga stundligen, på det här området. Skall man alltså avvakta till sommaren 2000? Det är en bisarr slutsats.

Prot. 1997/98:48
16 december

Anf. 112 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Lennart Daléus riktigt hörde vad jag sade. Jag sade att Naturvårdsverket tyvärr får klara detta inom ramen eftersom det inte får resurser tillförda, vilket Vänsterpartiet har föreslagit. Det är verkligheten. Jag kan inte göra så mycket åt det för tillfället.

Naturligtvis kan man kompensera ekonomiska problem med hjälp av lagstiftning. Vänsterpartiet har deltagit i ett sådant arbete. Som det ser ut i dag får man läsa tidningar, lyssna på radio och vänta till på torsdag. Då kommer hela förslaget, och då kan Lennart Daléus läsa det. Då kan vi ta den stora debatten om miljöbalken. Jag trodde att det var budgeten som vi diskuterade här och nu. Vi får nog återkomma till miljöbalken, eftersom ingen av oss har läst det färdiga och exakt rättade förslaget.

Anf. 113 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Regeringen har sagt att miljön skall vara ett prioriterat område, att vi skall sträva efter ett ekologiskt hållbart samhälle. Det låter mycket vackert, men det kommer att kräva mycket arbete, och det kommer att kräva pengar. Därför anser vi i Miljöpartiet att den här ambitionen inte riktigt stämmer överens med de budgetsatsningar man har gjort de senaste åren. Vi kan se att miljöbudgeten konsekvent har minskat år efter år. Det måste naturligtvis de partier som är överens om ramarna, Socialdemokraterna och Centern, ta på sig. Vi är litet förvånade över att Centerpartiet här låter som att man inte ingår i den majoritet som bestämt ramarna när man faktiskt gör det. Vi kan se de reservationer som Centerpartiet har som de punkter där man har misslyckats. Man har inte lyckats få igenom sina synpunkter. Man kanske vill låtsas att man inte bär det ansvaret.

Från Miljöpartiets sida skulle vi vilja satsa betydligt mer inom anslagsområdet 20. Vi har i vårt budgetförslag 1 195 000 000 kr utöver regeringens förslag. Det gör vi i en budget som är totalt balanserad. Vi flyttar alltså pengar till det här området därför att vi anser att det är angeläget. Vi kan också se att det i mångt och mycket är hög tid att det sker någonting. Annars finns det risk att det blir för sent.

Generellt hör vi ofta att miljöproblemen är lösta. Efter Hallandsåsen tror jag att det var ett och annat uppvaknande för en och annan person som insåg att det nog inte är så att miljöproblemen i landet är lösta. Snarare har vi en kemikaliehantering i dag som är större än vad vi någonsin har haft. Vi börjar se effekterna av det. Ibland använder vi kemikalier på ett sätt som inte alls är nödvändigt. Det har gått litet slentrian i det här med kemikalier. När t.ex. trikloretylen blev förbjudet upptäckte producenter av kretskort att det gick alldeles utmärkt att göra rent kretskorten i het vattenånga.

Vi kan också se att maten innehåller kemikalier. Här börjar man diskutera om det är så att de gränsvärden för t.ex. kadmium som vi har inte är för höga. Tål verkligen barn tungmetaller så som vi har trott, eller kommer de att påverka dem? En del forskare hävdar att den okoncentration och den aggressivitet som vi kan se hos barn i dag har att göra med

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

kemikaliesamhället. Det oroar mycket, och det är någonting som vi säkert kommer att få höra talas om mycket i framtiden. Att allergierna ökar vet vi alla och att det beror på miljön vet man också efter de jämförande studier som man har kunnat göra efter det att muren har fallit.

Vi kan också se att miljön uppmärksammas alltmer internationellt. Kyoto är ett exempel på det. Vi kan se att den klimatförändring som har diskuterats nu är här. Vi har *El Niño*. Vi har extremare klimatförhållanden. Vi ser också att det här orsakar mycket stora problem i många länder. Det gör det kanske inte än så länge här, men på många andra håll ser vi att de extrema klimatsituationerna ibland innebär för mycket vatten, ibland för litet. Vi har torka, och vi har stora översvämningar.

Vi kan också se att vatten börjar bli en global bristvara. Det innebär att det finns mycket som måste göras både internationellt och på hemmaplan. Många miljöproblem är internationella. Men börjar man inte här hemma, kan det ibland vara mycket svårare att börja någon annanstans.

Vi talar mycket om den biologiska mångfalden, och den påverkas naturligtvis också av det kemikaliesamhälle vi har. Man kan naturligtvis som Göte Jonsson stoppa huvudet i busken och låtsas att den biologiska mångfalden finns kvar. Men börjar man se tydliga förändringar när det gäller den biologiska mångfalden måste man ju fundera. Om det nu händer så mycket så snabbt, hur skall vi göra för att komma till rätta med det?

Nu kan vi se att det i jordbrukslandskapet, det öppna landskapet, sker en förändring när det gäller fågelfaunan som är dramatisk. Hälften av alla tofsvipor är borta. En tredjedel av sånglärkorna, drygt en tredjedel av ladasvalorna och ungefär hälften av stararna är också borta. Det betyder naturligtvis att det är något som har skett i det här landskapet, den här biotopen, som har gjort att det är svårare för de här fåglarna att finnas kvar.

Fundera, när ni kör hem med bilen en sommarnatt, på hur det såg ut för några år sedan. För några år sedan fick ni stanna vid närmaste mack och torka bort alla insekter som fanns på framrutan. Hur ofta stannar ni nu? Betydligt mer sällan, faktiskt.

Det finns mycket färre insekter. Eftersom insekter i mångt och mycket är stapelfödan, framför allt för fågelungar, innebär det att det inte finns så mycket mat längre i odlingslandskapet. Vi har genom kemikalier slagit sönder den näringsväv som är förutsättningen för den biologiska mångfalden. Ser man på när det här sker, är det faktiskt exakt när gifthanvändningen ökar och framför allt när lågdos- eller höggiftspreparaten kommer.

Vad är det då vi i Miljöpartiet vill satsa på i budgeten? Dels vill vi satsa rejält på Naturvårdsverket. Här vill vi lägga på 145 miljoner. Det behövs, anser vi, för att få upp kompetensen och för att behålla de resurser man har haft. Här har man skurit ned med ungefär 74 miljoner. Det är alltså för att kompensera för de nedskärningar som har varit genom åren.

Vi menar att skall man klara att ta sig till ett ekologiskt hållbart samhälle, måste den gängse verksamheten där vi har våra experter också stärkas. Annars får vi mycket svårt att ta oss till det ekologiskt hållbara samhället. Och vi menar att förutsättningen för det faktiskt är att stärka Naturvårdsverket. Då kan vi också få en uppföljning av Agenda 21. Tyvärr kan vi i dag se att många kommuner lägger ned verksamheten sedan man har skrivit rapporten, och det var ju inte riktigt meningen. Vi kan

också se att det kan finnas en möjlighet att följa upp många av de beslut som finns i dag och framför allt att kunna behålla den kompetens och forskning som finns.

Vi anser också att bidraget till kalkning måste ligga på en högre nivå än i dag. Det biologiska behovet är ungefär 600 miljoner om året. I dag kalkar vi för ungefär 45 miljoner i de vatten som behöver kalkas. Den nivå som nu finns är alldeles för låg för att inte risken skall vara uppenbar att vi måste sluta kalka i vatten som har kalkats.

Det kommer att innebära att vi får en metallchock. Man räknar med att om man slutar att kalka, kommer de metaller som i dag är lagrade i bottensedimenten att frigöras. Det kommer att innebära en ekologisk katastrof för de här sjöarna. Man kan också se att man, med den låga ambitionsnivå som finns i dag, måste börja välja vilka objekt man skall kalka. Skall den eller den sjön få finnas kvar? Skall vi klara av att börja nykalka i fjällen t.ex.? Där börjar behovet bli stort. I ett samhälle som säger sig vilja skapa en ekologiskt hållbar natur menar vi att man faktiskt inte kan sluta kalka i dag. Vi måste tvärtom öka kalkningen.

De här små brandkårsutryckningarna som utskottet gör varje år genom att använda befintliga anslag känns inte alls tillfredsställande. Här skulle vi behöva satsa rejält. Vi i Miljöpartiet skulle vilja öka kalkningen för året med 100 miljoner. Då ser vi att vi slipper slå ut 3 000 fiskbestånd. Vi slipper att 100 populationer av flodkräfta försvinner. Vi slipper att kvicksilverhalten ökar i fisken. Det är vad Naturvårdsverkets rapport *Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag* befarar kommer att ske om inte kalkningsanslagen ökar.

Vi anser att vi måste satsa på att avsätta de naturskogar som finns kvar. Det är precis som Hanna Zetterberg sade. Bara 0,8 % av skogarna nedanför skogsodlingsgränsen är skyddade – trots att där finns drygt 1 600 hotade arter. Här sker utvecklingen mycket snabbt. Vi kan konstatera att skall vi hinna med här, måste pengarna till nu. Det är ju pinsamt när många andra länder, även u-länder, kan avsätta 10 % av sin produktiva skogsmark men inte Sverige. I dag är mindre än 5 % av våra skogar djur- och naturskogar. Från Miljöpartiets sida anser vi att ungefär 700 miljoner behövs utöver regeringens förslag. Det har vi också anslagit i vår budget.

Det finns ett förslag att kanske sälja Assi Domän för att därigenom möjliggöra ett köp av det här. Det är Greenpeace som har kommit med det förslaget. Jag tycker att vi här i riksdagen skall ta en allvarlig funderrare på om det inte vore en utväg för att kunna spara de urskogar som i dag faktiskt är akut hotade, något som också innebär att mycket av den biologiska mångfalden riskerar att försvinna.

Vi anser att det behövs nya pengar till miljö- och kretslopps forskning. Per Lager kommer att utveckla det ytterligare. Vi menar att det sätt man nu gör det här på, att man för över pengar till MISTRA, kommer att innebära att mycket forskning som i dag bedrivs, och som är nödvändig, kommer att få stryka på foten.

Vi menar alltså att det måste tillföras nya pengar här. I Miljöpartiets budget anslår vi 50 miljoner för att kunna behålla mycket av den forskning som i dag finns på Naturvårdsverket. Vi kan också se att anslagen inom MISTRA inte alls går till den forskning som kanske är mest nödvändig. Det är en resultatnriktad forskning. Men när det gäller exempel-

*Fel! Okänt
växelargument.*

vis riskforskning och forskning på miljögifter räknar man inte alls med att kunna få de anslag som man behöver. Det är mycket viktig forskning i dag.

Vi anser också att det är mycket olämpligt att pengar till sanering av miljöskadade områden nu har försvunnit. Här har Socialdemokraterna och Centern ett stort ansvar. Vi vet att det finns ungefär 2 000 områden som behöver renas akut, där vi vet att det läcker gifter. Förra året fanns det 19 miljoner. Då äskade Naturvårdsverket 210. Nu finns det noll. Det är i och för sig bra att man från kommunernas sida kommer att söka pengar ur de 5,4 miljarder som anslås. Men många av de här objekten är mycket stora. De kräver mycket kunskap. Jag misstänker att man kanske kommer att söka för enkla objekt, t.ex. något av de 7 000 som totalt finns, men som innefattar många bensinmackar och sådant medan de stora objekten hamnar vid sidan av.

Dessutom har man byggt upp en kompetens på Naturvårdsverket, på länsstyrelser och i många kommuner i dag. Den riskerar att gå förlorad om vi inte samtidigt också har ett separat anslag för och följer upp det här. Det går inte att ha ett ekologiskt samhälle om det samtidigt läcker gifter. Därför har vi anslagit 200 miljoner till detta område.

Eftersom det här är anslag som ligger utöver den ram som Socialdemokraterna och Centern har enats om, har vi ingen reservation utan ett långt särskilt yttrande. Där visar vi hur vi anser att den satsning skall se ut som behövs för att ta oss till det ekologiskt hållbara samhället. Det får inte bli så att det blir något slags projekt som skall klara miljöforskningen eller miljön.

Det här är det tredje projektet. Vi har i motionen efterlyst uppföljning av det. Det har börjat komma litet uppföljning, men än så länge mycket litet. Vi anser att skall det anslås pengar på det här sättet, måste vi se att de används på det sätt som är tänkt. Som exempel kan nämnas att av kretsloppsmiljarden har pengar gått till vallstödet. Man tar tillbaka pengar direkt i år. Och någon redovisning har vi aldrig fått. Vi menar att det inte är riktigt seriöst.

Vi menar tvärtom att vi måste få en rejäl satsning på miljöområdet om vi skall kunna ta oss till ett hållbart ekologiskt samhälle. I mångt och mycket är det bråttom.

Jag yrkar bifall till reservation 7. I övrigt ställer vi oss naturligtvis bakom de reservationer som finns där Miljöpartiet är undertecknare.

Anf. 114 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! I Svenska Naturskyddsföreningens tidning Sveriges Natur kunde man tidigare i år läsa rubriken Revisorer sågar miljöarbetet i Sverige. De refererade revisorerna var riksdagens egna som gjort en granskning av det svenska miljöarbetet. För inte så länge sedan hade jag en särskild interpellationsdebatt med miljöministern om nedskärningarna på miljöområdet. De svar jag då fick var att mina uppgifter inte stämde, men det gör de ju. Det är ju inte jag som säger detta om nedskärningar på miljöområdet utan det är de myndigheter som ansvarar för miljöarbetet och de miljöorganisationer och miljöjurister som har att granska regeringens förehavanden. Hur länge skall regeringen sticka huvudet i sanden och förneka den här nedrustning. Det är ju bara att konstatera faktum.

Regeringen har i snabb takt avlovat de aktiva miljöpolitiska insatser som görs av många olika aktörer. Kalkningsfrågan är ett exempel på ett sådant försök. Det hjälper inte att anslå medel till lokala investeringar om inte miljöpolitiken hänger ihop och ansvariga myndigheter får möjligheter att bedriva en aktiv miljöpolitik på alla de områden som berörs.

Bakom en kuliss – att bygga om Sverige ekologiskt – nedrustar nu regeringen de facto miljöpolitiken. Jag kan ge några exempel.

- Kalkningsanslaget och försöken till sänkning av det.
- Avskaffandet av anslaget för sanering av miljöförorenade områden.
- Neddragningen av resurser till länsstyrelsernas miljöenheter, vilket minskat möjligheten att kontrollera att miljölagstiftningen efterlevs. Jag har mycket tydliga exempel från Länsstyrelsen i Östergötland på hur detta har försämrat miljötillsynen.
- Oförändrade anslag för naturreservat och nationalparker, trots de stora behov som har påtalats.
- Oförmågan att införa en ny samlad miljöbalk.
- Oförmågan att arbeta för att sluta kretsloppet stad–land.
- Förhalandet av åtgärder för att komma åt oljeutsläppen i Östersjön.
- Det tillstånd Sverige nu har fått av EU att öka koldioxidutsläppen, som ökar på växthuseffekten, är ett ganska graverande exempel.
- Vi har haft neddragningar av forskningsresurser på miljöområdet.

Vi kan göra en mycket lång uppräknin g.

I stället för en effektiv och långsiktig nationell miljöpolitik satsar regeringen s.k. projektmedel på projekt som kommer att avstanna den dag de särskilda ekonomiska medlen har tagit slut. Det som behövs är i stället en konsekvent långsiktig miljöpolitik som kan betala av den miljökuld Sverige som nation har dragit på sig. Bl.a. Hanna Zetterberg var ju inne på just den linjen. Det måste vara långsiktighet och kontinuitet i det vardagliga miljöarbetet och inte bara tillfälliga projekt.

Nyligen har klimatkonferensen i Kyoto i Japan avslutats, dessvärre med ett otillräckligt resultat. För Sveriges del måste det ha varit besvärande att stå för ett tillstånd att bryta klimatkonventionen och kunna öka utsläppen inom EU:s sfär. Eftersom vi i Sverige, till skillnad från våra nordiska grannar, inte fick en bred parlamentarisk insyn i klimatkonferensen vet vi i oppositionen inte riktigt hur Sverige agerade på plats. Det är en stor brist. Det är synnerligen beklagligt eftersom klimatfrågan kräver stor uppmärksamhet. Det vore intressant att nu efteråt få höra vad Ingemar Josefsson kan säga om varför Sverige inte hade en parlamentarisk delegation när Norge, Danmark och Finland hade det på plats i Kyoto.

Kristdemokraternas uppfattning är att vi nu måste få till en nationell samling för att kunna nå en brytpunkt där vi minskar vår koldioxidavgång. Det måste ju vara vår strävan. Ett tydligt handlingsprogram bör utarbetas som omfattar alla de sektorer som kan komma att beröras av den kamp mot klockan som klimatfrågan utgör. Det handlar om energi, transporter och kolbindning. Det är flera åtgärder som behöver komma till. Det handlar om såväl nationella frågeställningar som regionala och globala.

Ett samlat klimatpolitiskt handlingsprogram bör fastställas av riksdagen. Regeringen bör upprätta ett särskilt sekretariat för dess genomförande – ett sekretariat för klimatfrågorna. Det skulle vara intressant att

höra utskottsmajoritetens svar på det förslag som vi har framfört i en motion.

Fru talman! Skälen för att bevara den biologiska mångfalden är flera. Det är ekologiska, praktiska, estetiska, vetenskapliga och kulturella skäl. Men det finns också anledning att hävda etiska argument. Nyttjandet av mark och vatten får inte innebära att framtida generationers möjligheter till nyttjande inskränks. En utarmning av den biologiska mångfalden innebär just detta.

Här handlar det också om en effektiv bekämpning av miljöbrott relaterade till den biologiska mångfalden. Dessvärre har regeringen nu också klantat till det vad gäller den nya centrala ekobrottsmyndigheten där det var tänkt att denna typ av brott skulle kunna beivras. Nu vet vi inte mycket om vad som händer. I värsta fall händer ingenting. Det vore väldigt bra om Ingemar Josefsson kunde reda ut vilka miljöbrott som kommer att hanteras av den nya ekobrottsmyndigheten. Det har varit oklarheter och olika besked från regeringen på den punkten.

I dag är ca 1 % produktiv skogsmark nedanför den s.k. skogsodlingsgränsen avsatt som reservat. Den arealen måste på sikt öka till minst 5 %. För att säkra den biologiska mångfalden och ta ett ansvar för framtida generationers möjligheter att få ta del av naturskog krävs det mer medel än vad regeringen föreslår. Därför har vi kristdemokrater avsatt 175 miljoner kronor utöver regeringens förslag till detta, något som utskottsmajoriteten dessvärre avstyrkt. För att rädda situationen något kan vi instämna med reservanterna i reservation 9, som vi kommer att stödja vid en eventuell omröstning.

Den tidsödande hanteringen av förslaget till miljöbalk är ett exempel på hur regeringen, och denna gång med Miljöpartiets hjälp, dragit en väsentlig miljöfråga i långbänk. I stället för att fr.o.m. den 1 juli 1995 ha haft en ny samlad miljöbalk i funktion föreligger ännu inget förslag till en sådan miljöbalk på riksdagens bord. Tidigast 1999 kan nu en ny miljöbalk träda i kraft. Tala om senfärdighet och förlust för miljön! Regeringen bryter uppenbarligen mot tidigare riksdagsuttalanden om när miljöbalken senast skall träda i kraft.

Eftersom vi ännu inte har fått något miljöbalksförslag, trots att propositionen tydligen presenterats för snart ett par veckor sedan, har vi hitintills bara kunnat gå på vad andra kommentatorer har sagt. I går kunde man t.ex. på DN Debatt läsa vad Björn Gillberg tyckte. Han var inte nådig. Han hävdade att regeringen och Miljöpartiet nu försämrar för miljön. Var det för detta som Miljöpartiet fick väljarnas mandat? Och vad svarar regeringspartiet och Miljöpartiet på denna kritik?

Fru talman! För övrigt vore det egentligen intressant att höra fru talmans inställning till att regeringen presenterar en proposition och att vi snart två veckor senare ännu inte har fått den på riksdagens bord. Vi är ju faktiskt folkvalda och skall behandla detta. Jag tycker inte att det är en riktig ordning.

För övrigt känner jag mig också litet frågande efter Hanna Zetterbergs inlägg där hon sade att hon inte känner till det slutliga förslaget. Vad jag förstår av presentationen som har skett till medierna står ju faktiskt Vänsterpartiet bakom detta förslag. Då känns det ännu mer alarmerande om hon inte har sett det slutliga förslaget.

Fru talman! För att Statens naturvårdsverk på ett fullgott sätt skall kunna utföra sina uppgifter att vara samlande och pådrivande i miljö-
vårdsarbetet samt ansvara för uppföljning och utvärdering krävs det att
deras resurser inte åderlåts på det sätt som regeringen föreslår. Speciellt
utvärdering och uppföljning av fattade beslut måste vara en prioriterad
uppgift. Det är därför vi kristdemokrater har anslagit mer medel till denna
verksamhet, liksom till sanering av miljöförorenade områden.

Eftersom våra förslag om bl.a. ökade insatser för miljöövervakning
fallit vill vi markera vår principiella hållning genom att vid en eventuell
omröstning stödja reservation 4.

Vidare föreslår vi ytterligare medel till det lokala Agenda 21-arbetet.
Att först bidra till att dra i gång denna verksamhet och sedan inte ge till-
räcklig syresättning för dess fortsättning är att förlösa redan insatta re-
surser såväl ekonomiskt som mänskligt.

Vi vill också att särskilda medel öronmärks till folkbildning i biotek-
nik. Dessvärre är reservation 7 inte beloppsmässigt på den nivå som vi
har lagt oss, därför kan jag inte backa upp den. Vi kommer att avstå i den
omröstningen.

Dessutom bör fördelningen av medel inom Naturvårdsverkets anslag
ske på ett sådant sätt att Internationella försurningssekreteriatet, Natur-
skyddsföreningen och Sveriges hembygdsförbund tillförsäkras resurser så
att de inte riskerar en reducering av nuvarande verksamhetsnivå. Det har
vi lyft fram i vår motion. Jag yrkar därmed också bifall till reservation 2.

Fru talman! Kristdemokraternas förslag om att säkra resurser för fort-
satt kalkning har ju rönt framgång i tidigare betänkanden som vi debatte-
rat. Det är också positivt att utskottet nu samlat sig till ett tillkännagi-
vande om ytterligare 20 miljoner för kalkning, även om vi i vårt budgetal-
ternativ har avsatt ännu mer. Forskningen talar sitt tydliga språk: det är
samhällsekonomiskt lönsamt att kalka försurade sjöar och vattendrag. Det
är stor risk att många projekt kommer att tvingas bli avbrutna med den
nivå på anslaget som regeringen föreslår. Nu förbättras ändå situationen.

Totalt innebär det kristdemokratiska budgetförslaget en ytterligare
satsning på miljön med en kvarts miljard. Jag kan bara beklaga att ut-
skottsmajoriteten avvisat denna miljöförstärkning.

Anf. 115 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är inte första gången Kristdemokraterna klagat på att
det inte togs beslut om den borgerliga balken. Det kom ju ett val emellan.
För miljös skull kan vi säga att det var tur, därför att det var alldeles för
mycket som var alldeles för dåligt i den borgerliga balken. För Miljöpar-
tiet har det aldrig varit bra att få en balk bara därför att det heter balk,
utan det skulle vara en förstärkning av miljölagstiftningen och innehålla
de nyheter som utredningen hade presenterat.

Jag har läst det som står på Kristdemokraternas hemsida och kan se
att även de uppenbarligen börjar darra på manschetten. Det står där att
Kristdemokraterna visst ville ha haft talerätt för miljöorganisationer. Det
fanns inte i den borgerliga balken, men det finns i det förslag som läggs
på riksdagens bord på torsdag. Det kommer vi för övrigt att få debattera,
eftersom Lennart Daléus har begärt en bordläggningsdebatt, som väl
kommer någon gång framåt natten.

Jag skulle därför vilja fråga om ni kristdemokrater också vill ha en försiktighetsprincip i lagstiftningen och en substitutionsprincip som är bättre än i den borgerliga balken. Tycker ni att miljö kvalitetsnormer skall förstärkas? Vill ni ha bättre miljökonsekvensbeskrivningar? Anser ni att företagen skall stå för de saneringar av miljöskadade områden som har skett efter 1969 osv.? Kommer ni att gå ifrån den borgerliga balken? Eller kommer ni att stå fast vid den? Är det den som kommer att utgöra grunden för den motion som jag förmodar att ni kommer att väcka? Det skulle vara mycket intressant att få veta det, eftersom det börjar darra på hemsidan.

Anf. 116 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det darrar på hemsidan. Jag vet inte hur Gudrun Lindvall läser.

Det är något märkligt att höra det här från Gudrun Lindvall. Redan när den nya regeringen tillträdde och man hade att ta ställning till den miljöbalk som låg på riksdagens bord markerade jag från Kristdemokraternas sida att vi på tre punkter var beredda att diskutera förändringar. Det handlade om införandet av miljödomstolar, som vi kristdemokrater drev i utredningen. Det handlade om talerätten för miljöorganisationer, och det handlade om rättsverkan vad gäller miljö kvalitetsnormer.

Enligt vad jag kan se av det som har presenterats för medierna är det just miljödomstolar och miljöorganisationernas talerätt som nu lyfts fram som det stora nya. Men då är det, fru talman, ett antal år som har gått till spillo. Då kan inte Gudrun Lindvall berömma sig av att man har gjort någonting bra för miljön när man stoppade denna miljöbalk. Det var vad man gjorde.

Dessutom har vi ännu inte denna miljöbalk på bordet. Vi vet inte hur den ser ut. Genom den information som Miljöpartiet, Vänstern och regeringen gett, som är selektiv, försöker man sprida ett visst budskap, en osäkerhet. När väljare ringer till mig och frågar vad det står i den proposition som regeringen har presenterat kan jag bara svara: Vi som folkvalda har inte fått någon proposition. Medierna har fått den, men inte vi. Är det tillståndigt, Gudrun Lindvall?

Anf. 117 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Nej, det är ungefär på samma sätt som när Centerpartiet gick ut och presenterade att man skulle lägga ned ett kärnkraftverk. Man presenterade det som fanns i en utredning, och det fanns inte heller någon proposition – det dröjde oerhört länge innan den kom. Här finns ett rejält material, som har lämnats till pressen och naturligtvis också till partierna. Pressen har inte fått propositionen, utan den kommer på torsdag.

Det är intressant att konstatera att de frågor som Dan Ericsson hade velat ändra i riksdagen, bl.a. talerätten i miljödomstol, definitivt hade krävt en återremiss till Lagrådet. Om man tittar på vad som stod i den borgerliga balken ser man att ni misslyckats totalt i de delarna.

Därför undrar jag om det finns flera delar som ni har misslyckats med. Hur var det med försiktighetsprincipen? Tycker ni att den skall in i lagen? Den finns där nu, men den har aldrig funnits med tidigare. Tycker ni att det var okej att det stod i substitutionsprincipen i den borgerliga balk-

förslaget att den skulle gälla om det var till påtaglig fördel för miljön? Räcker det inte med en risk för att varan är farlig, t.ex. Rhoca-Gil? Är det inte bra att vi löser de problem vi har haft med att företag inte har stått för sina nedsmutsningar? Nu kan man alltså kräva rening från 1969.

Det finns en mängd punkter där det här är ett betydligt bättre förslag. Det är mycket som har förändrats. Det hade icke varit möjligt att göra det utifrån det balkförslag som Centerpartiet lade fram när Centerpartiet hade miljöministeriet tillsammans med de andra borgerliga partierna.

Jag frågar igen: Är det så att kd kommer att stå för det borgerliga förslaget, eller kommer ni att skriva en motion som avviker från det?

Anf. 118 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är märkligt att ytterligare höra Gudrun Lindvall säga detta. Hon kan bara läsa innantill i den miljöbalksutredning som fanns, där Kristdemokraterna hade en mycket tydlig reservation på dessa punkter. Vi står för vår politik och kommer att fortsätta att driva den här i riksdagen, precis som vi hade haft möjlighet att lösa det här redan 1994. Nu har i stället det här försenats ett antal år, och jag undrar till vad nytta.

Det räcker med att läsa DN Debatt i går. Björn Gillberg är inte helt okänd som en man som arbetar för miljön och vet hur det fungerar med miljö och domstolar. Han skriver: "Miljöbrott blir lönsamma." Han säger också: "Nu kan företag tjäna miljoner på att smutsa ner." Är det detta vi har väntat på i alla dessa år, Gudrun Lindvall? Då förstår jag över huvud taget inte för vilket mandat ni söker nytt stöd från väljarna. Väljarna trodde nog att Miljöpartiet var till för miljöns skull. Det kanske nu visar sig vara precis tvärtom. Jag kan inte uttala mig, därför att jag har fortfarande inte sett denna miljöbalk.

Anf. 119 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag blir litet förvånad över den här debatten, som tycks handla mycket mer om miljöbalken än om det budgetbetänkande som vi har framför oss. Jag trodde att det var det vi skulle prata om i dag. Det är inte så många timmar kvar till torsdag när det blir en debatt om miljöbalken. Kan vi inte spara debatten till dess, när vi har texterna framför oss? Som Dan Ericsson säger är det litet orättvist att diskutera någonting som jag kanske har läst mer om än han. I fråga om andra texter kanske han har fått andra referat.

Jag var otydlig förut. Jag har inte läst varenda kommatecken i denna överenskommelse. Det var inte heller så att allting redovisades för knappt två veckor sedan när regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gick ut och sade att det fanns en överenskommelse. Det var inte så att propositionen i sin helhet presenterades, utan den kommer att presenteras på torsdag. Jag tycker att vi skall ta den debatten då.

Anf. 120 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi tar väl debatten då. Har man väntat i så många år kanske man kan vänta några dagar till. Men också detta har vi hört tidigare. Jag blir alltmer bekymrad för den konstitutionella hanteringen, där regeringen har sagt sig presentera en proposition, men som då inte var en färdig proposition. På det sättet har man vilselett medierna och alla debat-

törer, medan vi som folkvalda inte har kunnat svara på frågor från våra väljare om vad det står i denna miljöbalk. Jag tycker fortfarande att detta är otillständigt.

Anf. 121 INGEMAR JOSEFSSON (s):

Fru talman! Vår ambition bör vara att Sverige skall vara ett ekologiskt föredöme och en globalt pådrivande kraft. Några säger ofta att Sverige är ett litet land – varför skall vi gå före, och hur skall vi kunna påverka? Mitt svar blir då: Vi har i Sverige samlat kunskaper och erfarenheter. Bland länder tillhör vi de mest erfarna på det här området, och vi tog tidigt tag i miljöproblemen. Fru talmannen kom själv att tillhöra pionjärerna på det här området.

En generations miljöarbete gav också ett resultat i vår miljö. I dag är t.ex. siktdjupet i Väneren lika stort som i seklets början, och i dag häckar havsörnar igen.

I kampen för miljön har vi utvecklat teknik för att minska miljöpåverkan. Vi har utvecklat och moderniserat vår lagstiftning och tar nu nästa steg i och med den nya miljöbalken. Vi har ett myndighetsarbete som många andra länder först i dag börjar få ansatsen till.

Arbetet för en hållbar utveckling måste börja på hemmaplan. Det vi inte kan åstadkomma här kan vi inte heller förvänta oss av andra. I Sverige finns en intresserad allmänhet, som mer och mer förstår vikten av att handla miljövänligt.

Vi har ett näringsliv som visat prov på avancerad produkt- och teknikutveckling för miljö- och resurshushållning. Det finns en politisk vilja i stat och kommuner att sätta kurs på en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Omställningen till en hållbar utveckling är också ett demokratiprojekt. Det kan inte åstadkommas med ett enda stort beslut.

Ett exempel är Agenda 21-arbetet. Agenda 21-arbetet har i Sverige fått en mer lokal prägel än på många andra håll. Kunskaperna om miljön breddas. Vår långa demokratiska tradition och det lokala självstyret kommer vi att ha nytta av i dessa förändringar.

Vi är en liten men viktig röst i världen. Sverige är ett litet land, men vårt agerande för miljön har mycket gott anseende utomlands. För att Sverige skall kunna vara ett föredöme och en drivande kraft behöver vi driva på omställningen till ett hållbart Sverige. Det lokala investeringsprogrammet för hållbar utveckling, kretsloppsmiljarden, infrastruktur-satsningen och det fortsatta Agenda 21-arbetet är viktiga ingredienser.

Vi skall miljöanpassa den statliga verksamheten. Införande av miljöledningssystem i staten har påbörjats. Offentlig upphandling miljöanpassas. Vi skall stödja internationella organs arbete med miljö och hållbar utveckling. Vi skall visa att vi klarar våra åtaganden och göra vår röst hörd i FN, EU och klimatkonventionen. Vi skall sprida vår kunskap. Vårt internationella bistånd skall miljöanpassas. En särskild utredning tar fram förslag om svenska satsningar för att utveckla miljöteknikexporten. Vi skall medverka till att miljö- och resurshushållning får genomslag i den internationella handelspolitiken.

Dagens ärende handlar om att fördela drygt 1 miljard kronor som riksdagen för några veckor sedan anslog till utgiftsområdet Allmän miljö- och naturvård. För alla som lyssnat på förmiddagens förhandlingar framgår klart att vi inom utskottet arbetar för miljö inte bara på detta område

utan också på andra områden. Detta måste också gälla för hela riksdagens och för alla departements arbete.

Vi kan också se regeringens ambitioner i det arbetet i en skrivelse – 1997/98:13 – där man redovisar åtgärdsprogram för ekologiskt hållbar utveckling inom de olika departementsområdena. Det är en intressant skrivelse på det sättet att man går igenom hela det statliga området och tvingar alla att redovisa hur man skall ta vara på miljön. Det statliga området genomarbetas. Därför vill jag uppmana alla riksdagens ledamöter att ta del av skrivelsen och tänka igenom vad som görs på varje enskilt departemenstområde. Jag tänker nu inte på jordbruksutskottet utan på andra utskott.

Det är det statliga området. På det lokala området följs miljösattningsen upp med olika projekt. Jag vill nämna de 100 miljoner kronor som avsattes under 1996 för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning. Hanna Zetterberg var inne på det. Utvärderingen visar på bra resultat. Man har fått fram bra jobb som annars inte skulle ha utförts.

Riksdagen har också avsatt 1 miljard för att under fem år ge kommuner, företag och organisationer möjlighet att pröva en ny miljöteknik och nya metoder och därigenom driva på utvecklingen mot ekologisk hållbarhet.

Riksdagen har också godkänt en satsning om 5,4 miljarder under tre år till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Programmet beräknas för 1998 disponera ungefär 800 miljoner. Hanna Zetterberg var inne på det.

Projektet har fått stor uppmärksamhet och rönt stort lokalt intresse. Endast två av Sveriges samtliga kommuner har avstått från att söka bidrag till projekt. Det har såvitt jag kan förstå kommit in mycket intressanta förslag som man nu får möjlighet att förverkliga. Låt mig ge några exempel. Jag har titta litet på ansökningarna. Jag väljer att redovisa förslag från några kommuner i Östergötland.

Mjölby kommun, t.ex., har mellan 1998 och 2000 ett totalt investeringsprogram på 95 miljoner kronor. Under 1998 planeras investeringar för 45 miljoner. Det skulle ge omkring 100 arbetstillfällen om dessa program genomförs. Det man vill göra gör man i samverkan med näringslivet. Det är tre huvudområden som nämns. Det gäller naturhänsyn, biologisk mångfald, resurshänsyn, hushållnings- och kompetensutveckling och folkbildning. Man har också tagit upp kretsloppsanpassning av 2 600 lägenheter.

I Norrköpings kommun vill man genomföra program för 650 miljoner kronor 1998. Huvudprojektet gäller att förnya och kretsloppsanpassa miljonprogramsområdet Navestad. Man vill också göra insatser för spårvagnen. Man vill bl.a. dra ut en ny linje till Navestad. Vidare vill man introducera spårtaxi i en del av stan.

Ydre kommun är en av de minsta i landet. Man vill genomföra ett program som huvudsakligen prioriterar energisektorn. Samverkan med näringslivet är rätt omfattande. Det största projektet handlar om fjärrvärmehusbyggnad och byte av energislag.

Ödeshögs kommun är en annan mindre kommun. Programmet omfattar investeringar för 40 miljoner. Bl.a. skall bostadsområdet Ängen byggas om. Man skapar t.ex. äldreboende genom att utnyttja hus som i dag

står i malpåse. Vidare vill kommunen konvertera fjärrvärmeanläggning från olja till biobränsle. Ett internreningsverk för tvätteriföretag som minskar vattenanvändningen med 80 % är ett annat förslag.

Alla dessa förslag kommer kanske inte att genomföras, men de är oerhört intressanta.

När jag hör Hanna Zetterberg känner jag mig faktiskt som en ung revolutionär i förhållande till henne. Byråkratiskt och gammaldags talar man om hur kända byråkratier skall mala ned förslagen. Vi har försökt att snabbt få fram förslag till projekt som kan genomföras i andra delar av landet. Detta är ett obyråkratiskt sätt att sätta fart på miljön. Jag tycker att det är synd om ni hamnar i ett byråkratiskt synsätt på detta område, Hanna Zetterberg.

På det internationella miljöområdet vill jag nämna den miljard som satsas på Östersjön i det av statsministern initierade Östersjösamarbetet. Miljarden är fördelad på fem år, och den är såvitt jag förstår övertecknad. Ytterligare åtgärder kan nämnas på det internationella området, men tiden medger det inte.

Flera talare har nämnt kalkningsanslaget. Regeringen redovisar att kalkningsanslaget för 1998 genom inestående resurser är högre än vad som anges i budgeten. Att bedöma hur mycket av anslaget som har disponerats har varit ett problem för riksdagen hela tiden. Vi har kontakter som nu säger att osäkerheten kring de inestående medlen är bekymmersam. Ingen vill äventyra kalkningsanslaget. Därför har vi från utskottets sida föreslagit att vi skall statsa 20 miljoner.

Med det anförda vill jag, fru talman, yrka bifall till hemställen i utskottets betänkande. Jag vill samtidigt ta upp några av de invändningar som har gjorts.

När det gäller forskningen vill jag säga att Göte Jonsson har haft en debatt med miljöministern i dessa frågor. Det svar som Göte Jonsson då fick av miljöministern är samma svar som han kan få i dag. Miljöministern redovisar att pengarna kommer att komma fram.

För fyra år sedan, innan MISTRA kom till, var de samlade statliga medlen mellan 450 och 500 miljoner kronor. I dag har de ökat till 550 till 600 miljoner kronor. Vi satsar på forskningen. Regeringen har dessutom sagt att man noga kommer att följa utvecklingen på detta område för att inte äventyra forskningen.

I övrigt ber jag att få återkomma om någon begär replik på mitt anförande.

Anf. 122 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att vi har haft en bra diskussion i utskottet kring flera av frågorna i budgeten och också samsats kring en del förslag och förändringar av regeringens förslag. Därför kan man notera att regeringens förslag på några av punkterna, t.ex. när det gäller hanteringen av de ideella miljöorganisationernas internationella arbete och försurningen, inte har någon försvarare i kammaren i dag. Miljöministern har ju valt att inte vara med. Utskottets förslag lever på detta sätt.

Sedan, fru talman, måste jag faktiskt ta upp miljöbalken igen. Den går inte som en ängel men som ett spöke genom rummet då och då. Den skall, sägs det, bordläggas på torsdag. Jag hade tänkt, och tänker fortfa-

rande, anmäla mig till debatten då. Jag inser att det finns en risk att väcka kammarens vrede om den debatten kommer sent, och därför skall jag nu säga två korta saker eftersom frågan berörts.

Jag tycker att det är orimligt att företrädare från regeringspartiet och två andra partier vecka ut och vecka in ihärdigt debatterar denna fråga på tidningarnas debattsidor utan att det finns en möjlighet för ledamöterna i kammaren att på saklig grund delta i en sådan debatt.

Det andra, fru talman: Att presentera propositionen i den absolut sista sekunden före tolv denna höst, vilket gör att det inte ens teoretiskt blir möjligt att hantera balken här i riksdagen, är orimligt. Det är orimligt därför att det gör att vi måste söka möjligheter att hantera den, ta kontakter osv., under en julhelg. Vi kan gott arbeta, men andra är inte verk samma då. Detta är orimligt, fru talman!

Antagligen återkommer jag till detta på torsdag, men jag skall undvika att väcka kammarens vrede då.

Anf. 123 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! När det först gäller miljöbalken har tre partier presenterat vad de tycker i den här frågan. Regeringen har sedan deklarerat att man på torsdag kommer att lämna den formella miljöbalken. Det är ordningen.

När det sedan gäller utskottsbehandlingen har utskottet sagt att vi förväntar oss att det skall finnas bidrag till miljöorganisationerna. Vi har dock inte sagt var nivån skall ligga. Vi hade också en diskussion om nivån i utskottet. Det här är en liten fräckis från Daléus sida – att försöka skriva in mer än vad vi faktiskt pratade om.

Det var väl de två frågor jag fick.

Anf. 124 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Nej, det är ingen fräckis. Jag bara konstaterar att det ges utrymme i utskottets förslag för att behålla det anslag till miljöorganisationerna för internationellt arbete som tidigare har funnits, just genom att vi återfört en mening och inte preciserat ett belopp. Vad jag gjorde, fru talman, var snarast att hylla de socialdemokratiska deltagarna i utskottsarbetet. Detta har fungerat alldeles utmärkt. Det som brister har ju varit regeringens förslag, men nu har det till dels korrigerats.

När det gäller miljöbalken, fru talman, var det ju inte en överenskommelse som presenterades för flera veckor sedan utan en sammanfattning av en proposition, en proposition som ännu inte var skriven! Det är ju detta som också är orimligt i situationen – att tre partier presenterar en proposition, för två veckor sedan, som inte är skriven men som finns i en sammanfattning och förväntar sig att vi här skall vänta på en debatt medan de driver denna ute på tidningarnas debattsidor. Det är orimligt, fru talman! Jag hoppas att den situationen inte kommer att upprepas. Det är inte anständigt mot riksdagen.

Anf. 125 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller den senare delen måste jag faktiskt meddela kammaren att varken Gudrun Lindvall eller Maggi Mikaelsson är med i regeringen. De deltog i den presskonferens som Lennart Daléus

Prot. 1997/98:48
16 december

säger att regeringen gick ut med. Detta markerar väl mer än någonsin att det var tre partier, varav ett sitter i regeringsställning.

Anf. 126 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag måste gräva vidare i detta. Jag fick inget riktigt svar i det tidigare replikskiftet heller. Gudrun Lindvall fick inte möjlighet att svara på frågan hur hon såg på Björn Gillbergs kritik på DN Debatt i går. Rubriken var "Miljöbrott blir lönsamma". Det handlar alltså om den nya miljöbalken. Vidare stod det: "Nu kan företag tjäna miljoner på att smutsa ner."

Precis som Lennart Daléus påpekar har ingen av oss som sitter här i riksdagen haft möjlighet att se denna balk, så vi kan inte värdera detta. Men Björn Gillberg har tydligen god information och vet vad det handlar om. Han är en känd och mycket respekterad miljödebattör. Om det är på det här sättet: Vad är det egentligen för miljöbalk ni kommer att presentera?

Sedan säger Ingemar Josefsson att Sverige har ett gott anseende utomlands när det gäller miljöfrågorna. Men hur är det egentligen med det numera, sedan Sverige fått tillstånd att öka koldioxidutsläppen med 5 % och därmed bryta mot klimatkonventionen? Det här har förvånat väldigt många ute i världen, enligt de informationer jag har.

Och hur var det med den parlamentariska grupp som jag ville att vi skulle ha med till Kyoto så att vi fick insyn? Det skulle ha kunnat dämpa den misstänksamhet vi känner nu när regeringen har tillskansat sig den här möjligheten att öka koldioxidutsläppen. Vi ville ha insyn och se om Sverige verkligen skötte det här på rätt sätt. Varför fick inte vi vara med, när de andra nordiska länderna skickade sina parlamentariker?

Sedan vill jag kort ta upp det här med projekt i stället för kontinuerligt miljöarbete. Ingemar Josefsson tog lämpligt nog exempel från Östergötland. De är alldeles utmärkta projekt i samhällsplaneringen och i samhällsarbetet, men inte är det väl meningen att miljöpengar skall styras till sådant som redan ingår i ordinarie verksamhet. Jag är tacksam om Östergötland och dess kommuner får mycket pengar, självklart. Men jag förstår inte riktigt sambandet när ni samtidigt skär ned det kontinuerliga miljöarbetet. Det är ju miljöbudgeten vi skall diskutera här i dag. Där har ni skurit, samtidigt som ni har lagt på projektmedel som inte riktigt hör till miljöbudgeten.

Anf. 127 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! I sin inledning sade Dan Ericsson att man skulle ha nationell samling. Därefter satte han i gång ett riktigt rallarslagsmål. Om man skall ha nationell samling kan man inte hoppa på motparten på alla ställen där det rör sig. Så dåliga är inga partier som Dan Ericsson försöker göra dem. Och så bra är inte kd som Dan Ericsson försöker göra det.

Vad det gäller Björn Gillberg har han fel i sin artikel. Dan Ericsson kommer att få läsa propositionen på tisdag. Då kommer den att komma.

När det sedan gäller EU har Sverige inte begärt att få öka sitt utsläpp med 5 %. Det är den tilldelning vi har fått, och det är ingenting Sverige tänker försöka leva upp till, om det var det Dan Ericsson menade. Vår och regeringens ambition är att inte öka utsläppen. Dessa procent hade annars tillfallit något annat land, och det kan väl vara en poäng att man kan frysa ytterligare inom EU:s ansvarsområde. Försök med litet nationell samling och tänk på nationen, och även på EU i det här fallet, så skulle det gå mycket bättre.

Anf. 128 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har verkligen många gånger ansträngt mig för att inte bara kritisera rakt ut. Men på berättigade punkter måste man ju kritisera regeringens politik. Dessvärre har jag aldrig fått något svar tillbaka om att man faktiskt kan samla sig, exempelvis kring ett klimatpolitiskt handlingsprogram. Det är något vi har tagit upp ett antal gånger. Jag har aldrig fått något svar från socialdemokraterna om hur man tänker sig detta, om man tänker lägga fram något sådant och om vi verkligen kan försöka anstränga oss. Det är kanske bristen på svar som är orsaken till att man härsknar till ytterligare på en del punkter.

På den frågan fick jag inget svar i denna debatt heller. Arbetar regeringen med detta? Finns det en strategi? Hur skall vi göra för att nu leva upp till detta, om det nu är som Ingemar Josefsson säger att vi inte skall använda det här framförhandlade tillståndet? Om vi skall leva upp till att stabilisera utsläppen till år 2000 i förhållande till 1990 har vi bara två år kvar. Då krävs det oerhört drastiska åtgärder. Vilka förslag från regeringens sida har Ingemar Josefsson att redovisa?

Sedan blev jag ytterligare konfunderad när det gällde miljöbalken. Det kanske var en felsägning att den skulle komma på tisdag. Jag utgår från att de tidigare beskedet stämmer och att det är torsdag som gäller.

Anf. 129 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Dan Ericsson fortsätter på den inslagna vägen. När jag säger att vi har blivit tilldelade det här säger han "framförhandlade", i ett försök att baktala regeringen – som om regeringen skulle ha suttit och försökt få och fått 5 %. Det är inte så! Det är detta jag menar: Det kan aldrig bli någon nationell samling med ett parti som hela tiden försöker hoppa på motparterna, inte ser vad som är bra utan bara försöker svartmåla. Det fungerar inte.

Sedan var det en felsägning. Dan Ericsson vet liksom jag att det är på torsdag. Om jag sade på tisdag var det fel.

Dan Ericsson tar Björn Gillberg som exempel på en som tydligen stöder kd:s politik. Är det så att det Björn Gillberg säger är det som Dan Ericsson ställer upp på? Är det er politik? Jag ser att Dan Ericsson skakar på huvudet. Varför använder ni honom om det inte är det? Han vet uppenbart inte mer än Dan Ericsson om detta. Dan Ericsson har läst rubriken men inte resten.

Anf. 130 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller kritiken mot hanteringen av miljöbalken instämmer jag helt i det Lennart Daléus har sagt. Det är faktiskt en fullständigt skandalös hantering. Det är egentligen ganska symtomatiskt för hur Miljödepartementet verkar för närvarande. Jag har tidigare kritiserat den formen av handläggning.

När det sedan gäller frågan om miljöorganisationernas internationella verksamhet förutsätter jag, Ingemar Josefsson, att vi är överens om att de skall ha medel, utifrån vad vi har skrivit i betänkandet. Det är också angeläget i det här sammanhanget.

Jag begärde egentligen ordet därför att Ingemar Josefsson sade att Sverige skall vara ett föredöme. Då ställer jag mig frågan: Hur stämmer det med regeringens beslut när det gäller forskningsanslagen?

I den informationsbroschyr som MISTRA har gett ut säger man faktiskt att viss sådan forskning som tidigare har bedrivits inom ramen för Naturvårdsverket skall MISTRA ta över, men ingalunda all sådan forskning. Det innebär att professorer sägs upp, viktiga forskare på områden som kemikalieforskning och annan sådan viktig forskning. De lever för närvarande i stor osäkerhet. Är det 30–40 miljoner kronor som det gäller i förhållande till 130 miljoner tidigare, eller vilket är beloppet? Det är viktigt i det här sammanhanget.

Jag fick inte svar från miljöministern när jag hade en interpellationsdebatt med henne. Jag vet inte om hon hade läst MISTRA:s informationsbroschyr. Hon svarade inte på frågan i varje fall. Därför tänkte jag att Ingemar Josefsson nu hade fått besked från statsrådet om det var rätt eller fel i MISTRA:s informationsbroschyr. Det är därför jag ställer frågan: Vad är det som gäller?

Det här resonemanget att vi helt plötsligt har fått oss tilldelat 5 % ökning av koldioxidutsläppen är nästan märkligt naivt. Vad är det för politik? Vi har väl ändå kurage att säga nej om vi inte vill ha detta.

Anf. 131 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Till den senare delen först. Vi kommer att säga nej. Jag har försökt att förklara systemet, hur man har fördelat detta mellan länderna. Man har räknat ut matematiskt vad som är rimligt inom en ram. Därefter har varje land att agera på egen nationell basis.

Utskottet har sagt att miljöorganisationerna skall få anslag, men vi har inte låst den nivå de skall ha. Det hade vi också en diskussion om i utskottet. Där har vi ställt upp på att vi tycker att det skall delas ut pengar, men vi har sagt att det är upp till regeringen att ta ställning till nivåerna.

När det gäller MISTRA hänvisar jag till statsrådets besked. Regeringen menar att man måste följa upp detta och se till att vi får den forskning som behövs på det här området.

Anf. 132 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller MISTRA och forskningen finns det en möjlighet att stödja reservation 4, som jag har yrkat bifall till. Där tar vi upp de här frågorna.

Jag har inte fått besked i dag, jag fick inte besked från miljöministern när det gäller innehållet i denna utomordentligt viktiga del av miljöarbetet som miljöforskningen innebär.

Vi har haft ett gott anseende internationellt. Hur skall man uppfatta Sverige när vi hanterar viktiga resurser på miljöforskningsområdet på detta sätt? Inte ens när man fattar beslut i kammaren vet man vad det innebär för den forskning som hittills har bedrivits inom ramen för Naturvårdsverket.

Sedan återkommer jag till de 5 procenten, fru talman. Det är ju ändå så att de 5 procenten av ökade koldioxidutsläpp har varit i Kyoto och vänt. Då kan man inte säga att detta är någonting som vi skall besluta om. Det är ju detta som ligger till grund för det program som EU åkte med till

Kyoto och som har diskuterats där. Det är ju en realitet. Om det är som man säger att vi har fått den här nivån, men att vi inte skall utnyttja den, menar jag att man väl hade haft kurage att i EU säga att vi inte vill ha detta, för det stämmer inte med svensk miljöpolitik. Det strider mot vårt koldioxidmål. Är man så flat när man åker till EU att man inte ens kan säga ifrån att man inte vill ha en ökning av koldioxidutsläppen, då är det lika bra att man stannar hemma, fru talman.

Anf. 133 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall göra ett allvarligt försök att låna Göte Jonssons båda öron.

När det gäller de här procenten är det så att om vi hade sagt nej hade de tilldelats ett annat land i Europa. Det som vi åkte till Kyoto med var vad EU totalt skulle ha för nivå. Varje enskilt land har inte åkt dit. Vi har åkt dit med det EU skulle prestera. Det vill jag ha sagt på det området.

När det gäller forskningen läser jag ur protokollet vad ministern sade: ”Skrivningen om att Sverige skall fortsätta att vara internationellt framstående när det gäller forskning innebär inte att jag kommer att dra ned våra forskningsresurser till andra länders nivå utan att Sverige kommer att fortsätta att vara ett land som bedriver en minst lika aktiv miljöforskning som i dag. — — — Fr.o.m. nästa år räknar vi med att det totala anslaget till miljöforskning hamnar på ca 550 miljoner.”

Det är ett citat från protokollet över den debatt som Göte Jonsson själv förde med Anna Lindh.

Anf. 134 LENNART FREMLING (fp) replik:

Fru talman! Jag har också åsikter om miljöbalken, men jag skall fatta mig mycket kort och nöja mig med att konstatera att socialdemokraternas kontakt med det här ärendet startade olyckligt när man av prestigeskäl återkallade den borgerliga propositionen. Då är det särdeles angeläget att man sedan också följer rimliga former och ger alla partier möjlighet att ta del av handlingarna, skriva ordentliga motioner osv. så att ärendet blir väl genomarbetat. Annars kommer det att i onödan skapa problem.

Nåväl, jag tycker att mycket av det som Ingemar Josefsson sade i sitt anförande var bra. Jag vill dock ta upp en punkt som oroade mig en del. Det var när Ingemar Josefsson talade om de större projekten för att skapa en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Det betyder att man skall ta in skattepengar och sedan dela ut dem via ansökningar. Det gör att det blir viktigare för företagen att ha bra kontakter med sådana anslagsbeviljande myndigheter än att göra saker som uppskattas av konsumenterna.

Jag undrar om Ingemar Josefsson ser några möjligheter att undvika att företag ges fel incitament, exempelvis genom att man arbetade med generella ekonomiska styrmedel, miljöavgifter som är generella, så att man slipper ansökningar och beslut av anslagsbeviljande myndigheter.

Anf. 135 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Till det sista först. Jag inser att de problem som Lennart Fremling påtalar kan finnas. Därför måste man se upp. Man kan inte kontinuerligt ha den här typen av anslag. Det som gäller nu är att lyfta fram det som skulle kunna vara nyheter som man kan få andra att ta efter.

De 5,4 miljarder man går ut med är riktade mot de kommuner som kan komma in på det området. Det jag läste upp var inte de som skulle få anslag, det var exempel på kommuner som hade sökt. För att få bidragen skall man själv ställa upp med en betydande del och det skall alltså vara nyheter, sådant som man kan få ut något nytt av. Det är därför vi vill göra den här satsningen för att skynda på. Jag vill uppmärksamma detta och tar fasta på det Lennart Fremling har sagt.

När det gäller miljöbalken vore det fel av mig att försöka stänga dörrar för alla som vill diskutera. Men balken kommer först på torsdag, och då kan vi börja diskutera. Jag vill säga till Fremling att bra förslag kommer naturligtvis Miljöpartiet, Vänsterpartiet och vi att lyssna på. Det får inte vara några stängda dörrar. En demokrati bygger på att man kan lyssna.

Anf. 136 LENNART FREMLING (fp) replik:

Fru talman! Jag är ändå litet orolig när det handlar om så här stora be-
lopp, över 5 miljarder kronor, som man skall hålla på och ansöka om. Det kommer att påverka utvecklingen och företagens agerande i så pass hög grad under de närmaste åren. Jag vill verkligen skicka med, om Ingemar Josefsson kan påverka, att man bör använda generella styrmedel.

Anf. 137 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstår den risk som Lennart Fremling för fram. Det är därför man naturligtvis inte kan hålla på med den här typen av projekt hur länge som helst. Detta är försök att rycka tag i det mest angelägna och få fart på det så fort som möjligt för att kunna få så stor effekt som möjligt över hela landet. Det är därför man också går litet vid sidan av den vanliga byråkratin. Det är inte alltid den har visat sig vara snabbast när det gäller att ta fram nyheterna. Sedan måste man gå in i en annan organisation. Jag är uppmärksam på problemet.

Anf. 138 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Ingemar Josefsson pratade mycket om den här fonden. Det gjorde jag också. Jag tycker att det är väldigt bra att den utvärdering som har gjorts av de 100 miljonerna har gett bra resultat. Det har kommit fram jättemånga intressanta projekt. Att ansökningarna också är intressanta projekt ser jag som helt självklart. Jag vet också att det finns ett stort intresse och en stor kunskap, men att det är pengarna som saknas ute i landet. Jag tycker i grund och botten att det här projektet är bra.

Men, Ingemar Josefsson, det jag pratade om var faktiskt miljösaneringen. Saneringen av redan nu miljöskadade områden som tidigare har funnits i budgeten under utgiftsområde 20 men som i dag inte finns där. Det är ordinarie verksamhet som jag inte kan se skall vara färdig om tre år. Jag tror inte det, Ingemar Josefsson.

Jag vill inte ha någon byråkrati, och jag tror också att den typen av projekt är bra. Vänsterpartiet var med och drev på att börja försöksverksamheten om 100 miljoner kronor. Vi har också stött regeringens förslag i de olika delarna. Jag ser en fara i att plocka över ordinarie miljöverksamheter och göra projekt av dem. Jag är rädd för det, Ingemar Josefsson. Jag vill gärna höra ett svar.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Ingemar Josefsson får jättegärna känna sig som en revolutionär, ung och glad.

Anf. 139 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Man kan inte både ha kakan och äta upp den, Hanna Zetterberg. Någonstans tar pengarna slut. Vi har en bestämd mängd pengar. Ni har totalt 4 miljarder mer än oss att fördela.

Det har varit ett strängt statsfinansiellt läge. I takt med att vi kan förbättra det statsfinansiella läget finns det utrymme att göra insatser som det inte finns utrymme för i ett dåligt statsfinansiellt läge.

Anf. 140 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Skall man satsa 5,4 miljarder kronor får man lov att ta pengarna någonstans, Ingemar Josefsson. Regeringen har tagit en stor del av pengarna från nu befintlig miljöverksamhet. Det är fel.

Vänsterpartiet har mer pengar och har fördelat annorlunda än vad regeringen och socialdemokraterna har gjort. Bl.a. har vi dragit ned på trafiksektorn, vilket regeringen och socialdemokraterna inte har gjort. Där finns det mycket pengar att hämta som har en direkt anknytning till miljöfrågorna. Det är viktigt att göra den kopplingen även här i kammaren i en miljödebatt.

Det är viktigt att se att vi går från en summa som i dag ligger på 200 miljoner kronor per år till år 1998 med 800 miljoner kronor per år. Att det går att komma upp i den summan beror på att det har tagits ur befintlig budget under utgiftsområdena 20 och 18.

Jag tror inte att vi är speciellt oeniga i sak. Jag ser en fara i att ordinarie verksamhet blir projektverksamhet. Det får inte bli det. Miljöverksamheten måste vara mer långsiktig.

Anf. 141 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Hanna Zetterberg säger att pengarna i huvudsak har tagits från andra områden. Det är inte riktigt sant.

Om vi sätter av 800 miljoner av de 5,4 miljarderna nästa år och ett par hundra miljoner på kretsloppsuppgörelsen blir det fråga om 1 miljard. Det har inte tagits någon miljard från andra områden. Det är inte en sann beskrivning.

Anf. 142 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Vi i Miljöpartiet ser fram emot en jämförelse av det borgerliga balförslaget och det balförslag som presenteras på torsdag. Då kommer det också vara uppenbart att Björn Gillberg inte heller läst förslaget utan att han i sak har fel i sin artikel.

Det är intressant att höra redovisningen av de ansökningar som nu kommit från olika kommuner. Finns det, Ingemar Josefsson, sådana som ansöker om medel för saneringar i miljöskadade områden? I vilken storleksordning? En ännu viktigare fråga: Finns det kommuner som ansöker inom de 5,4 miljarderna, dvs. 800 miljoner i år, för att kunna göra förundersökningar, för att under kommande år mer konkret söka pengar för sanering?

Det finns ett problem i dag. I och med att det inte finns ett anslag från Naturvårdsverket finns det inte heller någonstans en finansiering för alla de undersökningar som måste ske innan man vet vilken sanering som skall göras. Det skulle vara intressant att få höra.

Om jag inte missförstått det hela har en kommun ansökt om 600 miljoner. Det innebär att det kommer att vara en mycket grannlaga uppgift att välja ut vilka projekt som skall få pengar. Kommer man att prioritera sanering i miljöskadade områden? Hur stor del av anslagen, Ingemar Josefsson, kommer att gå till den typen av objekt?

Anf. 143 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! De siffror jag redovisade var inte de summor som ansökningarna gällde utan den ekonomiska storleken på projektet. Det blir annorlunda, eftersom man själv skall ställa upp med två tredjedelar. Det återstår en hel del av pengarna.

Det var några exempel som jag av en slump fick se. Jag har inte den bild som Gudrun Lindvalls fråga kräver.

Anf. 144 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det här är ett mycket oroande svar. Naturvårdsverket hade kommit ganska långt. De visste vilka objekt som låg i den s.k. piplinan. De kunde sätta i gång. Det var färdigt att sätta spaden i jorden.

Nu har det blivit stopp. Då måste tanken från regeringens sida vara – eftersom det hela fortfarande är angeläget – att vid fördelningen av pengar prioritera de objekt som faktiskt är färdiga för sanering.

Kommunerna har tidigare inte bidragit med så mycket som två tredjedelar för projekten. Kommer det att vara ett krav även i fortsättningen? Många av projekten är oerhört dyra.

Det känns som ett oroande svar. När kan vi få veta hur det skall förhålla sig? Kommer regeringen att tänka om och faktiskt anslå pengar till de miljöskadade områden som måste åtgärdas snart?

Anf. 145 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik:

Fru talman! Det blir nästan litet goddag-yxskaff över diskussionen. Jag sitter inte inne med den information som Gudrun Lindvall frågar efter. Jag sitter inte med i några projekt där man jobbar med dessa delar. Jag har bara vid en föredragning hört att kommunerna har kommit långt och har ett stort intresse. Det ges en bra bild.

Det är intressant att se att så många kommuner har ansökt. Endast två kommuner har inte ansökt om pengar. Dessa kommuner har ändå vetat att de måste ställa upp med en stor del av anslagen. Det här visar vilket behov kommunerna känner på området och att de är beredda att ställa upp på miljöområdet. Det är metoden i den valda strategin.

Anf. 146 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag undrar vem som kommer att ta det nationella ansvaret för miljöforskningen i Sverige. Trots att Naturvårdsverket fortfarande skall svara för att forskningen samordnas, blir utförd och att resultaten offentliggörs har den egna forskningsbudgeten så gott som upphört i och

**Fel! Okänt
växelargument.**

med kommande årsskifte. Vem tar ansvar för informationen till allmänheten vid nästa större miljökatastrof i Sverige?

När larmet tidigare har gått har Naturvårdsverket genast kunnat starta en utredning och snabbt meddelat allmänheten. I dag fattas ca 50 miljoner kronor till miljöövervakning och akuta insatser. Sparkravet från 1996 på 200 miljoner kronor har gjort att Naturvårdsverket tvingats skära bort så gott som hela sin forskningsbudget.

Hur skall sakinformationen tas fram till de mellanstatliga organisationerna som Helcom, som handlar om Östersjöns miljö, eller Farcom, Nordsjöns miljö? Vem tar ansvar för det. Sverige har tidigare varit ledande. Vad blir vår roll framöver?

Regeringen har som bekant lämnat över miljöansvaret till stiftelsen MISTRA, som enligt sina stadgar skall stödja långsiktigt strategiskt inriktad och problemlösande forskning. Inget sägs om stöd till akuta och snabba forskningsinsatser. Just sådant som vi i dagarna sett kan betyda så mycket. Jag tänker på t.ex. Hallandsåsen, men också på larmrapporterna om utbredd bottendöd i de bohuslänska fjordarna och utmed kusten i Kattegatt och Skagerrak.

Eftersom de flesta gifter, metaller och närsalter, till sist hamnar i havet är den marina forskningen avgörande. Där kan vi fånga upp tillståndet på land, få indikationer och följa tendenser. Utan den forskningen får vi inget grepp om gifternas effekter och spridning.

Vad händer med forskningen och forskarna som Naturvårdsverket inte har pengar till och MISTRA inte sägs ha ansvar för, Ingemar Josefsson? Det kan väl inte vara miljöministerns förhoppningar om vad MISTRA kommer att göra som bestämmer vilka forskare och vilken forskning som skall få fortsätta sin verksamhet?

I Miljöpartiets motion om västerhavet, motion Jo745, refererar vi bl.a. resultaten från det nyss avslutade västerhavsprojektet, där ett sextiotal forskare och forskarstuderande varit inblandade. Jag behöver kanske inte säga att situationen är akut, att miljögifterna och eutrofieringen genom den ökade närsaltsbelastningen i dag storskaligt och förödande påverkar vårt känsliga kusthav. Var brytpunkten för kollaps går vågar man inte peka ut, men viktiga funktioner i ekosystemet är nu starkt hotade. Detta borde mer än väl räcka för en mer organiserad räddningsaktion avseende Kattegatt och Skagerrak.

Fru talman! Man kan också fråga sig hur det skall gå för samarbetet med Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, SIVL. Enligt betänkandet kommer statens del där att upphöra. Det gäller från år 1999. Sedan får stiftelsen nöja sig med eventuellt stöd för avgränsade projekt från MISTRA.

Vi i Miljöpartiet menar att Naturvårdsverket *inte* kan upprätthålla ansvaret för miljöövervakning och akuta insatser med regeringens neddragningar. Vi kräver därför mera pengar till Naturvårdsverket, bl.a. 50 miljoner kronor till ett nytt anslag att användas för att verket inte helt skall tappa styrfarten vad gäller snabba insatser och möjligheter att upprätthålla en acceptabel kompetens. I det sammanhanget kan jag också nämna att vi i vår budget lyfter ut 150 miljoner kronor år 1998, 300 miljoner kronor år 1999 och 600 miljoner kronor år 2000 från anslaget till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Vi för över de pengarna just till Naturvårdsverket för att den viktiga centrala kompetensen

återigen skall kunna stärkas. Inte minst är den just nu särskilt viktig för de lokala investeringsprogrammen.

Fru talman! MISTRA är en stiftelse som är beroende av börsens upp- och nedgångar och kan givetvis inte ta något ansvar som motsvarar ett nationellt ansvar när det gäller miljöforskningen. Det ansvaret måste ligga på Naturvårdsverket.

De siffror som jag har nämnt och övriga miljösatser från Miljöpartiets sida motsvarar sammanlagt 1,195 miljarder kronor. Detta återfinns i vårt särskilda yttrande, nr 5.

Fru talman! Eftersom min taletid nästan är slut yrkar jag härmed bifall till reservation nr 3, som handlar om nödvändigheten av fortsatt och ökad forskning i Kattegatt och Skagerrak.

Därutöver yrkar jag bifall till en moderat reservation, något som är mycket ovanligt för vår del. Det handlar om reservation nr 8. Varför yrkar jag bifall till denna reservation? Jo, därför att man där vill att regeringen omprövar den neddragning av miljöövervakningspengar som främst riktas till västkusten. Det är en bra reservation. Tack för den!

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

JoU2 Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 20

Mom. 3 (bidrag till vissa miljöorganisationer)

1. utskottet

2. res. 2 (c, fp, v, mp)

Votering:

219 för utskottet

88 för res. 2

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 70 m, 1 c, 1 kd

För res. 2: 24 c, 19 fp, 18 v, 15 mp, 12 kd

Frånvarande: 14 s, 10 m, 2 c, 7 fp, 4 v, 3 mp, 2 kd

Michael Hagberg (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Charlotta L Bjälkebring (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 5 (havsforskning)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 3

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:48

16 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 69 m, 26 c, 21 fp, 19 v, 13 kd
För res. 3: 15 mp
Frånvarande: 13 s, 11 m, 1 c, 5 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 6 (miljöforskningen och miljöövervakningen)

1. utskottet
2. res. 4 (m)

Votering:

216 för utskottet
95 för res. 4
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 26 c, 21 fp, 19 v, 1 mp, 1 kd
För res. 4: 70 m, 13 mp, 12 kd
Frånvarande: 13 s, 10 m, 1 c, 5 fp, 3 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 9 (information om bioteknik)

1. utskottet
2. res. 7 (c, mp)

Votering:

258 för utskottet
41 för res. 7
13 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 70 m, 21 fp, 19 v
För res. 7: 26 c, 15 mp
Avstod: 13 kd
Frånvarande: 13 s, 10 m, 1 c, 5 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Mom. 12 (neddragning av anslag för miljöövervakning)

1. utskottet
2. res. 8 (m)

Votering:

215 för utskottet
84 för res. 8
13 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 1 m, 26 c, 21 fp, 19 v
För res. 8: 69 m, 15 mp
Avstod: 13 kd

Frånvarande: 13 s, 10 m, 1 c, 5 fp, 3 v, 3 mp, 2 kd

Lennart Fridén (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang vid arbetsplenium onsdagen den 17 december.

och finansför- *Samhällsekonomi och
finansförvaltning* **8 § Samhällsekonomi
valtning**

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU2

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop.
1997/98:1 delvis)

Anf. 147 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Dagens betänkande kan vid en första anblick uppfattas som att där behandlas en rad disparata frågor, ett smörgåsbord av olika saker som har blandats till det som kallas utgiftsområde 2. Men jag uppfattar det inte riktigt så. Det finns flera exempel i betänkandet på intressanta både statsvetenskapliga och samhällsekonomiska gränsdragningsproblem mellan den mindre staten och det större samhället.

Det första är den under många år omdiskuterade folk- och bostadsräkningen, där ju tidigare folkligt missnöje gjorde att den blankettbaserade folk- och bostadsräkningen fick gå i graven och i stället ersattes av en nu tänkt registerbaserad folk- och bostadsräkning.

Oavsett var man landar i själva ståndpunkten och synsättet vad gäller folk- och bostadsräkningen har vi i propositionen noterat en viss registerlycka i anslutning till denna folk- och bostadsräkning. Det finns anledning att betona att det lätt blir så att staten legitimerar behov av en ökad kontroll av medborgarna med att bygga på varandra följande system och att det inte alltid är så att det som är gott i början leder till en riktig åtgärd i slutet. Därför bör man varna för idén att det skulle behövas ett nytt lägenhetsregister – dess främste förespråkare för den idén har lämnat riksdagen, nämligen nydemokraten Bert Karlsson – och idéer om att förstatliga adressregister och att starta ett nytt yrkesregister. Det finns flera signaler om hur man önskar samordna dessa olika register, en sorts lycka över att kontrollen har ökat och att vår möjlighet att jämföra mellan olika register gör att vi har större insyn i vad medborgarna gör.

Det andra är – där har vi sett ganska många exempel ute på stan på sistone – Riksgäldskontorets stora höstkampanj på temat: Garanterad avkastning. Det har illustrerats med diverse hoppande tjuvar som kastar av folk. Men hela idén är att Riksgäldskontoret, som är ett statligt organ, försöker få oss att sätta in våra sparmedel i det nya Riksgäldsspar.

Egentligen säger den här kampanjen allt. Här ägnar sig staten i form av Riksgäldskontoret, åt en dyr och stor kampanj, åt att i konkurrens med

privata avnämare av olika sparalternativ försöka få sparpengarna i landet dragna till just Riksgäldsspar.

Det är naturligtvis inte så att staten skall konkurrera på områden där det redan finns fullgoda alternativ och där det finns en fungerande privat marknad. Det tycker vi illustreras här, och vi har därför i en reservation tillsammans med ett par andra partier markerat att vi inte tycker att Riksgäldskontoret skall bedriva sin verksamhet så att man skapar en direkt kundrelation till medborgarna.

Detta har av utskottsmajoriteten avfärdats bl.a. med hänvisning till att det finns andra exempel där Riksgäldskontoret, när det lånar upp för att finansiera det statliga budgetunderskottet och den svenska statsskulden, också agerar på konkurrensutsatta marknader. Det ligger naturligtvis en poäng i detta.

Vi tycker dock att steget därifrån till att gå över just till det här med direktkontakt med medborgarna, och till att så tydligt konkurrera på en marknad som redan fungerar, är för långt. Det är dessutom i konflikt, tycker vi, med vad Riksgäldskontoret i övrigt skall göra. Det är faktiskt en väldigt väsensskild sak att rikta sig mot konsumentmarknaden i form av alla medborgare jämfört med att ha stor kompetens när det gäller att till lägsta kostnad ta upp stora lån internationellt och nationellt för att finansiera statsskulden.

Det tredje exemplet är naturligtvis det som rymmer sig i betänkandet vad gäller den statliga revisionen. Detta är ju ett område som har stötts och blötts i denna kammare och i olika utredningar under flera år. Det gäller inte minst *detta* år, då vi ju fått presenterat för oss inte mindre än tre, eller t.o.m. fyra tror jag, olika utredningar som har berört förhållandet när det gäller den statliga revisionen och hur den skall vara underordnad antingen riksdagen eller regeringen.

Det som är gemensamt för dessa utredningar är att alla har haft helt fel inriktning i sina förslag. Det gäller bl.a. det delbetänkande som kallas *Reformerad stabsorganisation*. Där har man i korthet föreslagit en ökad politisering av den statliga revisionen i förhållande till dagens utgångsläge, alltså ett större politiskt inflytande över den granskning som skall ske av redan fattade politiska beslut.

Eller så har utredningarna fått fel ingångsvärden. Det kan kanske mer sägas om den stora utredningen om riksdagens revision. Där sägs redan i direktiven: Ni skall fortsätta att utreda en uppdelning av revisionen såsom den ser ut i dag, alltså med ett riksdagsorgan men med ett starkare huvudsakligt revisionsorgan underställt regeringen.

Vi har med anledning av detta funnit att det kanske är dags att litet mer grundläggande argumentera för en förändring som inte enbart tar för givet att uppdelningen skall se ut som den gör i dag. Då finns det några olika områden som man bör beröra. Det första gäller hela synen på detta med riksdagens kontrollmakt. I dag är det ju så att denna utgörs av konstitutionsutskottets konstitutionella prövning, JO-ämbetets judiciella granskning och Riksdagens revisorers verksamhet.

Med den uppdelningen landar ju väldigt mycket av den tänkta granskningen, både den statsfinansiella och förvaltningsekonomiska, under just Riksdagens revisorer. Det är förvisso ett hedervärt organ som har varit med oss länge. Men det kan inte med bästa vilja i världen beskrivas som resursstarkt, stort och mäktigt. Snarare kan det beskrivas som litet mindre

än, och i resurser för alla uppenbart underordnat, det regeringsorgan som finns, nämligen Riksrevisionsverket.

Det har ju skett stora förändringar. EU ställer nya typer av krav på vår statliga revision. Vi har förändrat vår budgetprocess. Vi fattar en helt annan typ av beslut i dag. Det är ett mer decentraliserat beslutsfattande här i kammaren. Det gör att väldigt mycket mer av verksamheten utformas ute på allt självständigare myndigheter. Men det som alltså *inte* nämnvärt har förändrats är vårt sätt att följa upp de beslut som vi fattar.

Det kan tyckas märkligt. Vi ägnar numera halva november och hela december åt att föra långa dagars diskussioner om kommande budgetbeslut, och så har det kanske alltid varit. Men vi har nästan aldrig på motsvarande sätt längre diskussioner om uppföljningen i andra ändan. Vad har pengarna gått till? Blev det som vi tänkte oss? Politiken har ett sätt att bara blicka framåt och aldrig ställa sig frågan: Vad gjorde vi?

Detta har uppmärksammats av många, och man har pekat på att det just är riksdagens alltför svaga kontrollmakt när det gäller att följa upp effektivitet och hur pengar används som är boven i dramat. Det blir mer så att man tittar på vad enskilda statsråd har gjort än att man frågar sig hur pengarna effektivt skall användas.

För oss är det naturligt att riksdagens kontrollmakt i denna del skall förstärkas. Det är naturligt för oss att den instans, alltså riksdagen, som fattar utgiftsbesluten, också har kontroll över uppföljningen. Det kan inte ligga på någon annan. Därav behovet av att öka riksdagens kontrollmakt. En av de här utredningarna, den bredare förvaltningspolitiska kommissionen, har också kommit fram till just detta; att det behövs en större förändring.

Då kommer man över på ett begrepp som ju används ofta numera, och som är litet mytomspunnet. Det är det här med oberoende. Vad är då oberoende? Det finns ibland en syn här i kammaren att det som det fattas beslut omkring med politiska majoriteter alltid är rätt och riktigt. Representativiteten är alltid god och kan därför alltid fatta beslut inom alla områden. Det kan ibland vara sant, men jag tror att det ibland är väldigt falskt.

Det är uppenbart för mig att ledningen för ett företag som har till syfte att drivas med vinst lätt blir litet partisk inför ägarna eller utomstående betraktare i beskrivningen av hur det går för företaget. På precis samma sätt är det för mig så att en politisk majoritet i förändringen av ett land eller av lagstiftningen, har en väldig förkärlek för att beskriva allt det goda som följer av det man har föreslagit eller de pengar man har avsatt. Det ligger i systemet att vi har en majoritet som ibland kanske uppmuntaras till överdrivet positiva bilder av det de har gjort.

Om samma majoritet också kan styra över granskningen av det som har utförts, ligger det i farans riktning att samma tendens att beskriva det positiva som skall komma också kommer i beskrivningen av vad som har hänt. Man misstror budskapet om man vet att det har legat politiska hänsyn bakom när en sak har granskats eller framställts.

Det är vårt problem i dag. Vi har alltså ett starkare revisionsorgan underställt regeringen som baseras på internationellt vedertagen praxis om hur revision skall gå till med vederbörliga begrepp som väsentlighet och risk i sin prövning av vad som skall tas upp. Sedan har vi en förtroendemannagranskning, som det heter. Det är alltså Riksdagens revisorer. Där

*Fel! Okänt
växelargument.*

finns alltså politiska majoriteter och t.o.m. politisk påverkan under själva processen fram mot betänkandena. Det är inget att förvånas över att det då kan bli tveksamheter när det gäller hur man skall förhålla sig till det som Riksdagens revisorer producerar kontra vad Riksrevisionsverket gör.

Vi måste alltså ha en oberoende granskning. Den måste stå fri från den politiska makten. Detta uppnås enklast, har vi tyckt, genom att man har en mycket självständig verksamhetschef som inte är politiskt tillsatt i den bemärkelsen att han skall sitta på något slags förlängt politiskt mandat. Han skall vara mer eller mindre oavsättlig, vad vi nu menar med det. Det skall alltså vara långa förordnanden. Han skall helt själv i samråd med sina egna revisorer på den här självständiga myndigheten välja ut granskningsobjekt som sedan inte kan överprövas. Under framtagandet skall detta inte kunna påverkas av någon politiker.

Det är det vi menar med en oberoende revision, och det har vi föreslagit i en trepartimotion som har landat i en fyrpartireservation här i dagens betänkande. Det, fru talman, är den reservation jag ämnar yrka bifall till, nämligen reservation 7.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.58 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

8 § (forts.) Samhällsekonomi och finansförvaltning (forts. FiU2)

Anf. 148 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag tänkte säga några ord om folk- och bostadsräkningen, hyressättningen i de fall det inte finns någon marknad för lokaler och framför allt den statliga revisionen och illustrera problemen med revisionen med några reflexioner om försvarskostnaderna.

Låt mig börja folk- och bostadsräkningen. Folkpartiet vill inte ha någon ny registerbaserad folk- och bostadsräkning. Vi menar att integritetskäl talar emot detta. Vi vill inte ha det som följer med, nämligen adressregister och yrkesregister. Det rimmar illa med en liberal syn på enskilda människors rätt till integritet. Vi menar att urvalsundersökningar utgör ett fullgott alternativ för de ändamål som är för handen. Därför kan anslaget i denna del minskas med 70 miljoner 1998 och 1999 och med 10 miljoner år 2000.

Folkpartiet vill tillföra medel för en effektivare bekämpning av mc-relaterad brottslighet. Det gör vi genom att minska anslaget A 20. Sammanlagt rör det sig om 95 miljoner 1998–1999.

Folkpartiet vill ändra på den metod som man kan kalla en syntetisk hyressättning av främst museilokaler. Dessa lokaler har ju många gånger ingen alternativ användning eller en mycket långsökt alternativ användning. I de fallen är det inte särskilt meningsfullt att använda den här metoden som på något sätt bygger på en marknadsprisbildning. Den marknaden finns inte i många fall när det gäller dessa museilokaler.

Låt mig sedan gå över till mitt huvudbudskap. Det gäller revisionen. Riksdagens ställning är i dag alltför svag när budgeten väl är klubbad. Riksdagen har en stark ställning före besluten men ingen motsvarighet efter besluten. Vi menar att den statliga revisionen bör vara en viktig del av riksdagens kontrollmakt och att riksdagen måste förbättra sina möjligheter att utvärdera hur avsatta medel används. Det bör därför inrättas en stark revision underställd riksdagen.

Det här har ju en demokratisk aspekt, men jag skall inte gå in på den så mycket utan mer på den ekonomiska aspekten. Det handlar om riksdagens möjlighet att gentemot regeringen kontrollera hur regeringen verkställer de i riksdagen fattade besluten. Möjligen kommer jag att vrida över den här ansvarsdiskussionen från mera procedurinriktade frågor typ KU-anmälningar till politikens innehåll och de sakfrågor som man är missnöjd med.

Den här revisionen bör vara oberoende. Det innebär att den styrelse eller den politiska instans det nu gäller som mottar en revisionsrapport inte skall kunna beordra några ändringar i den här rapporten eller begära omprövningar av en genomförd revision. Det innebär också att revisionen själv väljer ut lämpliga områden för granskning. Då är det viktigt att notera att om den här revisionen är fel, om den är missriktad eller undermåligt utförd skall det åtgärdas genom den kvalitetskontroll som offentlig debatt och remissförfarande innebär och som publicitet medför och inte genom administrativa ingripanden typ – litet tillspetsat – förhandscensur utförd av politiker.

Då kan man ställa sig den fråga som jag just i dessa dagar tycker är litet intressant, nämligen om regeringens bristande kontroll av försvarets ekonomi hade kunnat förebyggas genom att man hade haft en oberoende revision som hade lytt under riksdagen. Låt oss då först begrunda vilka problemen har varit i försvaret. Enligt min mening är problemen två.

Det ena är vad man kan kalla överplanering, dvs. försvaret har pressat in för mycket i sina budgetramar. Det har inte funnits pengar för det man har sagt sig vilja göra, och Försvarsdepartementet har inte förmått och hålla emot och sätta emot i den här typen av systematiskt agerande. Om man vill använda bildspråk kan man säga att försvaret har haft för vana att alltid beställa en kostym som varit för liten. Eftersom kostymen inte omedelbart skulle användas har man varit inriktad på att man skall banta. På det viset skulle man kunna banta sig in i den här kostymen om några år. Om man ändå inte skulle komma i kostymen har man gått till sin målsman, dvs. riksdagen, och begärt mer klädpengar för att lägga ut kostymen. Det är det ena problemet.

Det andra problemet är att om man faktiskt lyckas med sin bantningskur och kommer in i kostymen är kostymen så trång att man inte kan röra sig inne i kostymen, dvs. vi har pengar enbart för ett försvar som står stilla, som i stort sett är parkerat. Så fort man då vill utbilda soldater eller repöva förband spricker kalkylerna.

Det här har många regeringar och försvarsministrar haft problem med. Den här regeringen förefaller kanske haft ovanliga stora problem med svag budgetstyrning och kontroll av försvarskostnaderna.

Då menar jag att ett från regeringar oberoende revisionsorgan hade sannolikt bättre kunnat exponera den här typen av problem och frimodigt kritiserat och hjälpt till att riva upp den typ av ganska destruktiv budgeteringstradition som har funnits. Riksdagen hade med sina krav, som då grundas på en oberoende revision, kunnat stärka det ekonomiskt alltför svaga Försvarsdepartementet. Man hade kanske kunnat spara åtskilliga miljoner, kanske t.o.m. miljarder, kronor till statsverket och skattebetalarna om man ser det över en längre period och möjliggjort en mer rationell hantering av offentliga medel i försvaret och i Försvarsdepartementet.

Jag tycker att man får försöka leva sig in i vad den oberoende revisionen faktiskt skulle betyda om man kan stärka denna. Jag tycker att just försvarets problem i dessa dagar är en bra illustration.

Ett annat problem som kan användas som illustration är ju de transfereringssystem som två regeringar, den gamla borgerliga och de nuvarande socialdemokratiska, har gjort ganska stora förändringar i. Där har det, enligt min mening, funnits ett stort behov av att följa upp hur de här besluten har fungerat i praktiken och hur invånarna i landet och hushållen har anpassat sig till dessa beslut redan innan de är fattade och när de är fattade och hur man har ändrat sitt beteende.

Den typ av politisk utpressning som finns i vissa lägen – och försvarskostnadsproblemen är ett exempel på detta – fungerar ju inte mot en oberoende revision. Den bör då på ett annat sätt kunna vara mera långsiktig, systeminriktad och immun mot politiska utspel och regionalpolitiska särintressen i analys, bedömning och presentation än vad en regeringen ofta förmår att vara. Den nuvarande regeringen har ju som bekant haft särskilda problem på denna punkt, förefaller det som nu efteråt.

Riksdagens uppföljning kan alltså inte bara handla om att granska regeringens planer för framtiden eller dess förehavanden just i dag. Riksdagen måste skaffa sig bättre möjligheter att kontrollera och långsiktigt och systeminriktat bedöma regeringens genomförande av i riksdagen fattade beslut.

Anf. 149 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! I utskottsbetänkandet skriver man följande om vår motion som handlar om att starta ett könsstatistiskt projekt på Statistiska centralbyrån:

”Motionärernas krav på en utbyggd jämställdhetsstatistik ger intryck av att denna statistik är dåligt utvecklad. Så är dock inte fallet.”

Då kan jag först konstatera att om man läser senaste numret av JämO:s tidning Jämsides, och speciellt Eva Nikells intervju med Agneta Stark, ser man att Agneta Stark inte delar den uppfattningen. Hela numret av Jämsides präglas av en ganska stark kritik av att man inte har lyckats på det här området. Agneta Stark säger bl.a.: Kvinnorna passar fortfarande inte in i den existerande tankemodellen. Det är som om det sitter en bild i beslutsfattarnas huvuden att den klassiska industriarbetaren skall resa sig i sin fulla längd, lägga bort släggan och gripa den virtuella någonting.

Sedan är det också det här med begreppen. Jag tror att det var Karin Pilsäter som påpekade att det är skillnad på det könspolitiska perspektivet å ena sidan och jämställdhetsperspektivet å andra sidan. Det här med det könspolitiska är något betydligt vidare. Om utskottets ledamöter läser vår motion ser man att vi tar upp denna mycket grundläggande fråga, som handlar om perspektivet över huvud taget i det tänkande som finns bakom hela statistikupbyggnaden, med nationalräkenskaperna osv.

Timmen är sen, och jag tänker inte starta en lång teoretisk debatt om de här sakerna – ingen behöver vara orolig för det. Men jag vill sluta med att önska att Lisbet Calner något kommenterar den här problematiken och uttalar sig om det här.

Det var ganska många stolta deklARATIONER från den nya regeringen efter förra valet om att det könspolitiska jämställdhetsperspektivet skulle genomsyra den ekonomiska politiken och inte minst genomsyra budgetarna. Tycker ni att regeringen, eller för all del vi i finansutskottet, har lyckats med det?

Anf. 150 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning innehåller en rik flora av anslag, närmare bestämt till 23 centrala myndigheter och nämnder. Vad beträffar fem anslag finns det olika uppfattningar mellan partierna om medelstilldelningen enligt tabellen på s. 30 i betänkandet.

14 reservationer och 2 särskilda yttranden är fogade till betänkandet. De föregående talarna har med inlevelse redogjort för dessa.

Utgiftsområdet omfattar institutioner vars verksamhet är inriktad på att följa och analysera den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen, det finansiella systemet, förvaltningen av statens skuld, statistik, offentlig upphandling, granskning och utvärdering av statlig verksamhet, statens fastigheter och lokaler liksom stöd till de statliga myndigheterna m.m.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner följande mål för utgiftsområdet:

- tillförlitliga analyser och bedömningar
- stabilt och effektivt finansiellt system
- kostnadseffektiv förvaltning av statens skuld
- tillförlitlig och relevant statlig statistik
- effektiv offentlig upphandling
- effektiv granskning av statlig verksamhet
- effektiv utvärdering och omprövning av statlig verksamhet
- god statlig fastighets- och lokalpolicy
- administrativt stöd av hög kvalitet till de statliga myndigheterna.

Mycket av detta har de föregående talarna tagit upp. Dessa målsättningar är vi också eniga om i utskottet, och vi tycker att det är positivt att dessa har redovisats för hela utgiftsområdet.

Men utskottet vill gärna skicka med några ord på vägen vad gäller mål och resultatanalys på anslagsnivå.

En viktig förutsättning för att riksdagen skall kunna ta ställning till fördelningen av utgifter på utgiftsområden är att det finns en resultatanalys av föregående års verksamhet. Det bör t.ex. vid budgetbedömningen finnas en bedömning av i vilken utsträckning som målen och resultaten

*Fel! Okänt
växelargument.*

har uppnåtts, och om de inte har nåtts skälen till detta. Om en myndighet har fått ändrade krav och därmed ändrad medelstillsättning bör detta återspeglas i målformuleringen.

Utskottet anser att det nu när Konjunkturinstitutet får ökade resurser för att utveckla miljöräkenskaperna också bör framgå av regleringsbrevet att det ställs krav på resultatredovisning av det utvecklingsarbetet. Där antar utskottet t.ex. att Kristdemokraternas motion om miljöjusterad nettonationalprodukt, MNP, kommer att uppmärksammas.

Sammantaget anser vi dock i utskottet att det har skett en ambitionshöjning vad gäller resultatredovisningen av utgiftsområdet i enlighet med de nya reglerna för budgethanteringen. Utskottet välkomnar detta och utgår från att utvecklingsarbetet i Regeringskansliet kommer att fortsätta med oförminskad kraft för att nå en effektiv resultatstyrning, bl.a. det som flera talare redan har varit inne på.

Så går jag, herr talman, över till reservationerna.

Två moderater, Fredrik Reinfeldt och Göran Lindblad, utgjuter sin galla över folk- och bostadsräkningen, som de anser vara såväl "integritetskränkande informationshämtning" som försök att "restaurera en allt sämre fungerande svensk planhushållning". Det är till att ta fram det grova artilleriet – detta mot en verksamhet som riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat sig för, dvs. uppbyggnaden av en registerbaserad folk- och bostadsräkning.

Fredrik Reinfeldt talade om kontroll och registerlycka. På middagsrasten ögnade jag igenom propositionen och betänkandet, men jag hittade inte de orden. Syftet är ju ingalunda att det skall kontrolleras. Syftet är att få ett bra underlag för bl.a. de beslut som vi fattar här i riksdagen. Som exempel har Miljöpartiet tagit skatteutjämningsbidraget. "Lycka" är någonting helt annat, Fredrik Reinfeldt. Nej, syftet med FoB är mycket mer prosaiskt än så.

Kraven på hög kvalitet och aktualitet i hushållsstatistiken är stora. Kommunerna behöver en grundläggande hushållsstatistik för sin planering och resursfördelning. På det här sättet är det möjligt att framställa statistik enklare och oftare, till gagn för samhällsplaneringen. Socialstyrelsen och Riksförsäkringsverket är två myndigheter som i betydande utsträckning använder sig av denna statistik. Jag tror ingalunda att exemplet på myndigheter gör Fredrik Reinfeldt mer positiv, men det var de exempel som fanns i propositionen. Dessutom anser forskningen att man behöver dessa empiriska data. Det är ett otvetydigt behov för forskningens del. Men det bryr sig Fredrik Reinfeldt inte heller om.

Numera är vi medlemmar i Europeiska unionen, och där pågår för närvarande ett arbete med att ta fram rekommendationer som skall gälla för nästa FoB. De syftar till att samordna, harmonisera och synkronisera medlemsländernas nästa FoB, som för Sveriges del beräknas bli färdig 2001. EU:s riktlinjer överensstämmer härvidlag med FN:s rekommendationer.

Det är riktigt, som Fredrik Reinfeldt skriver i reservationen, att regeringen inte nämner någonting om integritet. Men det gör han själv desto mer.

Det gör även Miljöpartiet, som visserligen anser att statistiken behövs i samhällsplaneringen men tydligen anser att det är alltför inträngande och personlighetskränkande att samla in uppgifter på detta sätt. Min enkla

fråga till Miljöpartiet blir naturligtvis: Hur tänker ni gå till väga för att samla in de uppgifter som enligt er behövs i samhällsplaneringen?

Folkpartiet säger också nej till FoB av integritetsskäl.

När det gäller integritetsfrågorna kan jag bara säga att jag själv inte har några problem med att jag finns i något register, där det står att jag bor i parhus, att jag har kakel i badrummet, vilket yrke jag har och vilken postadress jag har. Jag kan bara konstatera att det finns olika uppfattningar om detta. Jag respekterar det, men jag tror inte att vi kan övertyga varandra om motsatsen. Den oenigheten lär vi få leva med.

Fredrik Reinfeldt undrade vad som är rätt i sammanhanget, men det är en omöjlig fråga. Jag tror inte att det finns något som är rätt i detta, utan vi har olika uppfattningar. Det får vi leva med, som jag sade.

Det finns ett anslag som heter A 20 Kontrollfunktion i staten. Carl B Hamilton talade också om det. Regeringen föreslår att vi skall reservera 120 miljoner till den verksamheten. De pengarna skall bl.a. användas till effektivare skattekontroll och till att beivra fusk och systembrister i välfärdssystemen – kort sagt till att våra gemensamma medel används på bästa och mest riktiga sätt.

Här vill Folkpartiet minska anslaget med 45 miljoner och i stället satsa på den mc-relaterade brottsligheten. Det är visserligen behjärtansvärt, men man tar pengar från ett konto som redan bekostar sådan verksamhet.

När vi fattade beslut om utgiftsramar i november ville Folkpartiet ge skattemyndigheterna 50 miljoner och försäkringskassorna 80 miljoner just för att begränsa fusket med t.ex. moms, bostadsbidrag och underhållsbidrag. Dessutom säger Folkpartiet att de föreslagna satsningarna förutses leda till att man redan nästa år kan spara inte mindre än 2,2 miljarder kronor på minskat fusk.

Är det på det viset är det synd att riksdagen inte fattade det beslutet, men jag tror inte riktigt att det är så. Jag vill att Carl B Hamilton förklarar logiken i omstuvningarna och framför allt hur man i budgeten kan tillgodoräkna sig flera miljarder i intäkter på dessa omstuvningar.

Är det inte väldigt hypotetiska resurser att fördela på vård och omsorg, t.ex.? Varför minska med 45 miljoner i en verksamhet som just sysslar med något som Folkpartiet och alla andra tycker är bra – som ser till att våra gemensamma medel används på ett rätt och riktigt sätt?

När det gäller reservationerna med krav på en bättre och mer utvecklad könsuppdelad statistik från Vänstern och Miljöpartiet vill jag framföra följande. Kraven i motionerna ger intryck av att jämställdhetsstatistiken skulle vara dåligt utvecklad. Det är precis det som vi säger i betänkandet. Jag har också läst det. Utskottets majoritet håller inte med om detta. Redan 1994 klassificerades jämställdhetsstatistik som officiell statistik. Grunden för detta var den nationella handlingsplan för jämställdhet som riksdagen då fastställde. Det var en socialdemokratisk regering. I dag finns det en förordning som säger att individbaserad officiell statistik skall vara könsuppdelad om inte särskilda skäl talar däremot.

SCB har dessutom inrättat ett särskilt program för arbetet med jämställdhetsstatistiken, och trots att man har fått besparingskrav säger man att ambitionen att klara av jämställdhetsstatistiken inte skall sänkas. För all individstatistik som SCB samlar in finns det uppgift om kön. Statistiken redovisas också regelmässigt könsuppdelad. SCB:s undersökningar

*Fel! Okänt
växelargument.*

ULF – undersökning om levnadsförhållanden – och HINK, som gäller hushållens inkomster, kan också analyseras ur ett könsperspektiv.

Med de resurser som står till förfogande anser utskottets majoritet att det inte finns någon anledning att tillstyrka reservationernas krav. Men Johan Lönnroth har naturligtvis rätt: Det finns ingenting som är så bra att det inte kan göras bättre. Jag skall naturligtvis gå till mitt rum och läsa på i Jämsides. Jag tror säkert att det står många sanningar där och att vi kan förbättra könsperspektivet i politiken.

Den statliga revisionen, som många har uppehållit sig litet längre vid, har blivit en följetong i finansutskottets verksamhet. Jag minns inte riktigt vilket avsnitt vi är inne på nu, men det börjar nog komma upp i tvåsiffriga tal vid det här laget.

Moderaterna, Folkpartiet, Miljöpartiet och Kristdemokraterna, stödda av Vänstern i en egen reservation, skriver att riksdagen främst diskuterar framtida utgifter och enskilda statsråds uppträdande, men inte tillräckligt den statsfinansiellt och samhällsekonomiskt viktiga frågan om verkningarna av och effektiviteten i användandet av offentliga medel. Jag tycker att ni har rätt. Men jag tycker att ni har fel när ni tror att ännu en utredning skulle kunna ändra på detta förhållande.

Man brukar prata om orsak och verkan. Har Fredrik Reinfeldt tänkt på vem som är snabbast med att anmäla statsråden till KU för att där prata om hur de bär sig åt?

Den statliga revisionen har varit föremål för flera utredningar. Den senaste var riksdagens revisionsutredning, som avslutade sitt arbete så sent som i oktober i år. Den är överlämnad till talmanskonferensen, som ännu inte fattat beslut om förslaget. Jag tycker att det är rätt förståndigt att avvakta den behandlingen innan vi tar några nya initiativ i frågan.

Dessutom anser jag att det redan nu finns möjligheter för utskottsledamöterna att ta initiativ och lämna förslag till revisorerna om verksamheter man vill ha belysta och sedan diskutera i utskottet. Jag tror inte att jag överdriver om jag påstår att ingen av oss i utskottet har varit särskilt initiativrik härvidlag.

Utskottsmajoriteten anser inte att det är fel om Riksgäldskontorets hushållsupplåning kan ge staten lägre upplåningskostnader. Att det skulle innebära konkurrens med de privatägda bankerna bekymrar oss mindre. Konkurrens finns ju redan när det gäller upplåning på penning- och obligationsmarknaden, t.ex. Av senare veckors kritik mot bankernas höga avgifter och långsamma hantering av transaktioner drar jag snarare slutsatsen att konkurrensen är för liten. Vart har moderaternas marknadstänkande tagit vägen? I enligt mitt förmenande alltför många andra sammanhang är konkurrens det som moderaterna anser skall göra det bättre för människor. Varför gäller inte det penningtransaktioner?

Riksgälden skall inte ha direktkontakt med medborgarna, sade Fredrik Reinfeldt. Det låter som rena instruktionsförbudet.

Jag skall be att från en jordbruksutskottsledamot få meddela att det inte är en tjur som idkar avkastning i riksgäldens reklam. Det är en häst som uppträder i en rodeo.

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden. Utskottets majoritet tillstyrker förändringen. Liksom regeringen ser utskottet flera fördelar med att fondens roll som kapitalförvaltare renod-

las genom att endast indirekt ägande av fastigheter blir möjligt, dvs. att AP-fondens fastigheter kommer att drivas i bolagsform. Utskottet instämmer inte i Johan Lönnroths reservationskrav att en ytterligare utvärdering skall göras innan definitivt beslut fattas i frågan.

Herr talman! Med det anförda tillstyrker jag finansutskottets betänkande nr 2 och yrkar avslag på samtliga reservationer.

Anf. 151 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservation nr 2 – Folkpartiets reservation.

Jag tycker att Lisbet Calner tar för lätt på integritetsfrågorna i samband med folk- och bostadsräkningen. Vi har sett hur medborgare har röstat med fötterna genom att inte delta i de tidigare folk- och bostadsräkningarna. Vi har också sett väldigt starka reaktioner hos människor i samband med det som hette Metropolit- eller Metropolitprojektet i Stockholm. Det visar, tycker jag, att medborgarna i ett modernt samhälle är mycket skeptiska mot denna typ av undersökningar.

Om undersökningarna över huvud taget skall vara framgångsrika och ha ett vetenskapligt värde går det inte att tillämpa de metoder som man nu gör. De är alltför integritetskränkande. Därför bör man använda sig av urvalsundersökningar. Man kommer inte att få lika mycket information, men om man strävar efter så mycket information som Lisbet Calner gör kommer man i konflikt med integritetskraven.

Lisbet Calner sade att hon själv inte har något problem med integritetsfrågan. Det är ett livsfarligt uttalande. Det innebär att det inte finns någon anledning för mig att stå upp för den allmänna principen om integritet om jag har rent mjöl i påsen. Det finns samhällen som Lisbet Calner absolut inte vill identifiera sig med där man har fört denna typ av resonemang. Man har själv rent mjöl i påsen, och då skall alla andra ha det. De som inte har rent mjöl i påsen – de som inte accepterar integritetskränkningen – är skumma. Jag tror inte att det är den situationen Lisbet Calner vill ha.

Anf. 152 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Det var heller inte det jag menade. Jag menade precis det jag sade. Jag försökte också anlägga en ödmjuk ton. Jag sade att jag inte vet vad som är rätt och fel i denna fråga och att jag respekterar andra åsikter.

Det system vi har innebär att det är majoriteten som fattar beslut och att de besluten sedan verkställs. Jag tycker inte att jag tar för lätt på integritetsfrågorna.

Jag vet inte om det hette Metropolit- eller Metropolitprojektet – Carl B Hamilton gjorde mig förvirrad – men om jag minns rätt handlade det om hälsotillstånd och sjukdomar. Sådana saker skall väl ändå inte ingå i folk- och bostadsräkningen. Jag tycker att den jämförelsen haltar litet grand.

Anf. 153 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det är riktigt som Lisbet Calner säger att det fanns andra uppgifter i Metropolitprojektet. Men vad jag vill peka på är att jag tror att man i Sverige på 1990-talet inte är beredd att acceptera den typ av under-

*Fel! Okänt
växelargument.*

sökningar som Metropolit var – den startades på 50-talet – och inte heller den gamla typen av folk- och bostadsräkningar eller den nya modell som man nu diskuterar.

Låt mig också i denna replik passa på att svara på den fråga som Lisbet Calner ställde till mig om anslaget A 20. Vi menar att vi inför en bättre metod genom att trycka på för en oberoende revision underställd riksdagen. Jag menar att det är den stora frågan i det här betänkandet. Vi får då en bättre kontroll och styrning från riksdagens sida av statens budget.

Jag tycker som sagt att både försvarsutgifterna och alla de beslut som har fattats beträffande transfereringssystemen är trista exempel på att riksdagen har haft för dålig kraft i uppföljningen av sina egna beslut. Det bör man göra någonting åt. Vi ser ju inte en ny utredning som ett mål i sig, utan en bra utredning skall leda till en bra ny typ av revision.

Anf. 154 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Nej, jag misstänkte inte alls att Carl B Hamilton tror att en ny utredning är någonting i sig. Men nu ligger faktiskt riksdagens revisionsutredning obehandlad, så att säga. Jag kan inte heller hålla med om att det är revisionen som är den stora frågan i dag. Den stora frågan är faktiskt de 23 nämnder och styrelser som vi i dag tillstyrker anslag till.

Det har kommit fram många intressanta synpunkter om revisionen i dag, och dem kommer vi att få möjlighet att diskutera den dag då riksdagen skall fatta beslut om huruvida vi skall ha den revision vi har i dag eller inte. Den diskussionen ligger framför oss.

Anf. 155 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Lisbet Calner har mycket riktigt påpekat att jag har kallat en häst för en tjur, och för detta får jag ge henne *credit*. Å andra sidan har Lisbet Calner här kallat förtroendevald granskning i Riksdagens revisorer för riktig revision. Vi har alltså båda blandat bort korten på litet olika sätt.

Den grundläggande kritiken mot det sätt på vilket vi reviderar statlig verksamhet är just att revisionen är partssammansatt, att det finns ett parlamentariskt inflytande. Lisbet Calner beskrev själv hur detta kan leda till initiativ i utskott och liknande.

Det finns vedertagen internationell praxis på detta område för vad som är riktig revision. Honnörsorden är just oberoende och att valet av granskningsobjektet inte sker med politiska förtecken och sker utifrån kriterierna väsentlighet och risk.

Problemet med liggande utredningar, som Lisbet Calner har refererat, är att de alla har utgått från att de måste presentera ett förslag som liknar *status quo*. Man har alltså i grunden inte ställt sig frågan: Är den förtroendemannastyrda revisionen likvärdig med den professionellt uppbyggda, oberoende granskningen? Den grundfrågan tror jag att Lisbet Calner måste svara på först, innan man säger hur man skall hantera de olika utredningarna. Annars är inte t.ex. riksdagens revisionsutredning särskilt mycket värd. Det enda den gör är att på två olika sätt förflytta människor mellan Riksdagens revisorer och RRV utan att lösa just den här konflik-

ten: Vad är riktig, oberoende granskning och vad är förtroendegranskning?

Prot. 1997/98:48
16 december

Anf. 156 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Jag hävdar nog i alla fall att den här diskussionen är lämplig att ta när vi har fått ett förslag på riksdagens bord och kan diskutera det i utskotten. Men jag vill också säga att med vår förvaltningstradition med självständiga myndigheter tycker jag nog att den uppdelning som vi har i dag inte är så tokig som Fredrik Reinfeldt försöker ge sken av.

Men som sagt var: Låt oss ta en grundlig och rejäl diskussion om detta när det nu ändå finns förslag i en utredning. Jag tycker inte att vi skall fatta några beslut eller avkräva varandra absoluta ståndpunkter och ställningstaganden här i dagens diskussion om samhällsekonomi och finansförvaltning.

Anf. 157 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Nu har ändå dagens ärende den karaktären att de här frågorna dyker upp. Jag har noterat att Lisbet Calner inte vill ge något besked i den här frågan, och frågan kommer mycket riktigt att återkomma.

Tro bara inte att vi har lösningen framför oss i de utredningar som ligger på riksdagens bord. De har alla det systemfelet att deras utgångspunkt är en värld där vi skall fortsätta med en uppdelning i Riksdagens revisorer och RRV underställt regeringen, underförstått med RRV som det starkare organet. Där ligger själva grundfelet. Vi behöver ett starkare oberoende organ underställt riksdagen för att få trovärdig och bra uppföljning av de pengar vi avsätter till olika verksamheter.

När det gäller folk- och bostadsräkningar tyckte jag att Carl B Hamilton på ett utmärkt sätt utredde integritetsskäl för att vara emot dessa. Jag kan bara biträda det.

När det gäller riksgäldsresonemangen ber jag att få påpeka att det var kundkontakt jag ansåg att riksgälden inte skulle ha. Det är alldeles korrekt att vi moderater är för konkurrens, men den som skall uppbåda denna konkurrens är inte staten. Det blir alltid fel när staten eller olika offentliga organ tror sig vara en spelare på marknaden. Det har alltid visat sig att man utnyttjar stordriftsfördelar och den nära kontakt med politiska partier som ofta föreligger när stat, kommun eller landsting agerar. Det är därför som det är klokt att låta marknader agera med fria, oberoende aktörer, men staten bör inte vara en av dem.

Det är detta som är det principiellt intressanta med att riksgälden nu går ut i stora, betalda annonser och försöker få folk att sätta sina sparpengar där – på den avkastande hästen, vilket vi i dag har lärt oss att det är.

Anf. 158 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! När det gäller revisionen och den liggande utredningen var, om jag inte missminner mig, de moderata revisorerna i remissyttrandet eniga med de övriga revisorerna om att ha kvar de nuvarande arbetsformerna. Det är väl bara att konstatera att det finns olika uppfattningar

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

inte bara mellan partierna utan också, som moderaterna har visat i det här betänkandet, inom partierna.

Anf. 159 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Jag skall börja med att å Johan Lönnroths vägnar be om ursäkt för att han inte bevisar kammaren längre, men partiet har julfest i kväll och han vill väl närvara där också.

Jag går sedan över till ärendet. Jag tänkte också prata litet grand om revisionen. Jag satt själv med i riksdagens revisionsutredning, och jag tyckte att det bedrevs ett väldigt bra arbete där under Bengt K Å Johanssons ledning. Vi gick igenom i stort sett hela Europas revision, hur de olika ländernas modeller såg ut. Vi hade inne i stort sett alla revisionsinstanser i landet som sysslar med statlig revision osv. och fick höra vad de tyckte om den statliga revisionen, hur de arbetade nu och kanske litet grand också om hur man alternativt skulle kunna arbeta.

I somras bröt det också ut en våldsam debatt om revisionen, och det tycker jag är positivt. Jag tycker att det är oerhört intressant när plötsligt revisionen och granskningen börjar diskuteras offentligt. Tyvärr var inte den debatten helt saklig i alla delar, och den var dessutom föranledd av att Revisionsutredningen hade skickat ut en underhandsremiss där man hade vissa synpunkter. Det här tog hus i – hrm, hrm – på vissa ställen.

Det intressanta med Revisionsutredningen var att man som grundbult faktiskt hade diskussionen om revisionens oberoende och hur detta skulle säkras. Hela tiden gick diskussionen ut på att Caesars hustru inte fick misstänkas. Det var den utgångspunkten vi hade hela tiden.

Vad innebär då oberoende och beroende? Ja, oberoende i revisions-sammanhang innebär att revisionen skall vara oberoende i förhållande till sina uppdragsgivare och till de instanser som skall granskas. Det är de två fundamentala grundbultarna där. Oberoendet skall gälla såväl valet av revisionsobjekt som genomförandet av revisionen.

I staten har vi i dag två revisionsorgan – dels Riksdagens revisorer, dels RRV, Riksrevisionsverket. Båda två har på var sitt sätt svårt att helt hävda oberoendet gentemot sina uppdragsgivare. Riksdagens revisorer genom att de politiskt valda revisorerna, precis som Fredrik Reinfeldt här har sagt, har ett visst inflytande över urvalet av revisioner och, som också har sagts från talarstolen förut, att det inte helt sällan förekommer att de professionella revisorernas rapporter tvättas innan de redovisas. Detta sker naturligtvis eftersom revisorernas rapporter nästan alltid är enhälliga, och de eftersträvar konsensus.

RRV å sin sida är direkt underställt regeringen för att granska myndigheter under regeringen. Det är dessutom inte ett renodlat revisionsorgan utan har även omfattande uppgifter av helt annat slag. Det som också är ganska viktigt att konstatera här är att regeringen i stigande grad till RRV ger utredningsuppdrag som i huvudsak utförs av Riksrevisionsverkets avdelning för effektivitetsrevision. Det är också ett visst beroende av dem man skall hjälpa till att granska.

Generellt sett kan man säga att det egentligen inte finns något revisionsorgan som är fullständigt oberoende. Sedan kan man naturligtvis diskutera vilket av de två revisionsorganen, Riksdagens revisorer eller RRV, som är mest oberoende. Jag tänker inte gå in i den diskussionen här i dag. Den får vi ta vid ett senare tillfälle. Men jag vill påpeka att i båda

dessa revisionsorgan utförs en yrkesmässig revision. I båda fallen utförs arbete av tjänstemän enligt internationellt vedertagna metoder, dvs. god redovisningssed. Båda organens val av väg styrs av de två viktigaste kriterierna risk och väsentlighet, precis som har tagits upp här förut.

När riksdagens revisionsutredning arbetade och vi i stort sett skulle börja ta tag i de svårare frågorna damp regeringens budgetproposition ned. Sedan var den utredningen död. När man i budgetpropositionen säger att så här skall det vara, det är redan bestämt, det är klart, vad finns det då för anledning att fortsätta en utredning? Därför blev det minst sagt rumphugget på slutet.

Jag beklagar det. Vi hade nog behövt ett halvår till för att komma fram till någonting. Jag tror att vi hade kunnat komma fram till någonting bra. Jag delar den grundläggande uppfattning som reservanterna har i reservation 7, men jag har kommit fram till en annan lösning. Jag tror inte på en riksrevisor. Jag tror snarare att man skall välja en annan modell, precis som Revisionsutredningen kom fram till. Man förstärker Riksdagens revisorer genom att plocka folk från Riksrevisionsverket. Det innebär att man plockar bort effektivitetsrevisionen från Riksrevisionsverket. Sedan har de kvar de uppdrag de har för regeringen. Dessutom har de kvar den årliga revisionen. Effektivitetsrevisionen skulle skötas av Riksdagens revisorer med hela den öppenhet som då skulle bli möjlig. Men då måste man naturligtvis koppla Riksdagens revisorer till ett revisionsutskott i stället. Då får vi den totala politiska granskningen, och vi får fram rapporterna otvättade. Det tycker jag som sagt är väldigt viktigt.

Utredningen hade betydligt vidare ambitioner än som sagts i kammaren förut. Det fanns ambitioner att komma fram till någonting. Men de ströks automatiskt när vi fick budgetpropositionen. Då var det inte särskilt stor mening att fortsätta. Då hade regeringen satt ned sin fot. Man blev rädd, skulle jag vilja säga, för Riksrevisionsverkets våldsamma attack i sammanhanget.

Men jag välkomnar en utredning. Vi har ett mycket bra basmaterial att utgå från nu, och en sådan utredning skulle kunna jobba ganska snabbt.

Jag yrkar bifall till reservation nr 8.

Anf. 160 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! Jag börjar bli alltmer konfunderad när det gäller resonemanget om hur revisionen skall vara utformad. Det visar sig att även Vänsterns ledamot i Riksdagens revisorer har varit med på remissyttrandet om att de nuvarande arbetsformerna skall behållas. Det behövs nog en ordentlig diskussion om detta, inte bara som jag sade tidigare mellan partierna utan också inom partierna så att vi får klart för oss vad vi egentligen tycker i den här frågan.

Herr talman! Jag tycker att vi får acceptera Johan Lönnroths ursäkt. Inte kan väl finansutskottet inbilla sig att vi med samhällsekonomi och finansförvaltning kan konkurrera med Vänsterns julfest.

Anf. 161 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag skall meddela Johan Lönnroth det Lisbet Calner har sagt när jag träffar honom efter det att jag också har avvikit, för att gå på skatteutskottets julfest får jag väl tillägga.

Det remissyttrande som kom från Riksdagens revisorer tror jag inte till fullo behandlade de förslagen. Vi hade då ännu inte arbetat fram förslag. Frågan var ju om vi skulle ha kvar organisationen som den var. Det var det revisorererna svarade på. Det finns inte någon skillnad i uppfattning mellan mig och Vänsterpartiets representant hos revisorererna, Lars Bäckström, om vi skall välja en annan typ av revisionsorgan. Det de svarade på var någonting helt annat. Det kan inte Lisbet Calner ta in i den här diskussionen för det hör inte hemma här.

Anf. 162 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Jag skall ägna några minuter åt AP-fondernas fastighetsaffärer. Finansutskottet föreslår att AP-fondernas fastighetsinnehav skall bolagiseras. Det har två syften. Dels skall det ge statskassan större inkomster, dels är det ett sätt att hyfsa till siffrorna inför kommande budgetår.

Tyvärr kan hyresgästerna drabbas av det här. Som tur är har utskottet ändrat sin tidigare inställning att ombildningslagen, dvs. rätten för hyresgästerna att ombilda en fastighet till bostadsrätt, skulle hoppas över. Nu blev det inte så, utan hembudsreglerna omfattar även AP-fondens fastigheter vid bolagisering. Hyresgästerna skall ges rätt att intresseanmäla en överlåtelse till bostadsrättsförening, och fastighetsägaren kan pröva hembudet i hyresnämnden.

Det finns ändå en viss problematik runt bolagiseringsfrågan. Risken är stor att AP-fondernas bolag säljer fastigheterna när väl bolagiseringen är genomförd. Om inte hyresgästerna vid bolagiseringen lämnat en intresseanmälan att ombilda fastigheten till bostadsrättsförening är loppet kört i fortsättningen. Ombildningslagen gäller inte vid försäljning av aktier och andelar i bolag. Hyresgäster som bor i fastigheter under dessa förhållanden har inte rätt att ta över fastigheten vid försäljning.

En stor utförsäljning kan också störa stabiliteten på bostadsmarknaden och kan försvåra t.ex. nyproduktion i de delar av landet där det börjar bli aktuellt, framför allt i våra storstadsområden.

Det här sammantaget ger anledning till en ny utvärdering, men också skäl att komplettera med tilläggsuppdrag. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att aktualisera frågan om rätten till ombildning till bostadsrätt även vid försäljning av aktier eller andelar i bolag.

Om detta var Vänsterpartiet och Socialdemokraterna rörande överens vid behandlingen av bostadsutskottets betänkande BoU22 från 1991/92 under de borgerliga regeringsåren. I Socialdemokraternas reservation kan man läsa följande: Utskottet delar motionärens uppfattning om att det finns anledning att överväga en ändring av lagstiftningen så att hyresgäster i en fastighet som ägs av ett bolag får möjlighet till ombildning om bolaget säljer sina aktier och andelar.

Genom bolagiseringen av AP-fondernas fastighetsinnehav försvinner alltså möjligheten till ombildning för de hyresgäster som så vill. Det är ju beklagligt på längre sikt.

Till sist vill jag dock understryka att Vänsterpartiet inte motsätter sig viss utförsäljning av statligt ägda fastigheter. Tvärtom har vi föreslagit en viss utförsäljning av Vasakronans fastighetsbestånd till förmån för kommunala bostadsbolag i kris.

I vårt budgetalternativ för åren 1999 och 2000 avsätter vi 1 miljard kronor för vardera året från dessa utförsäljningar till förmån för rekonstruktion och hjälp till kommuner där både den kommunala ekonomin och bostadsbolagens ekonomi befinner sig i stora svårigheter. Om inget rejält görs blir det en tickande bomb, som kan få stora konsekvenser för verksamheterna i dessa kommuner. Här behövs krafttag. Vi ser med förväntan fram emot sådana förslag i den kommande regionalpolitiska propositionen eller i den gång på gång uppskjutna bostadspolitiska propositionen.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 13.

Anf. 163 LISBET CALNER (s) replik:

Herr talman! En enkel replik till Owe Hellberg. Första och tredje fondstyrelsernas fastighetsinnehav utgörs till 20 % av bostäder och resten är kommersiella fastigheter, framför allt kontor. Jag ville påpeka detta eftersom Owe Hellberg pratade om denna jättestora utförsäljning som skulle kunna komma till stånd.

Anf. 164 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det var inte i första hand anledningen till att jag sade vad jag sade. Nu gäller det den principiella frågan, dvs. hyresgästernas rätt till ombildning oavsett om det är ett bolag som äger fastigheterna eller om de ägs på ett annat sätt. Staten medverkar faktiskt till att göra det hela svårare med bolagiseringen. Därför bör man se över detta i samband med den utvärdering som skall göras.

Anf. 165 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Här gäller det anslag på ett ganska blandat utgiftsområde. Vi från Miljöpartiets sida vill se till att det blir bättre statistik för att kunna upprätta en bra grön BNP-beräkning, att kunna upprätta gröna nationalräkenskaper, men också för att kunna beräkna utvecklingen av miljöskulden.

Det här är viktiga underlag för de ekonomisk-politiska beslut som vi saknar i riksdagens behandling i dag. Vi får i stället lita på helt andra organ med betydligt sämre möjligheter för att få en någorlunda bedömning av hur miljöverkligheten ser ut ur ekonomisk synpunkt. Det finns en brist, och vi menar att det är dags med en systematisk uppbyggnad.

Statistik behövs i ökad utsträckning. Det kräver också att mer pengar satsas på Konjunkturinstitutet, som också lyder under det här området. Även där behöver det anställas fler. I dag finns det bara en anställd som jobbar med den typen av frågor. Vi skulle behöva fler för att kunna bygga upp en bra grön BNP-beräkning – eller BNI-beräkning. Huvudsaken är att vi får ett bättre underlag till de ekonomiska propositionerna, så att vi kan fatta klokare beslut.

Vi i Miljöpartiet anser att effektivitetsrevisionen behöver förstärkas så att vi får bättre underlag till riksdagen i det avseendet, så att vi bättre vet hur anslagen används, hur det fungerar ute i verkligheten. Vi föreslår därför mer pengar till Riksdagens revisorer och deras effektivitetsrevision. Vi tycker också att Riksdagens revisionsutredning, som flera andra talare har nämnt i dag, inte riktigt nådde fram till målet utan snavade över

*Fel! Okänt
växelargument.*

målsnötet. I varje fall slutfördes inte arbetet så som vi i utredningen hade tänkt oss. Det behövs en utredning för att se över detta på ett bättre sätt. Vi i Miljöpartiet anser att det bör finnas en samlad effektivitetsrevision i ett oberoende revisionsorgan under riksdagen.

Vi motsätter oss av integritetsskäl folk- och bostadsräkningen. Alltför långtgående ingrepp i den personliga integriteten har gjorts i de sammanhangen, även i den nya varianten. Det är viktigt att fråga sig vilken statistik som behövs. Det skall inte bara samlas in allt möjligt, även sådant som egentligen inte behövs ur samhällets synpunkt. Det finns skäl att begränsa så mycket som möjligt och bara ta fram det som behövs för samhällsplaneringen.

Det går alltid att hävda från politiker- och samhällsplanerarhåll att man behöver veta mer och mer. Då finns det egentligen ingen gräns för hur långt man kan gripa in mot den enskilda individen. Det är helt oacceptabelt med en sådan attityd. Jag tycker tyvärr att Lisbet Calner visade det här.

Vi vet att det behövs bra underlag för kostnadsutjämnningen mellan kommuner och mellan landsting. Det behövs förstärkning på SCB. Men då skall det vara sådan information som behövs för utjämnningen och inte en mängd annat, så som det finns i folk- och bostadsräkningen.

Likadant är det om det finns andra speciella behov som behöver ses över. Då går det att klara sig med enkäter, stickprov och urvalsundersökningar. På det sättet kan man begränsa ingreppen i den personliga integriteten. Det är också svaret på de frågor Lisbet Calner ställde till Miljöpartiet, dvs. hur vi vill samla in statistiken. Det skall vara en förstärkning av SCB där det behövs, men också enkät- och stickprovsundersökningar vid behov.

Även jämställdhetsstatistiken behöver förbättras. Det är också ett skäl till att vi vill plussa på för Statistiska centralbyrån.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 4.

Sedan några ord om reservation 11, som jag också yrkar bifall till. Den handlar om etiska investeringar.

Det finns en lång rad statliga fonder och stiftelser där det förvaltas mycket kapital. Vi menar att kapitalet även borde placeras utifrån etiska utgångspunkter.

Det skall vara positivt genom att välja att placera kapitalet där vi vet att det finns företag som arbetar för miljöförbättrade energikällor, för återvinning, för hälsovård, men också att undvika placeringar som stimulerar miljöförstörande verksamheter och leder till ökade hälsoproblem, t.ex. tobaks- och alkoholindustrin.

Det här kan ge ekonomiska fördelar. Det blir färre miljörisiker, mindre risk för bojkotter från allmänheten. Det finns också skäl att tro att den typen av verksamheter som är etiskt riktiga också har en bättre tillväxtpotential i framtiden. Vi menar att målet bör vara att 25 % av de statliga fondernas och stiftelsernas kapital skall placeras etiskt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU3

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 1997/98:1 delvis)

Allmänna bidrag till kommuner

Anf. 166 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Betänkandet avser de allmänna bidragen till kommunerna. Där har vi moderater presenterat ett alternativ som skiljer sig ganska mycket från regeringens. Det alternativet finns väl presenterat i våra motioner och i våra reservationer som är fogade till betänkandet. Jag kommer, herr talman, närmast att ge en del ytterligare kommentarer i anslutning till de texter som där finns.

Kommunerna och landstingen disponerar i dag intäkter på mer än 425 miljarder kronor. Det är en bra bit över 500 miljarder om även kommunala bolag räknas in. Ca 380 miljarder utgörs av skattemedel. Kommunsektorns andel av den totala ekonomin är därmed nära 30 %, en internationellt unikt hög siffra.

Medborgare i ett land som satsar så stora pengar i den lokala, nära verksamheten borde kunna få en väldigt god service som de är nöjda med. Men de två senaste årens utveckling visar nästan övertydligt att så inte är fallet. Gång på gång ser vi exempel på att något har gått snett under dessa år av socialdemokratiskt styre i riksdagen, av socialdemokratiskt styre i samtliga landsting utom ett och av socialdemokratiskt styre i en stor majoritet av kommunerna. Finns det möjligen ett samband med just detta förhållande?

Medan vårdköerna i sjukvården försvann under de borgerliga åren 1991–1994 har de återvänt med förnyad styrka under de senaste åren. Medan man fick mera för varje satsad krona i kommunal verksamhet i början av 1990-talet, tack vare avreglering och minskad statlig detaljstyrning, upplever vi nu att själva kärnverksamheten i vissa kommuner inte fungerar bra.

Krisen för äldreomsorgen är inte i första hand en fråga om pengar utan om hur man bedriver och skapar förutsättningar för bra äldreomsorg. Här har många socialdemokratiskt styrda kommuner, illa klämda av egen partiretorik, inte förstått eller inte förmått att leva upp till sina uppdrag. Den kommunala kärnverksamheten, det som kommunerna finns till för, har försummats. I stället har man ofta byggt ut sidoverksamheter som slukat såväl kompetens som pengar som borde ha stått till förfogande för att garantera kvalitet i det man skall ägna sig åt.

Jag har själv med stigande förvåning i min hemkommun sett hur detta skett. Ibland förstärks bilden av dyrbara låtsaslekar med beställar–utförar-modeller med nästan enbart interna aktörer. Inte förvånande tyder aktuell statistik på att kommuner nu satsar mer på overheadverksamhet och byråkrati, medan man förra mandatperioden effektiviserade verksamheten samtidigt som man koncentrerade resurserna dit. Produktiviteten i kommunsektorn ökade då som aldrig förr.

Vems är då ansvaret när missförhållanden och bristande kvalitet upp-dagas? Vems är ansvaret om en kommunal kärnverksamhet som äldreomsorgen inte fungerar? Jo, det här är den berörda kommunens, dess

*Fel! Okänt
växelargument.*

politiskt valda lednings, ansvar. Jag har redan sagt att detta för de flesta kommuner inte i första hand är en pengafråga. Med en total budget på 425 miljarder kronor i intäkter inser var och en att pengarna skall räcka till det väsentligaste. Det finns faktiskt metoder och vägar som står öppna för att god kvalitet också kan åstadkommas utan att det krävs stora resurstillskott i form av pengar. Däremot krävs det ofta resurstillskott i form av kompetens, kunnande, omtanke och, inte minst, lyhördhet för nya och bättre vägar att åstadkomma önskat resultat. Monopolverksamhet däremot är inte den bästa grogrunden för den typen av resurstillskott.

Herr talman! Just mot denna bakgrund är det trist att konstatera att utskottsmajoriteten i detta ärende, som handlar om kommunal ekonomi, valt att på nytt stänga dörren för den förnyelse av kommunal verksamhet som vi moderater förordar och som staten måste bejaka för att kommunerna skall kunna sköta sitt uppdrag på ett bra sätt.

Det är än mera trist att märka hur Socialdemokraterna nu i sin debatt ute i landet tillåter ett eventuellt tillskott på 4 miljarder kronor år 1999 och år 2000 till kommunala budgetar som totalt omsätter mer än 500 miljarder kronor. De här 4 miljarderna påstås vara avgörande för välfärden. På detta enkla sätt skall man kanske få människor att rösta på Socialdemokraterna och mobilisera dem mot Moderaterna.

Herr talman! Avgörande för vår välfärd är att de pengar som kommunerna redan i dag disponerar används på bästa sätt, att de kan öka när landets ekonomi växer på grund av en sådan ekonomisk politik från statens sida som främjar en uthållig tillväxt.

Det är onekligen cyniskt, men kanske symtomatiskt, när socialdemokrater resonerar som om det är de sista slantarna på marginalen i ökat statsbidrag som skall användas till bättre äldreomsorg. Sonia Karlsson – kommunfullmäktigeordförande från i det här sammanhanget inte okända Motala – skall strax föra socialdemokraternas talan här och hon vet säkert bättre. Det finns redan i dag pengar hos kommunerna som kan användas bättre, som kan användas till att få en god kvalitet på kommunal kärnverksamhet t.ex. Passa samtidigt på att höja debattnivån ute i landet genom att här säga det som är en självklarhet, dvs. att det är viktigt använda pengarna väl!

Herr talman! I övrigt skall jag helt kortfattat ta upp den inomkommunala skatteutjämningen, som ju infördes för ett par år sedan och som enligt moderat uppfattning är grundlagsstridig. Därför bör den ersättas med ett nytt system där staten tillför bidrag till de kommuner som har en för sina uppgifter otillräcklig egen skattekraft.

Dagens inomkommunala skattesystem gör också kommunerna helt oberoende av hur den egna skattekraften utvecklas. Det är bara medel-skattekraften i riket som är intressant. Ett sådant system uppmuntrar inte precis kommunerna att medverka till ekonomisk tillväxt.

Det är intressant att notera att ibland när ekonomer och andra diskuterar vad enskilda kommuner kan göra för att förbättra sin ekonomiska situation – det talas om diverse satsningar, t.ex. om idrottsevenemang som i den debatt som vi hade om OS i Stockholm år 2004 – säger man att skattekraften då kanske ökar och kommunen får in mera pengar. Det hela skulle då kunna gå ihop. Då tror man att ökade skatteinkomster till den egna kommunen skulle påverka skatteintäkterna i kommunen. Man räknar med att det rimligen är så. Men dagens system gör kommunerna helt

oberoende av hur den egna skattekraften utvecklas. Incitamentet för att öka den är helt borta. Vi moderater har i det avseendet lagt fram ett förslag som är sådant att samtliga kommuner skulle återges ett fullständigt incitament för att höja den egna skattekraften. Om det genomfördes skulle man på ett helt annat sätt skapa möjligheter för kommunerna att bidra till ekonomisk tillväxt i landet.

När regeringen nu valt att inte lägga fram förslag om en grundlagsändring som skulle göra den inomkommunala utjämning som införts förenlig med grundlagen – man har avstått från detta trots att en statlig utredning har lagt fram ett förslag om en sådan grundlagsändring för att så att säga åstadkomma konvergens mellan dagens system och grundlagen – och insikten finns att vi inte skall gå fram med en grundlagsändring, tycker jag nog att vi skall tolka detta som att också regeringen börjar inse att dagens system måste ändras. Jag inbjuder gärna socialdemokraternas företrädare att ansluta sig till denna min uppfattning.

Herr talman! Slutligen vill jag kommentera ytterligare ett moment som berörs i betänkandet. Det gäller de inkomstrelaterade avgifter som många kommuner tillämpar, bl.a. för barnomsorg och äldreomsorg, och som det finns statligt författningsstöd för – faktiskt i strid med den kommunala likställighetsprincip som i övrigt gäller.

I en nyligen utkommen ESO-rapport beskrivs det hur sådana här inkomstrelaterade avgifter gör att det ofta inte lönar sig att arbeta. Det gäller bl.a. för personer som i dag är arbetslösa men också för personer som inte har alltför märkvärdiga inkomster.

Vi moderater hävdar att fördelningspolitiken skall bedrivas av staten. Att ovanpå detta lägga inkomstrelaterade avgifter i kommunerna får orimliga marginaleffekter för många, inte minst för låg- och mellaninkomsttagare. Vi vill ta bort den särskilda författning som ger kommunerna rätt att i vissa fall ha inkomstrelaterade avgifter – i strid mot den likställighetsprincip som i övrigt gäller enligt kommunallagen.

Herr talman! Jag avstår från att yrka bifall till alla de reservationer som vi moderater står bakom och nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1 under mom. 3.

Anf. 167 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Anslagen till kommunerna kan låta torrt och tråkigt när vi talar om en verksamhet som handlar om bortåt 500 miljarder kronor. Men om vi vänder på steken handlar det framför allt om det som är mycket av kärnan i vår vardag – vården, äldreomsorgen, skolan och barn-tillsynen. Det handlar om trygghet för oss människor att veta att det fungerar när och om vi skulle behöva hjälp men också om att faktiskt få vardagen att fungera. När det här fallerar så fallerar också tilliten till skattesystem och skattefinansiering. Det är självklart att människor inte har någon lust att betala skatt för verksamheter som inte finns där den dag man själv verkligen behöver dem.

Vi i Folkpartiet har tillstyrkt det tillskott som regeringen har föreslagit av den enkla anledningen att vi ser att kommuner och landsting skulle behöva ytterligare extra pengar för att få näsan över vattenytan. Vi har varnat för det här länge och i våra egna tidigare budgetalternativ och budgetförslag lagt på mer än vad regeringen har gjort.

Det handlar inte om att lösa de ekonomiska problemen eller att bygga ut den kommunala servicen utan, som vi skriver i vår reservation, om att bromsa takten på uppsägningarna. Bara i går hörde jag att man i en rapport från Landstingsförbundets ekonomer gör prognosen att det med hjälp av de här pengarna handlar om att det bara är omkring 7 000 personer som blir uppsagda eller får en naturlig avgång i stället för 20 000 de närmaste åren. Det är viktigt att i retoriken hålla reda på att det inte handlar om några utökningar utan om att bromsa minskningarna.

Det handlar om att ge något större förutsättningar för att säkra kvaliteten.

Det här räcker inte. Som många har påpekat handlar det framför allt om vad man gör med de stora summor pengar som man redan disponerar och att man i kommuner och landsting måste dels göra rätt saker, dels göra saker och ting på rätt sätt. Det handlar om att satsa på vård, omsorg, skola och en och annan gatlykta, inte någon annan verksamhet som kommunerna också lägger ut pengar för. Det handlar om att göra saker på rätt sätt med effektivitet, konkurrensutsättning, upphandling, entreprenad, valfrihet osv., om att inte bedriva verksamheter i obskyra bolagsformer. Om kommunalpolitikerna vill leka affär föreslår vi i Folkpartiet att de skall starta eget i stället.

Vi hade i vår budgetram en del andra förbättringar: 380 miljoner till förbättrat högkostnadsskydd för vård och medicin så att barnfamiljer och gamla människor inte skall ställas inför valet att antingen gå till doktorn eller ta ut medicinen. Den innehöll ett fortsatt statligt ansvar för assistansersättningen – på det viset behövde man inte föra över en summa till kommunerna som ändå gick med minus – och ett förslag om att man skulle införa ett stimulansbidrag för äldreboende. Eftersom vår budgetram redan har röstats ned har vi inte möjlighet att hålla fast vid våra förslag. Folkpartiets budget kan inte plockas i delar utan måste antas i sin helhet.

Jag tänkte, herr talman, avsluta med att säga några ord om en fråga som alldeles för ofta kommer bort när vi talar om kommunal ekonomi och kommunal verksamhet. Det är det som jag skulle beteckna som vår tids riktigt stora utmaning, att häva utanförskapet och bryta den vanmakt som finns för människor som ofta bor i storstädernas utsatta förorter. Segregationen gräver allt djupare diken i vårt samhälle. Det går åt helt fel håll. För oss i Folkpartiet handlar det om att bryta vanmakten och häva utanförskapet och göra det genom att se till att människor får jobb och egen försörjning och makt över sitt eget liv. Då kan vi bryta utanförskapet och byta det mot ett innanförskap.

Hur kommer de här frågorna in här? Ja, vissa kommuner har en större andel människor som står utanför arbetsmarknaden, och det gör att man har högre kommunala utgifter och lägre kommunala inkomster. Därför har vi förordat ändringar i utjämningsystemet. Jag har reserverat mig till förmån för ett förslag om att kommuner och staten skall ta ett delat ansvar för socialbidragen. Då kan varken kommun eller stat tjäna på att man försöker skjuta människor mellan systemen. Man kan i stället koncentrera krafterna på att det skall bli det bästa för den enskilda människan i stället för det bästa för systemen.

Vi har också föreslagit att de s.k. Blommancheckarna och de s.k. kommunakutpengarna i stället skall delas ut generellt och förutsägbart,

*Fel! Okänt
växelargument.*

utan tjocka pärmar med ansökningshandlingar, till de kommuner där man har stadsdelar med många människor som lever i väldigt utsatta situationer, men så att man inte behöver ansöka och gå med mössan i hand på Inrikesdepartementet för att kunna få ut de här pengarna.

Det här löser givetvis inte några problem i sig, men det kan vara med och skapa förutsättningar så att man lokalt kan ordna den bästa skolan åt de barn och ungdomar som verkligen behöver den bästa utbildningen, så att man kan satsa på en bättre infrastruktur både socialt och på andra sätt, så att man t.ex. har råd och möjlighet att erbjuda förskola åt de barn som allra mest skulle behöva förskolan men vars föräldrar står utanför arbetsmarknaden och därför inte har rätt till barnomsorg.

En förnyelse av kommunal verksamhet som vi i Folkpartiet har strävat efter både länge och väl handlar till viss del både om att göra rätt saker och om att göra sakerna rätt. Det handlar inte bara om effektivitet och ekonomi, utan det viktigaste är att människor skall kunna få den service och den omsorg och vara med i den verksamhet som passar just dem bäst och att själva kunna forma verksamheten. För oss är valfrihet och inflytande ingen lyx för de starka utan en grundläggande förutsättning för att alla människor skall kunna ha makten över sina liv. Det är så, herr talman, att de människor som har pengar och som har ingående kunskaper och vassa armbågar har alltid kunnat ha makt över den här typen av tjänster. Det är inte det vi är ute efter; det räcker inte för oss. Därför vill vi skapa sådana förutsättningar att skolan, vården, barnomsorgen och den kommunala servicen skall kunna fungera även längst ut på linje 13.

Jag står givetvis bakom alla de reservationer som vi har i betänkandet men yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 168 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Efter nästan ett halvår av höjda statsbidrag syns ännu inga tecken på att sysselsättningen ökar i kommunerna. I stället har personalstyrkan minskat under hösten. Precis dessa rader kunde man läsa i ett nummer av Kommun Aktuell i förra veckan. Artikeln bygger på SCB:s arbetskraftsundersökning. Man konstaterar att minskningen i första hand skett bland kvinnor som varit anställda inom vården och omsorgen. Förhoppningarna om att det ökade statsbidraget snabbt skulle medföra ett ökat antal sysselsatta har tydligen kommit på skam.

Den här situationen bekräftar också i Kommunförbundets oktoberrapport. Man bekräftar naturligtvis att kommunernas ekonomiska situation har förbättrats under hösten. Man säger t.o.m. att genomsnittskommunen borde kunna klara kravet på budget i balans år 2000 men – och det här är viktigt – det är en stor variation bland kommunerna. Man spår att 140 kommuner, alltså nästan hälften av landets kommuner trots de ökade statsbidragen måste göra nedskärningar och därmed personalminskningar fram till år 2000.

I den andra hälften av kommunerna finns det utrymme för expansion. Då är bara frågan: Hur många kommuner kommer att utnyttja det läget för att utöka verksamheten och hur många kommer att använda pengarna till att förbättra ekonomin?

Jag tycker naturligtvis att det är bra att Socialdemokraterna nu har kommit med förslag om mer pengar till kommunerna. Men problemet är att det uppenbarligen inte är tillräckligt. Moderaterna däremot säger inte

*Fel! Okänt
växelargument.*

bara nej till ökade statsbidrag från 1999 och framåt. Man anser också att det nu finns utrymme att genomföra skattesänkningar ute i kommunerna. Moderaterna bedömer uppenbarligen behoven i kommuner och landsting på ett helt annat sätt än andra.

Förändringarna i befolkningssammansättningen gör att behovet av kommunal verksamhet kommer att öka. Det är det växande antalet äldre och den växande gruppen av barn och ungdomar mellan 7 och 15 år som gör att det kommer att ställas högre krav på äldreomsorg, sjukvård och skola. SCB säger att om vi skall kunna upprätthålla nuvarande nivå och service år 2000, behöver vi ytterligare ca 11 000 anställda i kommuner och landsting.

Vi har nog alla upprörts den sista tiden av situationen inom åldringsvården. Egentligen borde vi skämmas för att vi inte har förmått att ta hand om våra äldre på ett bättre sätt. I vissa fall har det egentligen varit fråga om direkt vanvård. Det är inte bara den medicinska delen av vården som har blivit eftersatt. Det handlar också om omvårdnad. Det handlar om att det finns någon där som kan trösta, någon som kan lindra, någon som har tid med en liten pratstund. Vad det egentligen handlar om är ju värdighet och medmänsklighet.

Vi har också sparat på våra barn. Större skolklasser, sämre undervisningsmaterial och en nästan obefintlig elevvård har blivit allt vanligare. Samtidigt säger vi att det är oerhört viktigt med satsningar på utbildning. Men hela tiden försämrar vi förutsättningarna.

I Värmland, som jag kommer från, har man på initiativ från mitt parti i Kristinehamns kommun nu beslutat att årligen upprätta barnbokslut. Det betyder att man nu synliggör på vilket sätt de politiska besluten i kommunen påverkar barnen. Liknande förslag har vi lagt fram i vår budgetmotion här i riksdagen. Där tycker vi att regeringen skall följa den norska regeringens exempel och ta fram en barnbilaga i budgeten, alltså en bedömning av hur budgeten påverkar barnens rätt och barnens situation.

Det kan naturligtvis vara svårt att avgöra hur barn påverkas av övergripande ekonomiska beslut. Men vi tror ändå att det finns ett stort värde i att anlägga ett barnperspektiv. Jag hoppas verkligen att regeringen tar till sig detta och att man behandlar det här positivt.

Verksamheterna i kommunerna utgör stommen i den generella välfärden. De skall, tillsammans med socialförsäkringarna, de generella stöden och de behovsprövade bidragen, bilda en helhet. Jag tycker att man kan säga att dessa saker tillsammans utgör våra socialpolitiska system. Dessa system är beroende av varandra. Förändringar inom *ett* område får betydelse för ett *annat*.

Så kan man t.ex. säga att den höga arbetslösheten, besparingarna i kommunerna och försäkringarna inom bl.a. sjukförsäkringen i hög grad har påverkat de behovsprövade bidragen. Då handlar det i första hand om socialbidragen.

Socialbidragen är i dag en tung post i kommunerna. Förra året fick över 400 000 hushåll socialbidrag. Med andra siffror kan man säga att 753 000 människor fick socialbidrag någon gång under 1996. Det motsvarar 11 % av den arbetsföra delen av befolkningen. Det är en ökning från året tidigare. Men det som kanske är allvarligast är att mer än hälften av socialbidragshushållen hade ett långvarigt socialbidragsberoende, alltså mer än tio månader. Det finns alltså en väldigt stark tendens att

socialbidragen håller på att överge sitt ursprungliga syfte att vara ett tillfälligt ekonomiskt stöd. I stället håller det på att bli en försörjningskälla för stora grupper.

Socialbidragen är alltså dryga. Förra året betalades det ut drygt 11 miljarder kronor i socialbidrag. Eftersom höga socialbidragskostnader tränger ut annan kommunal verksamhet, blir detta litet av kommunernas moment 22. Men det finns också en ojämlikhet mellan kommunerna, eftersom kostnaderna varierar.

I en reservation som vi har tillsammans med Folkpartiet tas den här problematiken upp. Vi pekar på nödvändigheten av att se över om staten och kommunerna kan dela på kostnadsansvaret – men på ett för staten kostnadsneutralt sätt. Frågan börjar aktualiseras nu, inte minst mot bakgrund av att vi från den 1 januari 1998 inför en riksnorm.

Vänsterpartiets förslag för kommunsektorn inom utgiftsområde 25 finns i ett särskilt yttrande. Enligt våra förslag kommer kommunsektorn att få ett nettotillskott på 5 miljarder kronor. Dessa resurser skapar vi genom att avskaffa grundavdrag vid högre inkomster. Vi säger också nej till höjningen av allmänna egenavgifter från den 1 januari, alltså höjningen från 5,5 % till 6,95 %. Vi föreslår också en riktad sänkning av arbetsgivaravgifterna i kommuner och landsting med 5 miljarder kronor.

Utöver de här förslagen föreslår vi att man gör en överflyttning av arbetslöshetsmedel på 3,3 miljarder från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 5. Avsikten är att skapa extra jobb åt långtidsarbetslösa inom kommunsektorn, jobb till ordinarie löner. Det är ett sätt att få pengar som annars skulle betalas ut i form av passiva bidrag att i stället bidra till aktiva åtgärder. Man gör på det här sättet något åt den smått absurda situation som det innebär att utbildad, kunnig arbetskraft står utanför arbetsmarknaden medan behoven är oerhört stora.

Vi har även inom andra utgiftsområden förslag som påverkar kommunernas ekonomi. Det gäller t.ex. assistansersättningen. Den 1 januari 1994 träder lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen om assistansersättning i kraft. En av rättigheterna enligt lagen var ju just rätten till personlig assistans. En grupp svårt funktionshindrade människor kunde nu få hjälp och stöd att leva ett mycket mer innehållsrikt liv. Reformen blev dyr, och man ålägger nu kommunerna att betala de första 20 timmarna. Samtidigt inför man en schablonisering i timersättningen. På utgiftsområde 9 har vi därför reserverat pengar för att lyfta av kommunerna den här kostnaden.

Jag har ett annat exempel. I år, 1997, drogs också ett stimulansbidrag till landstingen för rehabilitering och habilitering av äldre och rörelsehindrade in. De här pengarna var ett led i handikappreformens genomförande. Jag vill på det här sättet rikta litet kritik mot att man från regeringshåll med ena handen ger pengar till kommunerna men samtidigt tar tillbaka med den andra. Med hänvisning till att man har givit kommunerna pengar, övervältrar man kostnader. Vi tycker inte att det är något lyckat sätt att resonera.

Kommunernas inkomster är inte bara statsbidrag. Det handlar ju också om skatter. Och bästa sättet att öka skatteintäkterna är naturligtvis att få kommuninvånarna i arbete. Det tycker vi är ganska självklart. Men vi har ytterligare en reservation. Den handlar om hur det blir om någon kommun skulle vilja öka utdebiteringen. Då har vi ju en metod som gör

att statsbidragen minskas. Vi tar i en reservation upp vår kritik mot detta, som vi tycker är ett ingrepp i det kommunala självstyret.

Herr talman! Vänsterpartiet står bakom två reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 3.

Anf. 169 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det var en sak som Marie Engström sade som jag måste kommentera. Hon sade att vi moderater säger att det finns ett utrymme att sänka kommunalskatten. Det är en skillnad jämfört med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna.

Ja, det finns ett sådant utrymme. Men det förutsätter en annan politik här på riksplanet, så att man får avregleringar av kommunalsektorn, t.ex. i fråga om socialtjänstlagen. Men det förutsätter också kommunledning som säger ja till konkurrensutsättning av kommunal verksamhet för att få ned kostnaderna med bibehållen kvalitet.

I och med att Socialdemokraterna här i riksdagen säger nej till vad jag har sagt, och i och med att socialdemokratiska majoriteter ute i kommunerna intar den attityd som de gör, finns ju inte det här utrymmet till sänkta skatter. Fortsätter man i dagens spår, så blir det fortsatt höjda skatter – och dessutom sänkt kvalitet på kärnverksamheten. Jag vill göra det här tillrättaläggandet utifrån vad Marie Engström sade.

Anf. 170 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det kan vara viktigt med tillrättalägganden. När jag läste moderaternas motion förstod jag kanske inte att detta var villkorat på det sättet.

Eftersom vi har startat ett replikskifte skulle jag vilja fråga Lennart Hedquist en sak. Lennart Hedquist sade i sitt anförande att krisen i äldreomsorgen inte är en fråga om pengar utan att det är andra orsaker till att vi har den kris vi har i dag. Jag skulle vilja återknyta till den debatt vi hade här i riksdagen den 5 november om äldre vården. Då sade moderaternas representant att äldre vården får kosta vad den behöver kosta om den sköts effektivt och med god kvalitet, men då får också kommunerna lära sig att prioritera. Hur står detta i relation till det uttalande som Lennart Hedquist gjorde alldeles nyss?

Anf. 171 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det står väldigt väl i överensstämmelse med vad jag sade. Det är nämligen så att kommunerna ägnar sig åt en massa sidoverksamheter som kostar mycket pengar. Om man i stället fokuserar och satsar på det man finns till för, och dit hör ju bl.a. äldreomsorgen, kan man kanalisera pengaresurser dit. Men om man skall få en bra och framåtsyftande kvalitet på äldreomsorgen måste man också bejaka nya idéer och se hur man kan göra saker annorlunda än vad man hittills har gjort. Den grogrunden finns ofta inte om man bedriver den här verksamheten som en ren kommunal monopolverksamhet. Man måste också öppna för idéer utifrån. Det visar erfarenheterna.

Anf. 172 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har haft anledning att debattera även socialförsäkringsfrågor. Det gjorde vi i går här i kammaren. Jag noterar att moderaterna t.ex. har förslag om att ytterligare en karensdag skall införas i sjukförsäkringen. Ni går emot en höjning av sjukersättningen osv. Samtidigt vill jag återknyta till uttalandet om att kommunerna måste lära sig att prioritera. Jag skulle vilja att Lennart Hedquist tog tillfället i akt och preciserade vad det är som skall skäras bort i kommunerna. Vilken typ av verksamhet är det som skall bort? Jag tror att vi är väldigt många som väntar på det svaret.

Anf. 173 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Regeringen och Centern är stolta över budgetsaneringskraft och konsekvens.

Vi kristdemokrater har under hela saneringsprocessen konstaterat att budgetsaneringen har genomförts på ett sådant sätt att kommunerna inte klarar av sina kärnuppgifter inom vård, omsorg och skola. Vi har också vid varje budgetbeslut omprioriterat resurser så att kommuner och lands-ting får resurser för en värdig vård och omsorg.

Herr talman! Hela hösten har det nu kommit larmrapporter om tillståndet inom äldreården. Bilden av Sverige som en välfärdsnation har allvarligt skadats när bilder av direkt vanvårdade gamla nått oss alla. Socialstyrelsen har också slagit larm om en utbredd och dokumenterad vanvård i äldreården. Enligt Socialstyrelsens generaldirektör Claes Örtendahl spelar det ingen som helst roll om verksamheterna har bedrivits i privat eller kommunal regi.

Men regeringen verkar ha en kluven och motsägelsefull hållning till vanvården av gamla och långvarigt sjuka. Bostads- och kommunministern har försökt vifta bort Socialstyrelsens larmrapporter, bl.a. om att 7 av 10 på de kommunala sjukhemmen är undernärda. Han har kritiserat Socialstyrelsens generaldirektör för vad han kallar grovt svepande slutsatser om tillståndet i äldreården. Är inte Jörgen Andersson medveten om att det är just den regering där han själv ingår som uttryckligen har beställt utredningen av Socialstyrelsen? Då kan man väl inte samtidigt kritisera Socialstyrelsen när den gör sitt jobb?

Herr talman! Socialminister Margot Wallström däremot kallar rapporten för ett viktigt bidrag till diskussionen om äldreården. Man kan ju undra vad regeringen egentligen tycker om Socialstyrelsens rapport om tillståndet i äldreården. Vi kristdemokrater hoppas fortfarande på ett klarläggande av statsminister Göran Persson.

Efter nästan ett halvår med höjda statsbidrag syns ännu inga tecken på att sysselsättningen och därmed förhoppningsvis kvaliteten i vården ökar i kommunerna. För att snabbt förbättra sysselsättning och kvalitet valde regeringen att höja statsbidragen redan andra halvåret 1997. De 2,7 miljarder kronor det handlar om skulle enligt regeringen ge en omedelbar effekt på sysselsättningen. Här förväntades kommuner med bra ekonomi öka antalet anställda, medan kommuner med sämre ekonomi uppmanades att begränsa neddragningarna och dra tillbaka varslen om uppsägningar. Nu har vi facit t.o.m. årets näst sista månad.

Bara under november månad föll sysselsättningen inom vård och omsorg med 29 000 personer jämfört med samma månad förra året. En lik-

*Fel! Okänt
växelargument.*

nande personalneddragning inom offentlig sektor har inte skett sedan den djupaste krisen 1992–1993. En klen tröst är att även inom industrin föll sysselsättningen, med ca 20 000 personer. Men enligt affärsidén har mycket riktigt den öppna arbetslösheten däremot fallit.

Nu är det ju mycket riktigt så att propositionen och utskottsmajoritetens förslag innebär att sammanlagt 16 miljarder kronor kommer att tillföras kommunsektorn fram till år 2000. Då skall man komma ihåg att regeringens politik med andra handen kommer att ta tillbaka just ca 16 miljarder kronor. I år höjs de avdragsgilla egenavgifterna i sjukförsäkringen med en procentenhet och nästa år med ytterligare en. Den sammanlagda egenavgiftshöjningen har undandragit ca 15 miljarder i skatteintäkter för kommunsektorn vid slutet av nästa år. Därutöver har ytterligare ca 1 miljard övervältrats, utöver finansieringsprincipen, på kommunerna, främst genom ökade socialbidrag på grund av försämringar i socialförsäkringssystemet.

Herr talman! Detta innebär att de omskrutna 16 miljarderna i stort sett för kommunsektorn tillbaka till ruta ett där man befann sig på valdagen 1994. Läs igenom era egna anföranden här i kammaren och under valrörelsen om hur den dåvarande oppositionen beskrev tillståndet inom kommunsektorn! Där är vi åter när dagens statsbidragshöjningar är genomförda.

Nu välkomnar vi kristdemokrater att regeringen till sist insett att kommuner och landsting dränerats på resurser i sådan omfattning att de inte längre kan fullgöra sina primära uppgifter inom vård, omsorg och skola. Förslaget att föra tillbaka resurser med sammanlagt 16 miljarder kronor är därför bra – det är en bra signal – men inte tillräckligt långtgående. Fortfarande kommer det att återstå ett obestridligt gap mellan behov och resurser.

För att nå en real förbättring krävs det enligt vår och kommunförbundens uppfattning ytterligare 4–5 miljarder kronor fram till år 2000. Med kristdemokraternas ekonomiska politik får också kommuner och landsting ett ackumulerat tillskott på drygt 4 ½ miljarder kronor under planperioden.

Vi har valt en metod att ge dessa nya resurser som främst bygger på sänkta egenavgifter i sjukförsäkringen. Detta ger både högre köpkraft för löntagarna och ökade resurser till kommunsektorn. Finansieringsbehovet uppstår i statens finanser med sammanlagt ca 18 miljarder kronor. Genom att vi också återinför vårdnadsbidraget och en andra karensdag förstärks kommunsektorns ekonomi ytterligare, samtidigt som resurser kan återföras från utgiftsområdet för att inte kommunsektorn skall överkompenseras. Netto innebär detta en förstärkning med 1,8 miljarder kronor under 1998 och sammanlagt ca 4 ½ miljarder t.o.m. år 2000.

Herr talman! Kommunsektorns utveckling handlar inte enbart om nya resurser. Vi får inte glömma bort att kommunsektorn redan i dag förfogar över enorma resurser – över 30 kr på varje intjänad hundralapp går redan till denna sektor. Samtidigt som de uppenbara resursbristerna rättas till är det helt nödvändigt att kommunerna prioriterar sina huvuduppgifter, att den kommunala verksamheten effektiviseras och konkurrensutsätts. Det handlar om, som Karin Pilsäter sade, att göra rätt saker och om att göra saker rätt, att effektivisera och att kraftsamla på vård, omsorg och skola.

Då är det viktigt att våga konkurrensutsätta även den egna verksamheten med kvalitet, och inte enbart med pris i fokus.

Vi kristdemokrater har motionerat om att införa värdighetsgarantier ute i kommunerna, en varudeklaration och en kvalitetskontroll av äldre-vården. Där skall det bl.a. finnas eget rum för alla som så önskar, vara självklart att sjukhemsplatsen ligger i den kommundel där vederbörande tidigare bott och har sina bekanta, vara uttalat att en patient inte skall behöva vänta innan en blöja med avföring eller urin byts, finnas tillräckligt med personal för att mata och hjälpa till med att dricka, finnas tillräckligt med personal så att varje patient får känna sig ompysslad, observerad och personligt tilltalad några minuter varje förmiddag och eftermiddag. Ett antal kommuner är glädjande nog på väg att införa en sådan värdighetsgaranti för att återupprätta förtroendet för äldreomsorgen.

Jag vill med det, herr talman, hänvisa till det särskilda yttrande som Mats Odell har fogat till betänkandet.

Anf. 174 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Mer än något annat handlar välfärden om jobben och att vi kan klara en bra utbildning, en god vård och en trygg omsorg om barn och gamla. Socialdemokraterna och Centern har gjort gemensamma ansträngningar för att få ordning på den svenska ekonomin. Nu kan vi se resultaten. Vår ekonomi har fått ny kraft och styrka.

Det ger oss möjlighet att till år 2000 rejält höja nivån på bidragen till kommuner och landsting. Jämfört med 1996 handlar det om 16 000 miljoner kronor. 16 000 miljoner kronor är mycket pengar, men vad kan vara viktigare än en bra skola, en bra barnomsorg, en bra sjukvård och en bra äldreomsorg? Ni har också alla här tidigare intygat hur viktigt det är.

Den stora frågan i svensk politik är: Skall våra nya resurser användas för att värna välfärden och bekämpa arbetslösheten, som vi socialdemokrater vill, eller skall de användas, som Moderaterna föreslår, till att sänka skatten så att kommuner och landsting utarmas på de resurser som så väl behövs för skolan, vården och omsorgen?

Vi socialdemokrater vill utveckla välfärden. Det bästa sättet att minska klyftorna i samhället är att se till att fler människor har arbete. Vården och omsorgen måste hålla hög kvalitet, och den egna ekonomin skall inte avgöra om en människa får den vård hon behöver när hon behöver den. De brister vi ser i dag vill vi göra något åt. Vi skall ha en värdig vård och omsorg. Vi skall ha en skola med allra högsta kvalitet.

Finansutskottet utgår i likhet med regeringen från att kommuner och landsting främst använder de ökade resurserna inom områdena vård, omsorg och skola.

Anslagen under budgetens utgiftsområde 25 omfattar merparten av statens utgifter för kommuner och landsting. Riksdagen har fastställt ramen till 93 049 miljoner kronor.

Utskottet föreslår bifall till propositionens förslag beträffande anslagen och avslag på motionerna från Moderaterna, Folkpartiet, Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet.

Utskottet kan konstatera att samtliga partier tillstyrker regeringens förslag att höja de generella statsbidragen för nästa budgetår. T.o.m. Moderaterna tar skeden i vacker hand. Att Moderaterna sväljer förtreten med höjda statsbidrag för nästa år försvarar de med att det kommunala

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

budgetarbetet redan har kommit långt. Men sedan återställs ordningen för åren därefter, då Moderaterna säger nej till de nya resurserna till kommuner och landsting.

Moderaterna föreslår en skattesänkning med 50 öre år 1999 och 1 kr år 2000 i kommunsektorn. Det innebär minskade inkomster för kommunsektorn med 9,6 miljarder kronor, som inte skall kompenseras. Dessutom vill de krympa statsbidragen med 7,6 miljarder. Enligt den moderata kommunpolitiken skulle kommuners och landstings ekonomiska utrymme år 2000 bli ca 17 000 miljoner lägre än enligt socialdemokraternas politik. De föreslagna nedskärningarna motsvarar lönekostnaderna för ca 60 000 heltidsanställda i kommunerna. Framför allt är det kvinnornas jobb som hotas av moderaternas politik. Utskottet avvisar bestämt en sådan neddragning av resurserna med hänsyn till de allvarliga konsekvenserna för kommunernas service till medborgarna.

Lennart Hedquist flydde problemen, och han tog upp hela kommunsektorns inkomster och sade att de var ungefär 450 miljarder. Såvitt jag vet beräknas kommunsektorns – dvs. kommunerna, landstingen, församlingarna och kommunförbunden – samlade inkomster i år till 399 miljarder kronor. Samtidigt är de samlade utgifterna ungefär 400 miljarder.

Sedan hänvisade Lennart Hedquist till att jag var kommunfullmäktiges ordförande i Motala och att jag nog skulle kunna tala om hur det såg ut, eftersom han också påstod att kommunerna borde ägna sig åt kärnverksamheten och inte åt allt annat som de gör.

Motala kommuns budget för 1998 är på ca 1 200 miljoner kronor. Av dem går det till barn- och utbildningsnämnden ca 364 miljoner, till omsorgsnämnden, där äldreomsorgen finns, ca 398 miljoner, till vuxenutbildningsnämnden ca 137 miljoner och till östra kommundelsnämnden, som har barnomsorg, äldreomsorg och utbildning, ca 125 miljoner. Det gör att till de här kärnverksamheterna går drygt 1 000 miljoner. Kvar är drygt 175 miljoner, som skall gå till fullmäktige, kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden, myndighetsnämnden, tekniska nämnden, där vi har gator och vägar m.m., och dessutom till kommunrevisionen.

Jag är mycket intresserad av att veta, precis som Marie Engström sade tidigare: Vad är det som är kärnverksamheterna i de moderata kommunerna?

I reservation 1 från moderaterna hävdas att det s.k. inomkommunala utjämningsystem som infördes fr.o.m. år 1996 strider mot den svenska grundlagens bestämmelser.

Riksdagens ställningstagande till det nya systemet föregicks av ett flerårigt utredningsarbete. Bakom de grundläggande principer som utjämningsystemet vilar på står samtliga riksdagspartier utom Moderata samlingspartiet. Finansutskottet anser för sin del att systemets grundlagsenlighet är ställd utom allt tvivel.

Förra året hade Lennart Hedquist och jag exakt samma debatt, och då påstod han också att detta var grundlagsstridigt. Jag vill fråga Lennart Hedquist: Är det inte en smula snopet att ni först gjorde en sådan dygd av att följa Lagrådet men att ni nu har fått även Lagrådet emot er? Det är alltså inte grundlagsstridigt.

Ett antal motioner tar upp frågor med anknytning till den närmare utformningen av utjämningsystemet.

En parlamentarisk kommitté – Kommunala utjämningsutredningen – har tillsatts av regeringen för att löpande följa, utvärdera och utveckla det nya statsbidrags- och utjämningsystemet.

I Kerstin Kristianssons motion Fi601 föreslås att den faktor i kostnadsutjämnningen som avser befolkningsminskning skall ges en ökad tyngd. Enligt vad utskottet erfarit är detta en fråga som har uppmärksamats i det pågående utredningsarbetet och som blivit föremål för ett ingående analysarbete.

I Marie Granlunds motion Fi602 anförs att det nuvarande skatteutjämningsystemet inte i tillräcklig grad tar hänsyn till variabler som arbetslöshet och flyktingmottagande. Utskottet vill när det gäller arbetslöshet framhålla att kommittén utreder om man skall föreslå en utvidgad arbetslöshetsdefinition och hur denna i så fall skall utformas. Det bör också framhållas att regeringen beviljat extra medel till kommuner med höga kostnader för flyktingar.

I Kerstin Warnerbrings och Ing-Britt Irhammars motion Bo305 föreslås en översyn av de nuvarande statsbidragsreglerna för att man skall kunna anpassa dem till det nya Skånelänet. Utskottet har erfarit att regeringen överväger olika typer av övergångslösningar för att så långt möjligt neutralisera de ekonomiska effekterna av indelningsändringarna för berörda kommunala organ.

Utskottet avstyrker med det de anförda motionerna Fi601, Fi602 och Bo305.

I reservation nr 2 från Folkpartiet och Vänsterpartiet kräver man att staten skall ta hälften av den direkta kostnaden för socialbidrag samt att tilläggsdirektiv med denna innebörd skall ges till kommittén. Reservanterna pekar på att socialbidragskostnaderna stigit, framför allt som en följd av en hög arbetslöshet.

Som jag redan nämnt pågår överväganden inom kommittén om hur bl.a. kostnaderna för arbetslösheten skall kunna beaktas inom ramen för det nuvarande systemet. Utskottet anser inte att det är aktuellt att utvidga kommitténs mandat på det sätt som föreslås.

I reservation 3 från Vänsterpartiet och Miljöpartiet krävs stopp för det s.k. skattestoppet med hänvisning till kommunernas självbestämmande. Utskottet vidhåller att det har gjorts en rimlig avvägning mellan kraven på samhällsekonomisk balans och kraven på kommunal självstyrelse. Utskottet konstaterar också att konstitutionsutskottet har godtagit förslaget utifrån konstitutionella synpunkter.

I reservation 4 från Moderaterna vill man avveckla ett stort antal kommunala bolag och därtill utsätta den kommunala sektorn för hårdhänt konkurrens.

Även i reservation 5 från Folkpartiet och Kristdemokraterna anförs att kommunala bolag bör avvecklas eller säljas ut.

I förutsättningarna för den kommunala självstyrelsen ligger att kommunerna själva kan och bör ta ställning till vad som är bäst för medborgarna inom de ramar som anges i lagstiftningen.

Det pågår, trots allt det Lennart Hedquist säger, fortlöpande ett intensivt arbete med att göra den kommunala sektorn allt effektivare och allt bättre. Utskottet noterar i sammanhanget att den kommunala verksamheten konkurrensutsätts i hög grad redan i dagsläget, och det visar sig att den oftast klarar sig utmärkt i konkurrensen mot privata alternativ.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Den naturliga verksamhetsformen för den kommunala sektorn är förvaltningsformen. Kommunala bolag omfattar i genomsnitt ca 14 % av den primärkommunala verksamheten. Att, vilket krävs i reservationerna, förbjuda kommunerna att driva verksamhet i bolagsform är inte bara ett allvarligt ingrepp i den kommunala självstyrelsen utan hindrar också kommunerna från att i det enskilda fallet välja den mest effektiva verksamhetsformen. Då blir det dyrare för kommuninvånarna och sämre service.

Herr talman! En viktig skiljelinje i svensk politik går just i synen på den gemensamma sektorn. Vi socialdemokrater kan aldrig acceptera uppfattningen att de offentliganställda inte utför riktiga jobb eller att tryggheten skulle vara ett hot mot ekonomisk tillväxt. I stället anser vi att välfärden är nödvändig för en hållbar ekonomisk utveckling. Solidaritet och gemensamma insatser är vår väg att möta framtiden.

Med det yrkar jag bifall till finansutskottets förslag och avslag på reservationerna.

Jag vill hinna kommentera något. Jag tror att jag hinner kommentera det Lennart Hedquist sade i nästa omgång. Karin Pilsäter sade att det inte var fråga om en utökning utan om en bromsning av minskningen. Det är en statsbidragsökning. År 2000 är statsbidragen 16 000 miljoner kronor större än vad de var 1996. Det är ingen engångsåtgärd.

Jag vill kommentera det Marie Engström sade om sysselsättningen. Också jag läste artikeln i Kommun Aktuellt. Man visade antalet kommunanställda under hösten. Antalet var lägre än motsvarande månad förra året. En stor del av den skillnaden beror på att 12 000 kommunalt anställda i Göteborg fördes över från kommunen till landstinget. Det var det som gjorde att vi fick denna siffra.

Jag håller med om att vi å ena sidan inte har fått den ökning vi önskade. Å andra sidan har vi förhindrat att fler har fått sluta i kommunerna. Vi ser nu att en tydlig ökning är på väg när det gäller antalet anställda.

Eftersom det var Lennart Hedquist som inledde kan jag läsa vad som stod i den borgerliga tidningen Motala Tidning i dag. I Motala kommun har antalet kommunanställda ökat med 70 personer sedan i somras. Våra Perssonpengar används dessutom till skola och äldreomsorg.

Till sist vill jag säga att jag tycker att Chatrine Pålsson borde ha frågat Lennart Hedquist, eftersom han hävdar att kommunerna inte behöver mer resurser. Eftersom Chatrine Pålssons och Lennart Hedquists partier tänker sitta i regering tillsammans om de skulle vinna valet tror jag att ni har ett jätteproblem.

Jag skulle dessutom vilja kommentera det som sades om att regeringen skulle vara kluven och motsägelsefull inför larmrapporten om äldre vården. Det är självklart att man skall agera direkt när det kommer larmrapporter. Det har regeringen också gjort. I torsdags anslogs ytterligare 5 miljoner till Socialstyrelsen för att den skall kunna göra en bättre uppföljning.

Jag tror att man skall komma ihåg att man i rapporten från Socialstyrelsen inte analyserade orsakerna till att gamla är undernärda. Eftersom Chatrine Pålsson jobbar i sjukvården, och eftersom också jag har gjort det, vet vi att det finns många olika skäl till att de gamla kan vara undernärda hur väl man än sköter dem.

Anf. 175 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det viktiga inslaget i den moderata politiken är att åstadkomma skattesänkningar för låg- och mellaninkomsttagarna. Då måste man åstadkomma en sänkning av kommunalskatten. Vi har visat hur man kan åstadkomma det dels genom en finansiering via staten, dels via åtgärder inom kommunsektorn. Åtgärderna inom kommunsektorn skall grundas på en avreglering som staten bejakar och på en konkurrensutsättning av verksamheten.

Socialdemokraterna säger att det saknas 17 miljarder i det moderata alternativet. Jag tyckte att de var det som Sonia Karlsson sade. Då utgår man från socialdemokratisk politik och från att kostnaderna vore desamma även om man bedrev politiken på riksplan och kommunalplan i nya banor.

Sonia Karlsson sade förresten att jag uppgav felaktiga siffror beträffande kommunsektorns storlek. De siffror som Sonia Karlsson åberopade gällde de totala skatteintäkterna i kommuner och landsting. Jag talade om de totala intäkterna inom kommunsektorn.

Sedan vill jag kort kommentera Lagrådet och den inomkommunala utjämningen. Lagråd 1 sade att den inomkommunala utjämningen var grundlagsvidrig. Lagråd 2 passade och sade att man med hänvisning till att regeringen skall tillsätta en kommitté kunde godta den.

Nu har kommittén kommit, och den har lagt fram ett förslag om grundlagsändring. Dessbättre föreslår regeringen nu ingen grundlagsändring, men det här innebär ju att vi har ett grundlagsvidrigt system. Det enda sättet att rätta till det är att snarast i stället åstadkomma ett system där staten svarar för kostnads- och inkomstutjämning.

Anf. 176 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Till Lennart Hedquist vill jag bara kort säga: Vi har inget grundlagsstridigt system.

Jag fick inget svar på det som jag tycker är en väldigt intressant fråga, eftersom jag tydligt kunde påvisa hur svårt det är att hitta den stora "andra" verksamhet som kommunerna skulle hålla på med. Jag tog min egen kommun som exempel.

Som jag sade vill moderaterna privatisera och ha en ganska hårdhänt konkurrensutsättning. När jag tittar i moderaternas motion ser jag att man hänvisar, vilket också Lennart Hedquist gjorde, till monopolen. Hit hör skolan, sjukvården, äldreomsorgen och barnomsorgen enligt Moderaterna. Det är de monopoler som Lennart Hedquist helt vill konkurrensutsätta. Dessutom står det i motionen att kommunerna själva inte skall få vara med när denna verksamhet konkurrensutsätts. De tillåts inte detta. Detta, står det sedan, skapar frihet, kvalitet och mångfald och ger utrymme för kommunerna att prioritera det som inte kan utföras av andra.

Vad, Lennart Hedquist, är detta som inte kan utföras av andra? Det finns inget kvar!

Anf. 177 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Framför allt skall kommunerna i det läget ägna sig åt beställarverksamhet och myndighetsutövning, men jag är helt med på att kommuner också kommer att driva skolor och vårdinrättningar m.m. Det

*Fel! Okänt
växelargument.*

är dock viktigt att man utsätter hela denna verksamhet för konkurrens och får fram idéer och andra arbetsmetoder från den privata sektorn.

Sedan antyder Sonia Karlsson att allt som ingår i den kommunala budgeten inom skola, äldreomsorg och barnomsorg går till verksamheterna. Så är det dessvärre inte. Det finns väldigt mycket overheadkostnader och byråkrati som frodas inom de anslag som Sonia Karlsson nämnde. Det är därför det är så viktigt att få jämförande kostnadstal utifrån likvärdig kvalitet. Den kommunala sektorn är dessvärre fortfarande väldigt litet konkurrensutsatt, och det kostar medborgarna stora pengar.

Anf. 178 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att det måste finnas någon form av overheadkostnader. Vi måste ju ändå ha en administration, och vi måste få de här sakerna att fungera.

Den stora arbetslösheten har gjort att kommunerna haft minskade skatteintäkter. Min kommun har fortfarande inte en budget i balans. Jag är övertygad om att detta gör att man ser över alla de kostnader som går att se över. Som jag har uppfattat det har Lennart Hedquist jobbat inom kommunen och vet hur man i budgetarbetet granskar alla poster. Sedan kan det göras mer. Det måste man göra hela tiden. Men jag är övertygad om att man gör detta i kommunerna, eftersom man är tvungen till det.

Anf. 179 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skall först kommentera Sonia Karlsson och min lilla diskussion om Kommun Aktuell. Om man fortsätter att läsa i Kommunaktuellt ser man trots allt att det står att det är svårt att skönja någon ökning av antalet anställda, som regeringen har hoppats på, trots att man beaktar dem som var anställda vid sjukhuset i Göteborg.

Men det var inte därför jag begärde replik på Sonia Karlssons anförande. Jag skulle gärna vilja att Sonia Karlsson litet grand kommenterade det som Kommunförbundet har skrivit i sin oktoberrapport, som jag också pratade om i mitt anförande.

I går diskuterade jag litet grand med Maj-Inger Klingvall om bl.a. de 16 miljarder kronorna till kommunerna. Hon hävdade bestämt att välfärden nu var räddad och att allting nu är väldigt bra. Som jag sade i mitt anförande tycker jag att det är väldigt bra att de här pengarna nu kommer till kommunerna och landstingen. Men det finns ett "men" här, och det är: Räcker verkligen pengarna till? Vi bedömer att de inte gör det, och det är bl.a. därför vi i vårt budgetalternativ vill ha ytterligare 5 miljarder kronor nu till kommunerna och landstingen.

Anf. 180 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Då fortsätter jag att läsa i den här artikeln. Sedan står det nämligen: Troligen hade läget varit värre utan det höjda statsbidraget. En del kommuner som i början av året tänkt säga upp personal har kunnat dra tillbaka sina varsel.

Jag har också den rapport som Marie Engström hänvisar till. När vi läser den ser vi att man på flera ställen återkommer till att det tack vare de ökade statsbidragen är ett helt annat läge för kommunerna. Det slår man fast väldigt bestämt.

Jag tror att det av de 288 kommunerna är ca 120 som inför balanskravet år 2000 måste se över sin verksamhet och troligtvis göra vissa besparingar, t.ex. Motala. Men tack vare att sysselsättningen nu, som vi ser, ökar kommer vi att få ökade skatteintäkter. I Motala, som väl kan få bli exemplet här i kväll, ser vi också att socialbidragen minskar. Inför nästa år har vi kunnat minska anslaget till socialbidragen med ca 10 miljoner därför att vi ser att vi får minskade socialbidragskostnader tack vare att fler människor får arbete. Det här kommer att synas i alla andra kommuner också.

Anf. 181 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Kan vi ändå inte enas, Sonia Karlsson, om att den här rapporten kanske är en indikation på att pengarna inte räcker till, om det nu visar sig att hälften av de tillfrågade kommunerna säger att de ändå inte kommer att klara balanskravet till år 2000?

Sedan vill jag knyta an till en skattefråga. Socialdemokraterna skriver i budgetpropositionen att man vill ändra den tillfälliga värnskatten från år 1999. Skulle socialdemokraterna kunna tänka sig att i ett läge då kommunerna behöver mer medel låta värnskatten vara kvar?

Anf. 182 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi ser nu hur pass bra den ekonomiska utvecklingen går, och jag har ett stort förtroende för att den kommer att fortsätta. Sedan kommer vi också att stämma av hur utvecklingen ser ut i kommunerna. Det här är ju inte sista gången vi säger något om detta före år 2000. Vi kommer att kunna mötas i debatter framöver, och jag är säker på att vi då kan se att det går bättre än vad Marie Engström nu befarar.

Anf. 183 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det var nog inte bara papperna som Sonia Karlsson hade oordning på när hon skulle angripa mig, utan det var nog mer. Jag har självklart inte hävdad att 16 miljarder nya kronor inte skulle vara mer pengar än utan dessa 16 miljarder. Vad jag talade om var antalet anställda. Jag sade att det här extra tillskottet inte gör att personalen ökar utan att det bromsar takten i uppsägningarna. Detta torde väl ändå vara oomtvistat, i varje fall utanför det socialdemokratiska partiet. Jag tycker nästan att det är litet skrämmande att vi är tvungna att föra en debatt med företrädare för majoriteten om realsiffror, om hur det ser ut med plus och minus både vad gäller pengar och personal – sådant som jag tror är uppenbart för dem som står utanför socialdemokratien.

Pengarna ger inte fler anställda; de bromsar minskningen. Det beror bl.a. på att de ökade statsbidragen till viss del äts upp av minskade skatteintäkter, något som i sin tur beror på att sysselsättningen inte ökar som Sonia Karlsson säger utan faktiskt sjunker. Arbetslösheten sjunker, men samtidigt sjunker också sysselsättningen. Det är färre som har jobb i dag, som är skattebetalare och har en lön att leva på, än det var i augusti, eller för ett år sedan, eller 1994 då ni tillträdde, eller t.o.m. 1974. Ni kan nästan ta vilket tillfälle ni vill och jämföra: Det är färre som jobbar i dag.

Detta är grundproblemet. Jag vill därför bara ställa en enda fråga till Sonia Karlsson: Är socialdemokratin medveten om detta, och anser man i så fall att det är ett problem?

Anf. 184 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Karin Pilsäter om att det är ett bekymmer att den ekonomiska kris som vi har fått hantera ett antal år bl.a. har gjort att kommunerna har fått spara och säga upp personal.

Nu var det så att under de borgerliga regeringsåren 1991–1994 försvann 100 000 arbetstillfällen i kommunerna. Sedan har vi lagt till pengar så att man har kunnat börja stoppa uppsägningarna av anställda. Men precis som jag sade i mitt tidigare inlägg har det minskat, och det märks mer än vad vi trodde under våren. Det håller jag med om. Samtidigt ser vi nu att det är på väg att vända och att sysselsättningen faktiskt ökar, om vi tittar på de senaste siffrorna.

Anf. 185 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det skulle vara väldigt intressant att veta vilka siffror det är. De siffror som alla andra har tillgång till visar ju att antalet jobb sammanlagt faktiskt sjunker. Också arbetslösheten sjunker, men det gör den just för att människor slutar att finnas i arbetskraften.

När invändningarna nu kommer ändras för varje inlägg och för varje mening retoriken. Nu stoppas och bromsas uppsägningarna upp. Det är inte så att antalet anställda ökar osv. Jag tror inte att det är meningsfullt att diskutera några framåtsyftande frågor i denna sena stund utan jag vill återkomma till min fråga. Kan jag få ett klart och entydigt besked: Är Socialdemokraterna och Sonia Karlsson medvetna om att antalet anställda sjunker? Om ni är det, anser ni att det är ett problem?

Anf. 186 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är möjligtvis så att det inte bara är jag som ändrar retoriken utan jag tror att det är Karin Pilsäter som inte gärna vill höra att det faktiskt är på väg åt rätt håll.

För att ta ytterligare några egna exempel vill jag nämna att vi i Motala kommun i förra veckan klarade det mål som vi socialdemokrater satt upp att vi skall klara till år 2000. Förra veckan var den öppna arbetslösheten i Motala kommun 3,8 %. En stor del tack vare kunskapslyftet – det är 400 som läser – men också tack vare att verkstadsindustrin har anställt människor. Vi har riktiga jobb, som Karin Pilsäters parti brukar hänvisa till när vi pratar om olika arbeten.

Motala är en kommun, det finns många liknande kommuner där vi ser att arbetstillfällena ökar.

Anf. 187 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Herr talman! Sonia Karlsson rörde vid de larmrapporter som har kommit. Självklart finns det naturliga orsaker till viss undernäring. Men vi har också fått alltför många bevis på att inte detta är den enda orsaken. Den största orsaken är att det inte finns personal som hinner mata dem som är i behov av hjälp, inte hinner ge dem dryck. Jag har haft många samtal med både anhöriga och vårdpersonal som har varit förtvivlade

över situationen. Vårdpersonalen har inte vågat larma om bristerna för att de är rädda om sina jobb. Detta kan väl inte Sonia Karlsson och Socialdemokraterna blunda för.

Socialstyrelsen har fått 5 miljoner som ett förstärkt bidrag för att göra uppföljningar. Okej, det är bra. Men min fråga är då: Om Socialstyrelsens uppföljningar klart och tydligt kommer att få som resultat att antalet anställda i vården inte räcker, att det finns för få händer, är Sonia Karlsson och Socialdemokraterna i så fall beredda att ta den larmrapporten på allvar? Om den larmrapport som vi har fått nu är inte Margot Wallström och Jörgen Andersson överens, som jag sade i mitt anförande.

Jag vill veta: Vad vill socialdemokraterna ha ut av de här 5 miljonerna? Vill man ha läget som det är eller vill man fortsätta att blunda?

Anf. 188 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Vi blundar inte, Chatrine Pålsson. Det finns, precis som togs upp, olika orsaker till undernäringen. En del beror på att man är gammal och inte orkar äta själv. Men givetvis beror det också på, som Chatrine Pålsson nämnde, att det inte finns tillräckligt många anställda. Det är därför som vi har ökat bidragen till kommunerna, sammantaget till år 2000 med 16 miljarder kronor.

Nu är Chatrine Pålsson så generös och säger: Men vi kristdemokrater lägger på 4 ½ miljarder till. Det går jättebra att säga, men eftersom Chatrine Pålsson, om det blir en ny regering, skall sitta tillsammans med Moderaterna som vill dra ned över 17 miljarder blir det ett väldigt stort glapp. Det skulle vara bra att få ett svar på den frågan.

Anf. 189 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna håller på med sina olika fraser och frågor och det här är en av dem. Vad skall Kristdemokraterna göra om de skall regera ihop med Moderaterna? Men när jag ställer konkreta frågor om vård och omsorg, om Socialstyrelsens utvärdering svarar inte Sonia Karlsson. I stället ställer hon frågan om regeringsbildningen i mitten av 1998. Jag tycker att det på något sätt är som att gömma sig bakom de här frågorna.

Vi kristdemokrater har sagt ett antal gånger att vi inte kan vara med och försämra vård och omsorg. Detta kommer vi att stå för till 100 %. Kan jag då få svar på frågorna: Vad vill socialdemokraterna göra om det visar sig att det inte räcker med de anställda som finns inom vård och omsorg i dag?

Anf. 190 SONIA KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har faktiskt svarat på frågan, Chatrine Pålsson. Jag sade att det nästa år blir 8 miljarder mer till kommunerna. Regeringen har sagt och utskottet säger i sitt betänkande att vi förutsätter att merparten av de här extra pengarna går till vård och omsorg i kommunerna. När de går till vård och omsorg behöver man personal och då anställer kommunerna personal. Det är den delen.

De här pengarna får kommunerna. T.o.m. Kommunförbundet säger att de har gjort stor nytta i kommunerna. Sedan är det en annan sak att det behövs mer även på sikt. Där tror jag att vi bl.a. får räkna med skattein-

takter. När sysselsättningen kommer i gång kommer det att underlätta för kommunerna.

Min fråga är definitivt en adekvat fråga. Det hjälper inte att man säger: Nej, vi skall inte försämrade. Men kristdemokraterna sade så här förra gången också, 1994. Ni skulle ge pengar till kommunerna. Sedan satt ni i den regering som drog in bidrag på över 7 miljarder direkt från kommunerna. Det är enda gången man har dragit in bidrag i en direkt besparing. Det har inte skett sedan dess.

Anf. 191 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Saneringen av statens finanser är mycket viktig. Den innebär att kärnverksamheter som vård, skola och omsorg på lång sikt kan garanteras, hålla en hög kvalitet och omfatta alla.

Centerpartiet står för en ekonomisk politik som ser till att resurserna räcker till människors grundläggande behov, så att Sverige blir ett land där alla kan känna en verklig trygghet. För att saneringen av landets finanser och ekonomi skall vara heltäckande har vi föreslagit och beslutat här i kammaren att kommunerna och landstingen till år 2000 skall ha balans i sina budgetar. Det bör i huvudsak kunna uppnås. Det underlättas av det beslut om tillskott på 16 miljarder kronor som förs till kommunsektorn t.o.m. år 2000. På så sätt underlättas för kommunerna att ge människor den omsorg och värdighet som de förtjänar i livets olika skeden. Uppsägningarna inom vården, omsorgen och skolan kan minimeras. På sina håll kan kanske t.o.m. nyanställningar komma i fråga.

Socialdemokraterna har efter valet 1994 tvingats att inse att transfereringarna måste stå tillbaka till förmån för vården, skolan och omsorgen. Löftena om återställda sjukförmåner och återställd a-kassa har övergetts. Det tyder på ett uppvaknande inför politikens mycket viktiga uppgift att prioritera.

Men faran är inte över. Det finns mäktiga krafter inom socialdemokratin som vill prioritera höjda ersättningar i försäkringssystemen. Men man måste ibland välja. Höjda transfereringar tillbaka till den nivå som rådde i slutet av 1980-talet tar resurser i anspråk som skulle kunna användas bättre ute i våra kommuner och landsting.

Centerpartiet har varit pådrivande för satsningarna inom vården, skolan och omsorgen. Vi är beredda att prioritera dessa områden framför ökade transfereringar. Det är dessutom en viktig uppgift under nästkommande mandatperiod.

Socialdemokratin har också andra problem. Man har problem när det gäller kommunernas självstyre. Alla Jörgen Anderssons förslag har dessbättre inte anammats av hela regeringen. När det gäller kommunernas rätt att omstrukturera sina bostadsbistånd har dock Jörgen Andersson fått regeringen med sig.

Utförsäljning av kommunalägda bostäder motverkas genom att försäljningen av dessa bostäder innebär avskaffande av alla räntesubventioner till dessa bostadsföretag. Det är statligt förmynderi som sätter kommuner med behov av omstruktureringar i ett allvarligt dilemma. På sikt kan ett sådant förmynderi hota kommunernas huvudsakliga uppgifter, t.ex. att ge invånarna en god omsorg och utbildning.

Moderaterna vill avskaffa det nuvarande utjämnningssystemet för kommuner och landsting. Det skulle vara ett dråpslag mot alla kommuner

med hög arbetslöshet, stora sociala problem och stor utflyttning. Utsatta storstadskommuner med omfattande segregation skall brandskattas på resurser likväl som glesbygdskommuner med avfolkningsproblem.

Med Moderaternas förslag till slopat utjämningsystem för kommuner och landsting riktas ett ganska hårt slag i ansiktet på människor i landets alla kommuner. Det är en självklarhet att ett fåtal rika kommuner skulle tjäna på den moderata politiken. Men det stora flertalet kommuner skulle förlora rejält.

Jag kan exemplifiera med en kommun i det här området, nämligen Botkyrka kommun. Kommunen har i dag en kommunalskatt på ca 32 kr. Kommunen skulle tvingas höja skatten med ungefär 4 kr eller välja att avskeda ca 750 personer från kommunal anställning. En motsvarande situation för en liten kommun som ligger långt härifrån, Dorotea, skulle innebära att man även där skulle få höja den redan nu höga kommunalskatten, knappt 34 kr, med ytterligare 4 kr eller välja att avskeda ungefär 40 personer som i dag arbetar inom kommunen. Det skulle i denna lilla kommun spåda på arbetslösheten med nästan 1,5 procentenheter.

Som ett tillägg i denna odysse över vad den moderata politiken skulle innebära för kommunerna behöver det återigen konstateras att man har för avsikt att diktatoriskt sänka kommunalskatterna. Det skall finansieras med rationaliseringar i verksamheten. Jag måste säga att Moderaternas tal om sänkta skatter verkar för mig vara tal med samma enkla retorik som socialdemokratin använde sig av inför valet 1994. Det är väl inte så att Moderaterna menar allvar? Gör man det skulle det vara intressant att få veta hur man avser att få majoritet för den politik som har föreslagits. Vad säger t.ex. Folkpartiet och Kristdemokraterna, som man tydligen har för avsikt att regera tillsammans med om svenska folket väljer den lösningen vid valet 1998?

Anf. 192 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Eskil Erlandsson hänger med i svängarna. Men jag tycker att han skall göra bättre försök än det här inlägget. Han kan t.ex. läsa dagens nummer av Finanstidningen där hans gruppledare Per-Ola Eriksson förespråkar just sänkta skatter för låg- och medelinkomsttagarna till nästa mandatperiod. Det är någonting som vi moderater redan nu har föreslagit skall gälla kommande mandatperiod. Det är inte fråga om rationaliseringar i kommunsektorn. Det är fråga om avregleringar från statens sida, och det är fråga om konkurrensutsättning av kommunal verksamhet för att få ned kostnader. Självfallet finns det också utrymme för effektiviseringar och produktivitetsförbättringar.

Eskil Erlandsson har tydligen inte alls tagit reda på var vi moderater står beträffande det s.k. utjämningsystemet. Det är inte fråga om att avskaffa utjämningsystemet. Vi föreslår att det nuvarande inomkommunala utjämningsystemet ersätts där kommunerna inte får behålla sina kommunalskatter. Kommunalskatten skall ju vara lokal. I stället skall det bli ett system där staten står för inkomst- och kostnadsutjämnningen. De siffror som Eskil Erlandsson angav är hämtade någonstans, men definitivt inte från den moderata motionen. Jag tycker att han skall hålla sig för god att referera några mytbilder som han har fått från något annat håll.

Eskil Erlandsson påstår att kärnverksamheten i kommuner och landsting har prioriterats under året. Det brukar Socialdemokraterna hävda. I

själva verket har, på grund av nedskärningar i det statliga transfereringssystemet, socialbidragskostnaderna i kommuner och landsting ökat i en sådan fart att kommunerna har haft svårt att skydda sina kärnverksamheter. Dit hör ju äldreomsorgen och skolan. En del av de problem vi ser i skola och äldreomsorg beror ju på de skenande socialbidragskostnaderna. Vet inte Eskil Erlandsson ens om detta?

Anf. 193 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har ganska lång kommunal erfarenhet bakom mig, och jag påstår att jag känner kommunsektorn förhållandevis väl. Det är riktigt som Lennart Hedquist säger att även vi föreslår en del skattesänkningar, men vi gör det inte på bekostnad av det vi kallar kärnområden inom kommunsektorn, dvs. vård, omsorg och skola. Jag påstår fortfarande att de förslag som ligger i den moderata motionen innebär att kommunerna får göra intrång i det vi kallar kärnområdena inom kommunsektorn.

De skattesänkningar vi prioriterar under nästkommande mandatperiod – om landets finanser så tillåter – är i första hand fastighetsskatten, i andra hand skatten för låg- och medelinkomsttagarna. Sänkningarna skall inte finansieras via kommunalskatterna utan självklart genom förändringar i grundavdragen. Det är ju staten som styr över dem. I enlighet med finansieringsprincipen måste kommunerna tillgodoräknas minskningen av skatteintäkterna om staten beslutar att höja grundavdragen.

Anf. 194 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Herr talman! Det är märkvärdigt. Vi har väckt en motion som gäller kommunerna. En stor del av motionen handlar om betydelsen av att satsa på de kommunala kärnverksamheterna och att hålla god kvalitet på dem. Sedan står Eskil Erlandsson här och säger att vi vill göra besparingarna där. Om det är något som är viktigt så är det en skola med god kvalitet. Jag ägnade betydande tid i mitt anförande åt kvalitetsfrågorna i äldreomsorgen.

Den kommunalskattesänkning vi förordar i vår motion är ett utflöde av de avregleringar som staten har möjlighet att göra gentemot kommunsektorn. Konkurrensutsättningen av kommunal monopolverksamhet kommer att sänka kostnaderna. Det är något helt annat än den typen av besparingar på kärnverksamhet som tydligen tycks föresväva Eskil Erlandsson. Jag tycker att han snarast bör sätta sig ned och studera mer exakt vad vi har sagt.

Därutöver är den skattesänkning vi åstadkommer på kommunalskattesidan en statligt finansierad sänkning, dvs. staten skall överta kostnader från kommunerna så att kommunerna får möjlighet att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagarna. Jag tycker att det är en politik som Centern redan nu kan ställa upp på för nästa mandatperiod.

Anf. 195 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har noterat att Moderaterna vill förstatliga t.ex. skolan. Det är ingen politik som jag och det parti jag representerar kan ställa upp på. Vi vill inte ha en förstatligad skola igen när vi nu äntligen har fått den kommunaliserad. Jag tror att det är bra för verksamheten att så myck-

et som möjligt ligger så långt ned i de hierarkier som finns på olika nivåer i olika sammanhang i vårt samhälle, t.ex. skolan.

Det går självfallet att förstatliga många verksamheter. Men jag tror inte att det leder till det folkliga engagemang som jag, och jag förmodar även Hedquist, vill ha.

Anf. 196 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag har säkert inte lika lång erfarenhet av kommunal verksamhet som Eskil Erlandsson har. Men den jag har är framför allt från Botkyrka. Jag begärde replik för det fall att Eskil Erlandsson även i andra sammanhang vill referera till Botkyrka kommun. Jag vill gärna lämna litet information.

Botkyrka kommun har Stockholms läns högsta skattesats och fattigaste befolkning. Vi folktoparter i Botkyrka tycker att det är fel att de fattigaste människorna skall betala den högsta skatten. Det leder till att de människor som har anständiga inkomster och därmed har en valmöjlighet väljer att bosätta sig någon annanstans där de för en lägre skatt kan få betydligt bättre service.

Om Botkyrka kommun kunde skrapa ihop pengar så att man kunde sänka kommunalskatten tror jag att det av flera skäl skulle vara alldeles utmärkt. Jag tror också att man skulle kunna skapa ett betydligt bättre ekonomiskt utrymme ifall man tillät andra verksamheter än de av kommunen drivna, t.ex. friskolor och fria dagis. De få som finns klarar sin verksamhet till en kostnad som är 75–80 % av den kommunala kostnaden men bedriver i flertalet fall en betydligt bättre verksamhet.

Om man mera ägnade sig åt att förbättra den egna verksamheten och mindre åt att bekämpa sådant som människor i friare former vill bedriva tror jag att kommunen och dess medborgare skulle tjäna på det, liksom de skulle tjäna på avvecklandet av ett antal bolag och subventioner till havsbad, skidbackar och kommunalt drivna restauranger. Av den anledningen vill jag bara säga att min erfarenhet är att det går att göra saker både billigare och bättre samt att Botkyrka kommun inte är ett riktigt bra exempel om nu Eskil Erlandsson vill tala emot en politik som skulle leda till sänkta kommunalskatter.

Anf. 197 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Det som Karin Pilsäter just har sagt visar att det finns ett behov av ett kommunalt skatteutjämningsystem. Vad jag talade om är hur det skulle ha blivit, dvs. ännu värre, om vi inte hade haft det nuvarande systemet.

Anf. 198 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Det är bra att den socialdemokratiska regeringen nu ökar anslagen till kommuner och landsting. Det är nödvändigt och det ligger väl i linje med de förslag som Vänsterpartiet i flera års tid har lagt fram. Det handlar, som så många i dag har uttryckt, om att säkra kvaliteten i vård, omsorg och skola och om att förhindra fler uppsägningar i kommuner och landsting. Tyvärr innebär nog resursförstärkningen bara just att fler uppsägningar förhindras.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Nu skall jag ta några siffror som är regeringens egna. De är hämtade ur regeringens budgetförslag 1998, ett sammandrag av finansplanen. Där redovisas hela den offentliga sektorn. Jag är väl medveten om att däri inkluderas också den statliga delen, men kommunerna och landstingen utgör en stor del. Det framgår att det 1996, i fjol, fanns 1 263 000 anställda. Regeringens prognos är att det år 2000, trots extrapengarna, skall vara fråga om 1 241 000 anställda, alltså 20 000 färre anställda.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är en väldigt sorglig prognos. Det är en av anledningarna till att vi har valt att lägga på ytterligare medel när det gäller just kommuner och landsting. Vi överför alltså större resurser. Marie Engström har i ett tidigare inlägg redogjort för detta. Själv tänker jag enbart uppehålla mig vid tre av de förslag som vi tycker gynnar kommunerna, kvaliteten och jobben. Som vanligt är våra förslag fullt finansierade.

Det första förslaget har Marie Engström redan nämnt, nämligen att vi vill överföra 3,3 miljarder kronor från arbetslöshetsförsäkringen till kommuner och landsting för jobsatsningar. Det skall vara riktiga jobb, med avtalsenliga löner, och staten skall stå för huvuddelen av finansieringen via a-kassemedel. Detta skulle över en natt minska arbetslösheten med 25 000 personer. Samtidigt får kommunerna ökade skatteintäkter och ökad personaltäthet, vilket innebär en högre kvalitet i verksamheterna. Rent mänskligt innebär det att ca 25 000 personer lyfts från destruktiv passivitet i långtidsarbetslöshet till riktiga arbeten inom kommuner och landsting.

Tidigare har även S-kvinnorna motionerat i den här riktningen. Jag beklagar att man inte följde upp sina åsikter genom att den 20 november stödja vår reservation. Då avslog ju riksdagen våra förslag till ekonomiska ramar. Det var alltså synd.

Ett flertal fackförbund har också framfört liknande åsikter. Just nu är det min förhoppning att regeringspartiet tar till sig vårt förslag och återkommer i tilläggsbudgeten. Det måste vara bättre att låta folk finnas i det aktiva arbetslivet än att folk förpassas till passiva försörjningssystem. Jag söker verkligen inte polemik med regeringspartiet i den här frågan. Min avsikt med detta inlägg är i stället att lyfta fram förslaget och att synliggöra detsamma. Jag tror att det är en av många saker som nu måste till.

Jag noterade att Sonia Karlsson tidigare i ett inlägg sade att det är möjligt att de här pengarna inte räcker och att man då får återkomma. Jag hoppas att det här är ett av de förslag som man då beaktar.

Det andra förslaget som jag vill lyfta fram är vårt förslag om att minska arbetsgivaravgifterna i kommuner och landsting med 5 miljarder kronor. Det innebär att vi riktar vårt ekonomiska stöd till kommuner och landsting på ett sätt som vi vet stimulerar till nyanställningar. Det uppstår ett ekonomiskt utrymme på 5 miljarder kronor, samtidigt som det blir billigare att nyanställa. Vi riktar vårt stöd till kommunerna på det här sättet eftersom vi anser att en av de mest prioriterade politiska uppgifterna just nu är att öka kvaliteten i vård, omsorg och skola samt att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Vi måste göra både-och, dvs. öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Men det är inte alltid som det finns ett samband häremellan.

Det tredje förslaget som jag vill lyfta fram är våra 3 miljarder för att initiera en bredare försöksverksamhet med arbetstidsförkortning. I dag är mer än en halv miljon människor registrerade som arbetslösa, samtidigt som de som finns i arbetslivet arbetar alltmer. Både det registrerade och det oregistrerade övertidsuttaget motsvarar långt över 100 000 årsarbetstillfällen. Framför allt ökar det oregistrerade övertidsarbetet. Vi menar att det är dags att begränsa övertiden och att förkorta arbetstiden för att fördela arbetet på ett rättvisare sätt.

Det har över landet genomförts en rad försök med förkortad arbetstid. Även om utvärderingen av försöken varierar finns det några gemensamma erfarenheter: Kvaliteten i arbetet ökar. Livskvaliteten ökar. Arbetstidsförkortningen ersätts i stor utsträckning med nyanställningar eller utökad arbetstid för deltidanställda. Nästan alla visar också att sjukfrånvaron och långtidssjuksskrivningarna minskar.

Vi menar att det är dags att initiera fler försök inom ett vidare område för att få ett bättre underlag och en bättre bild av kostnaderna och samhällsvinsterna i form av minskad sjukfrånvaro, effektivitetsvinster, nyanställningar m.m. – detta som ett led i arbetet med att införa en generell arbetstidsförkortning, som vi och en majoritet av svenska folket menar skall införas. För kommunernas del innebär vårt förslag att de skulle kunna söka och få medel för att förkorta arbetstiden inom vissa områden, höja kvaliteten och erbjuda fler av kommunernas invånare arbete.

Alla våra förslag leder i samma riktning. Det handlar om att tillföra kommuner och landsting mera resurser för att höja kvaliteten i vård, omsorg och skola samt om att leda människor från passiv a-kassa eller från socialbidragsberoende till finansierade avtalsenliga anställningar inom välfärdssektorn, där jobben finns och där människorna behövs. Vad vi alltså gör är att vi kraftigt omfördelar inom budgeten, från passivitet till aktivitet.

Herr talman! Slutligen vill jag ta upp en enskild motion som behandlas i detta betänkande. Motionen är väckt av Hans Andersson. I motionen tas två principiellt viktiga frågor upp. Den ena gäller ett successivt överförande av fastighetsskatten till kommunerna och den andra gäller det problem som uppstår i typiska turistkommuner där kommunen har stora ekonomiska åtaganden vad gäller investeringar i infrastruktur och utgifter för t.ex. räddningstjänst – allt för att klara sin stora befolkningsökning till följd av säsonganställda och turister under turistsäsongen.

Turistkommunerna har alltså utgifterna, medan skatteinkomsterna från säsonganställda och besökare går till andra kommuner och staten i form av fastighetsskatt. Exemplet som nämns i motionen är Malungs kommun. Malung har 11 000 invånare, men under turistsäsongen bor ca 50 000 turister i Sälenfjällen och dess närområde. Men frågan berör många fler kommuner, främst i fjällvärlden och i skärgårdsområdena.

Utskottet väljer att inte diskutera principfrågorna utan avfärdar motionen med att vi har ett kommunalt utjämningsystem. Men det fångar inte upp de här problemen. Och man säger att kommunallagen medger en differentierad avgiftssättning. Det fångar inte heller de här problemen. Man verkar helt enkelt inte ha insett frågans vidd eller karaktär. Vänsterpartiet avser därför att återkomma till frågan.

Herr talman! Marie Engstöm har redan yrkat för Vänsterpartiets räkning, och jag står givetvis bakom det yrkandet.

Anf. 199 MARGARETA SANDGREN (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas statens bidrag till kommuner och landsting i form av generella bidrag, bidrag till särskilda insatser och det statliga utjämningsbidraget samt ytterligare ett ekonomiskt stöd.

Jag kommer i mitt inlägg att uppehålla mig vid det bidrag som utgår för särskilda insatser. Jag har inte för avsikt att föreslå att ytterligare medel anslås utöver det som regeringen föreslår utan vill mer ta upp diskussionen om de kriterier som gällt vid fördelningen och hur man viktat dessa.

I och för sig skulle det vara önskvärt att ytterligare resurser kunde anslås till de mycket angelägna insatser som görs och behöver göras ute i kommunerna för att bryta segregation, arbetslöshet och utanförskap, som är verkligheten för många framför allt utomnordiska medborgare. Men det låter sig inte göras på grund av den ekonomiska situation vi haft och fortfarande har i landet, även om det nu ser ljusare ut.

Jag vill understryka vikten av att staten skjuter till särskilda resurser vid sidan om de generella statsbidragen för de extraordinära kostnader dessa åtgärder medför, såsom utskottet också anfört i betänkandet.

Regeringen har i början av december låtit meddela att man har för avsikt att fördela 250 miljoner kronor till kommuner som tagit emot en stor andel av flyktingar under åren 1991–1995 och som i dag har en stor arbetslöshet. Kriterierna för fördelningen av pengarna har varit andelen flyktingar som kom under de här åren, andelen arbetslösa i befolkningen, andelen utomnordiska medborgare som är arbetslösa samt totalt utbetalt socialbidrag och introduktionsersättning.

Det är inte för mig bekant hur regeringen viktat de olika kriterierna för erhållande av det särskilda bidraget. Men jag vill ta upp frågan här mot bakgrund av att den kommun jag kommer ifrån, nämligen Jönköping, inte har fördelats några pengar ur anslaget, möjligen beroende just på hur man viktat de olika kriterierna.

Jönköpings kommun har, liksom många andra kommuner i landet, solidariskt ställt upp på det nationella åtagandet för flyktingmottagande under åren 1991–1995 och för vilka generalschablon helt eller delvis har utgått. Sammanlagt tog Jönköping emot 2 300 flyktingar. Allt fler av dessa har nu varit i kommunen under längre tid än de tre år som finansieras genom schablonen. I dag belastas socialbidragskontot i allt högre grad av utbetalningar av bidrag till dessa bl.a. beroende på att de inte kommer in på arbetsmarknaden. Socialbidragskostnaderna har stigit från 32 miljoner kronor 1990 till 160 miljoner kronor i år.

När det gäller kriterierna för att få del av de anslagna medlen avviker Jönköpings kommun marginellt från några av dem, dvs. andel flyktingar, andel arbetslösa, medan vi vida överstiger andelen utomnordiska medborgare som är arbetslösa. Här har kriteriet varit att den siffran inte fick vara lägre än 11,08 %, och den är för Jönköping 34,36 %.

Jönköpings kommun har mot bakgrund av detta igångsatt en mängd olika projekt för att minska arbetslösheten, i syfte att motverka segregation och främja integrationen. Det sker i samarbete med en mängd olika aktörer, som arbetsförmedling och försäkringskassa, föreningsliv samt idrotts- och invandrarföreningar och andra ideella organisationer. För att klara finansieringen av dessa projekt och åtgärder har kommunen tvingats att begränsa tilldelningen av ekonomiska resurser till också de nödvän-

diga kärnverksamheterna. För 1997 har avsatts 10 miljoner kronor och för 1998 15 miljoner kronor.

Det är inte en helt lätt uppgift som kommunen tagit på sig. Andelen människor bland de här grupperna som inte står till arbetsmarknadens förfogande ökar – i Jönköping från 34 % till 47 %. Bakom den ökningen är troligen fler studeranden, många hemmafruar och uppgivenheten vad avser möjligheter till arbete. Att vända den utvecklingen kräver fantasi, engagerade människor som leder projekten och tillräckligt med resurser.

De resurser som nu anslås till kommunerna för att förbättra kvaliteten i skola, vård och omsorg är mer än välkomna, liksom att vi har ett utjämningsystem som skall fånga upp de olikheter som finns mellan kommunerna. Men med de påfrestningar som segregationen och arbetslösheten bland utomnordiska medborgare ändå utgör för kommunen räcker det inte riktigt. Med de växande socialbidragskostnader som till mycket stor del kan förklaras av att den här gruppen inte förmår att bli helt självförsörjande hotar detta att tränga undan ekonomiskt utrymme för annan nödvändig verksamhet, trots ökade statsbidrag till kommunen.

Väl medveten om att ett antal andra kommuner har svårare förhållanden och större problem vill jag här, herr talman, ändå påpeka det önskvärda i att man vid fördelningen av de särskilda resurserna lade en större vikt vid kriteriet andelen arbetslösa utomnordiska medborgare och gav kommuner som likt Jönköping verkligen anstränger sig stöd i dessa så viktiga, för att inte säga avgörande, insatser både för kommunen som helhet och för de människor som det här handlar om. Rätten till arbete och ett värdigare liv måste omfatta alla i vårt samhälle.

Det vore olyckligt om de kommuner som till alla delar ställt upp på åtagandet nu, på grund av begränsade resurser, skulle känna sig tvingade att ge upp och avbryta de hitintills så framgångsrika projekten.

Anf. 200 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Från Miljöpartiets sida ser vi alltså två områden där vi satsar mer pengar i budgeten och därmed skär ned desto mer på andra. Det ena är miljöområdet i vid mening. Det andra är kommunernas och landstingens verksamhet. Det innebär att vi egentligen låter en större del av den offentliga kakan vara kommunal och en mindre del statlig. Det innebär inte att vi låter den totala kakan växa, tvärtom anser vi att den redan är tillräcklig stor. Snarare finns det skäl att krympa den i framtiden.

När det gäller kommunerna har regeringen faktiskt fallit till föga och sett till att det kommit mera pengar till kommunerna i år, nästa år och året därpå. Samtidigt fortsätter man att höja egenavgifterna, och samtidigt låter man socialbidragskostnaderna stanna på en högre nivå. Det gör att det inte blir så mycket pengar över. Det är också så att bidragen till kommunerna inte är inflationsskyddade. Även om inflationen inte är så hög längre äter den en hel del ändå. Det visar sig att det för 1998 i stort sett blir plus minus noll. Det blir t.o.m. minus om man räknar någorlunda realistiskt på arbetslösheten. För 1999 och 2000 skulle det kunna bli litet plus med regeringens förslag, men det förutsätter en relativt hög tillväxt de åren, kring 3 %. Det kan man sätta många frågetecken runt.

Vi gör den bedömningen från Miljöpartiets sida att det är alltför optimistiskt. Blir sysselsättningen sämre för 1999 och 2000 kommer också kommunernas skatteunderlag att bli sämre. Det innebär naturligtvis att det

*Fel! Okänt
växelargument.*

inte kommer att räcka. I varje fall gör inte de påslag som regeringen gjort, och som nu majoriteten i riksdagen står bakom, att det blir fler anställda i kommunerna.

Från Miljöpartiets sida menar vi att man måste föra över mer. Våra förslag innebär konkret netto, med hänsyn till skatter, avgifter och bidragen på det här utgiftsområdet, ungefär 3 miljarder mer för 1998, 5 ½ miljarder mer för 1999 och 6,7 miljarder mer år 2000. Då har vi också räknat något mer pessimistiskt när det gäller utvecklingen av sysselsättningen än vad regeringen har gjort.

Ett skäl till att vi vill satsa mer på kommunerna är att välfärdens kärnområden ligger där. Det är den verksamheten vi skall slå vakt om – inte i samma utsträckning de väldigt stora transfereringssystemen. Vi tycker också att det är väldigt viktigt ur demokratisynpunkt att kommunernas självstyre, och därmed också deras ekonomi, är bra. Det är där de flesta av oss medborgare har möjlighet att påverka besluten och verkligen ha ett inflytande över hur våra skattemedel används, över vår vardag. Detta är alltså en ideologiskt väldigt medveten politik från Miljöpartiets sida.

Av det skälet tycker vi inte heller om förslag som innebär att man försöker begränsa det kommunala självbestämmandet. Det gäller både förslag om att man skall tvinga kommuner att sänka sin skatt och förslag om att de inte skall få höja sin skatt. Det är ju de två sakerna som är aktuella i dagens debatt.

Rätten att ta ut inkomstskatt är ju själva basen för den kommunala självstyrelsen. Den måste vi slå vakt om. Det vi konkret nu vill ändra på är naturligtvis det som riksdagen redan har beslutat om, alltså att kommunerna inte skall kunna höja sin skatt utan att straffas av staten. Därför yrkar jag bifall till reservation 3, som just handlar om detta.

Jag kan inte heller låta bli att kommentera det som har sagts om det inkomst- och kostnadsutjämningsystem som vi nu har inom det kommunala. Jag råkar ingå i den utredning som följer hur det här fungerar. Det är ju ett ganska nytt system. Jag har faktiskt ägnat större delen av den här dagen åt att utreda detta.

Några detaljer har ju tagits upp av andra debattörer här. Jag vill bara påminna om att det här är ett väldigt omfattande system med många faktorer som verkar i olika riktningar. Man kan inte rycka ut vissa delar på det sätt som har skett i debatten här och tro att man åstadkommer något. Här vill det till att vi verkligen vet vad vi gör innan vi gör det. Och när vi gör det, skall det vara just utjämning av sådana kostnader som inte kommunerna själva direkt kan påverka. Det skall verkligen vara strukturella kostnader det skall handla om.

Vi skall inte falla tillbaka till att börja använda det här utjämningsystemet för att bedriva politik i ena eller andra riktningen. Det här är just ett utjämningsystem. Det skall vara neutralt på det sättet. Det är en väldigt viktig grundprincip.

Anf. 201 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag håller med Roy Ottosson om att Miljöpartiet i sitt förslag har lagt mer pengar på kommunerna än vad regeringen har gjort – så pass att man också överskrider den utgiftsram som är beslutad av riksdagen. Sedan får man titta på Miljöpartiets budgetalternativ som helhet, för det här måste ju också finansieras av Miljöpartiet. Det ser i och för sig

bra ut med arbetstidsförkortning, skatteväxling och liknande, men jag befarar ändå att det inte är så pass stabilt att Miljöpartiet kommer att ha de här pengarna att lägga på kommunerna. Regeringens förslag är däremot finansierat.

Prot. 1997/98:48
16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 202 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Först vill jag säga att vi som grund ställer upp på regeringens förslag. Sedan har vi i samtliga budgetförslag som vi har lagt fram under den här valperioden, prioriterat fram mer pengar till kommunerna. Finansieringen beror ju på hur man prioriterar i övrigt. Som jag sade i mitt anförande, har vi alltid prioriterat just miljön och kommunsektorn. Pengarna kommer från olika håll. Dels är det besparingar på den statliga sidan, dels har det att göra med förändringar i skattesystemet.

Det är självklart så att om inte t.ex. sysselsättningen utvecklas på det sätt som vi räknar med, har det effekter. Då får man revidera förslagen. Men den typen av stora risker för felkalkyleringar är något som blir aktuellt först på något års sikt.

Man kan inte bara säga som Sonia Karlsson gör, att det inte är trovärdigt, utan att precisera. Det har ju faktiskt inget innehåll. Hon får faktiskt tala om vad det är för finansiering för år 1998 som inte håller i Miljöpartiets förslag.

Anf. 203 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Vad jag sade gällde själva grunden för budgetmotionen och de förslag som Miljöpartiet har lagt fram. Det är positivt att man skall skatteväxla och få in pengar den vägen, och genom arbetstidsförkortning säger man att det här på några års sikt skall belasta arbetsmarknadspolitiken mindre. Man skall få mer pengar. Det är lovvärt tänkt. Men jag tror inte att det är så stabilt som Miljöpartiet hoppas.

Anf. 204 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Effekterna av skatteväxling och arbetstidsförkortning, som mycket riktigt ingår i Miljöpartiets förslag, kommer inte så mycket nästa år. Det är bara marginella effekter man kan räkna med år ett. Det kommer först litet längre fram. Det går ju inte över en natt att vidta den här typen av strukturella, mer långtgående åtgärder. Vår påplussning för kommunernas del påverkas knappast så mycket av *de* förslagen att det skulle kunna vara ett bärande argument.

Jag tror nog att Sonia Karlsson får tänka om i sin argumentering och inse att vi faktiskt *har* prioriterat kommunerna mer än vad ni socialdemokrater har gjort. Det får ni respektera.

Anf. 205 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill bara påminna om att Miljöpartiet har överskridit det av riksdagen fastställda utgiftstaket för kommunsektorn.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

10 § Statsskuldsräntor m.m.

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU4
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. (prop. 1997/98:1 delvis)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

11 § Avgiften till Euro- *Avgiften till Europe-* **peiska gemen-** **skapen** *iska gemenskapen*

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU5
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen (prop. 1997/98:1 delvis)

Anf. 206 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! I budgetpropositionen för år 1996 utgjorde EU-budgetens kostnader för jordbruksstöd och strukturåtgärder 82,6 % av EU-budgetens samtliga utgifter. Bara utgifterna för jordbruksstöd utgjorde 51 %.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) subventionerar kraftigt produktionen inom unionen. Det har berörts också tidigare här i dag. Enligt OECD:s beräkningar kommer hälften av EU-jordbrukarnas intäkter från subventioner. EU:s stödnivåer är avsevärt högre än de i andra industriländer.

Jordbrukssubventionerna tillkom en gång i tiden för att öka självförsörjningsgraden, men de har lett till en överproduktion som man måste få exportbidrag för att kunna sälja på världsmarknaden till konkurrenskraftiga priser. Jordbruket i utvecklingsländerna, som oftast inte subventioneras, drabbas av de låga världsmarknadspriserna.

Förutom av exportbidrag, hålls priserna i EU uppe av produktionskvoter, interventionsåtgärder och gränsskydd mot tredje land. CAP består även av direktstöd som betalas ut till jordbrukarna per hektar eller djurenhet. Ca 80 % av subventionerna går till 20 % av jordbruken.

Minskade skyddsåtgärder för jordbruket skulle sannolikt leda till lägre produktion, men sannolikt också till lägre priser i EU-området och högre världsmarknadspriser. Högre världsmarknadspriser skulle gynna jordbruket i den fattiga delen av världen och i Öst- och Centraleuropa.

Ett stort problem som måste lösas i ett sådant sammanhang, är också den ökande arbetslöshet inom jordbruket i EU som skulle bli följderna av minskade skyddsåtgärder och svårigheten att hålla i gång regional och lokal livsmedelsproduktion. Under en övergångstid måste de länder som drabbas av det här ges möjligheter att steg för steg vidta åtgärder för att skapa andra jobb för dem som blir arbetslösa.

Nationellt stöd till ekologisk och lokal livsmedelsproduktion bör kunna tillåtas inom ramen för regler för marknaden. En omställning med kraftigt minskade jordbrukssubventioner kommer givetvis att innebära

stora politiska påfrestningar, men vi anser att detta likafullt är absolut nödvändigt.

I en öppen marknadsekonomi av den typ som unionen representerar, medför marknadskrafterna normalt stora regionala klyftor. Hela regioner hotas att slås ut. I ett område med likartad kultur och likartat språk som i USA kan folk flytta från döende regioner, men i EU är detta svårare och inte heller önskvärt.

Trängsel och miljöproblem i överbefolkade områden utgör också ett hot. Djupa ekonomiska regionala klyftor och massarbetslöshet breder ut sig i en öppen och oreglerad marknadsekonomi. Medvetenheten om dessa konsekvenser av den inre marknaden och särskilt av beslutet om enhetsakten har lett till ett alltmer utbyggt system av stödåtgärder för att motverka regionala obalanser och underlätta strukturförändringar i vissa regioner eller branscher. Inom det område som de sex länder som undertecknade Romfördraget 1957 utgör var de regionala obalanserna redan ett faktum. En strävan till en utjämning mellan regioner formulerades redan då som ett politiskt mål.

Ett problem med strukturfondernas verksamhet liksom för jordbruksstödet har varit fusk och bedrägerier. Ett effektivt kontrollsystemet för hur medlen används är därför nödvändigt.

Administrativa rutiner vid ansökan, beviljande och utbetalning av medel har många gånger blivit invecklade och försvårat utnyttjandet av EU:s resurser. Enligt budgetpropositionen är 40 % av Jordbruksverkets kostnader och 20 % av länsstyrelsernas kostnader EU-relaterade. Många frågar sig om det är rimligt att skicka ned pengar till EU för att genom ett invecklat överstatligt system få tillbaka en del av medlen.

Det nettobidrag, efter infasningsrabatt och återflöde, som regeringen räknade med före medlemskapet bedömdes till drygt 440 miljoner kronor för 1995 och 1,4 miljarder kronor 1996. Nu vet vi, genom den information vi har fått i EU-nämnden att i verkligheten blev det 9,8 miljarder för 1995 och 6,3 miljarder för 1996. På de här åren blev det alltså ungefär 14 miljarder mer än vi hade räknat med som vi fick betala till EU.

Utvecklingen har därför lett till att Sverige har blivit ett av de länder som trots sin relativt lilla befolkning och sina ekonomiska problem bidrar mest till EU:s inkomster både absolut och mätt per capita. När det gäller välstånd mätt i BNP per capita är inte Sverige längre något ledande land utan ligger på nionde plats enligt EU:s egen statistik och kan snart passeras också av Irland. Danmark däremot, som är en nettobidragstagare i EU, har det näst högsta värdet på BNP per capita. Bara Luxemburg ligger högre.

En successiv avveckling av jordbrukssubventionerna och en minskning av regional- och strukturfondsprogrammen på EU-nivå skulle göra det möjligt, enligt vår mening, att på litet längre sikt halvera avgiften till EU även om nya medlemsländer tas in. Vi menar att regeringen borde verka för en sådan målsättning.

Jag står naturligtvis bakom den reservation som finns i det här betänkandet men avstår från att begära votering för att vi skall spara tid.

Prot. 1997/98:48

16 december

---

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 207 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Detta betänkande, FiU5, handlar om utgiftsområde 27, dvs. avgiften till den europeiska gemenskapen. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag inom utgiftsområdet.

Utskottet tar vidare upp de finansiella perspektiven för åren 2000–2006. Samtliga motioner avstyrks.

Den europeiska unionen disponerar en budget för finansiella åtaganden på unionsnivå. Det aktuella utgiftsområdet avser Sveriges avgift till denna budget. Avgiften består av fyra komponenter, nämligen tullar på jordbruksprodukter och sockeravgifter, mervärdesskattebaserad avgift samt avgift beräknad på bruttonationalinkomsten, den s.k. BNI.

Vad som är viktigt att konstatera i detta betänkande är att målen för den svenska EU-budgetpolitiken ligger fast i enlighet med vad riksdagen tidigare har sagt och beslutat. Detta innebär bl.a. att Sverige skall verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU. Budgetpolitiken på litet längre sikt kommer i stor utsträckning att styras av det kommande beslutet om de finansiella perspektiven just mellan åren 2000–2006.

Kommissionen har i dokumentet Agenda 2000, som främst behandlar olika aspekter av EU:s utvidgning, presenterat ett förslag till ett nytt finansiellt perspektiv. Förslaget innebär att på det budgetnära området omfattar detta i huvudsak följande punkter.

En finansiell ram på 1,27 % av EU:s BNI för perioden fram till år 2006. Det inryms inte någon eventuell utvidgning i den summan.

Utnyttjandet beräknas dock endast bli 1,22 % av denna ram för tidsperioden 2002–2006, vilket i sig skulle innebära en ökning av den svenska avgiften med 10 miljarder fram till 2006. Det är mycket oroande ur ett svenskt perspektiv.

Budgettaket för jordbrukspolitiken föreslås vara oförändrat.

Finansieringen av strukturåtgärder, inklusive åtgärder i de nya medlemsstaterna, bibehålls på den nivå som förutses för 1999, dvs. 0,46 % av EU:s totala BNI. Dessutom skall strukturfondsutgifternas privilegierade ställning bibehållas, vilket innebär att utgiftsnivån i sig också är ett mål.

En övergripande svensk reaktion på detta förslag är att det i otillräcklig utsträckning väger in en framtida utvidgning av EU. Det finns inga förslag på hur EU-politiken skall drivas i de nya medlemsstaterna. Med anledning därav har regeringen intagit fyra ståndpunkter.

1. Taket för budgetens omslutning skall vara oförändrat även efter en eventuell utvidgning, dvs. 1,27 % av BNI.
2. En korrigeringsmekanism bör införas som begränsar vad ett enskilt land faktiskt skall betala till finansieringen av EU-budgeten, dvs. ett slags tak för hur stor utgiften kan bli.
3. Jordbruks- och strukturfondspolitiken måste reformeras långt längre än i de termer som kommissionen diskuterar.
4. Beslut om inriktningen av de föregående punkterna bör läggas fast i samband med att man startar utvidgningsförhandlingarna, så att man har det klart samtidigt och vet vad som gäller framgent.

Utskottet anser att dessa punkter ligger väl i linje med tidigare fattade beslut i denna fråga här i kammaren. Vi förutsätter också att regeringen även framdeles följer denna linje och är restriktiv när det gäller Sveriges del i finansieringen av EU-budgeten.

Herr talman! Till sist vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationen från Johan Lönnroth.

Prot. 1997/98:48
16 december

Anf. 208 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Det är bra att Sven-Erik Österberg understryker det som står i betänkandet om att en korrigeringsmekanism skall införas för att begränsa de enskilda medlemsländernas bidrag till EU-finansieringen.

I den information vi fick i EU-nämnden från Finansdepartementet formulerades detta så att Sverige skall verka för en begränsning av den svenska EU-avgiften till EU-budgeten under rådande utgiftsåtaganden.

Men jag vill ändå fråga om det inte är tämligen orimligt att ett land som ligger på nionde plats i BNP-statistiken i EU skall ge ett nettobidrag till unionens budget som är större än vad flera stormakter ger i absoluta tal.

Anf. 209 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är därför regeringen har den här inställningen. Man har faktiskt reagerat ganska skarpt mot avgiften och sagt att den är för hög. Det är med anledning av det som man har ställt upp dessa fyra punkter. Regeringen och Socialdemokraterna tycker faktiskt att avgiften är för hög i förhållande till en del av de faktorer som även Hurtig nämner. Det är anledningen till detta.

Sedan kan man ha åsikter om när man skall begränsa en avgift. Men man kan naturligtvis gå längre. Bengt Hurtig säger ju också att man skulle ha ännu lägre avgifter. Men det grundar sig väl mycket på att Vänstern egentligen inte vill ha någon avgift alls till EU. Man vill ju inte ens vara med i EU. Är man med och tar ansvar för medlemskapet skall man naturligtvis också betala avgiften.

Däremot tycker jag att det är riktigt att se till att man inte betalar mer än vad man anser är rimligt och för en saklig debatt kring det även nere i Europaunionen.

Anf. 210 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Vi respekterar fortfarande folkomröstningens resultat. Men om man skulle kunna föra över en större del av strukturpolitiken och jordbrukspolitiken på nationell nivå är det självklart att man samtidigt skulle få en decentralisering av beslutsfattandet och att samarbetet skulle få en mer mellanstatlig karaktär. Det skulle vara fullt möjligt inom ramen för det här samarbetet. Det är alltså orimligt att bibehålla ett jordbruksstöd på den nivå som fördes in när vi hade ett underskott på livsmedel i Europa.

Anf. 211 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Vi får komma ihåg att grundtanken med hela EU-samarbetet är att det är en omfördelning från dem som har litet mer till dem som har det litet svårare. Det är väl det vi ser och ibland har svårt att se konsekvenserna av när det händer.

Det handlar ju om att det är den här omfördelningen inom EU, och då kan man inte både ha den och samtidigt önska att man skall behålla en lika stor nationell bit. Då kommer man tillbaka till detta med medlem-

Avgiften till Europeiska gemenskapen

skapets värde och vad man i grund och botten tycker. Man kan inte säga att man accepterar medlemskapet samtidigt som man vill gå tillbaka till någonting som gällde tidigare. Jag tycker att man får acceptera det förhållande som är, och utifrån det får man föra en diskussion, försöka förbättra de saker som man är mindre nöjd med i medlemskapet och föra en saklig politik där.

Anf. 212 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag måste konstatera att Vänsterpartiets politik under alla år här i riksdagen har präglats av solidaritet, men det har i första hand varit en solidaritet med de allra fattigaste länderna, och i viss mån också med Östeuropa. Det är där som våra solidaritetsresurser skall sättas in, inte till de rika jordbrukarna i EU-området.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1997/98:41 Socialförsäkringens administration, m.m.

Motioner
med anledning av förs. 1997/98:RR2 Riksdagens revisorers förslag angående miljövårdsarbetet och försurningen
1997/98:Jo21 av Lennart Daléus och Lennart Brunander (c)
1997/98:Jo22 av Dan Ericsson m.fl. (kd)
1997/98:Jo23 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp)

Näringsutskottets betänkanden
1997/98:NU2 Utgiftsområde 21 Energi
1997/98:NU5 Lag om kärnkraftens avveckling

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 december

1997/98:267 av *Erling Bager* (fp) till kommunikationsministern
Finansiering av Dennispaketet och GÖK:en
1997/98:268 av *Beatrice Ask* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Undervisning i teoretisk slöjd
1997/98:269 av *Magnus Johansson* (s) till arbetsmarknadsministern
Möjlighet till ersättning vid tillfällig permittering

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari 1998.

14 § Kammaren åtskildes kl. 22.12.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 27
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 5 § anf. 72 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 14.10,
av talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 123 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.58,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 175 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

*Fel! Okänt
växelargument.*

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Förnyad bordläggning	2
Meddelande om samlad votering	2
4 § Hållbart fiske och jordbruk.....	2
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU9	2
Anf. 1 INGVAR ERIKSSON (m)	2
Anf. 2 LENNART BRUNANDER (c)	6
Anf. 3 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	8
Anf. 4 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	9
Anf. 5 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	9
Anf. 6 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	9
Anf. 7 MAGGI MIKAELSSON (v).....	10
Anf. 8 ANDRE VICE TALMANNEN.....	14
Anf. 9 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	15
Anf. 10 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	15
Anf. 11 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	15
Anf. 12 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	16
Anf. 13 GUDRUN LINDVALL (mp).....	16
Anf. 14 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	21
Anf. 15 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	21
Anf. 16 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	22
Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	23
Anf. 18 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	23
Anf. 19 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	24
Anf. 20 LENNART BRUNANDER (c) replik.....	24
Anf. 21 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	25
Anf. 22 DAN ERICSSON (kd)	25
Anf. 23 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	29
Anf. 24 DAN ERICSSON (kd) replik.....	30
Anf. 25 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	30
Anf. 26 DAN ERICSSON (kd) replik.....	31
Anf. 27 SINIKKA BOHLIN (s).....	31
Anf. 28 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	35
Anf. 29 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	36
Anf. 30 MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	36
Anf. 31 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	36
Anf. 32 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	36
Anf. 33 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	37
Anf. 34 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	37
Anf. 35 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	38
Anf. 36 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	38
Anf. 37 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	38
Anf. 38 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	39
Anf. 39 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	40
Anf. 40 DAN ERICSSON (kd) replik.....	40

Anf. 41 SINIKKA BOHLIN (s) replik	41
Anf. 42 DAN ERICSSON (kd) replik	41
Anf. 43 LENNART BRUNANDER (c) replik	41
Anf. 44 SINIKKA BOHLIN (s) replik	42
Anf. 45 LENNART BRUNANDER (c) replik	42
Anf. 46 LENNART FREMLING (fp)	42
Anf. 47 INGVAR ERIKSSON (m) replik	43
Anf. 48 LENNART FREMLING (fp) replik	43
Anf. 49 INGVAR ERIKSSON (m) replik	44
Anf. 50 LENNART BRUNANDER (c) replik	44
Anf. 51 LENNART FREMLING (fp) replik	44
Anf. 52 CHRISTER SKOOG (s)	44
Anf. 53 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	45
Anf. 54 CHRISTER SKOOG (s) replik	46
Anf. 55 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	46
Anf. 56 CHRISTER SKOOG (s) replik	47
Anf. 57 RAGNHILD POHANKA (mp)	47
Anf. 58 MAGNUS JOHANSSON (s)	49
Anf. 59 PER LAGER (mp)	50
Anf. 60 CARL G NILSSON (m)	51
(Beslut fattades efter 5 §.)	52
5 § Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	52
Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU1	52
Anf. 61 CARL G NILSSON (m)	52
Anf. 62 MARIE WILÉN (c)	54
Anf. 63 CARL G NILSSON (m) replik	56
Anf. 64 MARIE WILÉN (c) replik	56
Anf. 65 CARL G NILSSON (m) replik	56
Anf. 66 MARIE WILÉN (c) replik	56
Anf. 67 MAGGI MIKAELSSON (v)	56
Anf. 68 MARIE WILÉN (c) replik	59
Anf. 69 MAGGI MIKAELSSON (v) replik	59
Anf. 70 MARIE WILÉN (c) replik	59
Anf. 71 MAGGI MIKAELSSON (v) replik	60
Anf. 72 GUDRUN LINDVALL (mp)	60
Anf. 73 CARL G NILSSON (m) replik	63
Anf. 74 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	63
Anf. 75 DAN ERICSSON (kd)	63
Anf. 76 MARIE WILÉN (c) replik	66
Anf. 77 DAN ERICSSON (kd) replik	66
Anf. 78 MARIE WILÉN (c) replik	67
Anf. 79 DAN ERICSSON (kd) replik	67
Anf. 80 INGE CARLSSON (s)	68
Anf. 81 DAN ERICSSON (kd) replik	71
Anf. 82 INGE CARLSSON (s) replik	71
Anf. 83 DAN ERICSSON (kd) replik	72
Anf. 84 INGE CARLSSON (s) replik	72
Anf. 85 CARL G NILSSON (m) replik	73
Anf. 86 INGE CARLSSON (s) replik	73

Anf. 87	CARL G NILSSON (m) replik.....	73
Anf. 88	INGE CARLSSON (s) replik.....	74
Anf. 89	GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	74
Anf. 90	INGE CARLSSON (s) replik.....	74
Anf. 91	GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	75
Anf. 92	INGE CARLSSON (s) replik.....	76
Anf. 93	MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	76
Anf. 94	INGE CARLSSON (s) replik.....	76
Anf. 95	MAGGI MIKAELSSON (v) replik.....	77
Anf. 96	PATRIK NORINDER (m).....	77
Anf. 97	INGE CARLSSON (s).....	78
Anf. 98	PATRIK NORINDER (m).....	79
Anf. 99	INGE CARLSSON (s).....	79
Anf. 100	PATRIK NORINDER (m).....	79
Beslut		80
	JoU9 Hållbart fiske och jordbruk.....	80
	JoU1 Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 23.....	84
6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 15 december.		86
	SfU1 Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12).....	86
	SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar m.m.	91
	SfU7 Återkallelse av uppehållstillstånd.....	93
	SoU1 Budgetpropositionen för år 1998, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	94
7 § Allmän miljö- och naturvård		94
	Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU2.....	94
Anf. 101	LENNART DALÉUS (c).....	94
Anf. 102	GÖTE JONSSON (m).....	97
Anf. 103	LENNART DALÉUS (c) replik.....	99
Anf. 104	GÖTE JONSSON (m) replik.....	100
Anf. 105	LENNART DALÉUS (c) replik.....	100
Anf. 106	GÖTE JONSSON (m) replik.....	100
Anf. 107	LENNART FREMLING (fp).....	101
Anf. 108	HANNA ZETTERBERG (v).....	102
Anf. 109	LENNART DALÉUS (c) replik.....	105
Anf. 110	HANNA ZETTERBERG (v) replik.....	106
Anf. 111	LENNART DALÉUS (c) replik.....	106
Anf. 112	HANNA ZETTERBERG (v) replik.....	107
Anf. 113	GUDRUN LINDVALL (mp).....	107
Anf. 114	DAN ERICSSON (kd).....	110
Anf. 115	GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	113
Anf. 116	DAN ERICSSON (kd) replik.....	114
Anf. 117	GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	114
Anf. 118	DAN ERICSSON (kd) replik.....	115
Anf. 119	HANNA ZETTERBERG (v) replik.....	115
Anf. 120	DAN ERICSSON (kd) replik.....	115

Anf. 121 INGEMAR JOSEFSSON (s).....	116
Anf. 122 LENNART DALÉUS (c) replik.....	118
Anf. 123 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	119
Anf. 124 LENNART DALÉUS (c) replik.....	119
Anf. 125 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	119
Anf. 126 DAN ERICSSON (kd) replik.....	121
Anf. 127 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	121
Anf. 128 DAN ERICSSON (kd) replik.....	122
Anf. 129 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	122
Anf. 130 GÖTE JONSSON (m) replik.....	122
Anf. 131 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	123
Anf. 132 GÖTE JONSSON (m) replik.....	123
Anf. 133 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	124
Anf. 134 LENNART FREMLING (fp) replik.....	124
Anf. 135 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	124
Anf. 136 LENNART FREMLING (fp) replik.....	125
Anf. 137 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	125
Anf. 138 HANNA ZETTERBERG (v) replik.....	125
Anf. 139 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	126
Anf. 140 HANNA ZETTERBERG (v) replik.....	126
Anf. 141 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	126
Anf. 142 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	126
Anf. 143 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	127
Anf. 144 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	127
Anf. 145 INGEMAR JOSEFSSON (s) replik.....	127
Anf. 146 PER LAGER (mp).....	127
Beslut.....	129
JoU2 Statsbudgeten för budgetåret 1998, utgiftsområde 20.....	129
Beslut om uppskjuten votering.....	131
8 § Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	131
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU2.....	131
Anf. 147 FREDRIK REINFELDT (m).....	131
(forts.).....	134
Ajournering.....	134
Återupptagna förhandlingar.....	134
8 § (forts.) Samhällsekonomi och finansförvaltning (forts.	
FiU2).....	134
Anf. 148 CARL B HAMILTON (fp).....	134
Anf. 149 JOHAN LÖNNROTH (v).....	136
Anf. 150 LISBET CALNER (s).....	137
Anf. 151 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	141
Anf. 152 LISBET CALNER (s) replik.....	141
Anf. 153 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	141
Anf. 154 LISBET CALNER (s) replik.....	142
Anf. 155 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	142
Anf. 156 LISBET CALNER (s) replik.....	143
Anf. 157 FREDRIK REINFELDT (m) replik.....	143
Anf. 158 LISBET CALNER (s) replik.....	143

Anf. 159 PER ROSENGREN (v).....	144
Anf. 160 LISBET CALNER (s) replik.....	145
Anf. 161 PER ROSENGREN (v) replik.....	145
Anf. 162 OWE HELLBERG (v).....	146
Anf. 163 LISBET CALNER (s) replik.....	147
Anf. 164 OWE HELLBERG (v) replik.....	147
Anf. 165 ROY OTTOSSON (mp).....	147
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	148
9 § Allmänna bidrag till kommuner.....	149
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU3.....	149
Anf. 166 LENNART HEDQUIST (m).....	149
Anf. 167 KARIN PILSÄTER (fp).....	151
Anf. 168 MARIE ENGSTRÖM (v).....	153
Anf. 169 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	156
Anf. 170 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	156
Anf. 171 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	156
Anf. 172 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	157
Anf. 173 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	157
Anf. 174 SONIA KARLSSON (s).....	159
Anf. 175 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	163
Anf. 176 SONIA KARLSSON (s) replik.....	163
Anf. 177 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	163
Anf. 178 SONIA KARLSSON (s) replik.....	164
Anf. 179 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	164
Anf. 180 SONIA KARLSSON (s) replik.....	164
Anf. 181 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	165
Anf. 182 SONIA KARLSSON (s) replik.....	165
Anf. 183 KARIN PILSÄTER (fp) replik.....	165
Anf. 184 SONIA KARLSSON (s) replik.....	166
Anf. 185 KARIN PILSÄTER (fp) replik.....	166
Anf. 186 SONIA KARLSSON (s) replik.....	166
Anf. 187 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	166
Anf. 188 SONIA KARLSSON (s) replik.....	167
Anf. 189 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	167
Anf. 190 SONIA KARLSSON (s) replik.....	167
Anf. 191 ESKIL ERLANDSSON (c).....	168
Anf. 192 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	169
Anf. 193 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	170
Anf. 194 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	170
Anf. 195 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	170
Anf. 196 KARIN PILSÄTER (fp) replik.....	171
Anf. 197 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	171
Anf. 198 INGRID BURMAN (v).....	171
Anf. 199 MARGARETA SANDGREN (s).....	174
Anf. 200 ROY OTTOSSON (mp).....	175
Anf. 201 SONIA KARLSSON (s).....	176
Anf. 202 ROY OTTOSSON (mp).....	177
Anf. 203 SONIA KARLSSON (s).....	177
Anf. 204 ROY OTTOSSON (mp).....	177

Anf. 205 SONIA KARLSSON (s).....	177	Prot. 1997/98:48
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	177	16 december
10 § Statsskuldräntor m.m.....	178	<hr/>
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU4.....	178	
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	178	
11 § Avgiften till Europeiska gemenskapen.....	178	
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU5.....	178	
Anf. 206 BENGT HURTIG (v).....	178	
Anf. 207 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	180	
Anf. 208 BENGT HURTIG (v).....	181	
Anf. 209 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	181	
Anf. 210 BENGT HURTIG (v).....	181	
Anf. 211 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	181	
Anf. 212 BENGT HURTIG (v).....	182	
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	182	
12 § Bordläggning.....	182	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	182	
14 § Kammaren åtskildes kl. 22.12.....	183	

Prot. 1997/98:48
16 december

Gotab, Stockholm 1998